

AGJ

Academic Graduate Journal

วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ

Academic Graduate Journal
ISSN 3027-8643 (Online)

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. +6691-9691539, E-mail: journal.agj@mcu.ac.th

AGJ

วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ Academic Graduate Journal

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2568
Vol. 3 No. 1 January - March 2025

วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ

Academic Graduate Journal

ISSN 3027-8643 (Online)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2568

Vol. 3 No. 1 January - March 2025

AGJ

เกี่ยวกับวารสาร

เลขมาตรฐานสากล:

ISSN 3027-8643 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร:

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้านพระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ และนิติศาสตร์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือคณาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัยทั้งในและนอกสถาบัน

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร:

วารสารรับตีพิมพ์บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ

-**บทความวิชาการ** คือ บทความที่นำเสนอบทวิเคราะห์ วิจารณ์ รวมถึงการรวบรวมความรู้ ระบุถึงภูมิหลัง วัตถุประสงค์ และแนวทางการแก้ปัญหาที่บ่งชี้ถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ บทความจะต้องนำเสนอทฤษฎีที่มีอยู่หรือทฤษฎีใหม่ที่อ้างอิงความเห็นจากนักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลาง และมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ และนิติศาสตร์ จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิชาการต้องไม่เกิน 8,000 คำ

-**บทความวิจัย** คือ บทความที่นำเสนองานวิจัยที่แสดงถึงความคิดริเริ่มและเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ และนิติศาสตร์ บทความวิจัยต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ มีความแปลกใหม่ มีโครงสร้างที่ดี รวมถึงการอภิปรายผลงานวิจัยโดยสรุป จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิจัย ไม่เกิน 8,000 คำ

-**บทวิจารณ์หนังสือ** คือ การเขียนเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งโดยเจตนาจะแนะนำหนังสือเล่มนั้นให้ผู้อ่านรู้จัก โดยให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสืออย่างสมบูรณ์ รวมถึงประเภทของหนังสือ ให้ขอบเขตเนื้อหา คุณลักษณะพิเศษหรือข้อเด่นของหนังสือ เช่น ภาพประกอบ วรรชนี มีการประเมินคุณค่า แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลว่ามีค่าควรอ่านหรือควรจัดหา เหมาะกับผู้อ่านกลุ่มใด มีการเปรียบเทียบกับหนังสือเล่มอื่นในประเภทเดียวกัน ผู้วิจารณ์ควรมีความรู้ในสาขาที่วิจารณ์ ควรระบุชื่อหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจารณ์ เพื่อใช้พิจารณาความน่าเชื่อถือของบทวิจารณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ:

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ:

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจาก

กองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

การใช้ภาษา:

วารสารเปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้บทความมีการใช้ภาษาที่ให้ความหมายที่ชัดเจนและมีความกระชับรัดกุม

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์:

วารสารมีนโยบายในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ หลังจาก accepted (ยอมรับการตีพิมพ์แล้วเท่านั้น เก็บเพียงครั้งเดียว) ทั้งนี้ทางวารสารจะดำเนินการออกใบเสร็จรับเงินกับทางมหาวิทยาลัยให้แก่ผู้ส่งบทความทุกบทความ โดยมีอัตราค่าธรรมเนียมดังนี้

-บทความวิชาการหรือบทความวิจัยหนังสือ จำนวน 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ

-บทความวิจัย จำนวน 4,000 บาท (สี่พันบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ

กรุณาชำระค่าธรรมเนียม หลังจากได้รับอีเมลให้ชำระเงินจากวารสารแล้วเท่านั้น วารสารจะไม่คืนค่าธรรมเนียมให้ทุกกรณี

นโยบายการเข้าถึงบทความอย่างเสรี:

วารสารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถเข้าถึงบทความทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ และนิติศาสตร์และเผยแพร่งานวิจัยแก่ผู้ชมในวงกว้าง ผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงได้แบบเปิด ซึ่งหมายความว่าบทความที่ตีพิมพ์ทั้งหมดสามารถเปิดออนไลน์สำหรับทุกคนจากทุกที่ในโลกโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ความเป็นเจ้าของและการจัดการ:

หลักสูตรบัณฑิตศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นเจ้าของวารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ วารสารได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กระบวนการและการกำกับดูแลของวารสารสามารถทำได้ผ่านแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย การสนับสนุนทางการเงินทั้งหมดทำให้วารสารสามารถรักษามาตรฐานการตีพิมพ์ในระดับสูง โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้มงวด

ผู้จัดพิมพ์:

วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ เป็นวารสาร peer-reviewed อย่างเป็นทางการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

ลิขสิทธิ์และการอนุญาต:

วารสารให้ความสำคัญกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์และการอนุญาตลิขสิทธิ์ เพื่อปกป้องสิทธิของผู้แต่งและเผยแพร่ได้อย่างเหมาะสม นโยบายขึ้นอยู่กับความเปิดกว้าง การเข้าถึง และการระบุแหล่งที่มา ผู้เขียนเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ของตน และบทความต่างๆ ได้รับการตีพิมพ์ภายใต้ Creative Commons Attribution License (CC BY) ซึ่งอนุญาตให้มีการแบ่งปัน ดัดแปลง และแสดงที่มาที่สมเหตุสมผล ผู้เขียนสมควรที่จะ

เผยแพร่ภายใต้ใบอนุญาต CC BY ซึ่งอนุญาตให้ใช้ซ้ำและแจกจ่ายในวงกว้าง วารสารสนับสนุนการโพสต์บทความเกี่ยวกับแหล่งเก็บข้อมูลของบุคคลที่สาม โดยแนบกับข้อจำกัดด้านสถาบันและเงินทุน หลักเกณฑ์ของผู้เขียนอธิบายถึงข้อกำหนดด้านลิขสิทธิ์และใบอนุญาต โดยมอบหมายให้ผู้เขียนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิและภาระผูกพันของตน นโยบายดังกล่าวกำหนดขอบเขตของการทำงานร่วมกัน การเปิดกว้าง และการแบ่งปันที่รับผิดชอบ ผู้เขียนที่ทำกำไรและชุมชนการวิจัย ในขณะเดียวกันก็รักษาสีในทรัพย์สินทางปัญญา

แหล่งรายได้:

วารสารได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์จากผู้ส่งบทความ

นโยบายการโฆษณา:

วารสารได้พยายามเข้าถึงนักวิชาการและประชาชนทั่วไปอย่างแข็งขันเพื่อเพิ่มชื่อเสียงและการยอมรับอย่างต่อเนื่อง วารสารรักษาความโปร่งใสตลอดทั้งนโยบายการโฆษณา มีการดำเนินกิจกรรมการโฆษณาที่เกี่ยวข้องและเหมาะสม เช่น การเข้าร่วมการประชุมวิชาการ กิจกรรมทางการศึกษา สถาบันวิจัย และสถาบันการศึกษา อีกทั้ง วารสารยังเสนอตัวเองเป็นวารสารพันธมิตรของการประชุมที่เกี่ยวข้อง และไม่มีพันธมิตรโฆษณาของเรารายใดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกองบรรณาธิการ เพื่อรับประกันคุณภาพของบทความโดยบรรณาธิการของวารสารจะตรวจสอบให้แน่ใจเสมอว่าการส่งผลงานทุกครั้งจะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นมาตรฐานและยุติธรรม วารสารให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อจริยธรรมและความเป็นมืออาชีพ โดยรักษามาตรฐานการตีพิมพ์สูงสุด

กลยุทธ์การตลาด:

วารสารใช้แนวทางการตลาดทางตรง เช่น อีเมล หน้า Facebook อย่างเป็นทางการ และเว็บไซต์ ThaiJo เพื่ออำนวยความสะดวกในวารสารในขณะที่ยังคงรักษามาตรฐานทางจริยธรรม มีการติดต่อกับนักวิจัยและนักวิชาการในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้มั่นใจว่ามีการสื่อสารที่ถูกต้องและให้ข้อมูลเกี่ยวกับพันธกิจและคุณลักษณะของวารสาร วารสารจัดลำดับความสำคัญของกฎหมายความโปร่งใส ความยินยอม และความเป็นส่วนตัวของข้อมูล แนวทางที่รอบคอบของวารสารมุ่งมั่นที่จะให้ข้อมูลที่เพียงพอและเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ วารสารคำนึงถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและทบทวนแนวทางการปฏิบัติตามกฎระเบียบของเราอย่างต่อเนื่อง วารสารมุ่งทำการตลาดทางตรงด้วยจริยธรรมและความรับผิดชอบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการทำให้เกิดความร่วมมือ และเผยแพร่ผลงานวิจัยอันทรงเกียรติอย่างโปร่งใส

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ:

พระครูสุธีภักดีบัณฑิต

krisada.sae@mcu.ac.th

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

สุรพล สุยะพรหม

journal.bim@mcu.ac.th

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

kietsn@hotmail.com

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ:

พระเมธาวิญญู

psbud@hotmail.com

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พระมหามหวิญญู ปุริสุตโต

maghavin9@gmail.com

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พระปลัดระพี นพพิสาโร

raphind@yahoo.com

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ธีรโชติ เกิดแก้ว

tongin2000@gmail.com

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประเทศไทย

บุษกร วัฒนบุตร

busaaiey2516@gmail.com

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

ปวิมลปรัชญ์ คณินพศุตย์

jpkhaninphasut@gmail.com

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

วันชัย สุขตาม

wanchai2526@sru.ac.th

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ประเทศไทย

วันทนา เนาว์วัน

wanthana_nt@hotmail.com

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

สายชล ปัญญชิต

saicholpa@g.swu.ac.th

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

อนันต์ อุปสอด

ananupsod9541@gmail.com

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร:

ฝ่ายเลขานุการ:

สุภัทรชัย สีสะไบ

พระมหาสมชาย ขนติสรโณ

พระมหาสมัคร อติภทโท

นิกร ศรีราช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายศิลปกรรม:

สุรียา รักษาเมือง

พระพลวัฒน์ สพลโ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายการเงิน:

สุมาลี บุญเรือง

วรรณทนี สุวรรณจิรไพศาล

กชพรรณ บุญเทียน

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายพิสูจน์อักษร:

พระครูสุตวุฒิคุณบัณฑิต

กรกต ชาบบัณฑิต

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย:

ธัชชนันท์ อิศรเดช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ: วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ

ARTICLE REVIEW BOARD: ACADEMIC GRADUATE JOURNAL

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายใน

พระพรหมวัชรธีรอาจารย์, ศ.ดร.

พระธรรมวชิรธีรคุณ, รศ.ดร.

พระธรรมวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.

พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ.ดร.

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

พระอุดมสิทธิธนายก, รศ.ดร.

พระวชิรภักดีบัณฑิต, รศ.ดร.

พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระปัญญาวุฒิบัณฑิต, รศ.ดร.

พระเมธีวัชรประชาทร, ผศ.ดร.

พระครูปริมาณรักรักษ์, รศ.ดร.

พระครูสุธีภักดีบัณฑิต, รศ.ดร.

พระครูวิมลสุวรรณกร, ผศ.ดร.

พระครูโอภาสพนนทภักดี, ผศ.ดร.

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต, ผศ.ดร.

พระครูนิติธรรมบัณฑิต, ผศ.ดร.

พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชีโต, ผศ.ดร.

พระครูธรรมธรมบุญเที่ยง พุทธสาวโก, ดร.

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญญา, ผศ.ดร.

พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.

พระพลากร สุขมงคล, ดร.

พระครูชินวีรบัณฑิต, ผศ.ดร.

พระครูสุตวุฒิคุณบัณฑิต, ผศ.ดร.

พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปัญญา, ดร.

พระปลัดสรวิชัย อภิปัญญา, ผศ.ดร.

พระครูสังฆวิริยกิจ, รศ.ดร.

พระครูธรรมธรรสุภาพร ปภัสสรโร

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศ.ดร.จ๋านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์

ร.ศ.ประณต นันทิยะกุล

รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร.โกนิภูมัส ศรีทอง
รศ.ดร.วิวัฒน์ หามนตรี
รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปุ
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก
รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
รศ.ดร.สมาน งามสนิท
รศ.ดร.พิเชษฐ ทังโต
รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น
รศ.อนุภูมิ ไชวเกษม
รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
รศ.ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า
ผศ.ดร.จุฑามาศ วารีแสงทิพย์
ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว
ผศ.ดร.สุวัฒน์ รักขันโท
ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต
ผศ.ดร.เดช ชูจันอัด
ผศ.ดร.อัครเดช พรหมกัลป์
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์
ผศ.ดร.ดวงเพชร สมศรี
ผศ.ดร.พรทิพย์ วรณวิโรจน์
ผศ.ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์
ผศ.ดร.ผดุง วรธนทอง
ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา
ผศ.ดร.จิตวุฒิ หมั่นมี
ผศ.ดร.สุรียา รักษาเมือง
ผศ.ดร.สุกานดา จันทวารีย์
ผศ.ดร.เอนก ไยอินทร์
ผศ.ดร.ภัชลดา สุวรรณนวล
ผศ.ดร.ปนัดดา รักษาแก้ว
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน
ผศ.ดร.นิกร ศรีราช
ผศ.ดร.สมบัติ นามบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.บวร ชมขุนศรี
ผศ.ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์
ผศ.พล.ต.หญิง ดร.ชญาดา เข้มเพชร
ผศ.ดร.สุภัทรชัย สีสะไบ
ผศ.ดร.สุมาลี บุญเรือง
อาจารย์ ดร.วสันต์ ลิ้มรัตน์ภัทรกุล
อาจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย โพธิ์สัย
อาจารย์ ดร.ลำพอง กลมกุล
อาจารย์ ดร.สายรุ้ง บุบผาพันธ์
อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ
อาจารย์ ดร.วาริญา ม่วงเกลี้ยง
อาจารย์ ดร.เสาร์คำ ใสแก้ว
อาจารย์ ศักดิ์ดา งานหมั่น
ดร.กรกต ชาบบัณฑิต
ดร.ดิเรก ดั่งวงลอย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก

พระเมธาวิจารย์, รศ.ดร.
พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, ดร.
พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, ดร.
ศ.ดร.สุวิทย์ อธิศาสตร์
ศ.ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
ศ.ร.ท. ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
ศ.ดร.กาญจนา เจริญชัย
รศ.ดร.อำนาจ บัวศิริ
รศ.ดร.โยธิน แสงวงศ์
ร.ศ.พัฒนา เรือนใจดี
รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์
รศ.ดร.สำเนียง เลื่อมใส
รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร
รศ.ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
รศ.ดร.ภูมิ มูลศิลป์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ราชบัณฑิตยสถาน
มหาวิทยาลัยนเรศวร
สภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รศ.ดร.วันทนา เนาว์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.มีชัย เอี่ยมจินดา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.พฤทธ์สรศักดิ์ สุทธิไชยเมธี	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ดร.วาสนา แก้วหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รศ.ชนิษฐา จิตชินะกุล	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.สุชาดา นันทะไชย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
รศ.ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.แสงเดือน เจริญนิม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร.พลับปลึง คงชนะ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.มนตรี เพชรนาจักร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.ศศิธร ชูตินันทกุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผศ.ดร.พนัชกร สิมะขจรบุญ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.ตระกูล จิตวัฒนาการ	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.มนตรี วิวัฒน์สุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.วิภาวดี เผือกบัวขาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผศ.ดร.จักรกฤษณ์ โปณะทอง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.ธเนศพล อินทร์จันทร์	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
ผศ.ดร.บุญชู ภูศรี	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผศ.ดร.มนัสสวาส กุลวงศ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา
ผศ.ดร.ทรงยศ แก้วมงคล	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.บุญรอด ชาตียนนท์	มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร.พรชัย นาคสีทอง	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.รวีวรรณ หวานซิด	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.วิจิตรา ศรีสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.สุประภา สมนักรพงษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.ลัดดาวัลย์ สำราญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผศ.ดร.ปรีมปรัชญ์ คณินพศุตย์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผศ.สุธิตา แจ่มประจักษ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ชวาลา ละวาทีน	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผศ.ดร.ณัชพล ศิริสวัสดิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.สายชล ปัญญชิต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.สุรชัย พุดชู	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
อาจารย์ ดร.ชิษณุพงศ์ ทองพวง	มหาวิทยาลัยคริสเตียน
อาจารย์ ดร.ณัฐนนท์ จิระกิตมิตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.วิโรจน์ หมั่นเทพ	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
อาจารย์ ดร.วิยะดา วรานนท์วนิช	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
อาจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.บุญญานันท์ เทพประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ ชัยนัฐาภรณ์	วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
อาจารย์ ดร.มยุรี จำจรส์	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
อาจารย์ ดร.ละออ มามะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อาจารย์ ดร.อัญธิษฐา อักษรศรี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ปราณี คำแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.รัชฎาภากร เอี่ยมอ่ำไพ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.กฤษณะ ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อาจารย์ ดร.เดโช แชนน้ำแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อาจารย์ ดร.พัทธนันท์ ตลาดทรัพย์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.สิริพัฒน์ ลาภจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.ปัญญาณิสาร์ องค์กรปรัชญากุล	มหาวิทยาลัยเกริก
อาจารย์ พรพรรณ โปรงจิต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ นฤมล ญาณสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
อาจารย์ มัลลิกา ภูมธนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อาจารย์ พินันท์ ลาตบัวขาว	วิทยาลัยพิษณุพนธ์ิต

อาจารย์ สมพร นุทผล

ดร.รินทร์ชิสา เกียรติประทุมกานต์

ดร.นริศรา ทองจันทร์

ดร.รัตน์นที วิโรจน์ฤทธิ์

น.อ.ดร.พงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ

พันเอก ดร.สาธิต ทิพย์มณี

นายภูเบศ วนิชชานนท์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นักวิชาการอิสระ

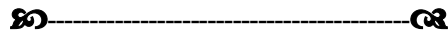
นักวิชาการอิสระ

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

นักวิชาการอิสระ

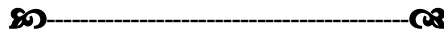
กองคลังแพทย์ กรมแพทย์ทหารบก

นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการนี้เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – มีนาคม พ.ศ. 2568 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระครูสุธีภิตติบัณฑิต

บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(4)
บทบรรณาธิการ	(6)
สารบัญ	(13)

บทความวิชาการ:

การเรียไร ระบบเปรียบเทียบของราชอาณาจักรไทยกับต่างประเทศ	1-10
☞ พระครูธรรมธรรตฐาพร ปภสฺสโร, พระนรินทร์ โชติปาโล, พระสมุห์ประจักษ์ มหาลาภโย	
นโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักวิถีพุทธ	11-20
☞ ธนภัทร บัวพันธ์, ปัทมา ภู่น้อย	
ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: ศึกษากรณีการพัฒนาทิศทางประชาธิปไตยใน อนาคตตามแนวพุทธ	21-33
☞ ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ, ปารีชาติ ชุมพงศ์	
กลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)	34-45
☞ พระนรินทร์ โชติปาโล	
การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : วิเคราะห์ในเชิงปรัชญาทาง การเมือง	46-55
☞ ปารีชาติ ชุมพงศ์	
การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในยุค Ai	56-67
☞ ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ, ปารีชาติ ชุมพงศ์, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า	
พุทธจริยธรรมกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ	68-75
☞ นิชนันท์ บุญไช, อรอนงค์ แจ่มพงศ์พันธ์, พระมหาบรรพต กิตติปัญโญ (กัณหา)	
การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธ	76-85
☞ พระมหาฉัตรชัย ปญญาวฑฺฒโน (พลศรี)	
การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม ของพุทธทาสภิกขุ	86-95
☞ พระมหาธนวัฒน์ ปรียติเมธี, พระครูพิศาลพัฒนานุกิจ (สุจินต์ นันทมาศ), อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า	

พยาบาลยุคดิจิทัล (สวดยรยสุข) กับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการทำงานอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน	96-105
✍ อัญชลี แสงชาญชัย	
การบูรณาการกุญแจแห่งปัญญาของสถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาล (PDJ Institute) กับนโยบายสาธารณสุขด้านสุขภาพ : แนวทางการส่งเสริมทักษะและสุขภาวะผู้สูงอายุผ่านหลักภavana 4	106-115
✍ รุจิรา โรจนสกุลเกตุ	
การจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม	116-122
✍ ยศ ธนารักษ์โชค	
อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น: แนวทางสู่ความสุขร่วมกัน	123-133
✍ ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ	
การศึกษาผลกระทบต่อศรัทธาและแนวทางการป้องกันพระภิกษุผู้กระทำความผิดพระธรรมวินัย ในปัจจุบัน	134-144
✍ พระครูกาญจนกิจโสภณ (ทนากร วรญาโณ), พระครูวิโรจน์กาญจนเขต (นันทกฤต ทีปังกรโร)	
การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา	145-151
✍ พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขนดีพิโล (รอดทะยอย)	
ภาคผนวก	ภาคผนวก 1
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ	ภาคผนวก 1
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย	ภาคผนวก 5
Sample of Original Research Article Preparation	ภาคผนวก 10
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ	ภาคผนวก 16
Sample of Original Academic Article Preparation	ภาคผนวก 19

การเรียไร ระบบเปรียบเทียบของราชอาณาจักรไทยกับต่างประเทศ*
SOLICITATION COMPARATIVE SYSTEM OF THE KINGDOM
OF THAILAND AND FOREIGN COUNTRIES

พระครูธรรมธรรสฐาพร ปภสฺสโร, พระนรินทร์ โชติปาโล, พระสมุห์ประจักษ์ มหาปญฺโญ
Phrakhrudhammathorn Sathaphorn Pabhassara, Phra Narin Jotipālo,
Phrasamu Prajurak Mahapanno
วัดมหานาม จังหวัดอ่างทอง
Watmahanam, Angthong Province
Corresponding Author E-mail: eak.mcu1@hotmail.com

บทคัดย่อ

กฎหมายควบคุมการเรียไรของราชอาณาจักรไทยได้บังคับใช้มาเป็นเวลานาน แต่ไม่เคยมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนสำคัญ ทำให้ไม่สามารถควบคุมตรวจสอบการเรียไรในปัจจุบันที่มักใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลาง และเกิดการเรียไรเท็จขึ้นบ่อยครั้ง เดิมการเรียไรมักมีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณประโยชน์ โดยการขอรับเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดเพื่อไปทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสะพาน โรงเรียน บูรณะปฏิสังขรณ์ ซุดบ่อ แต่ต่อมา มีกลุ่มคนที่อาศัยความมีน้ำใจของผู้อื่น เพื่อจะหาประโยชน์ส่วนตัวจากการเรียไร ด้วยการหลอกลวงหรือข่มขู่จนกลายเป็นการก่ออาชญากรรมรูปแบบหนึ่ง เกิดเป็นแนวคิดที่ว่ารัฐจะต้องดำเนินการควบคุมและตรวจสอบการเรียไรโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการเรียไร มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 21 มาตรา ซึ่งบังคับใช้มาเป็นเวลานานและไม่เคยมีการแก้ไข ปรับปรุง แม้จะมีการออกกฎกระทรวงหรือประกาศกระทรวงเพื่อกำหนดแนวทางในการบังคับใช้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ก็พบว่า การปฏิบัติตามหรือมีมาตรการลงโทษตามกฎหมายนี้เกิดขึ้นน้อยมาก เมื่อเทียบกับการเรียไรที่มีมากขึ้นตามเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เมื่อสามารถสื่อสารกันได้สะดวกรวดเร็วขึ้น มนุษย์ก็จะใช้ช่องทางเหล่านั้นเพื่อทำการเรียไร ซึ่งเมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงการเรียไรทุกประเภท และขาดวิธีการตรวจสอบที่ชัดเจน ทำให้มาตรการตามกฎหมายไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการควบคุมการเรียไรในสังคม

คำสำคัญ: การเรียไร; ระบบ; การเปรียบเทียบ

Abstract

The Kingdom of Thailand's law governing solicitation has been in force for a long time. However, it has never been amended to be in line with current social conditions, with the development of technology becoming an essential part of it. This makes it impossible to control and monitor current solicitation that often uses the internet as a medium. And false solicitations frequently occur. Previously, Fundraising was usually for the public's benefit. By requesting money or any other assets to benefit the public. Whether it is building bridges. Schools. Renovating buildings. Digging wells. But later. There are groups of people who rely on the kindness of others to gain personal benefit from soliciting by deception or intimidation.

*Received September 8, 2024; Revised October 10, 2024; Accepted October 23, 2024

It becomes a form of crime. The idea was born that the state must control and inspect solicitation by using the law as a tool. The Solicitation Control Act, B.E. 2487 (1944) is a law whose objective is to control solicitation. There are a total of 21 provisions, which have been in force for a long time and have never been amended or improved, even though ministerial regulations or ministry announcements have been issued to set guidelines for enforcement more clearly. However, it was found that there was very little compliance or punishment according to this law. Compared to the increasing number of solicitations as technology advances. When we can communicate more easily and quickly, People will use those channels to solicit money when the law does not specify all types of solicitation and lacks precise verification methods. As a result, legal measures do not achieve the goal of controlling solicitation in society.

Keywords: Solicitation; System; Comparison

บทนำ

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการเรียไรของไทย พบว่า มีการเรียไรครั้งแรกในรัชกาลของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ซึ่งมีการเผยแพร่ราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม ร.ศ. 118 หรือ พ.ศ. 2442 กล่าวถึงการเรียไรเงินเพื่อซ่อมแซมสะพานข้ามคลองที่ชำรุด เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน อย่างไรก็ตาม แม้การเรียไรในสมัยก่อนจะเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ บางครั้ง มีการแอบอ้างการเรียไรเพื่อหลอกลวงประชาชน สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่ประชาชนทั่วไป กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย จึงรับพระบรมราชโองการเผยแพร่ “ประกาศ ข้อบังคับสำหรับการเรียไรในลานเจดีย์สถาน” ซึ่งเป็นกำหนดกฎเกณฑ์ในการเรียไรทรัพย์สิน โดยผู้ที่จะเรียไร จะต้องได้รับอนุญาตให้ทำการเรียไรก่อน หากฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษทางอาญา

หลังจากนั้นเป็นต้นมา ก็ยังคงมีประกาศการเรียไรของหน่วยงานต่างๆ อันเป็นการเรียไรเพื่อประโยชน์ สาธารณะอีกเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 มีการสร้างสะพานพระพุทธรูปยอตา ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา เชื่อมพระนครกับธนบุรีเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ด้าน การคมนาคมสัญจรรองรับการขยายตัวของเมือง สร้างขึ้นเนื่องในโอกาสสถาปนากรุงเทพมหานครครบ 150 ปี รัฐบาลได้ประมาณการงบประมาณที่ใช้ในการก่อสร้างปฐมบรมราชานุสรณ์ไว้เป็นจำนวน 4,000,000 บาท พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงบริจาคพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวนหนึ่ง รัฐบาล ส่วนหนึ่ง ส่วนอีกจำนวนหนึ่งนั้น ทรงพระราชดำริว่าควรบอกบุญเรียไรประชาชน เมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จ พระองค์เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดสะพานด้วยพระองค์เอง เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2475

ในช่วงเวลาเดียวกันนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อ ปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ให้ทันกับการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 150 ปี ในปี พ.ศ. 2475 เช่นกัน โดยมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเป็นประธาน คณะกรรมการในการปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามซึ่งต้องใช้งบประมาณ 6 ล้านบาทเศษ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชศรัทธาทูลเกล้าฯ พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ 200,000 บาท รัฐบาลอนุญาตเงินแผ่นดิน 200,000 บาท ส่วนที่ยังขาดอยู่ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการจัด ดำเนินการเรียไรพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ และประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้มีโอกาสดำเนินการร่วมกัน โดยให้กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ จัดพนักงานรับเรียไรที่กรมพระคลังสมบัติ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และ

ที่ทำการคลังจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีการออกใบเสร็จรับเงินสีขาวยแก่ผู้บริจาค 1 บาท ใบเสร็จรับเงินสีเขียว ใบไม้ สำหรับผู้บริจาค 5 บาท ใบเสร็จรับเงินสีแดง สำหรับผู้บริจาค 20 บาท และใบเสร็จสีเหลือง สำหรับผู้บริจาค 100 บาท มีหมายเลขประจำใบเสร็จ และมีตราของกรมพระคลังมหาสมบัติประทับต้นขั้วกับใบเสร็จ และมีลายเซ็นของเจ้าพนักงานด้วย นอกจากนี้ มีการแจกเหรียญพระแก้วตอบแทนเป็นที่ระลึกตามชั้นและจำนวนเงินที่บริจาคด้วย (สรวิชญ์ ฤทธิจรรย์โรจน์, 2563)

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2480 ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ตรากฎหมายขึ้นเพื่อควบคุมการเรียไร คือ “พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2480” ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 54 เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2480 นำระบบการอนุญาตให้ทำการเรียไรมาใช้ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนทำการเรียไร มีการกำหนดตัวบุคคลที่ไม่มีสิทธิเรียไร และกำหนดบทลงโทษทางอาญาไว้ด้วย ปรากฏว่าการควบคุมการเรียไรยังไม่รัดกุมเท่าที่ควร ในวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2487 จึงมีการตรากฎหมายฉบับใหม่ขึ้น ชื่อว่า “พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487” ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ 6 เล่ม 61 เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2487 มีผล เป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับพุทธศักราช 2480 กฎหมายฉบับใหม่นี้ ได้เปลี่ยนแปลง หลักเกณฑ์ไปจากของเดิมหลายประการ เช่น การกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมการเรียไร เพื่อเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้ทำการเรียไร นอกจากนี้ มีการกำหนดบทบัญญัติที่เป็นมาตรฐานทางกฎหมาย ในปัจจุบัน คือ หลักกฎหมายเกี่ยวกับเงื่อนไขของคำสั่งทางปกครองและการให้เหตุผลของคำสั่งทางปกครอง รวมทั้งการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการที่สั่งไม่อนุญาตการเรียไรด้วย และพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 นี้ ยังคงมีผลบังคับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

ความหมายของการเรียไร

ความหมายของการเรียไร พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้นิยามคำว่า “เรียไร” หมายถึง “ขอร้อง ให้ช่วยออกเงินทำบุญ เป็นต้น ตามสมควรใจ เช่น เรียไรสงเคราะห์เด็กกำพร้า” (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556)

ส่วนพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 กำหนดนิยามคำว่า “การเรียไร” ไว้ใน มาตรา 4 ซึ่งบัญญัติว่า “การเรียไร หมายความว่า ความรวมตลอดถึง การซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการ ธรรมดา แต่เพื่อรวบรวมทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นด้วย”

เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ความหมายตามพจนานุกรม การทำให้ได้มาจะเป็นลักษณะการขอ และสิ่งที่ ได้จากการเรียไรจะเป็นตัวเงินเท่านั้น แต่ตามพระราชบัญญัติไม่ได้กล่าวถึงลักษณะการขอ ระบุแต่เพียงวิธีการ ที่ทำให้ได้มา ซึ่งมีหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการ ในขณะที่สิ่งที่ได้มาจะเป็นทรัพย์สิน ใดก็ได้ ไม่จำกัดเฉพาะตัวเงินเท่านั้น

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2544 ออกตามความใน มาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ให้ความหมายคำว่า “การ เรียไร” หมายความว่า “การเก็บเงินหรือทรัพย์สิน โดยขอร้องให้ช่วยออกเงินหรือทรัพย์สินตามใจสมัคร และ ให้ความหมายความรวมถึง การซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการซึ่งมีการแสดงโดยตรง หรือโดยปริยายว่ามีใช่ เป็นการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้หรือบริการธรรมดา แต่เพื่อรวบรวมเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือ บางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นด้วย” ซึ่งความหมายตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีนี้ คล้ายกับ ความหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 แต่อธิบายเพิ่มถึงลักษณะการกระทำที่ เป็นการ “ขอร้องให้ช่วย” ผ่านวิธีการต่างๆ เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีลักษณะการกระทำที่คล้ายกับการเรียไร คือ การขอรทาน ซึ่งพระราชบัญญัติควบคุมการขอรทาน พ.ศ. 2559 กำหนดให้การกระทำบางอย่างถือว่าการขอรทาน มาตรา 13 บัญญัติว่า “ห้ามบุคคลใดทำการขอรทาน การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าการขอรทาน

1. การขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่นเพื่อเลี้ยงชีพ ไม่ว่าจะเป็นการขอด้วยวาจาข้อความ หรือการแสดงกิริยาอาการใด

2. การกระทำด้วยวิธีการใดให้ผู้อื่นเกิดความสงสารและส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้

การแสดงความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นดนตรีหรือการแสดงอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากผู้ชมหรือผู้ฟัง การขอเงินหรือทรัพย์สินกัน ฐานญาติมิตร หรือการเรียไร ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไร ไม่ถือว่าการขอรทานตามพระราชบัญญัตินี้”

การกระทำที่ถือว่าการขอรทาน ตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอรทาน พ.ศ. 2559 มีลักษณะคล้ายกับการเรียไร เพราะเป็นการ “ขอเงินหรือทรัพย์สิน” เช่นเดียวกับการเรียไร เพียงแต่การขอรทานจะมีองค์ประกอบในการกระทำอย่างอื่นด้วย เช่น การขอเพื่อเลี้ยงชีพ หรือการขอด้วยวิธีการที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความสงสาร จึงเห็นได้ว่า การเรียไรมีความหมายที่กว้างกว่าการขอรทาน เพราะการเรียไร ไม่ใช่แต่เพียงการขอเงินหรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่อาจเป็นการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้ หรือบริการก็ได้ (ศศิธร มุสิกะศิริ, 2559) และไม่ได้จำกัดวัตถุประสงค์เพียงเพื่อเลี้ยงชีพเท่านั้น และมาตรา 13 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการขอรทาน พ.ศ. 2559 ได้บัญญัติให้ การเรียไรตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไร ไม่ถือว่าการขอรทานตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอรทาน พ.ศ. 2559 อีกด้วย

ดังนั้น คำว่า “การเรียไร” จึงหมายถึง การขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่น ซึ่งอาจจะกระทำการผ่านการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้ หรือบริการก็ได้ เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำเช่นว่านั้น ไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ประเภทของการเรียไร

การเรียไร แบ่งเป็นประเภทตามลักษณะของผู้ที่ทำการเรียไรออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การเรียไรโดยบุคคลทั่วไป เอกชน มูลนิธิ หรือสมาคมต่าง ๆ การเรียไรโดยวัดหรือพระภิกษุสามเณร และการเรียไรโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ

การเรียไรโดยบุคคลทั่วไป เอกชน มูลนิธิ หรือสมาคมต่าง ๆ

การเรียไรประเภทนี้ อาจเรียกโดยรวมว่าการเรียไรโดยเอกชน ซึ่งต้องปฏิบัติให้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 ซึ่งกำหนดข้อห้ามไม่ให้จัดให้มีการเรียไร หรือทำการเรียไรในกิจการ 5 ประการ ดังนี้

1. การเรียไรเพื่อรวบรวมทรัพย์สินมาให้หรือชดใช้แก่จำเลย เพื่อใช้เป็นค่าปรับ เว้นแต่จะเป็นการเรียไรในระหว่างวงศ์ญาติของจำเลย

2. การเรียไรโดยกำหนดเก็บเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นอัตราโดยคำนวณตามเกณฑ์ปริมาณสินค้า ผลประโยชน์ หรือวัตถุประสงค์อย่างอื่น

3. การเรียไรอันอาจเป็นเหตุให้เสื่อมทรามแก่ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

4. การเรียไรอันอาจเป็นเหตุกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงถึงทางสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ

5. การเรียไรเพื่อจัดหายุทธภัณฑ์ให้แก่ต่างประเทศ

พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 กำหนดลักษณะการเรียไรที่ จะต้องได้รับอนุญาตแบ่งเป็น 2 กรณี คือ

กรณีแรก การเรียไรที่จะต้องได้รับจะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไร สำหรับการเรียไร ซึ่งอ้างว่าเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ เทศบาล หรือสาธารณประโยชน์

กรณีที่สอง การเรียไรที่จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ สำหรับการเรียไรในถนนหลวงหรือในที่สาธารณะ การเรียไร โดยโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ ด้วยวิทยุกระจายเสียง หรือด้วยเครื่องแปลงเสียง ส่วนวิธีการเรียไรกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ เพียงแต่ห้ามมิให้ใช้ถ้อยคำหรือวิธีการใดๆ ซึ่งเป็นการบังคับผู้ถูกเรียไรโดยตรง หรือปริยาย หรือซึ่งจะทำให้ผู้ถูกเรียไรเกิดความหวาดหวั่นหรือเกรงกลัว (วรชัย แสนสีระ, 2563)

การเรียไร โดยวัดหรือพระภิกษุสามเณร

ตามคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไร พ.ศ. 2539 ให้ความหมาย “การเรียไร” หมายถึง การขอรวมตลอดถึงการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้ หรือบริการ ซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยอ้อมว่ามีใช่เป็นการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้ หรือบริการตามธรรมดา และให้มีความหมายถึง การออกเรียไร การแจกซอง ฎีกา การบอกบุญบรณโดยสาร การกัณฑ์โดยสาร การใช้นานพาหนะบรรทุกลูกนิมิต พระพุทธรูป ประพรมน้ำ พระพุทธรูป การตั้งองค์กฐิน ผ้าป่าตามสถานที่ต่างๆ การบอกบุญโดยใช้บาตรจำลอง กระบอกไม้ไผ่ กระป๋อง ผ้าป่า การโฆษณาบอกบุญ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ทางสถานีโทรทัศน์ หรือทางสื่อมวลชนอื่นๆ เพื่อรวบรวมทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ข้อ 5 ของคำสั่งมหาเถรสมาคม ห้ามมิให้วัดหรือพระภิกษุสามเณรทำการเรียไร หรือมอบหมายหรือยินยอมให้ผู้อื่นทำการเรียไร ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมเพื่อประโยชน์แก่วัด หรือพระศาสนา หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่นใดแก่ตนหรือผู้อื่น เว้นแต่ในกรณีที่กำหนดไว้ในคำสั่งมหาเถรสมาคมนี้ ซึ่งข้อยกเว้นตามคำสั่งมหาเถรสมาคม มี 2 กรณี คือ กรณีที่มีการบำเพ็ญกุศลในวัด ซึ่งเป็นงานประจำปี หรืองานพิเศษ ถ้าจะมีการเรียไร การโฆษณาเรียไร และการรับเงิน หรือทรัพย์สินจากการเรียไร ให้กระทำเฉพาะภายในบริเวณวัด ห้ามมิให้กระทำนอกบริเวณวัด และกรณีจำเป็นจะต้องทำการเรียไรนอกบริเวณวัด เพื่อก่อสร้างหรือปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุใดถาวรวัตถุนั้น ต้องได้มีการก่อสร้าง หรือปฏิสังขรณ์ไว้แล้ว ไม่น้อยกว่าครึ่งของงานก่อสร้าง หรือปฏิสังขรณ์ทั้งหมด และให้เจ้าอาวาสปฏิบัติตามคำสั่งมหาเถรสมาคม และตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไรต่อไป

การเรียไรโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ

ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2544 “การเรียไร” หมายความว่า การเก็บเงินหรือทรัพย์สินโดยขอรับให้ช่วยออกเงิน หรือทรัพย์สินตามใจสมัคร และให้หมายความรวมถึง การซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้ หรือบริการซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยปริยายว่า มีใช่เป็นการซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ชดใช้ หรือบริการธรรมดา แต่เพื่อรวบรวมเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมด หรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นด้วย

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่อยู่ในกำกับดูแล ของรัฐทุกระดับ ทั้งในราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

วัตถุประสงค์ในการเรียไร โดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ 4 ประการ คือ

1. เป็นการเรียไรที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐนั่นเอง
2. เป็นการเรียไรที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่การป้องกันหรือพัฒนาประเทศ
3. เป็นการเรียไรที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์

4. เป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรของบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไรแล้ว

นอกจากนี้ ระเบียบดังกล่าวยังได้กำหนดข้อห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐดำเนินการเรียไรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไร ยกตัวอย่างเช่น การเรียไรที่กำหนดให้ผู้บริจาคต้องบริจาคเงินหรือทรัพย์สินเป็นจำนวนหรือมูลค่าที่แน่นอน การเรียไรที่บังคับให้บุคคลใดทำการเรียไรหรือบริจาค การเรียไรที่เจ้าหน้าที่รัฐใช้หรือแสดงตำแหน่งหน้าที่ให้ปรากฏในการดำเนินการ

มาตรการเพื่อควบคุมการเรียไรในต่างประเทศ

สหราชอาณาจักร (United Kingdom)

การเรียไรหรือขอรับบริจาคในสหราชอาณาจักร ถูกควบคุมตรวจสอบโดย Charities Act ซึ่ง Charities Act ฉบับแรกของสหราชอาณาจักร คือ War Charities Act 1940 (ตรงกับ พ.ศ. 2783) และต่อมาได้มีตรากฎหมายขึ้นอีกหลายฉบับ (Ashworth, (2008))

เมื่อพิจารณาจากชื่อ Charities Act จะเข้าใจว่าเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับองค์กรการกุศลเพียงอย่างเดียว แต่ใน Charities Act 1992 ซึ่งเป็นฉบับเพิ่มเติมบทบัญญัติของ Charities Act 1960 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเพิ่มเติมไว้ในข้อความเบื้องต้น หรือ Introductory Text ตอนหนึ่งว่า เพื่อจัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมกิจกรรมการระดมทุน (fundraising activities) ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการกุศลและองค์กรอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีหมวดที่เพิ่มเติมจากกฎหมายเก่าว่าด้วยการควบคุมการระดมทุนเพื่อองค์กรการกุศล และการเรียไรเพื่อการกุศลในที่สาธารณะ เป็นจุดเริ่มต้นที่มีการกล่าวถึง “การระดมทุน (fund-raising)” และ “การเรียไร (collection)” นอกจากการกำกับดูแลองค์กรการกุศล และกิจกรรมการกุศลอื่น ๆ (Dawkins, 1979)

ประเภทหรือวิธีการทำการเรียไร

นอกจากบทบัญญัติตาม Charities Act แล้ว กฎหมายยังให้อำนาจคณะกรรมการ ผู้มีอำนาจในการกำหนดแนวปฏิบัติหรือ Code of Practice ตามกฎหมายนั้น เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจกฎหมายนั้นได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งตาม Charities Act ได้มีการกำหนด “Code of Fundraising Practice” หรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการระดมทุนขึ้น และแนวปฏิบัติดังกล่าวได้อธิบายถึงประเภทและวิธีการระดมทุนต่างๆ ดังนี้

- ประเภทที่ 1 การทำการเรียไรตามสถานที่ต่างๆ
- ประเภทที่ 2 การเรียไรโดยใช้สื่อหรือโดยการโฆษณา
- ประเภทที่ 3 การเรียไร โดยใช้ระบบดิจิทัล
- ประเภทที่ 4 การเรียไร โดยการจัดกิจกรรม (Posner, (1985))

เครือรัฐออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia)

ระบบกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลีย มีต้นแบบมาจากระบบกฎหมายของอังกฤษที่เป็นกฎหมายจารีตประเพณี ต่อมาเมื่อมีการวิวัฒนาการที่ให้ความสำคัญกับกฎหมายที่ตราโดยรัฐสภาเป็นสำคัญ หากมีปัญหาขัดแย้งกันระหว่างกฎหมายจารีตประเพณีกับกฎหมายที่ตราโดยรัฐสภา จะถือตามกฎหมายที่ตราโดยรัฐสภา ถ้าหากกฎหมายนั้นตราขึ้นโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และเนื่องจากเครือรัฐออสเตรเลียเป็นประเทศที่ปกครองแบบสหพันธรัฐ (Federation) กฎหมายของแต่ละรัฐจึงมีความแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม กฎหมายระดับพระราชบัญญัติแห่งเครือรัฐ (Commonwealth Act) มีสถานะสูงกว่ากฎหมายภายในของแต่ละรัฐ และมีผลใช้บังคับกับประชาชนทุกคนในทุกรัฐ รัฐใดจึงออกกฎหมายที่มีข้อขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติแห่งเครือรัฐไม่ได้

ประเภทหรือวิธีการทำการเรียโรหรือการระดมทุน

แนวทางการระดมทุนในเครือรัฐออสเตรเลียเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากเดิมที่การระดมทุนเป็นเพียงการตั้งกล่องบริจาค หรือจัดงานการกุศลเพื่อระดมทุน แต่ปัจจุบันการระดมทุนมีมากมายหลายวิธี และวิธีที่เป็นที่นิยมมักจะเป็นวิธีที่ข้ามเขตอำนาจของแต่ละรัฐ เช่น การจัดตั้งการระดมทุนออนไลน์ อีกทั้งกฎหมายแห่งเครือรัฐ ไม่ได้บัญญัติโดยตรงเกี่ยวกับการเรียโรหรือการระดมทุน เพียงแต่นำกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของเครือรัฐออสเตรเลีย (ACL) มาปรับ ดังนั้น การระดมทุนในเครือรัฐออสเตรเลียจึงต้องคำนึงถึงเขตพื้นที่ของแต่ละรัฐด้วย (กนกพงศ์ อนันต์สันติวงศ์, 2553)

สาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea)

สาธารณรัฐเกาหลี หรือเกาหลีใต้ในปัจจุบัน ถือได้ว่าใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ที่ได้จัดทำกฎหมายในรูปของประมวลกฎหมายต่างๆ (codification) อันเป็นการรวบรวมกฎหมายในเรื่องเดียวกันเข้าไว้ด้วยกัน มีการจัดทำเป็นหมวดหมู่ และมีระบบการบังคับใช้ที่อ้างอิงกันได้ เช่นเดียวกับบทบัญญัติเกี่ยวกับการเรียโร ที่มี Act on Collection and Use of Donations อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการเรียโร และการจัดการทรัพย์สินที่ได้มาจากการบริจาค

เดิม กฎหมายเกี่ยวกับการเรียโรของเกาหลีใต้ใช้ชื่อว่า Act on the Regulation of Donations Collection ซึ่งตราขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) และใช้บังคับมาจนถึงปี ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) ก็ได้มีการตรา Act on Collection and Use of Donations ขึ้นมาใหม่ทั้งฉบับ ต่อมา มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้งและยังมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน (Ashworth, 2006)

ประเภทหรือวิธีการทำการเรียโร

Act on Collection and Use of Donations ไม่ได้แบ่งประเภทหรือวิธีการในการเรียโรในเกาหลีใต้ อย่างไรก็ตาม ตามนิยามคำว่า “collection of donations” หรือ “การเรียโรของบริจาค” ซึ่งหมายความว่า “การกระทำใดๆ ที่เป็นการร้องขอ ขอรับข้อเสนอ หรือขอรับมอบ เพื่อให้ผู้อื่นร่วมบริจาค ไม่ว่าจะผ่านทางจดหมายหรือวิธีอื่นใด” จึงตีความได้ว่า หากเป็นการกระทำที่เข้าลักษณะเป็นการเรียโรแล้ว ไม่ว่าจะกระทำด้วย “วิธีอื่นใด” ก็ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้นั่นเอง (Dubber, 2011)

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (United Arab Emirates : UAE)

การปกครองของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เป็นการผสมผสานระหว่างระบอบสหพันธรัฐ (Federation) ซึ่งมีทั้งหมด 7 รัฐ กับระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ศาลปกติที่พิจารณาคดีอาญา และคดีแพ่งและพาณิชย์ ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) กับศาลศาสนาอิสลามที่พิจารณาคดีครอบครัวและมรดก รวมทั้งข้อขัดแย้งทางศาสนาโดยใช้บทบัญญัติของศาสนาอิสลาม (ชะรีอะฮ์) ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่ตรากฎหมาย ยกเลิกกฎหมาย และให้สัตยาบันสนธิสัญญาระหว่างประเทศ คือ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ สภาผู้ปกครองสูงสุด (Federal Supreme Council) ซึ่งประกอบด้วย เจ้าผู้ครองรัฐทั้ง 7 รัฐ เป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดตามรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ ค.ศ. 2015 องค์กรการกุศลและกลุ่มช่วยเหลือในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ จำเป็นต้องได้รับการอนุมัติจากกรมกิจการอิสลามและกิจกรรมการกุศล (The Islamic Affairs and Charitable Activities Department) หรือ IACAD ซึ่งเป็นไปตาม Decree No. (9) of 2015 Regulating the Raising of Donations in the Emirate of Dubai พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ใช้บังคับกับการบริจาคทั้งหมดในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ไม่ว่าจะกระทำในลักษณะใดๆ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ รวมทั้งเขตพัฒนาพิเศษและเขตปลอดภาษีอย่างดูไปด้วย (Wacks, 2008),

ประเภทหรือวิธีการทำการเรียไร

การบริจาคตามกฎหมายของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เป็นความหมายอย่างกว้าง รวมถึงการให้ทรัพย์สินทุกประเภท ทุกวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ วิธีการรวบรวมทรัพย์สินจะต้องระบุตั้งแต่ตอนยื่นคำร้องขออนุญาตต่อ IACAD แล้ว ซึ่งเมื่อ IACAD อนุญาตตามคำขอนั้น การดำเนินการก็ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่มีการขออนุญาต

อย่างไรก็ตาม กรณีของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ มีวิธีการทำการเรียไรหรือการรวบรวมทรัพย์สินที่น่าสนใจ คือ การขอรับบริจาคทางออนไลน์ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกฎหมาย Combating Cybercrimes ของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

Federal Decree-Law no. (5) of 2012 ON COMBATING CYBERCRIMES มาตรา 27 ระบุว่า บุคคลต้องระวางโทษจำคุก หรือปรับไม่น้อยกว่า 200.000 เดอร์แฮม แต่ไม่เกิน 500.000 เดอร์แฮม หรือทั้งจำ ทั้งปรับ หากบุคคลนั้นได้จัดให้มี จัดการ หรือดำเนินการทางเว็บไซต์หรือเผยแพร่ข้อมูลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศใดๆ เพื่อเรียกหรือส่งเสริมการรวบรวมเงินบริจาคโดยไม่มีใบอนุญาตที่ได้รับการรับรองจากผู้มีอำนาจ หมายความว่า หากขอรับบริจาคโดยไม่ได้รับอนุญาตจาก IACAD แล้ว ถ้าการขอรับบริจาค่นั้นกระทำผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศใดๆ นอกจากจะมีโทษตาม Decree No. (9) of 2015 Regulating the Raising of Donations in the Emirate of Dubai ! Federal Decree-Law no. (5) of 2012 ON COMBATING CYBERCRIMES อีกด้วย ซึ่งศาลจะต้องลงโทษบทหนัก (Shavell, 1992)

แม้ว่าการรวบรวมทรัพย์สินจะต้องกระทำผ่านองค์กรการกุศลที่จดทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น แต่การลงทะเบียนองค์กรการกุศล และการจัดให้มีการบริจาคสามารถทำได้ผ่านทางออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบมาตรการควบคุมเรียไรของราชอาณาจักรไทยและต่างประเทศ

ประเทศ ปัญหา	สหราชอาณาจักร	เครือรัฐ ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	ราชอาณาจักรไทย
กฎหมาย ที่ เกี่ยวข้อง	1. Charities Act 2. Fraud Act 2006	1. Australian Consumer Law (กฎหมายระดับ เครือรัฐ) 2. กฎหมายระดับ รัฐต่าง ๆ	1. Act on Collection and Use of Donations และ กฎหมายลำดับรอง	1. Decree No. (9) of 2015 Regulating the Raising of Donations 2. Federal Decree- Law no. (5) of 2012 ON COMBATING CYBERCRIMES	1. พระราชบัญญัติ ควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 และ กฎหมาย ลำดับรอง 2. ประมวล กฎหมายอาญา
นิยามคำ ว่า “เรียไร”	ไม่มีคำนิยามคำว่า “การ เรียไร” โดยตรงแต่พิจารณา ประกอบคำนิยามอื่นแล้ว สรุปได้ดังนี้ 1. “ การระดมทุน (fund- raising) หมายถึงการ เรียกร้องหรือจัดหาเงินหรือ ทรัพย์สินอื่น ๆ เพื่อการกุศล ความเมตตาหรือการทำบุญ 2. “การเรียไรCollection” หมายถึงลักษณะหรือวิธีการ ในการเรียไรที่ทำการเก็บ รวบรวมเงินหรือทรัพย์สิน	ไม่มีคำนิยามคำว่า “การเรียไร” โดยตรงในกฎหมาย ระดับเครือรัฐ แต่ กฎหมายของแต่ละ รัฐจะนิยามโดยใช้ คำต่างกัน เช่น fundraising appeal หรือ appeal for Support	นิยามคำว่า “collection of donations” หรือ “การเรียไรของบริจาค หมายความว่า การ กระทำใด ๆ ที่เป็นการ ร้องขอ ขอรับข้อเสนอ หรือขอรับมอบ เพื่อให้ ผู้อื่นร่วมบริจาค ไม่ว่าจะ ผ่านทางจดหมายหรือ วิธีอื่นใด	นิยามคำว่า “Donations” หมายความว่า การมอบ ทรัพย์สินให้ผู้อื่นโดย สมัครใจเพื่อ วัตถุประสงค์เป็นการ กุศล ความเมตตา ความ ช่วยเหลือหรือความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รวมทั้ง ชะกาต (ZAKAT) และ การให้ทาน	นิยามคำว่า “การ เรียไร” ในลักษณะ การยกตัวอย่างการ กระทำที่จะถือเป็นการ เรียไร

ประเทศ ปัญหา	สหราชอาณาจักร	เครือรัฐ ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	สหรัฐอเมริกา	ราชอาณาจักรไทย
ข้อห้ามในการเรียไร	1. กำหนดห้ามบุคคลบางประเภทจัดการระดมทุน เช่น ผู้ระดมทุนเป็นธุรกิจที่ไม่ได้ทำข้อตกลงกับองค์กรการกุศลตามแบบที่กำหนด 2. ข้อห้ามในการทำการเรียไรตามวิธีต่าง ๆ เช่น การเรียไรในที่สาธารณะโดยไม่มีใบอนุญาต	กฎหมายระดับเครือรัฐกำหนดห้ามไว้ 2 ประการ 1. การระดมทุนที่กระทำให้เข้าใจผิดหรือหลอกลวง 2. การระดมทุนที่ผิดศีลธรรม ส่วนกฎหมายระดับรัฐอาจมีการบัญญัติเพิ่มเติม เช่น ห้ามการเรียไรที่มีวัตถุประสงค์บางประการ	1. กำหนดโดยการกระทำที่ไม่ชอบ เช่น การบังคับข่มขู่ 2. กำหนดโดยวัตถุประสงค์ หากนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดจะไม่สามารถจดทะเบียนการเรียไรได้ 3. กำหนดโดยสถานที่ให้กระทำได้เฉพาะที่สาธารณะ 4. กำหนดโดยบุคคลที่ไม่สามารถยื่นขอจดทะเบียนเพื่อทำการเรียไร	1. ห้ามจัดให้มีการขอรับบริจาคโดยไม่ขออนุญาต 2. การรวบรวมทรัพย์สินจากการบริจาคจำเป็นต้องกระทำโดยองค์กรการกุศลที่ได้จดทะเบียนแล้วนั้น (หมายความว่า บุคคลธรรมดาไม่สามารถขอรับบริจาคได้ด้วยตัวเอง)	1. กำหนดห้ามโดยวัตถุประสงค์ เช่น การเรียไรเพื่อรวบรวมทรัพย์สินมาให้หรือชดใช้แก่จำเลย 2. กำหนดห้ามบุคคลบางประเภทจัดให้มีการเรียไรหรือทำการเรียไร เช่น ผู้ไร้ความสามารถ ผู้เสมือนไร้ความสามารถ
วิธีการในการเรียไร	1. การทำการเรียไรตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น การเรียไรตามบ้าน 2. การเรียไรโดยใช้สื่อหรือโดยการโฆษณา เช่น การเรียไรทางโทรศัพท์ 3. การเรียไรโดยใช้ระบบดิจิทัล เช่น การเรียไรผ่านเว็บไซต์ 4. การเรียไรโดยการจัดกิจกรรม	ทั้งกฎหมายของเครือรัฐและกฎหมายของแต่ละรัฐไม่ได้แบ่งประเภทหรือวิธีการของการเรียไรหรือการระดมทุนไว้อย่างชัดเจน	ไม่มีกำหนดไว้	ไม่มีกำหนดไว้ แต่การจดทะเบียนขององค์กรการกุศลและขออนุญาตขอรับบริจาคสามารถดำเนินการยื่นคำร้องขอทางออนไลน์ได้	ไม่มีกำหนดไว้
ผู้ควบคุมตรวจสอบการเรียไร	Charity Commission for England and Wales (คณะกรรมการการกุศล)	เป็นไปตามกฎหมายของแต่ละรัฐ ซึ่งไม่ใช่บุคคลหรือคณะบุคคลที่ตั้งขึ้นมาเพื่อการเรียไรหรือระดมทุนโดยเฉพาะ เช่น New South Wales ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการค้าที่เป็นธรรม	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและนายเทศมนตรีเขตปกครองพิเศษ, นายเทศมนตรี, ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการจังหวัดปกครองตนเอง (เรียกว่า “สำนักทะเบียน”)	กรมกิจการอิสลามและกิจการการกุศล (The Islamic Affairs and Charitable Activities Department: IACAD)	คณะกรรมการควบคุม การเรียไรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่
โทษ	1. Charities Act กำหนดโทษทางอาญาเป็นโทษปรับ 2. Fraud Act 2006 กำหนดโทษทางอาญาทั้งปรับและจำคุก	โทษทางอาญาได้แก่ปรับและจำคุก	1. โทษทางอาญาได้แก่ปรับและจำคุก 2. โทษทางปกครองได้แก่ ค่าปรับทางปกครอง	1. โทษทางอาญาได้แก่ปรับและจำคุก 2. โทษทางปกครอง เช่น ปิดสถานที่รับบริจาค มีคำสั่งเตือน เป็นต้น	โทษทางอาญาได้แก่ ปรับและจำคุก

สังเคราะห์ตารางโดย...จิตาภา อธิกิจจันกูร

สรุป

พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการเรียไร มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 21 มาตรา ซึ่งบังคับใช้มาเป็นเวลานานและไม่เคยมีการแก้ไข ปรับปรุง แม้จะมีการออกกฎกระทรวง หรือประกาศกระทรวงเพื่อกำหนดแนวทางในการบังคับใช้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ก็พบว่า การปฏิบัติตามหรือมีมาตรการลงโทษตามกฎหมายนี้เกิดขึ้นน้อยมาก เมื่อเทียบกับการเรียไรที่มีมากขึ้นตามเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เมื่อสามารถสื่อสารกันได้สะดวก รวดเร็วขึ้น มนุษย์ก็จะใช้ช่องทางเหล่านั้นเพื่อทำการเรียไร ซึ่งเมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงการเรียไรทุกประเภท และขาดวิธีการตรวจสอบที่ชัดเจน ทำให้มาตรการตามกฎหมายไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการควบคุมการเรียไรในสังคม

เมื่อกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ไม่สามารถควบคุมการเรียไรให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมได้ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น คือ ส่งผลให้การเรียไรไม่น่าเชื่อถือ ประชาชนจะตั้งคำถามต่อการเรียไรว่าจะจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงหรือไม่ เพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- กนกพงศ์ อนันต์สันติวงศ์. (2563). การศึกษาเชิงเปรียบเทียบขอบเขตในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นประชากรกลุ่มเปราะบางตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย : ศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส และเยอรมนี. *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 12(2), 214-226.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์.
- วรชัย แสนสีระ. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเรียไรตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487. *จลนิตี*, 17(2), 105-114.
- ศศิธร มุสิกะศิริ. (2559). *ความรับผิดชอบทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับขอตาน* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรวิชัย ฤทธิจรรยาโรจน์. (2563). *เมื่อสยามต้องการส่งออก “ข้าวแผล”*. สืบค้น 30 กรกฎาคม 2566, จาก <https://m.museumsiam.org/dadetail2.ph...>
- Ashworth A. (2006). *Principles of Criminal Law* (5th Ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Ashworth, A. (2008). Conceptions of Overcriminalization. *Ohio: State Journal of Criminal Law*, 5(407), 418-423.
- Dawkins R. (1979). Twelve Misunderstandings of Kin Selection. *Zeitschrift fur Tierpsychologie*, 51(2), 184-200.
- Dubber, M. D. (2011). Policing Morality: Constitutional Law and the Criminalization of Incest. *University of Toronto Law Journal*, 61(2011), 746
- Posner, R. A. (1985). An Economic Theory of the Criminal Law. *Columbia: Law Review*. 85(6), 1193-1231.
- Shavell, S. (1992). *Criminal law and the optimal use of nonmonetary sanctions as a deterrent*. (Program in Law and Economics). MA: Harvard Law School Cambridge.
- Wacks, R. (2008). *Law: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

นโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักวิถีพุทธ*

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT POLICY ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES

ธนภัทร บัวพันธ์, ปัทมา ภูน้อย

Tanaphat Buaphanat, Pattama Poonoy

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: top_one@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอการศึกษาในหัวข้อ “นโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักวิถีพุทธ” ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานในภาครัฐ โดยเน้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นกรอบในการกำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การนำหลักธรรมเข้ามาสอดแทรกในนโยบายการบริหารจะช่วยส่งเสริมความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานภาครัฐ โดยบทความแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 นโยบายหลัก ได้แก่ 1. นโยบายด้านการครองตน มุ่งเน้นให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และไม่ใช้ตำแหน่งในทางมิชอบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสุจริต 3 ประการ ได้แก่ กายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต 2. นโยบายด้านการครองคน เน้นการดูแลและปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเมตตา ความเป็นธรรม และความอ่อนโยน โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน (การให้) ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ) อตถจริยา (การช่วยเหลือผู้อื่น) และสมานัตตตา (การปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย) ซึ่งช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับบุคลากรภาครัฐ 3. นโยบายด้านการครองงาน มุ่งส่งเสริมให้บุคลากรดำเนินงานด้วยความขยันขันแข็ง มีเป้าหมายที่ชัดเจน และยึดมั่นในจริยธรรม โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ (ความรักในงาน) วิริยะ (ความพยายาม) จิตตะ (การใส่ใจในงาน) และวิมังสา (การตรวจสอบและแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา) การประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งผลให้การดำเนินงานของรัฐเกิดความยั่งยืนและโปร่งใสต่อสาธารณชน นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเองควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์กร ซึ่งช่วยสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อสังคมและประชาชนในระยะยาว

คำสำคัญ: นโยบาย; การบริหารทรัพยากรมนุษย์; วิถีพุทธ

Abstract

This research article presents a study on “Human Resource Management Policy Based on Buddhist Principles” aimed at improving the efficiency and effectiveness of public administration. The article focuses on integrating Buddhist principles into the framework for developing human resource management policies. The incorporation of these principles into management policies helps promote transparency, fairness, and social responsibility, thereby enhancing public confidence in governmental operations. The article presents three key

*Received September 16, 2024; Revised October 15, 2024; Accepted October 17, 2024

policies: 1. Self-governance policy emphasises that public officials must adhere to honesty and integrity, avoid seeking personal gain, and refrain from abusing power, aligning with the three principles of purity: physical purity (Kaya-security), verbal purity (Vaci-security), and mental purity (Mano-security). 2. People management policy focuses on caring for the public with kindness, fairness, and gentleness, in accordance with the four Sangahavatthu principles: giving (Dana), kind speech (Piyavaca), helpfulness (Atthacariya), and consistency (Samanattata), which help foster trust between public officials and citizens. 3. Work management policy encourages personnel to work diligently, with clear goals and a firm adherence to ethics, following the Four Iddhipadas: desire (Chanda), effort (Viriya), thoughtfulness (Citta), and investigation (Vimamsa). Applying these principles is proposed as a guideline for developing human resource management policies in the public sector to achieve maximum efficiency. It also promotes public trust through sustainable and transparent government operations. Furthermore, these approaches foster the personal development of personnel in parallel with organisational growth, resulting in long-term benefits for both society and the public.

Keywords: Evolution; Law; Hostile Possession

บทนำ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หรือ Human Resource Management (HRM) ถือเป็นรากฐานสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารองค์กร ย้อนกลับไปในอดีต การมองคนทำงานเป็นเพียงแค่ปัจจัยหนึ่งในการผลิตเป็นสิ่งของที่แพร่หลาย เน้นเพียงการใช้แรงงาน แต่ในยุคปัจจุบันที่ธุรกิจมีความหลากหลายและการแข่งขันเพิ่มสูงขึ้น ทำให้องค์กรให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น แม้การบริหารทรัพยากรมนุษย์จะเป็นเรื่องที่ซับซ้อน แต่ด้วยการศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านนี้อย่างรวดเร็ว (empeo.com, 2567) นอกจากนี้ ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พุทธศักราช 2546 รวมถึงเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ซึ่งเน้นการพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การทำงานของภาครัฐมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธา และไว้วางใจจากประชาชนได้อย่างยั่งยืน สำหรับการพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนานั้นมีการดำเนินมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้อนุตรสัมโพธิญาณ และตัดสินพระทัยในการเผยแผ่หลักธรรมให้ปรากฏแก่ชาวโลก พระองค์ทรงก่อตั้งองค์กรสงฆ์ขึ้นหลังจากที่เหล่าปัญจวัคคีย์ได้บรรลุธรรม ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่มีความเก่าแก่ที่สุดในประวัติศาสตร์ องค์กรสงฆ์ยังคงมีความมั่นคงในการปฏิบัติตามหลักธรรมมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงถึงศักยภาพขององค์กรและความเป็นเลิศในการดำเนินตามแนวทางหลักธรรม ทำให้องค์กรสงฆ์สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและเป็นที่เคารพศรัทธาของผู้คนมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสังคม รวมถึงการสูญเสียพื้นที่ที่เป็นต้นกำเนิดของพระพุทธศาสนา แต่พระพุทธศาสนาก็ยังคงแพร่ขยายและเจริญรุ่งเรืองในหลายประเทศที่ยอมรับพระธรรมคำสอน ดังนั้น พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญอย่างมากกับกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกขั้นตอน (พระมหากำพล คุณงกโร, 2559)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาเรื่อง “นโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักวิถิปุทธ” ซึ่งมีเป้าหมายในการสำรวจและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับนโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ แม้บทความนี้อาจจะมีข้อจำกัดในด้านข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมทุกมิติ

เนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนามีเป็นจำนวนมาก แต่ก็หวังว่าจะเป็นประโยชน์ในฐานะพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม และเป็นแนวทางในการนำหลักธรรมไปบูรณาการในการกำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้การบริหารงานและบุคลากรมีประสิทธิภาพและผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบาย

นโยบาย (Policy) หมายถึง หลักการหรือแนวทางที่ถูกกำหนดขึ้นโดยองค์กรหรือผู้มีอำนาจ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ นโยบายเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ตัดสินใจจัดสรรทรัพยากร และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือองค์กร

แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับนโยบาย

1. การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน นโยบายเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานที่กำหนดโดยผู้มีอำนาจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Dye, 2017) นโยบายทำหน้าที่ในการชี้นำทิศทางการปฏิบัติ และกำหนดขอบเขตในการทำงานเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในองค์กรหรือสังคม

2. การตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากร การกำหนดนโยบายเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรใดในลักษณะใด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Lasswell, 1956) นโยบายที่ดีจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

3. การปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง นโยบายมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง (Anderson, 2010) นโยบายที่ยืดหยุ่นจะช่วยให้องค์กรสามารถรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การสร้างความเป็นธรรมและโปร่งใส นโยบายควรคำนึงถึงความเป็นธรรมและโปร่งใส เพื่อให้เกิดการยอมรับและสร้างความเชื่อมั่นจากผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้อง (Easton, 1965) การมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน

ความหมายของนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะ (Public Policy) คือ แนวทางหรือกรอบการดำเนินงานที่รัฐบาลหรือหน่วยงานรัฐกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาหรือจัดการกับความต้องการของสังคม เป็นกระบวนการที่รวมการตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสังคม นโยบายสาธารณะครอบคลุมหลายด้าน เช่น การศึกษา สุขภาพ เศรษฐกิจ ความปลอดภัย การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ความมั่นคงของชาติ

ลักษณะและองค์ประกอบสำคัญของนโยบายสาธารณะ

1. กระบวนการทางการเมือง นโยบายสาธารณะถูกพัฒนาและปรับปรุงผ่านกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย เช่น รัฐบาล ผู้แทนราษฎร ภาคประชาชน และหน่วยงานรัฐ โดยอาจมีการเจรจาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปที่เหมาะสม (Easton, 1965)

2. การตอบสนองต่อปัญหาในสังคม นโยบายสาธารณะมีบทบาทในการตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาการว่างงาน ความไม่เท่าเทียมกัน ปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือการกระจายทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรม (Anderson, 2010) การกำหนดนโยบายจึงต้องคำนึงถึงความเร่งด่วนและความสำคัญของปัญหานั้น ๆ

3. การใช้ทรัพยากรเพื่อผลประโยชน์สาธารณะ การจัดการทรัพยากรของรัฐ เช่น งบประมาณ การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ หรือการให้บริการสาธารณะเป็นส่วนสำคัญของนโยบายสาธารณะ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมที่สุด (Dye, 2017)

4. การวางแผนเชิงระบบ นโยบายสาธารณะเป็นกระบวนการที่มีการวางแผนล่วงหน้า มีการกำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว พร้อมทั้งมีการประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การจัดทำนโยบายต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดทางเลือก การตัดสินใจ และการดำเนินการตามที่วางแผนไว้ (Lasswell, 1956)

5. การบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ การจัดทำนโยบายสาธารณะมักจะมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือภาคส่วนต่าง ๆ เช่น รัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย (Hill, 2005)

6. การสร้างความชอบธรรม การจัดทำนโยบายสาธารณะต้องคำนึงถึงความชอบธรรมในการดำเนินงาน กล่าวคือ การกำหนดนโยบายต้องสอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ และหลักสิทธิมนุษยชน รวมถึงสร้างความโปร่งใสและรับผิดชอบต่อประชาชน (Howlett & Ramesh, 2003) ความชอบธรรมในการดำเนินนโยบายยังช่วยสร้างความเชื่อถือและยอมรับจากสาธารณะ

ประเภทของนโยบายสาธารณะ

1. นโยบายการกระจาย (Distributive Policy) เป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรหรือบริการให้แก่กลุ่มประชาชน เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษา หรือการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนและสะพาน

2. นโยบายการกำกับดูแล (Regulatory Policy) เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการกำกับดูแลหรือควบคุมการดำเนินงานของบุคคลหรือองค์กร เช่น กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การออกใบอนุญาต หรือการควบคุมคุณภาพสินค้า

3. นโยบายการกระตุ้น (Redistributive Policy) เป็นนโยบายที่มีจุดมุ่งหมายในการกระจายทรัพยากรหรือโอกาสจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง เช่น การเก็บภาษีจากผู้ที่มีรายได้สูงเพื่อนำมาสนับสนุนสวัสดิการสังคมสำหรับผู้มีรายได้น้อย

4. นโยบายการพัฒนา (Developmental Policy) เป็นนโยบายที่เน้นการสร้างความสำเร็จก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ของสังคม เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือการพัฒนาวัฒนธรรม

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะมีหลายขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่

1. การกำหนดปัญหา ระบุปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นในสังคม และทำความเข้าใจสาเหตุของปัญหานั้น

2. การกำหนดวาระ (Agenda Setting) กระบวนการที่ผู้มีอำนาจหรือนักการเมืองตัดสินใจเลือกปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข

3. การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) การวิเคราะห์ทางเลือกและการสร้างแนวทางในการแก้ปัญหา

4. การตัดสินใจ (Decision Making) เลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการแก้ปัญหา

5. การดำเนินนโยบาย (Policy Implementation) การนำแผนหรือข้อกำหนดไปปฏิบัติ

6. การประเมินผล (Policy Evaluation) ตรวจสอบและประเมินว่านโยบายที่กำหนดไว้บรรลุผลตามเป้าหมายหรือไม่ และมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

สรุป นโยบาย หมายถึง ลักษณะที่เป็นงานกิจวัตร (routines) ของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ ที่รัฐบาลกำหนดขึ้นและเป็นสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหากวิเคราะห์แล้วมีความคุ้มค่า หรือไม่กระทำก็ได้หากวิเคราะห์แล้วไม่มีความคุ้มค่าพอ

นโยบายการบริหารจัดการองค์กร

ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พุทธศักราช 2546 รวมทั้งให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ ศรัทธา และไว้วางใจในการบริหารงานภาครัฐ บทความนี้จึงได้เสนอนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักวิถีพุทธ ประกอบด้วย นโยบายด้านการครองตน นโยบายด้านการครองคนและนโยบายด้านการครองงาน

นโยบายด้านการครองตน

การกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม การครองตนอย่างถูกต้องมีความสำคัญอย่างยิ่งในองค์กร โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีความโปร่งใส ซึ่งเป็นรากฐานของความเชื่อถือจากทั้งภายในและภายนอกองค์กร (Mayer et al., 2012)

นโยบายหลัก : มุ่งเน้นให้บุคลากรยึดหลักธรรมสุจริต 3 เป็นเครื่องกำกับในการทำงาน

โดยความสุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง คนจะดีหรือไม่ดีให้ดูที่การประพฤติที่มีความสุจริตหรือไม่ สังคมใดก็ตามถ้าหากขาดความสุจริตแล้วสังคมนั้นก็ไม่ว่าอะไรจากสัตว์ทั้งหลาย ถือได้ว่าเป็นยุคที่เสื่อมที่สุดก็ได้ ความทุจริตผิดศีลธรรมเป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุด ไม่รู้ว่าอะไรดีอะไรไม่ดี อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ไม่มีความละเอียดต่อความซื่อสัตย์ขาดจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น เรียกว่าประพฤติชั่ว ทางกาย วาจา และใจ ความประพฤติสุจริตจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของสังคมที่เจริญแล้วมีศีลธรรมอายุชั่วเกรงกลัวต่อผลของบาปกรรม สังคมนั้นก็จะมีแต่ความสุขความสงบและความเจริญ และสุจริต 3 มีความหมายดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายคำว่า “สุจริต” หมายความว่า ประพฤติชอบ ประพฤติด้วยตั้งใจดี ประพฤติซื่อตรง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และคำว่า สุจริต 3 คือ ความประพฤติดี, ประพฤติชอบ ประกอบด้วย 1. กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกายมี 3 คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิจฉาจาร 2. วาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจามี 4 คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ มุสาวาท ปิสุณวาจา ฝรุสวาจา และสัมผัปปลาปและ 3. มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจมี 3 คือ อนภิชฌา อพยาบาท และ สัมมาทิฐิ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556) การประยุกต์นโยบายด้านการครองตนเข้ากับการบริหารทรัพยากรมนุษย์สามารถช่วยให้บุคลากรทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและสร้างความไว้วางใจระหว่างกันในองค์กรได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การครองตนที่ดีจะส่งผลให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน (Armstrong, 2020) โดยในแง่นี้ การปฏิบัติตนอย่างซื่อสัตย์และสุจริตในองค์กรมีส่วนช่วยพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จในระยะยาว (Wright & McMahan, 2011)

สรุป นโยบายด้านการครองตน เน้นให้บุคลากรต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รวมทั้งไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ตรงกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ หลักสุจริต 3 คือ การบริหารตนไม่ให้ถูกกำจัดไม่ให้ถูกทำลาย ไม่มีความเสียหาย ไม่ถูกผู้รู้ตีเตียน และประสพบุญเป็นอันมาก ธรรม 3 ประการ ประกอบด้วย 1. กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย 2. วาจสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจาและ 3. มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ

นโยบายด้านการครองคน

มุ่งเน้นการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กรและกับบุคคลภายนอก รวมถึงการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลบุคลากรด้วยความเป็นธรรม ความเอื้อเฟื้อ และความเมตตาตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักสังคหวัตถุ 4 ที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายนี้ ประกอบด้วย 1. ทาน (การให้) 2. ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ) 3. อุตถจริยา (การช่วยเหลือเกื้อกูล) และ 4. สมานัตตตา (ความเสมอภาค) ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร และสนับสนุนการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545)

นโยบายหลัก มุ่งเน้นให้บุคลากรมีความเมตตา ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและคนอื่นในสังคม ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยสังคหวัตถุ 4 เป็นเรื่องที่จะสงเคราะห์กัน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ มีด้วยกัน 4 ประการ คือ (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/42.)

1. **ทาน** การให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะการให้เพื่อผูกใจในยามที่เขาตกต่ำหรือมีความเดือดร้อน การให้คำแนะนำหรือสอนวิธีทำงานที่ถูกต้องรวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือส่งไปศึกษาและดูงาน รวมถึงการให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่งกันและกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไร เป็นการลงทุนราคาถูกแต่ได้ผลตอบแทนราคานับคือ ได้มิตรภาพกลับคืนมา

2. **ปิยวาจา** การแสดงออกทางเจตนาวาจา ด้วยคำพูดที่เป็นกุศล การเจรจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพและถ้อยคำที่มีประโยชน์ พูดถ้อยคำที่เป็นจริง และถ้อยคำที่ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น พูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้พูด จูงใจให้ละเว้นความชั่ว ทำให้การทำงานสำเร็จเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการทำงาน

3. **อุตถจริยา** การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันนั้น สมาชิกในชุมชนจะต้องให้ช่วยเหลือกันด้วยความ เป็นกัลยาณมิตร มีความปรารถนาดี เต็มใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มความสามารถเมื่อมีปัญหาติดขัดหรือขัดข้องด้านใด ๆ ก็คิดหาวิธีแก้ไข ช่วยคลี่คลายปัญหาให้ สมหวังกลับไปด้วยความซาบซึ้งประทับใจได้

4. **สมานัตตตา** การยอมรับในพฤติกรรมของบุคคลอื่น เข้าใจในเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสมานฉันท์ก็มักจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ จากสังคมส่วนเล็กไปสู่สังคมส่วนใหญ่ได้อย่าง สั้นไหล ความเสมอต้นเสมอปลายจะได้รับความเชื่อถืออย่างสูง และในที่สุดจะกลายเป็นความนับถือที่ถาวร ด้วย คนเราทุกคนควรมีความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ใช่เพียงเพื่อดูดีแต่มั่นคงคือคุณสมบัติของคนดี ความเสมอต้นเสมอปลายเป็นเครื่องบ่งชี้ความจริงใจ ตรงไปตรงมา ไม่มีนอกไม่มีในและมีความชัดเจน มีมาตรฐานในการคิด การทำ และการแสดงออก เป็นหลักให้คนอื่นได้ เพราะเลือกที่จะยืนอยู่บนความจริงกับความถูกต้อง

การครองคนในองค์กรยังหมายถึงการให้ความสำคัญกับการดูแลสวัสดิการของบุคลากร การสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทักษะและความสามารถอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้โอกาสในการแสดงออกทางความคิดและการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ นโยบายนี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความพึงพอใจและความผูกพัน

ของบุคลากรกบองค์กร ซึ่งส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพและสร้างความไว้วางใจในระยะยาว (Noe et al., 2019)

นอกจากนี้ นโยบายการครองคนยังส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และเน้นการ ประนีประนอมเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น การให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมในการจัดการบุคลากรเป็นสิ่ง ที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และทำให้บุคลากรมีความมั่นใจและพึงพอใจในงานที่ทำ (Armstrong, 2020)

สรุปนโยบายด้านการครองคน นโยบายหลัก มุ่งเน้นให้บุคลากรมีความเมตตา ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและคนในสังคมตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยต้องอำนวยความสะดวกในการให้บริการ ประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และใช้ กิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนโยน เพื่อให้ประชาชนมีความเลื่อมใส เชื่อมมั่นและศรัทธา โดยหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน โอบอ้อมอารี ปิยวาจา วจีไพเราะ อตถจริยา สงเคราะห์ประชาชน และ สมานัตตตา วางตน พอดี

นโยบายด้านการครองงาน

เป็นนโยบายที่มุ่งเน้นให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน การครองงานหมายถึงการที่บุคลากรจะต้องมีความรับผิดชอบ และทุ่มเทในการทำงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าหมายที่ กำหนดไว้ โดยในนโยบายนี้ หลักอิทธิบาท 4 ได้ถูกนำมาเป็นกรอบสำคัญในการสร้างแนวทางปฏิบัติ ซึ่ง ครอบคลุมถึงการมีความรักในงาน (ฉันทะ), ความเพียรพยายาม (วิริยะ), ความใส่ใจในรายละเอียดของงาน (จิตตะ) และการใช้ปัญญาในการตรวจสอบและแก้ไขปัญหา (วิมังสา) การดำเนินการตามหลักธรรมเหล่านี้จะ ช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างยั่งยืน

นโยบายหลัก: มุ่งเน้นให้บุคลากรทำงานบรรลุเป้าหมายโดยยึดหลักธรรมอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมความ เข้าใจเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 และเชื่อมโยงให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น สามารถเพิ่มเติมรายละเอียดจากแหล่งที่มาต่าง ๆ ได้ดังนี้

หลักอิทธิบาท 4 เป็นหนึ่งในธรรมะสำคัญที่มีบทบาทในการสร้างความสำเร็จในทุกด้านของชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องการทำงานหรือการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ข้อที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในตนเองและองค์กร รวมถึงการบรรลุเป้าหมายของงานได้อย่างยั่งยืน ดังที่ มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบเหล่านี้

1. ฉันทะ ความรักและความพอใจในงาน ตามที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2545) ได้กล่าว ไว้ว่า “ฉันทะ” คือ การทำงานด้วยใจรัก มิใช่เพียงเพื่อหวังผลกำไรหรือรางวัล แต่เพราะมองเห็นคุณค่าและ พพอใจที่จะทำงานนั้นอย่างแท้จริง (พระพรหมคุณาภรณ์, 2545) นอกจากนี้ จิรภัทร ทศนะนาม (2563) ยัง ชี้ให้เห็นว่าความพอใจในงานเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จ โดยการสร้างแรงจูงใจภายในตัวบุคคลผ่านการ มองเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ

2. วิริยะ : ความพยายามและความขยันขันแข็ง การมุ่งมั่นทำงานอย่างเต็มที่ เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วย ผลักดันให้เราก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ อานันท์ ปัญจโคตร (2564) กล่าวว่าความวิริยะคือการเอาชนะความ ท้อแท้และเดินทางต่อด้วยความอดทน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2545) ที่กล่าวว่า การสู้งานด้วยใจเข้มแข็งช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมั่นคง

3. จิตตะ ความใส่ใจและการอุทิศตนในงาน ตามที่ เสถียร โพธิ์นันทะ (2555) กล่าวถึงการทำงานที่ ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องใส่ใจในรายละเอียดและทำงานด้วยความคิดที่ลึกซึ้ง มีการทบทวนงานอย่าง

ต่อเนื่อง และมีความจดจ่อในการทำงานที่ทำ เช่นเดียวกับที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2545) ได้กล่าวว่า การอุทิศตนในงานทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

4. วิมังสา การใช้ปัญญาในการตรวจสอบและปรับปรุง ในด้านนี้ สุชีพ ปุญญานุภาพ (2560) กล่าวว่า การวิเคราะห์และปรับปรุงงานอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งสำคัญ เพราะช่วยให้งานที่ทำมีความก้าวหน้าและตอบสนองความต้องการขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2545) ชี้ว่า ความสามารถในการตรวจสอบและปรับปรุงงานเป็นหัวใจของการใช้ปัญญาอย่างเต็มที่

สรุป นโยบายด้านการครองงาน นโยบายหลัก : มุ่งเน้นให้บุคลากรปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายโดยยึดตามหลักธรรมอริยบท 4 การปฏิบัติงานต้องยึดถือคุณธรรม จริยธรรม เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ กล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม หลีกเลียงและละเว้นจากอบายมุขทั้งปวงหรือกระทำการอื่นใดที่อาจนำไปสู่ความเสื่อมเสียต่อตนเอง ครอบครัว ใฝ่หาความรู้ เพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ โดยหลักอริยบท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ รักงาน, วิริยะ ลุ่งาน, จิตตะ ใส่ใจงาน และ วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา

บทสรุป

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกสังคมตั้งแต่เกิดจนตาย ต่างมีความสัมพันธ์กับนโยบายสาธารณะทั้งสิ้น ดังนั้น การศึกษานโยบายสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในฐานะของสมาชิกในสังคม เพราะทุกคนล้วนต้องได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายสาธารณะของรัฐเสมอ นอกจากนี้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พุทธศักราช 2546 รวมทั้งให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ ศรัทธา และไว้วางใจในการบริหารงานภาครัฐ บทความนี้จึงได้เสนอนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามหลักวิถีพุทธ ประกอบด้วย นโยบายด้านการครองตน นโยบายด้านการครองคน นโยบายด้านการครองงาน 1. นโยบายด้านการครองตน นโยบายหลัก : เน้นให้บุคลากรต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รวมทั้งไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือ

หน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ตรงกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ หลักสุจริต 3 คือ การบริหารตนไม่ให้ถูกกำจัดไม่ให้ถูกทำลาย ไม่มีความเสียหาย ไม่ถูกผู้รู้ตีเตียน และประสพบุญเป็นอันมาก ธรรม 3 ประการ ประกอบด้วย 1. กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย 2. วาจสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจาและ 3. มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ 2. นโยบายด้านการครองคน นโยบายหลัก : มุ่งเน้นให้บุคลากรมีความเมตตา ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกันในสังคมตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยต้องอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และใช้กิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนโยน เพื่อให้ประชาชนมีความเลื่อมใส เชื่อมั่นและศรัทธา โดยหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน โอบอ้อมอารี ปิยวาจา วชิโรหระ อุตถจริยา สงเคราะห์ประชาชน และสมานัตตตาวางตนพอดี 3. นโยบายด้านการครองงาน นโยบายหลัก : มุ่งเน้นให้บุคลากรปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายโดยยึดตามหลักธรรมอริยบท 4 การปฏิบัติงานต้องยึดถือคุณธรรม จริยธรรม เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ กล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม หลีกเลียงและละเว้นจากอบายมุขทั้งปวงหรือกระทำการอื่นใดที่อาจนำไปสู่ความเสื่อมเสียต่อตนเอง ครอบครัว ใฝ่หาความรู้ เพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ โดยหลักอริยบท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ รักษาน, วิริยะ สู้งาน, จิตตะ ใส่ใจงานและ วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา

ข้อเสนอแนะ

การศึกษารณัติตัวอย่างจากองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงผลลัพธ์เชิงประจักษ์จากการนำนโยบายตามหลักวิถีพุทธไปใช้ ควรมีการศึกษารณัติตัวอย่างจากองค์กรทั้งในภาครัฐและเอกชนที่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาความสัมพันธ์ภายในองค์กร ความซื่อสัตย์ของบุคลากร และความไว้วางใจของประชาชนต่อองค์กร การศึกษาเหล่านี้จะช่วยให้การปรับใช้หลักการมีความชัดเจนและมีแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมยิ่งขึ้นสำหรับองค์กรที่ต้องการนำไปใช้

การวัดผลกระทบของนโยบาย การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถประเมินผลกระทบของนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาดัชนีชี้วัดความซื่อสัตย์ของบุคลากร (Ethical Index) หรือการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในองค์ประกอบของหลักสังคหวัตถุ 4 นอกจากนี้ ควรมีการสำรวจผลลัพธ์ของนโยบายด้านการครองตน การครองคน และการครองงานในแง่ของความโปร่งใสและประสิทธิภาพของการทำงาน

การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร ควรมีการพัฒนากระบวนการสร้างแรงจูงใจในการทำงานตามหลักธรรม เช่น การจัดกิจกรรมเพื่อยกย่องบุคลากรที่ปฏิบัติตามหลักสุจริต 3 และสังคหวัตถุ 4 อย่างเคร่งครัด หรือการให้รางวัลแก่บุคลากรที่แสดงออกถึงความเมตตาและความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในองค์กร นอกจากนี้ ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการทำงานอย่างมีศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อให้เกิดแรงจูงใจภายในจากความรักในงานและความรู้สึกพอใจในสิ่งที่ทำ

การจัดการความขัดแย้งภายในองค์กร เนื่องจากการทำงานร่วมกันในองค์กรอาจเกิดความขัดแย้งได้ ควรมีการใช้หลักธรรม เช่น “ปิยวาจา” หรือการใช้คำพูดที่สุภาพและสร้างสรรค์ เพื่อช่วยลดความตึงเครียดระหว่างบุคลากร นอกจากนี้ การนำ “อุตถจริยา” หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันมาใช้ จะช่วยส่งเสริมความร่วมมือและลดปัญหาความขัดแย้งในองค์กร การจัดกิจกรรมที่เน้นการสร้างสามัคคี เช่น การประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสื่อสารที่ดี ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จิรภัทร ทักณะนาม. (2563). *ธรรมะกับการบริหารงานในองค์กรสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2545). *ธรรมานุญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 46) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- _____. (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหากำพล คุณงกโร. (2559). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(2 ฉบับพิเศษ), 387-396.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2560). *การพัฒนาตนเองผ่านหลักธรรมอิทธิบาท 4*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสถียร โปธินันทะ. (2555). *พุทธศาสนากับการทำงาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามธรรม.
- อานันท์ ปัญจโคตร. (2564). *วิริยะ: หัวใจของการประสบความสำเร็จ*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ธรรมศึกษา.
- Anderson, J. E. (2010). *Public Policymaking: An Introduction* (7th ed.). Boston: Cengage Learning.
- Armstrong, M. (2020). *Armstrong's handbook of human resource management practice* (15th ed.). London: Kogan Page.
- Dye, T. R. (2017). *Understanding Public Policy* (15th ed.). London: Pearson Education.
- Easton, D. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. John Wiley & Sons.
- empeo.com. (2567). *5 เกร็ดความรู้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ HR ยุคใหม่ห้ามพลาด*. สืบค้น 24 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.empeo.com/blog/hrm/-things-human-resource-management/#>.
- Hill, M. (2005). *The Public Policy Process* (5th ed.). London: Pearson Education.
- Howlett, M. & Ramesh, M. (2003). *Studying Public Policy: Policy Cycles and Policy Subsystems*. Oxford: Oxford University Press.
- Lasswell, H. D. (1956). *The Decision Process: Seven Categories of Functional Analysis*. College Park: University of Maryland.
- Mayer, D.M. et al. (2012). Who displays ethical leadership, and why does it matter? An examination of antecedents and consequences of ethical leadership. *Academy of Management Journal*, 55(1), 151-171.
- Noe, R. A. et al. (2019). *Fundamentals of human resource management* (8th ed.). New York: McGraw-Hill Education.
- Wright, P. M., & McMahan, G. C. (2011). Exploring human capital: Putting 'human' back into strategic human resource management. *Human Resource Management Journal*, 21(2), 93-104.

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: ศึกษากรณีการพัฒนาทิศทาง
ประชาธิปไตยในอนาคตตามแนวพุทธ*

DEMOCRATIC CITIZENSHIP: A DEVELOPMENT CASE STUDY OF THE FUTURE
DIRECTION OF DEMOCRACY ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES

ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ, ปาริชาติ ชุมพงศ์

Pluemjit Lapaudomloed, Parichat Chumpong

องค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม

Lak Sam Subdistrict Administrative Organization

Corresponding Author E-mail: kupoo.2517@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นการศึกษากรณีการพัฒนาทิศทางประชาธิปไตยในอนาคตตามแนวพุทธศาสตร์ ปัญหาหลักที่ต้องศึกษา เกี่ยวข้องกับการขาดความเข้าใจและปฏิบัติที่ถูกต้องของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะเรื่อง ความรับผิดชอบของพลเมือง การเคารพสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงการร่วมมือในสังคมอย่างสันติสุข ซึ่งเป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืน การศึกษานี้ใช้หลักการและหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางสำคัญในการวิเคราะห์ เช่น หลักศีลธรรม ความอดทน ความเคารพต่อผู้อื่น และการปฏิบัติที่ ถูกต้องในฐานะพลเมือง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยเฉพาะการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาสังคมที่เป็นธรรม และความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ผล การวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษามี 12 ประการ เช่น การส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม การมีส่วนร่วมในการ เลือกลงและแสดงความคิดเห็น การเป็นพลเมืองดิจิทัล การรับผิดชอบต่อสังคม การเคารพเสียงข้างมากและ สิทธิเสียงข้างน้อย และการเสริมสร้างศักยภาพทางการศึกษา ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อให้พลเมืองสามารถ ปกครองตนเองและมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประโยชน์ที่ได้รับจาก การศึกษานี้ คือ การนำเสนอแนวทางการพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการปกครองที่มีความยุติธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมประชาธิปไตย

คำสำคัญ: พลเมือง; ประชาธิปไตย; ทิศทางอนาคต

Abstract

This academic article aims to study and analyse the concept of citizenship in a democratic system, focusing on developing future democratic directions based on Buddhist principles. The key issue addressed is the lack of understanding and correct practice among citizens in a democratic society, particularly regarding civic responsibility, respect for rights and freedoms, and peaceful cooperation. These challenges hinder the sustainable development of democracy. The study applies Buddhist principles, such as morality, patience, respect for others, and proper conduct as citizens, as the core framework for analysis. These principles align with democratic values, including respect for human dignity, respect for rights, freedoms,

*Received September 21, 2024; Revised October 10, 2024; Accepted October 17, 2024

and fair societal rules, as well as responsibility towards oneself, others, and society. The analysis reveals twelve key aspects: promoting social justice, participation in elections and expressing opinions, being a responsible digital citizen, social accountability, respecting the majority while safeguarding minority rights, and enhancing educational capacities. These aspects empower citizens to govern themselves and engage effectively in democratic processes. The study highlights a Buddhist approach to developing citizens in a democratic system, which fosters just governance and peaceful coexistence within a democratic society.

Keywords: Citizen; Democracy; Future Direction

บทนำ

ระบอบประชาธิปไตยมีรากฐานมาจากแนวคิดที่ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและมีสิทธิในการปกครองตนเอง ซึ่งแนวคิดนี้เริ่มต้นจากสมัยกรีกโบราณและได้รับการพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงยุคปัจจุบัน ประชาธิปไตยได้กลายเป็นระบบการปกครองที่แพร่หลายในหลายประเทศทั่วโลก โดยเน้นการให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนในการเลือกตั้งและการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการบริหารประเทศ (รณชัย โตสมภาค, 2560) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสถานการณ์ของประเทศต่าง ๆ ที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยกลับเผชิญกับปัญหาและข้อบกพร่องหลายประการ เช่น การขาดความรับผิดชอบของพลเมืองในการปฏิบัติตามหน้าที่ ข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการขาดความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยที่แท้จริง ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยในหลายประเทศขาดความยั่งยืนและไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ (ณัฐพล บุญยพิพัฒน์, 2562)

คุณลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ 1. การเป็นสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ 2. ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง 3. การใช้สิทธิและเสรีภาพควบคู่กับความรับผิดชอบต่อ 4. การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง และหลักความเสมอภาค 5. การไม่แก้ปัญหด้วยความรุนแรง และการตระหนักรู้ถึงบทบาทของตนในสังคม 6. การมีความกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อและร่วมกันขับเคลื่อนสังคมในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน ประเทศ อาเซียน ไปจนถึงประชาคมโลก (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554)

พลเมืองที่ดีมีส่วนช่วยสร้างสังคมและประเทศชาติให้เข้มแข็งและยั่งยืน ประเทศที่มีพลเมืองที่มีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมจะเห็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้นอย่างมาก ดังนั้น ในอนาคตจึงควรเน้นการสร้างสังคมที่พลเมืองมีจริยธรรม ความรู้ และปัญญา พร้อมทั้งมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมทั้งในการเลือกตั้งและการตัดสินใจสำคัญของประเทศ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ และเพื่อให้ประเทศเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืนในทุกด้านของชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนี้คือการวิเคราะห์และพัฒนาทิศทางของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยใช้แนวทางตามหลักพุทธธรรม เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การศึกษานี้เน้นการสร้างความเข้าใจและปลูกฝังคุณลักษณะที่เหมาะสมให้แก่พลเมืองในสังคมประชาธิปไตย เพื่อให้พวกเขามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศและสังคม

ผู้เขียนเห็นว่า การศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและความท้าทายที่สังคมประชาธิปไตยเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงการขาดความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยที่แท้จริง การพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้ คือ การนำเสนอแนวทางใหม่ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบ

ประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่เน้นความยุติธรรม ความรับผิดชอบ และการเคารพในสิทธิของผู้อื่น แนวทางดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตยให้แข็งแกร่งและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

นิยามของคำว่า ความเป็นพลเมือง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า “พลเมือง” หมายถึง ประชาชน ราษฎร หรือชาวประเทศ “วิถี” หมายถึง สาย แนว ถนน หรือทาง และ “ประชาธิปไตย” หมายถึง ระบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ และเสียงข้างมากเป็นหลัก ดังนั้น เมื่อรวมคำว่า “พลเมืองที่ดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย” จะหมายถึง บุคคลที่มีคุณลักษณะสำคัญในการดำรงชีวิตตามหลักประชาธิปไตย โดยยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา รวมถึงหลักการประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิต พลเมือง หมายถึง คนที่มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะประชาชนของประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน โดยมักมีวัฒนธรรมเดียวกัน ตัวอย่างเช่น คนไทยทุกคนควรทำตัวเป็นพลเมืองดี ไม่เพียงแต่ตระหนักถึงสิทธิของตนเอง แต่ยังต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายและรัฐธรรมนูญกำหนด และส่งเสริมความเป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตามหลักการประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

อย่างไรก็ตาม คำว่า พลเมือง มีรากฐานมาจากภาษาละตินว่า Cives ซึ่งหมายถึงพลเมืองในยุคโบราณที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตยของกรีกและโรมัน แม้ว่าจะเลิกใช้ในยุคกลาง คำนี้ก็กลับมาได้รับความสำคัญอีกครั้งในช่วงปฏิวัติของอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส การเป็นพลเมืองในปัจจุบันมีหลายมิติ โดยมีองค์ประกอบหลักดังนี้ (Abowitz & Harnish, 2006) ดังต่อไปนี้ 1. การเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง พลเมืองมีเอกลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง โดยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดอนาคตของประเทศ 2. การยึดถือค่านิยมและอุดมคติ พลเมืองต้องยึดถือค่านิยมและอุดมคติที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย เช่น ความเท่าเทียม ความยุติธรรม และการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น 3. สิทธิและหน้าที่ พลเมืองมีสิทธิในการได้รับการคุ้มครองจากรัฐ และมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายและกติกาสังคม 4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง พลเมืองต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น และการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล 5. ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองพลเมืองที่ดี ต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง เพื่อให้สามารถตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป คำว่า คำว่า “พลเมือง” มีความแตกต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ในแง่ของความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองและการรักษาสิทธิต่าง ๆ ของตน การเป็นพลเมือง หมายถึงการมีบทบาทสำคัญในการกำหนดอนาคตของประเทศผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และการเคารพกฎหมาย

การพัฒนาความเป็นพลเมือง

การพัฒนาความเป็นพลเมืองในอดีต จากการจำกัดสิทธิในระบอบประชาธิปไตยในอดีต สิทธิพลเมืองถูกจำกัดอยู่เพียงกลุ่มคนบางกลุ่ม เช่น เพศชาย ผู้มีฐานะร่ำรวย หรือชนชั้นสูง ในขณะที่ประชากรส่วนใหญ่ รวมถึงสตรีและคนยากจนถูกกีดกันออกจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง (สถาบันพระปกเกล้า, 2555) อย่างไรก็ตาม ด้วยการพัฒนาของสังคมและการเคลื่อนไหวทางการเมือง ทำให้สิทธิพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องจนครอบคลุมทุกคน โดยไม่คำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือฐานะทางสังคม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ที่เน้นให้

ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในกระบวนการทางการเมืองและการปกครองของประเทศ การพัฒนาความเป็นพลเมืองจึงมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมให้พลเมืองเข้าใจสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนในฐานะสมาชิกของสังคมประชาธิปไตย ซึ่งรวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับระบบการปกครอง กระบวนการเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2558)

การมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยมีความสำคัญยิ่ง ไม่เพียงแต่การลงคะแนนเสียงในช่วงเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเข้าเป็นสมาชิกองค์กรทางการเมืองหรือการเป็นอาสาสมัครเพื่อสนับสนุนการปกครองที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบ (ไชยพร กิติ, 2564) และการเคารพกฎหมายและกติกาของสังคมประชาธิปไตย พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยต้องมีความรับผิดชอบในการเคารพกฎหมายและกติกาของสังคม การปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ระบอบประชาธิปไตยสามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน ความรู้และความเข้าใจในหลักการและข้อกำหนดต่าง ๆ ช่วยให้พลเมืองสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

ทิศทางอนาคตของความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของพลเมืองและระบอบประชาธิปไตย เทคโนโลยีช่วยให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องง่ายขึ้น เช่น การลงคะแนนเสียงออนไลน์ การติดตามข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีนี้ก็มาพร้อมกับความท้าทายใหม่ ๆ เช่น ปัญหาข่าวปลอม การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ และการละเมิดความเป็นส่วนตัว ดังนั้น ในอนาคต ความเป็นพลเมืองจึงต้องพัฒนาไปพร้อมกับเทคโนโลยี พลเมืองควรมีทักษะดิจิทัลที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นที่ทักษะการคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และสุภาพ นอกจากนี้ ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อก็มีความสำคัญ เพื่อให้พลเมืองสามารถตรวจสอบข้อมูลและปกป้องตนเองจากข่าวปลอมและข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ในที่สุดการพัฒนาความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลจะนำไปสู่การเติบโตของระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืนและครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งจะสร้างสังคมที่มั่นคง ยั่งยืน และมีความยุติธรรมในทุกด้านของชีวิต

โดยรวมแล้วผู้เขียนเห็นว่า การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเริ่มต้นจากการจำกัดสิทธิให้เฉพาะกลุ่มคนบางกลุ่ม เช่น ผู้ชายและชนชั้นสูง แต่เมื่อสังคมและการเมืองพัฒนา สิทธิพลเมืองได้ขยายตัวครอบคลุมทุกคน โดยไม่คำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ หรือฐานะทางสังคม การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบรัฐบาล และการเคารพกฎหมายกลายเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยที่โปร่งใสและยั่งยืน โดยในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีช่วยให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองง่ายขึ้น แต่ก็เพิ่มความท้าทาย เช่น ข่าวปลอมและการละเมิดความเป็นส่วนตัว พลเมืองจำเป็นต้องพัฒนาทักษะดิจิทัลและความรู้เท่าทันสื่อเพื่อมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันตนเองจากข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ทิศทางอนาคตของพลเมืองในยุคนี้จะช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยที่ยั่งยืนและครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม

พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ การที่ระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองที่สามารถปกครองตนเองได้ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะพลเมืองต้องแสดงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม

และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันจะนำไปสู่การพัฒนาให้สังคมและประเทศชาติเติบโตเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยการสร้างความเข้มแข็งในระบอบประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่ 3 ประการสำคัญ ได้แก่ 1. การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย 2. การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฏกติกาของสังคมที่เป็นธรรมพลเมืองต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น รวมถึงปฏิบัติตามกฏกติกาที่วางอยู่บนความยุติธรรมและความชอบธรรม เพื่อสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและปลอดภัย 3. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยต้องตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน การปลูกฝังหลักการเหล่านี้จะช่วยให้พลเมืองสามารถมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพในการพัฒนาประเทศและสร้างสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง

ทั้งนี้ หลักพื้นฐานดังกล่าว จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ที่มุ่งเน้นถึงการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย โดยในแต่ละหลักการ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) มีรายละเอียดดังนี้

หลักการที่ 1 การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงการยอมรับเกียรติภูมิของแต่ละบุคคลโดยไม่แบ่งแยกสถานภาพทางสังคม หลักการนี้มียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญดังนี้

- สำนักรู้ในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทุกคนมีคุณค่าและความสำคัญโดยเนื้อแท้ ซึ่งไม่ควรมีผู้ใดดูถูกดูแคลาหรือดูหมิ่น
- ตระหนักในความเสมอภาคของมนุษย์ ไม่ว่าจะมาจากชนชั้น เพศ ศาสนา หรือวัฒนธรรม ทุกคนมีสิทธิและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
- เคารพความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม การเปิดใจยอมรับความแตกต่างทางความคิดและวิถีชีวิตเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

- อดทนและอดกลั้นต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง ความคิดเห็นที่หลากหลายเป็นธรรมชาติของสังคมประชาธิปไตย การรับฟังและเคารพความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับเราเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ

หลักการที่ 2 การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฏกติกาของสังคมที่เป็นธรรม

การเคารพสิทธิและเสรีภาพเป็นหัวใจของประชาธิปไตย โดยทุกคนต้องเคารพสิทธิของผู้อื่นและกฏกติกาที่สังคมร่วมกันกำหนด หลักการนี้ประกอบด้วย

- รู้จักสิทธิและเสรีภาพของตนเอง พลเมืองต้องตระหนักว่าตนเองเป็นเจ้าของอธิปไตยในสังคม มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและมีบทบาทในการกำหนดอนาคตของสังคม
- เคารพและปกป้องสิทธิของผู้อื่นและชุมชน การปกป้องสิทธิและเสรีภาพต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือขัดต่อกฎหมาย
- เคารพกฏกติกาของสังคมที่ยุติธรรม กฏกติกาที่มีความชอบธรรมต้องเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิของทุกคน หากมีกฏใดที่ไม่ยุติธรรม ย่อมสามารถปรับปรุงหรือแก้ไขได้ภายใต้กระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมาย
- ยึดหลักนิติรัฐ (Rule of Law) การปกครองที่เคารพกฎหมายช่วยป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิของพลเมืองจากบุคคล กลุ่ม หรือแม้แตรัฐเอง

หลักการที่ 3 ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยนั้นเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อทั้งตนเองและส่วนรวม หลักการนี้ประกอบด้วย

- ทำหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย การเสียภาษี และการเกณฑ์ทหาร

- มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางสังคม เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งและเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะเพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรมและสงบสุข

- ใช้หลักการประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา โดยอาศัยเหตุและผลในการถกเถียงและหาทางแก้ไข ปัญหาในเวทีสาธารณะ

- ยอมรับหลักเสียงข้างมากและเคารพสิทธิเสียงข้างน้อย การเคารพมติที่ประชุมหรือผลการเลือกตั้งเป็นการสะท้อนความยุติธรรมและการเคารพในระบอบประชาธิปไตย

สรุปได้ว่าการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การปกป้องสิทธิและเสรีภาพ และการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตย การปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้จะนำไปสู่สังคมที่ยั่งยืนและมีความเป็นธรรม

ลักษณะของพลเมืองดี ในวิถีระบอบประชาธิปไตย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและการปกครองประเทศอย่างเท่าเทียมกัน การที่ระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องสร้างให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองที่สามารถปกครองตนเองได้ การพัฒนาความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2556) ดังนี้

1. การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทุกคนเกิดมามีคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ซึ่งไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้ การยอมรับในอิสรภาพและความเสมอภาคของบุคคลเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย โดยไม่คำนึงถึงสถานะทางสังคม เราจำเป็นต้องเคารพความแตกต่างและเกียรติภูมิของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

2. การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาที่เป็นธรรม ในสังคมประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่ และกฎกติกาของสังคมต้องถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความยุติธรรมและความชอบธรรม การปกครองที่ดีต้องยึดหลักนิติรัฐ (Rule of Law) เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

3. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม พลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยต้องตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมโดยรวม การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุและผล เป็นวิถีทางที่จะสร้างความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมประชาธิปไตย การส่งเสริมหลักการเหล่านี้จะช่วยให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการพัฒนาประเทศในระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

ความเป็นพลเมืองในรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศเพื่อใช้ในการจัดระเบียบการปกครองของประเทศ ซึ่งตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาเรามีรัฐธรรมนูญ

แล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 และ ปี พ.ศ. 2550 ซึ่งมีเนื้อหาด้านสิทธิ เสรีภาพ และกลไกสำคัญด้านพลเมืองอยู่มากพอสมควร และถือว่าเป็นการเริ่มต้นที่สำคัญของพัฒนาการนี้ ปัจจุบันใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 20 หรือที่เรียกกันว่ารัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป ที่ได้บัญญัติให้ทิศทางด้านการมีส่วนร่วมของพลเมืองชัดเจนมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการยกระดับประชาชนคนไทยเป็นพลเมือง ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนและเป็นการปฏิรูปจัดกระบวนการพัฒนาประเทศแบบใหม่ที่แตกต่างกัน จากแนวคิดเดิม ๆ ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นเพียงผู้รับประโยชน์หรือรับบริการที่ระบบการเมืองในรูปแบบอุปถัมภ์เป็นผู้จัดให้ สามารถใช้อำนาจรวมศูนย์ และก่อให้เกิดการทุจริต การช่วงชิงอำนาจที่รุนแรงในทุกรูปแบบและทุกระดับ จนเกิดเป็นวิกฤตในสังคมไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปที่กำลังอยู่ในระหว่างการยกร่างอยู่นี้ ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างพลเมืองเพราะพลเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาธิปไตย จะประสบความสำเร็จได้ไม่ใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้น หากแต่ประชาชนจะต้องมีความเป็นพลเมือง ด้วย ดังนั้น คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดให้การสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ เป็นหนึ่งในสิ่งเจตนารมณ์สำคัญในการยกร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ ควบคู่ไปกับการทำให้การเมืองใสสะอาดและสมดุล หนุนสังคมที่เป็นธรรม และนำชาติสู่สันติสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญฉบับนี้

การสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปนี้ มีเจตนารมณ์ที่จะทำให้ประชาชนพ้นจากความไม่เป็นราษฎรไปเป็นพลเมืองให้ตระหนักรู้ถึงสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ต่อบ้านเมือง ไม่ให้ผู้ปกครองหรือนักการเมืองมาสั่งการอีกต่อไป โดยได้ขยายและยกระดับสิทธิและเสรีภาพหลายประการ เริ่มตั้งแต่คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนถึงคลอด ดูแลการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัยไปจนถึงมัธยมปลายหรืออาชีวะ ให้ได้รับบริการสาธารณสุขทั่วถึงอย่างเป็นธรรม มีเสรีภาพในการจัดตั้งกลุ่มการเมือง และให้มีกลไกใหม่สำหรับภาคพลเมือง เช่น ให้มีสภามหาพลเมือง ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา มีสภาตรวจสอบภาคพลเมืองในท้องถิ่นและระดับชาติ อีกทั้ง มีกระบวนการคืนความเป็นใหญ่ขยายพื้นที่ทางการเมืองให้พลเมือง ใช้อำนาจอธิปไตยทางตรงมากขึ้น ในการออกเสียงประชามติเพื่อแก้รัฐธรรมนูญ การเสนอกฎหมายภาคพลเมือง รวมทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ มีสิทธิร้องขอข้อมูล ตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น (ยุทธพร อิสรชัย, 2566)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้ปวงชนชาวไทย มีหน้าที่ 10 ประการ ดังนี้ 1. พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2. ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ รวมตลอดทั้งสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และให้ความร่วมมือในการบรรเทาสาธารณภัย 3. ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด 4. เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ 5. รับประทานอาหารตามที่กฎหมายบัญญัติ 6. เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม 7. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ 8. ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม 9. เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ 10. ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เรื่อง หน้าที่ของปวงชนชาวไทย, 2560)

ผู้เขียนมองว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศไทย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2560) เน้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ตระหนักรู้ถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนเอง โดยมุ่งหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและกำหนดทิศทางของ

ประเทศมากขึ้น เช่น การออกเสียงประชามติ การเสนอกฎหมายภาคพลเมือง และการตรวจสอบเจ้าหน้าที่รัฐพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีหน้าที่สำคัญ 10 ประการ เช่น การพิทักษ์ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การป้องกันประเทศ การปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด การเคารพสิทธิผู้อื่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเสียภาษี และไม่สนับสนุนการทุจริต การมีส่วนร่วมเหล่านี้ถือเป็นการปฏิรูปเพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืน

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญที่มุ่งสร้างพลเมืองให้เข้มแข็ง

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของพลเมืองอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและโปร่งใสในการบริหารประเทศ รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือสำคัญที่รับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนพลเมือง โดยกำหนดให้พลเมืองมีบทบาทในการตรวจสอบ การเสนอกฎหมาย และการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างเป็นระบบ หลักการสำคัญในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของพลเมือง มีดังนี้ (สมชาย แสวงการ, 2558)

1. การประกันและปกป้องสิทธิเสรีภาพของพลเมือง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้มุ่งเน้นการขยายสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองให้มากขึ้นเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า โดยรับรองสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทำให้เกิดการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองทุกคน รวมถึงการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

2. การสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมและสร้างความเข้มแข็งให้แก่พลเมือง รัฐธรรมนูญฉบับนี้เน้นการสนับสนุนให้ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดการปัญหาต่าง ๆ ของสังคมท้องถิ่น รวมถึงการเรียนรู้และเข้าถึงสิทธิพื้นฐาน ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนเป็นเกราะป้องกันและสนับสนุนการพัฒนาพลเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการบริหารท้องถิ่น รัฐธรรมนูญฉบับนี้เน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ ป่าไม้ และงบประมาณท้องถิ่น การเสริมสร้างให้องค์กรท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการตนเองจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่พลเมืองและชุมชน ทำให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สมัชชาพลเมืองเป็นกลไกสำคัญที่สร้างพื้นที่ให้พลเมืองได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รวมกลุ่ม องค์กร หรือสมาคม เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาพื้นที่และส่งเสริมการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งจะสร้างความเข้มแข็งให้กับทั้งภาคพลเมืองและท้องถิ่น

5. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล รัฐธรรมนูญฉบับนี้เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การตรวจสอบนี้ไม่เพียงทำให้เกิดความโปร่งใส แต่ยังส่งเสริมให้พลเมืองมีความเข้าใจในกระบวนการใช้งบประมาณ และทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณเองมีบทบาทสำคัญในการรักษาความถูกต้องของการดำเนินโครงการต่าง ๆ

6. สิทธิในการเสนอกฎหมายและถอดถอนนักการเมือง รัฐธรรมนูญได้ขยายสิทธิของภาคพลเมืองในการเสนอกฎหมายและถอดถอนนักการเมืองโดยตรง ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ทำให้ประชาชนสามารถเป็นผู้ริเริ่มกฎหมายที่มีความสำคัญต่อสังคมได้โดยไม่ต้องพึ่งกลไกทางการเมืองเพียงอย่างเดียว การเปิดโอกาสนี้ส่งเสริมให้พลเมืองมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศได้มากขึ้น

7. สิทธิในการเลือกและส่งตัวแทนในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พลเมืองไม่เพียงมีสิทธิเพียงแค่เลือกตั้งผู้แทน แต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอชื่อและสนับสนุนผู้แทนจากกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองเป็นไปอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนมองว่า การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของพลเมืองตามหลักการที่ระบุในรัฐธรรมนูญนี้จะช่วยให้ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากขึ้น ร่วมสร้างระบบที่โปร่งใสและยุติธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมีความสมดุลในทุกมิติ เพราะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของไทยมุ่งเน้นการสร้างพลเมืองที่เข้มแข็งและมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยอย่างจริงจัง โดยมีหลักการสำคัญ เช่น การประกันสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และการส่งเสริมสมัชชาพลเมืองเพื่อให้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ นอกจากนี้ยังเน้นให้ประชาชนมีสิทธิตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เสนอกฎหมาย และถอดถอนนักการเมือง รวมถึงสิทธิในการเลือกและสนับสนุนผู้แทนในสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา หลักการเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างระบบการเมืองที่โปร่งใส ยุติธรรม และยั่งยืน

ความเป็นพลเมืองของเยาวชนและประชาธิปไตยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เยาวชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองไม่เท่าเทียมกับคนรุ่นเก่า และยังไม่ตระหนักถึงบทบาทที่พวกเขาสามารถมีได้ในฐานะพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ คำแนะนำสำหรับผู้กำหนดนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในเวทีการเมือง ประกอบด้วย (ฐานข้อมูลกองการต่างประเทศ, 2566)

1. การเปิดพื้นที่และโอกาสใหม่ ๆ เพื่อให้เยาวชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น โดยขจัดข้อจำกัดและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ขวางกั้นพวกเขาจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

2. การพัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับเยาวชน เพื่อให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมที่พัฒนาความรู้ด้านการเมือง การวิเคราะห์ปัญหา และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

3. การสนับสนุนการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชน เพื่อศึกษาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การวิจัยนี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับบทบาทและความต้องการของเยาวชนในแต่ละสังคม

นอกจากนี้ รายงานยังระบุว่าแนวทางในการพัฒนานโยบายควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนอย่างครอบคลุม โดยให้พวกเขามีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อพวกเขาอย่างแท้จริง การสร้างพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมนี้จะเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะพลเมืองประชาธิปไตย และเพิ่มการมีส่วนร่วมของพวกเขาในระดับชุมชนและประเทศอย่างเต็มที่

หลักสิทธิหน้าที่ของพลเมืองตามแนวพุทธ

หลักการปกครองตนเอง: พุทธศาสนากับประชาธิปไตย

เมื่อพูดถึงสาระสำคัญของประชาธิปไตย ที่จะช่วยให้บุคคลพัฒนาคุณภาพชีวิตและสามารถปกครองตนเองได้ เราสามารถกล่าวได้ว่าหลักธรรมทุกประการในพระพุทธศาสนาเป็นหลักการของประชาธิปไตย เพราะหลักธรรมเหล่านี้เน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและรู้จักการปกครองตนเอง อย่างไรก็ตาม การที่จะนำหลักธรรมมาใช้ให้เกิดผลในวิถีประชาธิปไตยนั้น ต้องมองในมุมที่ถูกต้องและปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างเคร่งครัด (กันตพจน์ เศรษฐราชศรี, 2565)

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติ โดยเน้นไปที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล มากกว่าการเรียกร้องจากผู้อื่น หากมองจากมุมนี้แล้ว เราจะเห็นว่าหลักธรรมทั้งหมดมีบทบาทในการสนับสนุนประชาธิปไตย ตัวอย่างเช่น "การระงับ" หรือความเคารพ ซึ่งหมายถึงการเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้อื่น รวมถึงการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย หากเรามองความเคารพจากมุมของความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่ทุกคนต้องปฏิบัติ จะพบว่านี่คือหลักการพื้นฐานที่ช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตย แต่หากเรามองความเคารพจากมุมที่เรียกร้องให้ผู้อื่นปฏิบัติตามเราแทน นั้นจะกลับกลายเป็นการส่งเสริมระบบการปกครองที่ตรงข้ามกับประชาธิปไตย และเป็นการปฏิบัติผิดหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ดังนั้น การนำหลักธรรมมาใช้ในระบอบประชาธิปไตย ต้องเริ่มต้นจากการเข้าใจในความรับผิดชอบต่อตนเอง และนำหลักธรรมเหล่านั้นมาปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักที่ควรจะเป็น ยกตัวอย่างเช่น ขันติ หรือความอดทน ที่หมายถึงการอดทนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และโสภัสสตา หรือความเป็นผู้ว่าง่าย ซึ่งหมายถึงการยอมรับฟังเหตุผลและความคิดเห็นของผู้อื่น หากเราสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านี้ ก็จะเป็นหนทางหนึ่งในการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง แต่หากเรามุ่งเน้นการเรียกร้องจากผู้อื่นเพียงฝ่ายเดียว เราจะได้ระบอบที่ตรงข้ามกับประชาธิปไตย หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกครองตนเองในวิถีประชาธิปไตยยังมีอีกมากมาย ซึ่งจะได้กล่าวถึงในโอกาสถัดไป

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: ศึกษาศาสตร์การพัฒนาทิศทางประชาธิปไตยในอนาคตตามแนวพุทธ

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในอนาคตสามารถแบ่งออกเป็น 12 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. การสนับสนุนความยุติธรรมทางสังคม พลเมืองจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างความยุติธรรมทางสังคม ส่งเสริมความเท่าเทียมและไม่แบ่งแยก ทำลายระบบที่ไม่เป็นธรรม และส่งเสริมความหลากหลาย เพื่อให้ทุกคนมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทุกระดับเป็นหน้าที่สำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งประธานาธิบดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสในความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและรัฐบาล

3. การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ พลเมืองมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์หรือการเข้าร่วมกิจกรรม การแสดงออกทางด้านการเมืองเป็นการสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยที่เปิดกว้างและโปร่งใส

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม การเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยหมายถึงการมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสร้างสังคมที่ตั้งอยู่บนความเท่าเทียม ความยุติธรรม และการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

5. การเชื่อมโยงกับการบริหารราชการ พลเมืองมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นวิธีที่ช่วยเสริมสร้างการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความโปร่งใสและยุติธรรมมากขึ้น

6. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา พลเมืองควรมีบทบาทสำคัญในการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยใช้กระบวนการทางประชาธิปไตยเพื่อหาทางแก้ปัญหาอย่างยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

7. การมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม ทั้งการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน และการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยที่แข็งแกร่ง

8. การเป็นพลเมืองดิจิทัล ในยุคดิจิทัล พลเมืองต้องมีพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อการใช้งานเทคโนโลยี การเคลื่อนไหวออนไลน์อย่างเหมาะสม การตระหนักถึงความเป็นส่วนตัว และการต่อสู้กับข้อมูลที่บิดเบือน

9. ความเป็นพลเมืองโลก พลเมืองในอนาคตต้องรับผิดชอบต่อปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมระดับโลก เช่น การสนับสนุนการลดโลกร้อน การป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

10. การส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม พลเมืองควรมีบทบาทในการต่อสู้เพื่อความยุติธรรม ความเสมอภาค และการไม่แบ่งแยก โดยเน้นการทำนายระบบที่ไม่เป็นธรรมและการส่งเสริมความหลากหลายในสังคม

11. การส่งเสริมศักยภาพทางการศึกษา การศึกษาด้านความเป็นพลเมืองควรเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ ความรู้ด้านสื่อ และความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย เพื่อเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการอนาคตของสังคม

12. การส่งเสริมศักยภาพทางการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความเป็นพลเมือง การเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิจารณ์และการรู้เท่าทันสื่อ จะช่วยให้พลเมืองในอนาคตสามารถมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในสังคมประชาธิปไตย (สถาบันพระปกเกล้า, 2555)

ผู้ศึกษามีความเห็นว่า ความเป็นพลเมืองยังหมายถึง การรับรู้ถึงบทบาทและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมืองของทุกคนในระดับโลก ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนความเท่าเทียม สันติภาพ การพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับโลก เช่น การเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนานาชาติ การเข้าร่วมกิจกรรมสังคมชุมชนระดับโลก หรือการส่งเสริมแนวคิดและมูลนิธิการมุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลกอย่างยั่งยืนและความยั่งยืนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมทั่วโลกให้เป็นของทุกคนทั่วโลกโดยไม่จำแนกตามชาติสัญชาติหรือภูมิภาคที่มา การเป็นพลเมืองโลกหมายถึงการรับผิดชอบต่อระดับโลกหรือสังคม โดยไม่จำกัดเพียงประเทศเดียว การเป็นพลเมืองโลกมักเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนความเป็นสมาชิกที่เต็มใจในชุมชนระหว่างประเทศ เช่น การสนับสนุนความเท่าเทียม การพัฒนาอย่างยั่งยืน การสนับสนุนสิทธิมนุษยชน เป็นต้น โดยผู้ศึกษาได้สรุปเป็นภาพการพัฒนาและทิศทางการอนาคต 12 ด้าน ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 การพัฒนาและทิศทางอนาคต 12 ด้าน

สรุป

การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 โดยการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งออกเป็น 12 ประเด็นหลัก โดยสามารถประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความพากเพียร) จิตตะ (ความตั้งใจ) และวิมังสา (การใคร่ครวญ) เพื่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ ดังนี้ คือ 1. การสนับสนุนความยุติธรรมทางสังคม ใช้ฉันทะในการสร้างความพอใจและความมุ่งมั่นในการส่งเสริมความเท่าเทียมและไม่แบ่งแยกในสังคม 2. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง วิริยะเน้นความพากเพียรและความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งที่ทุกระดับ เพื่อสร้างความโปร่งใสในระบอบประชาธิปไตย 3. การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ใช้จิตตะในการตั้งใจแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และรับผิดชอบผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความโปร่งใส 4. ความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้ฉันทะเพื่อสร้างสังคมที่ตั้งอยู่บนความยุติธรรม และส่งเสริมการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม 5. การเชื่อมโยงกับการบริหารราชการ ประยุกต์วิมังสาในการไตร่ตรองการตัดสินใจร่วมกับรัฐบาลอย่างโปร่งใสและยุติธรรม 6. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา วิริยะ เพื่อสร้างความมุ่งมั่นในการร่วมแก้ไขปัญหาของสังคมโดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย 7. การมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ใช้จิตตะเพื่อกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนและการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 8. การเป็นพลเมืองดิจิทัล วิมังสาในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบและตระหนักถึงความปลอดภัยและข้อมูลที่ต้องการ 9. ความเป็นพลเมืองโลก ฉันทะในการสนับสนุนปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมระดับโลก เช่น การลดโลกร้อน และการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน 10. การส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม วิริยะในการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคและการไม่แบ่งแยกในสังคม 11. การส่งเสริมศักยภาพทางการศึกษา ใช้จิตตะเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตย 12. การส่งเสริมศักยภาพทางการศึกษา วิมังสาเพื่อการไตร่ตรองในการพัฒนาการศึกษาและการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ช่วยให้พลเมืองมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและสังคมโดยรวม นำไปสู่การสร้างระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืนและเข้มแข็ง

เอกสารอ้างอิง

- กันตพจน์ เศรษฐศาสตร์มี. (2565). *วิถีประชาธิปไตยในสังคมไทยโดยใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ชไมพร กิติ. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 4(1), 47-58.
- ฐานข้อมูลกองการต่างประเทศ. (2566). *โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)*. สืบค้น 15 มกราคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/v6fGJ>
- ณัฐพล บุญยพิพัฒน์. (2562). *ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทย (พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน): ข้อสังเกตในเชิงทฤษฎี*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุทธพร อิศรชัย. (2566). *การออกเสียงประชามติ (Referendum)*. สืบค้น 2 สิงหาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/rQdcs>
- รณชัย โตสมภาค. (2560). *ประชาธิปไตย*. สืบค้น 2 สิงหาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/e1b7K>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เรื่อง หน้าที่ของปวงชนชาวไทย. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอน 40 ก. หน้า 13.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: บริษัท อาร์ แอนด์ ปรีนธ์ จำกัด.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). *ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย (Citizenship and the Future of Thai Democracy)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- _____. (2558). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สมชาย แสวงการ. (2558). *สร้างความเป็นพลเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2558). *คู่มือ การทำ ความเข้าใจ เรื่องสิทธิพลเมือง และ สิทธิทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- _____. (2556). *พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- _____. (2558). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Abowitz & Harnish. (2006). Contemporary Discourses of Citizenship. *Review of Educational Research*, 76(4), 653-690.

กลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)*

STRATEGIES FOR DEVELOPING IN THE MANAGEMENT OF DHAMMA PRACTICE CENTERS OF PHRA DHAMMASINGHABURAJARN (CHARAN THITADHAMMO)

พระนรินทร์ โชติปาโล

Phra Narin Jotipālo

วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี

Wat Amphawan Singburi Province

Corresponding Author E-Mail: Lpja2552@Gmail.Com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) อดีตเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน อดีตเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมแห่งที่ 1 จังหวัดสิงห์บุรี การศึกษาใช้วิธีค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัยและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จในการวางกลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) พระมหาเถระผู้เป็นนักปฏิบัติ นักพัฒนา เป็นแบบอย่างที่ดี อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาและบำเพ็ญประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมืองตลอดชีวิต พัฒนาวัดและพัฒนาคน ด้วยการฝึกอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแก่พุทธศาสนิกชนที่สนใจทุกเพศทุกวัย มีการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจนคือ “ปลูกคนให้ตื่น เสกคนให้เป็นงาน” เพราะการปฏิบัติธรรมเป็นการฝึกพัฒนาจิตให้อ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็นและสร้างแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาวัดให้สัปปายะเพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมของสาธุชน เลือกใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัยให้เหมาะสม รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา ทำให้ชื่อเสียงเกียรติคุณของหลวงพ่อดีขจรขยายไปทั่วสารทิศมีผู้คนทั้งในและต่างประเทศสนใจมาปฏิบัติธรรมกันอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสายทั้งปี

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; สำนักปฏิบัติธรรม; พระธรรมสิงหบุราจารย์

Abstract

This article is a study of the development strategy for managing the Dhamma Practice Office of Phra Dhammasinghaburajanacariya (Charan Thitadhammo), the former abbot of Wat Amphawan, former head of the Dhamma Practice Office No. 1 in Singburi Province. The study uses research methods, including document review, research work, and participatory observation. The study found success in formulating the development strategy for managing the Dhamma Practice Office of Phra Dhammasinghaburajanacariya (Charan Thitadhammo), the Supreme Patriarch, the practitioner, and the developer serve as good models. It is dedicated to propagating Buddhism and benefiting the country and its people throughout life. They develop the temple and nurture individuals by training and guiding interested Buddhists of all

*Received September 17, 2024; Revised November 15, 2024; Accepted November 18, 2024

genders and ages in practising the fundamental principles of Buddhism. The strategy for developing the management of the Dhamma Practice Office has been effective, with clear objectives and goals being set, namely “awakening people, instigating them to act,” because practising Dhamma is training to develop the mind to understand oneself, speak for oneself, use oneself, and create strategies that align with temple development to suit the Dhamma practice of the laypeople. Modern technology and appropriate tools are selected and utilised, along with the creation of an organisational culture that supports development, resulting in the esteemed reputation of Luang Pho being widely recognised both domestically and internationally, attracting continuous interest and engagement in Dhamma practice throughout the year.

Keywords: Management; Dhamma Practice Centers; Phra Dhammasinghaburajarn

บทนำ

เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วทุกอย่างก้าวล้วนเต็มไปด้วย “กลยุทธิ์” เราสามารถถอดบทเรียนได้จากการศึกษาพุทธประวัติ เช่น ทรงพิจารณาว่าใครที่เหมาะสมจะเป็นสาวกกุ่มแรกในพระพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาแล้วพระองค์จึงเสด็จมาโปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี และเมื่อได้สาวกกุ่มแรก 60 รูปพระองค์ก็ส่งประกาศพระศาสนาโดยให้ไปคนละทิศ ส่วนพระองค์เองก็จะเสด็จมุ่งไปยังราชคฤห์ เมืองหลวงของแคว้นมคธ เพื่อวางรากฐานพระพุทธศาสนาให้มั่นคงเพราะแคว้นมคธเป็นแคว้นใหญ่ มีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลมีอำนาจบริวารมีมาก เป็นแหล่งรวมของเจ้าลัทธิต่าง ๆ และมีพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นกษัตริย์ผู้ปรารถนาจะฟังธรรม ตามที่เคยทูลขอพระพุทธเจ้าก่อนตรัสรู้ ทุกอย่างก้าวล้วนมีกลยุทธิ์อย่างแท้จริง มีการบริหารกลยุทธิ์อย่างเป็นขั้นตอน คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการปฏิบัติตามกลยุทธิ์และการควบคุมเชิงกลยุทธ์ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2542) อย่างมีนัยสำคัญ

พระพุทธศาสนาต่อมาก็มาเจริญรุ่งเรืองในดินแดนสุวรรณภูมิ และเข้ามาเผยแผ่เรื่อยมาจนถึงในสมัยกรุงศรีอยุธยา วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรีนี้ก็ถูกสร้างขึ้นในสมัยนั้นประมาณ พ.ศ. 2175 โดยพ่อค้าชาวจีนได้ดำเนินการสร้างอุโบสถเป็นทรงจีนและคล้ายทรงไทย เสร็จเรียบร้อยในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประมาณ พ.ศ. 2231 ตามหลักฐานที่ปรากฏในศิลาจารึกในอุโบสถหลังเก่า โดยเจ้าอาวาสมีนามตามศิลาจารึกว่า “พระครูญาณสังวร” มีอายุถึง 99 พรรษา วัดอัมพวันเป็นป่าดงพงไพร มีต้นตาลมาก สมัยนั้นคนจีน 2 คนมีศรัทธาในพระครูญาณสังวร ท่านเป็นพระที่เชี่ยวชาญทางวิปัสสนาญาณ (พระราชสุทธิญาณมงคล (จรัญฐิตธมฺโม), 2547) ดังนั้นหากจะกล่าวไปแล้ววัดอัมพวันนี้ก็ถูกสร้างขึ้นด้วยแรงศรัทธาต่อพระฝ่ายวิปัสสนาธุระตั้งแต่แรกเริ่ม และพอมายังยุคของหลวงพ่ोजรัญ (หรือพระธรรมสิงห์บุรจจารย์ในกาลต่อมา) ก็ยังได้เป็นสำนักปฏิบัติธรรม อบรมสั่งสอนวิปัสสนากรรมฐาน พัฒนาจิตจนเป็นที่รู้จักทั้งในและต่างประเทศ

พระเดชพระคุณหลวงพ่ोजรัญ (จรัญ ฐิตธมฺโม) เป็นคนตำบลม่วงหมี่ อำเภอมือง จังหวัดสิงห์บุรี เติบโตมาโดยมีคุณยายเป็นคนเลี้ยงดู ซึ่งคุณยายมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ตรงกันข้ามกับเด็กชายจรัญ (ในสมัยนั้น) ไม่เพียงไม่นับถือแถมยังเกลียดพระเสียด้วยซ้ำ เพราะพระทำให้ถูกเขียนตีหลายครั้งเพราะยายจับได้ว่าชโยมชั่ววพระที่ยายฝากไปถวาย แดมเคยถูกพระในกรุงเทพฯ สั่งให้เด็กวัดทำร้ายจนเกือบเอาชีวิตไม่รอด แต่ยิ่งเกลียดยิ่งเข้าใกล้ ยิ่งรักยิ่งห่างไกล พออายุ 20 บริบูรณ์ สุดท่ายก็ต้องจำใจบวชเพราะคุณพ่อกุณแม่บังคับ หากไม่ยอมบวชจะกลายเป็นลูกกตัญญูไม่ยอมตอบแทนคุณบุพการี ต่อมาจึง

อุปสมบท ณ พัทธสีมา วัดพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งใจจะบวชเพียง 3 เดือนเท่านั้น พอจะสึกแต่ก็มีเหตุไม่ได้สึกสักที เลยตัดสินใจออกเดินทางเที่ยวไปในป่า เที่ยวไปเรื่อย ๆ จนมีโอกาสไปเรียนวิชากับหลวงพ่อดิม พระครูนิวาสธรรมขันธ์ วัดหนองโพธิ์ นครสวรรค์ และครูบาอาจารย์อื่น ๆ อีกมากมาย เช่น หลวงพ่อดำในป่า, หลวงพ่อลี วัดอโศการาม, หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก, หลวงพ่อสด วัดปากน้ำภาษีเจริญและเรียนวิปัสสนากรรมฐานกับพระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ) วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร (ศิษยานุศิษย์, 2559)

ด้วยอำนาจแห่งบุญกุศลหนุนนำส่งจากแค้นใจต้องบวชให้พ่อแม่ได้สบายใจ ตั้งใจว่าสึก 3 เดือนกลับกลายเป็นพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจนได้รับความไว้วางใจให้มาดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน ซึ่งสมัยนั้นวัดก็ชำรุดทรุดโทรม อุโบสถแทบพัง ไม่ต่างอะไรกับวัดร้าง ชาวบ้านไม่สนใจใฝ่ในธรรม เปลี่ยนอุโบสถเป็นที่เล่นการพนัน หลวงพ่อจรัญต้องเริ่มพัฒนาวัดตั้งแต่ปี.ศ.2500 หลวงพ่อต้องใช้ความพยายามแค่ไหน ใช้กลยุทธ์อะไรที่สามารถเปลี่ยนวัดที่เกือบเป็นวัดร้างไร้คนเหลียวแลจนกลายเป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ มีห้องน้ำหลายร้อยห้อง มีประชาชนมาปฏิบัติธรรมจากทั่วสารทิศปีละเป็นหมื่นคน มีสาขาและเครือข่ายหลายแห่ง ถึงแม้ว่าวันนี้พระเดชพระคุณหลวงพ่ोजรัญจะละสังขารไปตั้งแต่ปี 2559 แล้วแต่สิ่งที่หลวงพ่อดีสร้างไว้ยังคงเป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนและอนุชนคนรุ่นหลังต่อไปได้

กลยุทธ์ในการบริหารจัดการ

คำว่ายุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ ซึ่งมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษคือ Strategy โดยมาจากรากศัพท์ภาษากรีกว่า Strategia ซึ่งมีความหมายว่าศาสตร์และศิลป์ในการบังคับบัญชากองทัพหรือความเป็นแม่ทัพ (Generalship) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า กลยุทธ์ หมายถึง “การรบที่มีเล่ห์เหลี่ยมหรือวิธีการต่อสู้ที่ใช้อุบายต่าง ๆ” (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2565) กลยุทธ์ คือ แผนการปฏิบัติที่รวบรวมความพยายามทั้งหลายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทุกองค์การล้วนต้องมีกลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่เช่นกัน สำหรับพระเดชพระคุณหลวงพ่ोजรัญท่านใช้กลยุทธ์ไหนบ้างผู้เขียนจะลองถอดบทเรียนมานำเสนอดังต่อไปนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจน: กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนที่ต้องการให้สำนักปฏิบัติธรรมบรรลุได้ โดยการกำหนดมาตรฐานและวัดผลเพื่อให้สามารถวัดประสิทธิภาพได้ชัดเจน กลยุทธ์ (Strategy) คือ แผนปฏิบัติการที่ออกแบบมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมเอาศิลปะของการวางแผน การสั่งการ การปฏิบัติการ

พระเดชพระคุณหลวงพ่ोजรัญธรรมสิงห์บูรพาจารย์ (จรัญ ฐิตธมโม) มีปฏิปทาในการสนองคุณพระพุทธศาสนาและครูบาอาจารย์อย่างชัดเจน หลังจากรอดตายจากอุบัติเหตุ 14 ตุลาคม พ.ศ.2521 ท่านได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า “ถ้าข้าพเจ้าใช้หนี้มนุษย์ไม่หมดในชาตินี้ ขอขบิณฑบาตชีวิตมาใช้หนี้ให้สิ้นสุดในชาตินี้ ชาติเดียว ชาติหน้าอาตมาอย่าไปใช้หนี้เขาเลย เปื่อหน้าโยโลกมนุษย์เหลือเกิน เป็นโลกมนุษย์ที่อิจฉา อาตมาไม่อยากจะคบมนุษย์ต่อไปแล้ว” (พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ ฐิตธมโม), 2562) ท่านมีความวิริยะอุสาหะทุกวิถีทางที่จะพัฒนาวัดให้มีความเจริญก้าวหน้า สบายะ มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมและตั้งสำนักปฏิบัติธรรมวัดอัมพวันเป็นสำนักปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4 ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อบรมสั่งสอนผู้ปฏิบัติธรรมให้ได้รับความรู้ที่ถูกต้องในการปฏิบัติ ใช้ยุทธศาสตร์มุ่งสร้างคนให้เป็นงาน

ชีวิตหลังจากประสบอุบัติเหตุร้ายแรงถึงขั้นคอหักในครั้งนั้นทำให้เป้าหมายของหลวงพ่ोजรัญชัดเจนมาก หลวงพ่อดีกล่าวในสัมโมทนาถก วันกฐินสามัคคีในปี 2532 ว่า “ญาติโยมพี่น้องทั้งหลายเอ๋ย อาตมากำลังปลุกเสกเป็นการใหญ่ ไม่ใช่ปลุกเสกเครื่องรางของขลังนะ แต่กำลังจะปลุกคนให้ตื่น เสกคนให้ทำงาน โยมจะ

ใช้ลูกหลาน ปลุกให้เขาตื่นก่อนนะ ให้มีศรัทธาก่อน ให้รู้เรื่องราวก่อน อย่าอยู่ว่าง อย่าห่างผู้ใหญ่ จะหลงทางได้ง่าย อาตมากำลังปลุกเสกหลักตาเสกทั้งกลางวัน กลางคืน ไม่ได้หลับ ไม่ได้นอน” (พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ ฐิตธมฺโม), 2547) หลวงพ่อจรัญตั้งแต่ท่านหายอาพาธท่านก็ทำงานอย่างมุ่งมั่นทุ่มเท หลวงพ่อจรัญท่านเคยบอกกล่าวกับสาธุชนที่แวะมาที่วัดว่า “วัดอัมพวันนี่ไม่มีหยุดเสาร์อาทิตย์ ที่นี่ทำงานทั้งกลางวันกลางคืน เงินเดือนก็ได้เดือนละ 30 วันทุกเดือน ไม่ได้ขึ้นเลย แต่บางเดือนเสียใจเหลือเกินมี 28 วัน ไม่พอ 30 วัน” หลวงพ่อจรัญกล่าวเปรียบเปรยไว้ว่า อาตมาต้องสร้างโรงพยาบาลที่นี่ โรงพยาบาลใหญ่เลี้ยงคนทั่วประเทศ โรงพยาบาลที่รักษาทางกายคือ เมื่อญาติโยมมาถึงวัด หิวมา ให้รับประทานเสียก่อน อิ่มแล้วค่อยคุยกัน ขั้นตอนต่อไปทำการรักษาทางใจ คือ เขามีทุกข์ เราก็กำหนดทุกข์ บำรุงสุขให้เขา ต้องบริการให้เขามีความสุข ความเจริญกลับไป การจ่ายยาแต่ละคนขึ้นอยู่กับอาการหนักเบาแค่ไหน ซึ่งเบื้องต้นหลวงพ่อก็จะแนะนำให้สวดพุทธคุณ ธรรมะคุณ สังฆคุณ พาหุงมหากาฯ และพุทธคุณเท่าอายุ+1 หากมีโอกาสหลวงพ่อก็คงจะให้เข้าปฏิบัติกรรมฐาน

คำกล่าวที่ว่า “ปลุกคนให้ตื่น เสกคนให้เป็นงาน” เพราะการเจริญพระกรรมฐานจะทำให้ชีวิตรุ่งเรือง เป็นวิชาแก้ปัญหาชีวิต เป็นวิชาแก้ทุกข์ ใช้วัดตัวเรา วัดกาย วัดวาจา วัดใจ ทุกขณะจิตเป็นแบบฝึกหัดเพื่อให้ได้ อารมณ์ คือ ปัญญา ต้องเรียนรู้เองซึ่งพระพุทธรูปเป็นผู้ค้นพบ เป็นทางสายเอก ถ้าทำได้จะ 1. ระลึกชาติได้ ระลึกได้ว่าเคยทำดีหรือทำชั่วอะไรไว้บ้าง 2. รู้กฎแห่งกรรม จะได้ใช้หนี้เขาไป 3) มีปัญญาแก้ไขปัญหาชีวิต กรรมฐานใช้หนี้ข้าวและน้ำนมแม่ได้ดีที่สุด (พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), 2544) ฝึกได้ถึงขั้นจะอ่าน ตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็น เห็นตัวตาย คลายทิฐิ ดำริชอบ ประกอบกุศล ได้ผลอนันต์ เป็นหลักฐานสำคัญ พิจารณาให้ดีแล้วเป้าหมายหลักของหลวงพ่อก็คือ จะพัฒนาวัดให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นที่พัฒนาจิต ของสาธุชน ให้มุ่งตรงต่อไตรสิกขา เป็นมนุษย์สมบัติ เป็นคนดีทำประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและชาติ บ้านเมือง นี่แหละที่เรียกว่าปลุกคนให้ตื่น เสกคนให้เป็นงาน

2. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์: สร้างแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและเป็นระยะยาว เน้นที่การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ การอบรม และการพัฒนาทักษะให้กับบุคลากร พัฒนาวัดให้สัปปายะ จัดหาสิ่งจำเป็นให้ เพียงพร้อม เช่น ศาลาปฏิบัติธรรม ที่พัก ห้องน้ำ โรงทาน โรงครัว เพื่อให้บริการแก่สาธุชนผู้ใฝ่ในธรรมได้เข้า ฝึกฝน อบรม พัฒนาจิต ได้อย่างสะดวกสบาย

แผนยุทธศาสตร์ได้ดำเนินการเพื่อเป็นสำนักปฏิบัติธรรมตามเป้าหมายของหลวงพ่อกจรัญเป็นไป ตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาคำกล่าวถวายรายงานในพิธีเปิด ภูมิบุญถิ่น อุตถากร สำหรับรับรองพระเถระของ หลวงพ่อกจรัญ ฐิตธมฺโม กล่าวถวายรายงานสมเด็จพระญาณสังวร ได้บันทึกไว้เมื่อ 27 มีนาคม พ.ศ.2531 (พระ ราชสุทธินิพนธ์มงคล(จรัญ ฐิตธมฺโม), 2547ก) วัดนี้กำลังทำสัปปายะ จัดที่พักอาศัย สำหรับผู้มาอบรมปฏิบัติ ธรรมสี่ปีที่ผ่านมา อบรมไปแล้วสองแสนคนตลอดทั้งพระภิกษุ สามเณร โดยเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชอริ ยวงศาสดญาณ วัดราชบพิตสถิตมหาสีมาราม ได้เสด็จมาที่วัดอัมพวัน 5 ครั้งผ่านไปแล้ว เนื่องในกิจกรรมของ พระสงฆ์ มีการพัฒนาวัดที่วราชอาณาจักร การอบรมพระสังฆาธิการมีทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค วัดอัมพวันจึงต้องเร่งพัฒนาเพื่อความสัปปายะ เอาไว้สนับสนุนบริการของบุคลากรให้พร้อมทุกประการ จึงมี การสร้างกุฏิวิทยากรเพิ่มเติม สร้างใหม่แยกฝ่ายบรรพชิตออกไปเป็นส่วนสัดส่วนแยกออกไปเป็นส่วนเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส เขตบําเพ็ญกุศล เขตหอประชุม เพื่ออบรมบ่มนิสัย เขตศาลาบําเพ็ญกุศล เขตภาวนา กิณน้อย นอนน้อย พุดน้อย ทำความเพียรมาก ไม่รับแขกในเขตภาวนา มีเขตอุบาสิกา เขตแม่ชี แบ่งเขตให้เป็นสัดส่วน ให้ใช้ประโยชน์ครบถ้วนทุกประการ

ภาพที่ 1 หลวงพ่อจรัญ ฐิตธมโม กล่าวถวายรายงานสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร
บันทึกไว้เมื่อ 27 มีนาคม พ.ศ.2531

การวางยุทธศาสตร์ให้วัดมีความสัปปายะ 7 คือ สิ่งที่สบาย สภาพเอื้อ สิ่งที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่เกี่ยวข้องการอยู่ดี และการที่จะพัฒนาชีวิต สิ่งที่เหมาะสม อันเกี่ยวเนื่องในการเจริญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่นไม่เสื่อมถอย (ม.อ. (ไทย) 14/189/227) มีด้วยกัน 7 ประการดังนี้

1. อาวาสสัปปายะ คือ มีที่อยู่ ที่พัก ที่ปฏิบัติธรรม ห้องน้ำ โรงอาหารโรงทาน สะอาด สงบ ปลอดภัย เหมาะสมเอื้อต่อการปฏิบัติธรรม

2. โคจรสัปปายะ คือ การเดินทางสะดวกเหมาะสม ไม่ซับซ้อน หาไม่ยาก

3. ภัตสัปปายะ คือ การพูดคุยที่เหมาะสม สนทนาแต่เรื่องที่ดีมีสาระ สำรวมในการพูดคุย

4. บุคคลสัปปายะ คือ บุคคลที่ถูกต้องเหมาะสม มีพระวิปัสสนาจารย์ วิทยากร กัลยาณมิตร คอยชี้แนะ ชักชวนให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

5. โภชนสัปปายะ คือ อาหารที่เหมาะสม พอให้มีกำลังในปฏิบัติธรรม

6. อุตสัปปายะ คือ สภาพอากาศที่เหมาะสม สดชื่น ร่มรื่น ร่มเย็น ไม่ร้อน ไม่หนาวเกินไป

7. อิริยาปถสัปปายะ คือ อิริยาปถที่เหมาะสม มีพื้นที่ให้ยืน นั่งสมาธิ เดินจงกรม ได้อย่างสะดวกสบาย ไม่อึดอัดระหว่างการปฏิบัติธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

การพัฒนาวัดให้สัปปายะเพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมของสาธุชน เป็นสิ่งที่จำเป็น ซึ่งเคยปรากฏในเรื่องของมหาสติปัญญาว่าเหตุใดสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเทศนาเรื่องมหาสติปัญญาให้แก่พุทธบริษัทในแคว้นแคว้นกुरु ได้รับการอธิบายว่า ประชาชนในแคว้นแคว้นนั้น ทุกเพศ ทุกชั้น มีแต่การบำเพ็ญสนใจ ใส่ใจแต่การปฏิบัติธรรม การทักทายปราศรัยกันในสถานที่ต่างๆ ก็ยกการปฏิบัติธรรมขึ้นมาถามกันก่อนเสมอ แม้สัตว์ดิรัจฉานเช่น นกแขกเต้า ที่อาศัยในแคว้นแคว้นนั้นก็ต้องถูกฝึกให้เจริญสติปัญญา (พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ), 2554)

แผนดำเนินงานของวัดอัมพวันให้สัปปายะมีความชัดเจน โดยสังเกตได้จาก ด้านการบริหารจัดการ วัดมีการวางแผนปฏิบัติธรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีการจัดตารางเวลาปฏิบัติธรรมไว้อย่างชัดเจน มีกฎระเบียบ กติกา มารยาท ชี้แจงให้เห็นเด่นชัด สามารถลงทะเบียนปฏิบัติธรรมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ด้านสถานที่มีการวางแผนในการจัดสถานที่พักและที่ปฏิบัติธรรมไว้อย่างเพียงพอ มีห้องน้ำ ห้องสุขา โรงทาน โรงครัว จัดน้ำดื่มไว้อย่างเพียงพอ มีระบบรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดี ด้านวิทยากร พระเดชพระคุณหลวงพ่อก็ได้วางแนวทางการสอนให้เป็นรูปแบบมีทั้งพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรดูแลตลอดการปฏิบัติ (พระนรินทร โชติปาโล (ศรีสุวรรณคูกุล), 2566)

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในวัดอัมพวันเน้นการพัฒนาวัดเพื่อความสะอาดสบายของสาธุชนได้รับความสำคัญ โดยมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ศาลาปฏิบัติธรรม ที่พัก ห้องน้ำ โรงทาน โรงครัว เพื่อให้บริการแก่ผู้ปฏิบัติธรรมอย่างสะอาดสบาย นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนปฏิบัติธรรมต่อเนื่องและเจาะจงในทุกๆ ด้าน เช่น การวางแผนการจัดสถานที่และวิทยากรให้เหมาะสม การจัดตารางเวลาปฏิบัติธรรม และการสร้างกฎระเบียบที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เข้าปฏิบัติธรรมได้รับประสบการณ์ที่ดีและปลอดภัย ทั้งนี้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรมและการพัฒนาจิตใจของผู้ปฏิบัติธรรมในวัดอัมพวัน

3. การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม: ยุคนี้นับว่าเป็นยุคพัฒนา เพราะชาวโลกกำลังตื่นตัวในเรื่องการพัฒนากิจการต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ โดยคำว่า พัฒนา (Development) หมายถึง ความเจริญเติบโต หรือก้าวหน้า (ราชบัณฑิตยสถาน, (2546) มาจากคำบาลีว่า วัฒนา แปลว่า เจริญ ดังนั้น การพัฒนา หมายถึง การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เจริญขึ้น การบริหารจัดการต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการขับเคลื่อนองค์กร รวมถึงต้องใช้ทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ ซึ่งรู้จักในนามของ 4Ms (สมคิด บางโม, 2562) ได้แก่

1. คน (Man) การพัฒนาต้องเริ่มตั้งแต่พัฒนาคนก่อนเพราะ เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์กรได้แก่ พระสงฆ์ ชาวบ้านยกย่องว่าเป็นผู้เจริญ พระสงฆ์ ซึ่งมาจากคำว่า “ภันเต” ท่านผู้เจริญ ตำแหน่งของพระสงฆ์เป็นตำแหน่งที่ได้รับยกย่องว่าเป็น ผู้เจริญ ไม่ใช่ผู้เสื่อม ท่านจึงควรแก่การนำบุคคลอื่นทำการพัฒนา หลวงพ่อจรัญจะให้โอวาทพระภิกษุให้สำรวม ใส่ใจในไตรสิกขา เป็นประจำทั้งในพรรษา วันพระ แม้เราจะจะเป็นเพียงสมมติสงฆ์ ได้ปฏิบัติไตรสิกขาสามครบ รับรองท่านเหลือกินเหลือใช้ จะเหลียวซ้ายแลขวา คู่แค้นเหยียดขาเป็นกรรมฐานตั้งสติไว้ ท่านสวยงามทั้งภายนอกภายใน ไปอยู่ที่ไหนก็จะทำอะไรก็จะสำเร็จ ครูที่สอนเรามีอยู่ 2 ประเภท คือ 1. ศึกษา จดจำ แล้วนำไปสอน 2. ผึกฝนปฏิบัติ จนรู้แจ้งเห็นจริงแล้วจึงไปสั่งสอน “เราเจริญกรรมฐาน 35 ปี เจริญอานาปา มา 20 ปีเศษ มโนมยิทธิ มา 10 ปีเศษ ฟังกสิณได้ธรรมกาย ทำนองนี้เป็นต้น มันต้องทำได้ ถ้าทำไม่ได้สอนเขาอย่างไร นักปฏิบัติธรรมโปรดทราบ ต้องสอนตัวเองก่อนอื่นใด” (พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม), 2544) หลวงพ่อจรัญได้ตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนฝึกอบรมครูพระ เพื่อให้การศึกษาอบรมด้านเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุ สามเณร พระคุณเจ้า เป็นแบบฉบับของการใช้วิธีการสอนแบบง่าย ๆ โนม่น้ำวให้หนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ และประชาชน เข้าหาธรรมะปฏิบัติธรรมในรูปของการสนทนา การบรรยาย และการฝึกปฏิบัติ โดยเหตุที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อบริการผู้ทรงคุณวุฒิและมีความรู้ความสามารถสูง ได้ปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา จนเป็นที่ปรากฏชัดแจ้งแก่บุคคลทั่วไป สภามหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงมีมติเป็นเอกฉันท์อนุมัติ ปรินญาปรัชญาดุสิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2537 เพื่อเป็นเกียรติสืบไป

2. เงิน (Money) การบริหารองค์กรทุนทรัพย์นับว่าเป็นปัจจัยในการบริหารที่สำคัญ ไม่เว้นแม้กระทั่งองค์กรในทางศาสนา แม้ว่าวัดหรือกิจกรรมทางศาสนาจะไม่มุ่งแสวงหาผลกำไรแต่การมีเงินหน้าสดเงินหมตหน้าแห้งแล้งน้ำใจ เงินซื้อความสุขไม่ได้ แต่เงินซื้อความสะดวกได้ เงินจะสำคัญเมื่อจำเป็นต้องใช้เท่านั้น สำหรับการบริหารสำนักปฏิบัติธรรมเงินนับว่ามีความจำเป็น เพราะต้องก่อสร้างศาสนสถานซ่อมบำรุงที่พัก ห้องน้ำ โรงครัว วัดมีภาระค่าน้ำค่าไฟฟ้าเดือนหนึ่งหลายแสนบาท แม้ว่าจะมีภาระค่าใช้จ่ายค่อนข้างมาก แต่สำหรับผู้ปฏิบัติทั่วไปสามารถลงทะเบียนปฏิบัติธรรมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ส่วนท่านใดมีศรัทธาอยากทำบุญให้ทานก็เชิญตามอัธยาศัยทางวัดไม่ได้บังคับหรือเรียไร หลวงพ่อถือคติ ยิงให้ ยิงได้ ยิงหวง ยิงอด หมดไม่มา เราไม่หวง เราไม่อด หมดก็มาเรื่อย ๆ พลังแห่งการให้ ไม่ใช่แค่ “ผู้รับ” เท่านั้นที่ได้ประโยชน์ แต่ “ผู้ให้” ก็ได้รับประโยชน์เช่นกัน แถมยังได้มากกว่าในทุกๆ ด้านและเมื่อยิ่งให้ ก็ยิ่งประสบความสำเร็จมากขึ้นด้วย (Adam G, 2022) ในการบริหารจัดการด้านการเงินพระเดชพระคุณหลวงพ่อบริการผู้ทรงคุณวุฒิได้มีการจัดทำบัญชีอย่างชัดเจน มี

ผู้รับผิดชอบทั้งฝ่ายพระและไวยาวัจกร มีการแยกประเภทอย่างชัดเจนโดยยึดตามเจตนาของผู้ถวายเป็นสำคัญ ซึ่งหลวงพ่อกเคยสอนว่าเวลาถวายให้เขียนหน้าของให้เรียบร้อยว่ามีวัตถุประสงค์จะถวายเพื่อทำอะไร เช่น ถวาย ส่วนตัว สังฆทาน ชำระหนี้สงฆ์ เป็นต้น

3. วัสดุสิ่งของ (Material) หมายถึง อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ รวมถึงอาคารสถานที่ด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนในการเจริญสภาวะธรรม มีตัวอย่างครั้งสมัยพุทธกาล มีภิกษุรูปหนึ่งได้เรียนพระกรรมฐานจากสำนักพระศาสดา แล้วไปสูบ้านชายแดนตำบลหนึ่ง ในเดือนแรกเมื่อท่านเข้าไป บิณฑบาต บรรณศาลาถูกไฟไหม้ ท่านลำบากด้วยไม่มีที่อยู่ พวกอุปัฏฐากเหล่านั้นพากันพูดว่า กระผมจักสร้าง บรรณศาลาถวาย รอให้พวกกระผมไถนา หว่านข้าวเสียก่อนขอรับ จนเวลา 3 เดือนผ่านไป ท่านไม่อาจบำเพ็ญ พระกรรมฐานให้ถึงที่สุดได้ เพราะไม่มีเสนาสนะเป็นที่สบาย แม้เพียงนิมิตก็ให้เกิดขึ้นไม่ได้ พอออกพรรษา ภิกษุรูปนี้จึงไปสุ่พระเชตวันวิหาร ถวายบังคมพระศาสดา พระศาสดาทรงทำปฏิสันถารกับท่าน แล้วตรัสถามว่า คุณก่อนภิกษุ กรรมฐานของเธอเป็น สัปปายะ หรือไม่เล่า? ท่านจึงกราบทูลความไม่สะดวกจำเดิมแต่ต้น พระศาสดาทรงตรัส ฆตสนชาดก (ขุ.ชา.เอกก.(ไทย) 27/133/54) ว่าด้วยภัยเกิดจากที่พึ่งและมีคำอธิบายเพิ่มเติม มาจากอรรถกถา ความพิสดารว่า แม้สัตว์เดียรัจฉานทั้งหลาย ก็ยังรู้จักสัปปายะ และอสัปปายะของตน พากันอยู่อาศัยในเวลาสบาย ในเวลาไม่สบายก็พากันทิ้งที่อยู่เสียไปในที่อื่น เหตุไร เธอจึงไม่รู้สัปปายะ และ อสัปปายะของตนเล่า จะเห็นได้ว่าความสัปปายะของสถานที่ สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการเจริญภาวนาไม่น้อยเลย พระเดชพระคุณหลวงพ่อกทราบเรื่องนี้เป็นอย่างดี ท่านได้จัดเตรียมศาลาปฏิบัติธรรม เช่น ศาลาสุธรรมภาวนา ศาลากรศรีทิพา ศาลาภาวนา 1. ที่พักทั้งแบบพักเดี่ยวและที่พักรวม เช่น ที่พักภาวนา 2. อาคารพระปริยัติ ศาลาพระราชสุทธิญาณ ศาลาสამัคคีธรรม ห้องน้ำหลายร้อยห้องทั้งในและนอกอาคาร โรงทานสำหรับผู้ ปฏิบัติธรรมทั่วไป ผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็นหมู่คณะ และญาติโยมที่มาเยี่ยมเยียนวัด จัดไว้อย่างเพียงพอ สามารถรองรับผู้ปฏิบัติธรรมนับพัน

4. การจัดการ (Management) คือ กระบวนการจัดการบริหารสำนักปฏิบัติธรรมเพื่อให้งาน ทั้งหมดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่ วัดมีการจัดปฏิบัติธรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีการจัดตารางเวลาปฏิบัติธรรมไว้อย่างชัดเจน มีกฎระเบียบ กติกา มารยาท ชัดเจนให้เห็นเด่นชัด สามารถ ลงทะเบียนปฏิบัติธรรมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ด้านสถานที่มีการจัดสถานที่พักและที่ปฏิบัติธรรมไว้อย่างเพียงพอ จัดน้ำดื่ม อาหารไว้อย่างเพียงพอ มีชุดขาวให้ยืมใช้ มีระบบรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดี ด้านวิทยากรมีแนวทางการสอนเป็นรูปแบบมีทั้งพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรดูแลตลอดการปฏิบัติ บุคคลกรทำงานตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ผลของการมุ่งมั่นทุ่มเทของหลวงพ่อกมีหลักฐานเป็นที่ประจักษ์หลายรางวัล ด้วยกัน เช่น พ.ศ. 2513 ได้รับพัฒนาวัดดีเด่น พ.ศ. 2529 ได้รับเข็มเกียรติคุณนักพัฒนาดีเด่น แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง พ.ศ. 2557 และ 2566 ได้รับพัฒสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็น ผลสำเร็จของการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม ที่เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ

การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในยุคปัจจุบันถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนา เพราะ ชาวโลกกำลังเริ่มต้นตัวในการพัฒนากิจการต่างๆ โดยคำว่า “พัฒนา” หมายถึงความเจริญเติบโตหรือก้าวหน้า ซึ่งการบริหารจัดการต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการขับเคลื่อนองค์การ รวมถึงต้องใช้ทรัพยากรอันเป็น ปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ ซึ่งรู้จักในนามของ 4Ms ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และการจัดการ (Management) โดยคนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์การ การ พัฒนาคนจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ส่วนเงินเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารองค์กรทุนทรัพย์ วัสดุสิ่งของเป็นสิ่ง ที่ช่วยสนับสนุนในการเจริญสภาวะธรรม และการจัดการเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการองค์กร ให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเต็มที่ ดังนั้น การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งที่

ความสำคัญอย่างมากในยุคปัจจุบันนี้ และมีผลสำเร็จที่เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

4. การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัย: ในปัจจุบันการนำเทคโนโลยีและเครื่องมือใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ ระบบบริหารจัดการข้อมูล (Management Information System) หรือการใช้งานโปรแกรมช่วยในการทำงานมีความสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับพุทธศาสนิกชนได้ทุกเพศทุกวัย ทางวัดจึงมีการดำเนินการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ด้านข่าวสารและผลงานต่าง ๆ ของพระเดชพระคุณหลวงพ่ोजารย์มีความเที่ยงตรง มีมาตรฐานและเป็นสื่อกลางสำหรับเข้าถึงข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น

ทำเว็บไซต์ : เว็บไซต์ของวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี www.amphawan.net ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเบื้องต้น การเตรียมตัวมาปฏิบัติ ฎีกะระเบียบ ประวัติของวัด ประวัติหลวงพ่อ สื่อธรรมะต่างๆของหลวงพ่ोजารย์ เช่น ไฟล์เสียง MP4 ไฟล์หนังสือกฎแห่งกรรม และการลงทะเบียนปฏิบัติธรรมออนไลน์ล่วงหน้า นับว่ามีความสะดวกในการค้นหาข้อมูลเป็นอย่างมาก

เฟซบุ๊ก : เฟซบุ๊ก วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมของวัดต่างๆ ต่อเนื่องตลอดทั้งปี เช่น กิจกรรมวันพระ วันสวดมนต์ข้ามปี วันทำบุญแผ่นดิน เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมียอดผู้ติดตามกว่าหลักแสนคนแล้ว เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการสื่อสารที่ได้รับความนิยมของคนยุคนี้เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้าถึงสำนักปฏิบัติได้สะดวกรวดเร็วขึ้น

วิดีโอ/CD : มีการบันทึกวิดีโอ บันทึกเทป DVD CD MP3 ไว้ตามยุคสมัยทำให้สาธุชนที่ไม่ทันได้เห็นหรือได้ยินจากสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการบรรยายธรรมได้มีโอกาสดูย้อนหลัง หรือได้ฟังซ้ำ ฟังได้ทุกที่ทุกเวลาตามต้องการ

ภาพที่ 2 หน้าเว็บไซต์วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี และ DVD ธรรมบรรยายของหลวงพ่ोजารย์

Youtube: เมื่อเข้าไปพิมพ์ค้นหาคำว่า “หลวงพ่ोजารย์” จะมีเป็นธรรมบรรยายมีทั้งแบบเป็นไฟล์ MP3 และ MP4 หรือเป็นไฟล์เสียง และไฟล์วิดีโอ เป็นการบรรยาย และเป็นการสาธิตการสอนการปฏิบัติกรรมฐาน ซึ่งสาธุชนที่สนใจสามารถเข้าถึงได้ง่าย ๆ และผู้ที่เป็นคนเผยแผ่ก็ไม่ใช่แค่ทางวัดอัมพวันเท่านั้น หากแต่เป็นศิษยานุศิษย์ที่ต้องการทำถวายด้วยใจศรัทธาที่ต้องการเผยแผ่ธรรมะของครูบาอาจารย์ให้กัลยาณมิตรได้รับชมรับฟัง

หนังสือ : สำหรับหนังสือมีมากมายหลายแบบมาก เนื่องจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญไม่สงวนลิขสิทธิ์ สำนักพิมพ์ไหนสนใจสามารถตีพิมพ์ได้เลยโดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาต ใครจะนำไปเรียบเรียงใหม่ก็ได้ ทำให้สามารถพบเห็นหนังสือธรรมะที่เกี่ยวข้องกับหลวงพ่อบุญมากมาย เช่น พุทธโศลีย์ ธรรมบรรยายโดยหลวงพ่อบุญ ของสำนักพิมพ์พระพุทธรักษาประภาศ ซึ่งมีหลายชุดด้วยกัน เช่น ฉลาดในธรรม ตรีกตรองธรรม หลวงตาสอนเด็กว่าเจริญธรรม อัมโมวาท กำไรชีวิต ทำความดีนี้แสนยากนัก หากประชาชนสนใจจะพิมพ์หนังสือธรรมแจกก็ยังมีสำนักพิมพ์ที่รับพิมพ์หนังสือแจกตามงานวัด เทศกาลต่าง ๆ เช่น สำนักพิมพ์ธนะชัยรุ่งเรืองพัฒนา มีหนังสือสวดมนต์ การปฏิบัติธรรมตามแนวทางการสอนของหลวงพ่อบุญให้เลือกหลายสิบเล่มได้เลือกตามความพอใจ ส่วนหนังสือที่หลวงพ่อบุญจัดทำขึ้นเองเป็นประจำ คือ หนังสืออภิญญาแห่งกรรม ที่เป็นเรื่องที่หลวงพ่อบุญเขียนเองและให้ผูปฏิบัติธรรมที่ได้รับประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรมได้มาถ่ายทอด จัดพิมพ์ปีละหนึ่งเล่ม แจกให้ทุกคนคล้ายวันเกิดของพระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญ โดยท่านจะเป็นผู้แจกด้วยตัวท่านเอง นอกจากนี้ยังมีหนังสือธรรมนิยาย ชุด สัตว์โลกยอมเป็นไปตามกรรม แต่งโดย สุทัสสา อ่อนค้อม ที่นำเอาอัตชีวประวัติของหลวงพ่อบุญตั้งแต่สมัยเด็กจนถึงอุปสมบทมาเป็นเขียนเป็นหนังสือนิยายอิงธรรม ทำสถิติ : มีการทำสถิติเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นหลักฐานในการอ้างอิงและไว้สืบค้น เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์อย่างดี ซึ่งจะมีการสรุปลงตีพิมพ์ลงในหนังสืออภิญญาแห่งกรรมซึ่งจะแจกจ่ายในวันคล้ายวันเกิดของพระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญ คือ 15 สิงหาคมของทุกปี ตัวอย่างสถิติที่มีการเก็บข้อมูลไว้ เช่น รายการบริจาคเพื่อการสงเคราะห์แต่ละภาคส่วน สถิติผู้เข้ารับการอบรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทั้งเป็นหมู่คณะและภาคประชาชนทั่วไปตั้งแต่เริ่มเปิดสำนักปฏิบัติธรรมจนถึงปัจจุบัน (พระธรรมสิงหบุราจารย์(จรัญ ฐิตธมฺโม), 2557)

สถิติผู้เข้ารับการอบรมและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ณ สำนักปฏิบัติธรรมฝ่ายคฤหัสถ์ วัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ ถึง ๒๕๕๖

พุทธศักราช	ประชาชน	นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	ข้าราชการ	ทหาร/ตำรวจ	นักบวช	รวมจำนวนคน
๒๕๒๕-๒๕๒๖	๕๑,๕๖๑	๑๒,๑๑๕	๑๒,๘๕๕	๓,๔๓๑	๒๗๒	๘๐,๒๓๕
๒๕๒๗	๓๕,๒๑๒	๒,๕๑๓	๓,๓๒๘	๒๕๖	๓๕	๔๑,๖๔๔
๒๕๒๘	๑๙,๕๕๙	๓,๑๑๓	๕,๕๑๖	๓๓๕	๔๖	๒๘,๖๖๙
๒๕๒๙	๒๐,๑๒๖	๒,๓๒๕	๕,๕๑๗	๔๕๐	๕๕	๒๙,๕๗๓
๒๕๓๐	๒๑,๕๕๕	๓,๑๕๒	๕,๓๕๓	๕๕๓	๓๙	๒๙,๖๕๒
๒๕๓๑	๒๑,๓๗๗	๒,๘๒๗	๓,๕๕๑	๔๐๓	๔๓	๒๘,๑๙๙
๒๕๓๒	๒๑,๑๓๖	๒,๘๒๐	๓,๘๖๓	๓๕๕	๓๕	๒๘,๐๑๑
๒๕๓๓	๒๑,๙๑๑	๒,๙๓๑	๓,๙๕๓	๕๗๖	๔๗	๒๙,๒๖๙
๒๕๓๔	๒๑,๘๘๕	๓,๕๓๘	๕,๑๗๕	๕๗๐	๗๑	๓๑,๒๕๐
๒๕๓๕	๒๑,๕๑๒	๓,๖๕๕	๕,๖๑๓	๕๖๐	๗๖	๓๑,๓๖๒
๒๕๓๖	๒๑,๗๖๖	๓,๕๖๗	๕,๒๕๕	๕๑๒	๕๐	๓๑,๓๑๐
๒๕๓๗	๒๑,๘๕๕	๔,๐๓๓	๕,๕๗๒	๕๖๖	๖๕	๓๓,๑๐๑
๒๕๓๘	๒๑,๐๓๓	๔,๑๘๘	๕,๘๐๐	๓๑๑	๖๕	๓๑,๕๙๗
๒๕๓๙	๒๑,๕๖๓	๔,๓๗๕	๕,๒๐๗	๓๓๕	๗๕	๓๑,๕๖๖
๒๕๔๐	๒๑,๒๒๓	๖,๕๕๕	๖,๓๕๕	๔๐๕	๕๖	๓๔,๘๙๓
๒๕๔๑	๒๑,๐๘๓	๖,๐๖๗	๕,๕๖๒	๕๖๕	๖๒	๓๓,๒๘๙
๒๕๔๒	๒๑,๒๓๒	๗,๕๗๗	๗,๓๒๘	๖๐๕	๗๐	๓๗,๐๓๒
๒๕๔๓	๒๑,๘๗๗	๗,๒๓๗	๖,๖๐๘	๕๒๖	๖๘	๓๖,๒๕๖
รวม	๗๕๑,๗๕๕	๘๖,๐๐๘	๙๘,๐๘๘	๑๑,๔๘๘	๑,๒๒๗	๙๔๘,๕๕๕

สรุปผลการบริจาคปัจจัยเพื่อสงเคราะห์ของพระธรรมสิงหบุราจารย์ เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน เจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรี ตำบลบ้านแป้ง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ภาค ๓ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเภทเงินบริจาค	จำนวนเงิน
๑. การสงเคราะห์ในเรื่อง การศึกษา	๒,๐๕๖,๐๑๐.๕๐ บาท
๒. การสงเคราะห์ในเรื่อง การศาสนา	๑๕,๖๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๓. การสงเคราะห์ในเรื่อง หน่วยงานราชการ	๖,๓๖๘,๐๐๐.๐๐ บาท
๔. การสงเคราะห์ในเรื่อง ทั่วไป	๑,๓๗๐,๐๐๐.๐๐ บาท
๕. การสงเคราะห์ในเรื่อง ทุนการศึกษา	๖๕๕,๐๐๐.๐๐ บาท
รวมเป็นเงินปัจจัยทั้งสิ้น	๒๕,๐๕๘,๐๑๐.๕๐ บาท
(ยี่สิบห้าล้านบาทถ้วนแปดพันสี่ร้อยห้าสิบลบาทถ้วน)	
ประเภทบริจาคเป็นสิ่งของ	จำนวน
๑. บริจาคข้าวสาร จำนวน	๑๕๕ กระสอบ
๒. บริจาคผ้าไตร จำนวน	๒,๑๕๕ ชุด

ภาพที่ 3 สถิติผู้เข้ารับการอบรมวัดอัมพวันและสรุปยอดเงินบริจาคเพื่อสังคมสงเคราะห์

การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัยเข้ามาช่วยทำให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็วจึงทำให้ประชาชนรู้จัก หลวงพ่อบุญ วัดอัมพวัน ได้อย่างง่ายดาย และเป็นแรงบันดาลใจให้สาธุชนสนใจในการปฏิบัติธรรมในโอกาสต่อมา กลไกของการสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือช่วยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ช่วยให้การบริหารเป็นไปด้วยดี มีความรวดเร็วและประหยัด ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรเป็นไปอย่างคล่องตัว ทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เกิดความร่วมมือกัน และ

การประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุเป้าหมายและผลสำเร็จด้วยดี (กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล, 2558)

การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือใหม่ ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการศาสนาในปัจจุบัน เช่น เว็บไซต์และเฟซบุ๊กของวัดอัมพวันให้ข้อมูลเกี่ยวกับปฏิบัติวิปัสสนา กิจกรรมของวัด และสื่อธรรมะของหลวงพ่ोजรัญ รวมถึงมีการลงทะเบียนปฏิบัติธรรมออนไลน์ด้วย เพิ่มเติมยังมีวิดีโอ และสื่ออื่นๆ เช่น หนังสือธรรมะซึ่งสามารถพิมพ์และแจกจ่ายได้อิสระโดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาต สถิติการเข้ารับการอบรมและการบริจาคก็ถูกบันทึกไว้อย่างระบบ เทคโนโลยีทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และช่วยให้บริหารจัดการศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดเวลา ทำให้เกิดความเข้าใจและร่วมมือในการปฏิบัติธรรมมากขึ้นอีกด้วย การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้บุคลากรภายในและภายนอกองค์กรเข้าใจตรงกันมากขึ้นและสามารถประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ดีขึ้นด้วย

5. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา: สร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการพัฒนาและการเรียนรู้ โดยสร้างการกระตุ้นให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง พัฒนางค์กร โดยมีขั้นตอนหลักๆ และปัจจัยที่สำคัญที่องค์กรสามารถใช้เพื่อสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการพัฒนา ดังนี้

สร้างวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน : “ปลูกคนให้ตื่น เสกคนให้เป็นงาน” ปฏิบัติในการสนองคุณพระพุทธศาสนาและครูบาอาจารย์อย่างชัดเจน หลังจากรอดตายจากอุบัติเหตุ เป็นวิชาแก้ปัญหาชีวิต วิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรเป็นแนวทางหลักที่ชัดเจนสำหรับบุคลากรทุกคนในองค์กร ช่วยให้เข้าใจว่าทำไมบทบาทหน้าที่ การพัฒนาและการเรียนรู้มีความสำคัญต่อองค์กรและตัวเองเป็นอย่างไร

ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลา : หลวงพ่อสร้างและส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดเวลา มีการจัดอบรมและการพัฒนาพระนวกะทุกพรรษา เทศน์วินัยไตรมาสทั้งพรรษา กิจกรรมในวันพระที่พระภิกษุ อุบาสกอุบาสิกาต้องเข้ารับฟังโอวาท ธรรมบรรยาย

สนับสนุนการพัฒนาส่วนบุคคล : มีการสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ของสาธุชนในทุกๆ ระดับ โดยให้ออกาสให้ได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะที่ต้องการในการปฏิบัติงาน ในสำนักปฏิบัติธรรมมีงานมากแต่ฝ่ายต้องฝึกฝนพัฒนาตามความเหมาะสม เช่น พระนวกะก็ต้องเข้ารับการสอบมนต์ทุกวันโกน ในพรรษาก็ต้องเรียนนักระรม ซึ่งต้องพัฒนาตนเอง

สร้างวัฒนธรรมการสนับสนุนความเป็นผู้นำ : หลวงพ่อสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการเป็นผู้นำที่เกิดจากการเป็นผู้นำตนเองให้ได้ก่อน โดยการปฏิบัติธรรมพัฒนาจิตใจที่ให้ความอดทนต่อเวทนาให้ได้ เพราะถ้าอดต่อสิ่งที่ชอบ ทนต่อสิ่งที่ชังได้จะฝึกยกระดับจิตใจให้เข้มแข็ง เพราะความอดทนเป็นคุณสมบัติของนักต่อสู้ ความรู้เป็นคุณสมบัติของนักปราชญ์ ความสามารถเป็นคุณสมบัติของนักประกอบกิจ ความมีระเบียบทุกชนิดเป็นคุณสมบัติของผู้ดี การสร้างวัฒนธรรมนี้ช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองและผู้อื่นได้

วัดและประเมินผล : หลวงพ่อมีการวัดและประเมินผลเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนเช่น ในการลงเทศนาในวันพระเป็นการประเมินผลแทบจะทุกฝ่ายได้เลย เช่น ความเป็นระเบียบของผู้ปฏิบัติธรรมทั้งการแต่งกาย ระเบียบแถว กิริยามารยาทแสดงว่าปฏิบัติธรรมแล้วมีพัฒนาการ สะท้อนว่าวิทยากรทุ่มเทอบรมสั่งสอน นอกจากนี้ยังมีการบันทึกข้อมูลเป็นที่เข้าใจและสามารถใช้ในการปรับปรุงแผนการจัดการต่อไป

การสร้างวัฒนธรรมในองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาและการเรียนรู้มีขั้นตอนหลัก ๆ คือการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและองค์กร การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดเวลาผ่านการจัดกิจกรรมและการพัฒนาทักษะที่ต้องการ การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรทุกคนในทุกๆ ระดับ เสริม

ความเป็นผู้นำที่เกิดจากการพัฒนาตนเองและการวัดและประเมินผลเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้วยวัฒนธรรมที่ชัดเจนและการสนับสนุนที่ต่อเนื่อง องค์กรจะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพได้

องค์ความรู้

จากความข้างต้นสามารถนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ได้ดังแผนภาพ

ภาพที่ 4 องค์ความรู้

บทสรุป

ความสำเร็จในการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) พระมหาเถระผู้เป็นนักปฏิบัติ นักพัฒนา เป็นแบบอย่างที่ดี อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาและบำเพ็ญประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมืองตลอดชีวิต พัฒนาวัดและพัฒนาคน ด้วยการฝึกอบรมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแก่พุทธศาสนิกชนที่สนใจทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะนักเรียนนิสิตนักศึกษา ซึ่งต่อไปจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมือง และยังฝึกอบรมปฏิบัติธรรมให้กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ เป็นศูนย์พัฒนาจิตใจ กำลังพลกองทัพก ซึ่งไม่ใช่เรื่องบังเอิญ ทุกอย่างเกิดจากการวางกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจนตามคำกล่าวที่ว่า "ปลูกคนให้ตื่น เสกคนให้เป็นงาน" ฝึกให้เจริญพระกรรมฐานเพื่อทำให้ชีวิตรุ่งเรือง เป็นวิชาแก้ปัญหาชีวิต ฝึกได้ถึงขั้นจะอ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็น สร้าง

แผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม การพัฒนาวัดให้สัปปายะ เพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมของสาธุชน เลือกใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัยให้เหมาะสม ใช้ทั้งคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ โทรศัพท์ ระบบบริหารจัดการข้อมูล ช่วยทำให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา ทำให้ชื่อเสียงเกียรติคุณของหลวงพ่อได้ขจรกระจายไปทั่วสารทิศมีผู้คนทั้งในและต่างประเทศสนใจมาปฏิบัติธรรมกันอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ทั้งปี

เอกสารอ้างอิง

- กัลยารัตน์ อธิระชนชัยกุล. (2558). *การพัฒนาองค์การ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ). (2554). *วิปัสสนากรรมฐาน* (ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท ประยูร วงศ์พรินท์ติ้ง จำกัด.
- พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม). (2557). *กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม 28*. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัย การพิมพ์.
- พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม). (2544). *อนุสาสนีปาฏิหาริย์*. กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งเรืองวิริยะพัฒนา โรงพิมพ์ จำกัด.
- พระนรินทร์ โชติปาโล (ศรีสุวรรณกุล). (2566). *การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด สิงห์บุรี แห่งที่ 1 วัดอัมพวัน* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- พระราชสุทธินิพนธ์มงคล (จรัญ ฐิตธมฺโม). (2562). *กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัย การพิมพ์.
- _____. (2547). *กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.
- _____. (2547). *กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่ม 3*. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2565). *การจัดการองค์การและพฤติกรรมองค์กร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2542). *การบริหารเชิงกลยุทธ์และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิษยานุศิษย์. (2559). *ฐิตธัมมบุชา*. กรุงเทพฯ: บริษัท บวรสารการพิมพ์ จำกัด.
- สมคิด บางโม. (2562). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Adam G. (2022). *Give and Take*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วีเลิร์น.

การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น :
วิเคราะห์ในเชิงปรัชญาทางการเมือง*

PROVISION OF PUBLIC SERVICES AND DEVELOPMENT OF LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATIONS: ANALYSIS IN POLITICAL PHILOSOPHY

ปาริชาติ ชุมพงศ์

Parichat Chumpong

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: Parichat_chu@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดบริการสาธารณะ ที่เป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายหลักในการศึกษา คือ การให้บริการที่ครอบคลุม และมีคุณภาพตามความต้องการของประชาชนหรือไม่ ซึ่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจได้กำหนดขอบเขตและประเภทของบริการที่ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ อย่างไรก็ตาม รูปแบบการจัดบริการในปัจจุบันยังคงเน้นการดำเนินการโดยท้องถิ่นเอง ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านการร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเอกชนหรือกิจการพาณิชย์ นอกจากนี้ยังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาบริการใหม่ที่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน เพื่อยกระดับบริการสาธารณะในอนาคต ท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนการจัดบริการให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นมากขึ้น การนำทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์เข้ามาเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดสำคัญในปรัชญาทางการเมืองสมัยใหม่ โดยเน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารจัดการตอบสนองความต้องการของประชาชนในระดับที่ใกล้ชิดโดยทำให้การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Keywords: การจัดบริการสาธารณะ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; ปรัชญาทางการเมือง

Abstract

This academic article aims to study public service delivery, a key mission of local administrative organisations, with the primary objective of evaluating whether the services provided are comprehensive and meet the needs of the public. The constitution and laws concerning decentralisation define the scope and types of services that local authorities can implement. However, the current service delivery model still emphasises self-management by local authorities, which faces limitations in terms of collaboration with other sectors, such as the private or commercial sectors. Furthermore, there is a lack of creativity in developing new services that address the specific needs of citizens. To elevate public services in the future, local authorities must diversify and adapt services to better fit their local context. Applying Cohen and Uphoff's theory of participation serves as a strategic approach to

*Received September 21, 2024; Revised November 5, 2024; Accepted November 18, 2024

encourage the involvement of both the public and private sectors in the provision of public services. The study found that participation is a crucial concept in modern political philosophy, emphasising the decentralisation of power from the central government to local entities. This approach enhances administrative responsiveness to the needs of the population at a closer level, thereby increasing the effectiveness of local administrative organisations' public service delivery.

Keywords: Provision of Public Services; Local Government Organizations; Political Philosophy

บทนำ

รัฐธรรมนูญและกฎหมายสูงสุดของประเทศได้กำหนดการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน โดยมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสาธารณะและการจัดทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ของตน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษา การส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน การปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ต้องอาศัยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม และกลไกในการกระจายอำนาจทางงบประมาณ บุคลากร และอำนาจหน้าที่จากราชการส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ตามกรอบกฎหมายที่กำหนดไว้ (สมชัย นันทาภิรัตน์, 2565) อย่างไรก็ตาม การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่จำเป็นต้องเป็นภาระที่ต้องดำเนินการเองทั้งหมด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐอื่น ๆ หรือภาคเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนได้มากยิ่งขึ้น แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977) ซึ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เข้ามามีบทบาทในกระบวนการจัดทำบริการสาธารณะ การมีส่วนร่วมเช่นนี้นับเป็นหัวใจของปรัชญาทางการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตยที่สนับสนุนการกระจายอำนาจและการสร้างความร่วมมือที่โปร่งใส โดยการกระจายอำนาจดังกล่าวช่วยให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างแท้จริง

การบูรณาการทฤษฎีการมีส่วนร่วมเข้ากับการจัดบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นยังช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความยั่งยืนในกระบวนการพัฒนา เนื่องจากเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมกำหนดทิศทางและตรวจสอบการดำเนินงาน เป็นการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่เน้นความเป็นธรรม ความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการ และเพิ่มโอกาสในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างครอบคลุม ดังนั้น ปรัชญาทางการเมืองที่สนับสนุนการกระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ การรวมพลังจากทุกภาคส่วนจะช่วยให้ท้องถิ่นพัฒนาไปในทิศทางที่ตอบโจทย์ประชาชนในบริบทที่แตกต่างกัน และยกระดับคุณภาพการบริการสาธารณะที่เป็นธรรมและยั่งยืน

แนวคิดทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ

การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เพียงมีหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะที่ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การจัดทำกิจกรรม

และบริการสาธารณะต่าง ๆ ของท้องถิ่นยังต้องดำเนินการตามกฎหมายที่กำหนด ซึ่งต้องสอดคล้องกับทรัพยากร งบประมาณ และรายได้ที่มีอยู่ (สุทธิพันธ์ สุวรรณจิตร และบุญเรือง เตชะวิวัฒน์กุล, 2564)

ในมุมมองทางรัฐศาสตร์ แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง โดยแนวคิดนี้แบ่งออกเป็นสามรูปแบบหลัก ได้แก่ การรวมอำนาจปกครอง (Centralization) การแบ่งอำนาจปกครอง (Deconcentration) และการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) ซึ่งรูปแบบการกระจายอำนาจปกครองถือเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นมากที่สุด (อำนาจ บุญรัตน์ไมตรี และนิพนธ์ ไตรสรณะกุล, 2558)

1. หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization) คือ การรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจและการบริหารทั้งหมดไว้ที่ส่วนกลาง รัฐบาลกลางมีหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่มีการมอบอำนาจไปยังเจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทน้อยในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ของตน

2. หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (Deconcentration) เป็นการที่รัฐบาลกลางแบ่งอำนาจบางส่วนให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐที่ได้รับมอบหมายไปประจำในภูมิภาค เจ้าหน้าที่เหล่านี้ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลางและดำเนินงานตามนโยบายที่ส่วนกลางกำหนด แต่มีอำนาจบางประการในการตัดสินใจแก้ไขปัญหภายในพื้นที่ ซึ่งเป็นแนวทางที่เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการในภูมิภาค แต่ยังคงมีข้อจำกัดในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. หลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) เป็นรูปแบบที่รัฐบาลมอบอำนาจการตัดสินใจและการบริหารในด้านการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมท้องถิ่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเหล่านี้มีความอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหารงบประมาณ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยทรัพยากรและเจ้าหน้าที่ของตนเอง หลักการนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองผ่านการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทำให้เกิดความโปร่งใสและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้มากขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงการจัดบริการสาธารณะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้หลักการกระจายอำนาจ จะเห็นได้ว่าองค์กรเหล่านี้สามารถมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและดูแลพื้นที่ของตนเองอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนและการดำเนินการตามหลักปรัชญาการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะการกระจายอำนาจ

การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศโดยรวม แนวคิดทางรัฐศาสตร์เกี่ยวกับการกระจายอำนาจมุ่งเน้นที่การโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองโดยมีอิสระในการตัดสินใจและบริหารจัดการ ทั้งนี้ภายใต้กรอบของกฎหมายที่กำหนด การกระจายอำนาจเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม และมีการแยกหน้าที่ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่นอย่างชัดเจน

ในมิติของการกระจายอำนาจสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบหลัก (วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์, 2565) ได้แก่ 1. การกระจายอำนาจตามอาณาเขต และ 2. การกระจายอำนาจตามกิจการ โดยการกระจายอำนาจตามอาณาเขต คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางประการจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ มีอิสระในการจัดทำและบริหารจัดการเองตามความต้องการของพื้นที่ การกระจายอำนาจตาม

รูปแบบนี้เป็นที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชน ส่วนการกระจายอำนาจตามกิจการเป็นการโอนภารกิจสาธารณะบางประการจากส่วนกลางไปยังหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจรับผิดชอบแยกต่างหาก ซึ่งช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางและเพิ่มความคล่องตัวในการจัดการปัญหาท้องถิ่น

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีคุณประโยชน์ที่สำคัญในด้านการบริหารจัดการปัญหาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 5 ด้าน (ดาวานา เกตุทอง, 2563) ได้แก่ 1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง 2. ช่วยให้ปัญหาในแต่ละพื้นที่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุดตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น 3. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการรับผิดชอบการบริหารท้องถิ่นของตน 4. เสริมสร้างความรู้และความสามารถในการแก้ไขปัญหาในระดับชาติ และ 5. ช่วยเพิ่มความมั่นคงและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและประเทศโดยรวม

การกระจายอำนาจตามปรัชญาการปกครองสมัยใหม่ยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องบริบททางสังคม (Social Context) ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้จัดการแก้ไขปัญหาของตนเอง เป็นการตอบสนองต่อความจริงที่ว่าคนในพื้นที่ย่อมเข้าใจปัญหาและความต้องการของชุมชนตนเองได้ดีที่สุด มากกว่าคนจากส่วนกลางที่อยู่ห่างไกล การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปกครองจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่แท้จริงและยั่งยืน

การจัดบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

การจัดบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น นับตั้งแต่การกระจายอำนาจในช่วงปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการเพิ่มอิสระในการบริหารจัดการของท้องถิ่น (วุฒิสรา ตันไชย, 2559) การกระจายอำนาจนี้เน้นการมอบหมายภารกิจสำคัญต่าง ๆ ในด้านการจัดบริการสาธารณะจากส่วนกลางไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีบทบาทมากขึ้นในการบริหารจัดการกิจการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ

ในแง่รัฐศาสตร์ การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญของการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งเป็นการแบ่งแยกอำนาจและความรับผิดชอบจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการและบริหารงานต่าง ๆ ได้อย่างเป็นอิสระมากขึ้น แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักการบริหารรัฐที่ทันสมัย ซึ่งเชื่อว่าการให้ท้องถิ่นจัดการปัญหาของตนเองจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากกว่า เนื่องจากท้องถิ่นสามารถเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ดีกว่าส่วนกลาง

บริการสาธารณะ คือ การบริการหรือกิจกรรมที่รัฐหรือผู้แทนของรัฐจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม การจัดบริการสาธารณะต้องคำนึงถึงความเสมอภาคในการเข้าถึง มีความต่อเนื่องและโปร่งใสในการให้บริการ รวมถึงสามารถปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในประเทศไทยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับอำนาจและภารกิจในการจัดบริการสาธารณะตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งครอบคลุมบริการสาธารณะใน 4 ด้านหลัก (กรรณิการ์ ไกรกิจราษฎร์ และคณะ, 2566) ได้แก่

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างถนน ทางระบายน้ำ การจัดการไฟฟ้าสาธารณะ และการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

2. ด้านคุณภาพชีวิต เช่น การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาท้องถิ่น และการบริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในท้องถิ่น

3. ด้านความปลอดภัยและการจัดระเบียบสังคม เช่น การป้องกันอุบัติเหตุ การจัดการความสงบเรียบร้อย และการจัดบริการสาธารณสุข รวมถึงห้องน้ำสาธารณะ

4. ด้านสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น

การกระจายอำนาจเช่นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในแง่รัฐศาสตร์ เพราะช่วยให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรและการแก้ปัญหาตามบริบทของตนเองได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะยังสอดคล้องกับแนวคิดการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น (Local Self-Government) ซึ่งถือเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของประชาธิปไตย โดยทำให้ประชาชนสามารถมีบทบาทในการกำหนดนโยบายที่ส่งผลต่อชีวิตประจำวันของพวกเขาได้มากขึ้น

ในขณะเดียวกัน การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยยังต้องพึ่งพาการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลกลาง ซึ่งรวมถึงการจัดสรรเงินอุดหนุนและภาษีอากร เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกระจายอำนาจและการจัดบริการสาธารณะจึงไม่ใช่เพียงแค่การกระจายหน้าที่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการกระจายทรัพยากรและอำนาจในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บริการสาธารณะในท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2546)

รูปแบบบริการสาธารณะของท้องถิ่นไทย

การจัดทำบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยเป็นหัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานครในการจัดบริการสาธารณะ รวมถึงกำหนดให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณและเงินจากภาษีอากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าว (สุทธิพันธ์ สุวรรณวิจิตร และบุญเรือง เตชะวิวัฒน์กุล, 2564)

ในแง่รัฐศาสตร์ การจัดบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแบ่งได้เป็น 5 รูปแบบซึ่งสะท้อนถึงการกระจายอำนาจและการพัฒนาในระดับท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

1. การจัดทำบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง รูปแบบนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้ทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากรของตนเองในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่ได้รับจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ รูปแบบนี้เหมาะสำหรับบริการสาธารณะที่ต้องการการควบคุมอย่างใกล้ชิด เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การจัดการสาธารณสุขป้องกันพื้นฐาน และการบริหารเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของรูปแบบนี้คือขาดความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการบริการสาธารณะที่ซับซ้อนหรือที่ต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

2. การจัดทำบริการสาธารณะโดยให้ผู้อื่นดำเนินการแทน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถร้องขอให้รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือภาคเอกชนเข้ามารับผิดชอบการจัดทำบริการสาธารณะบางประเภทแทน การให้ผู้อื่นดำเนินการแทนนี้ช่วยแบ่งเบาภาระและเปิดโอกาสให้องค์กรที่มีความเชี่ยวชาญ

จัดบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงต้องมีความสามารถในการกำกับดูแลให้การดำเนินงานของผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นไปตามมาตรฐานและเงื่อนไขที่กำหนด

3. การจัดทำบริการสาธารณะโดยการจัดตั้งสหการ (Syndicate) การจัดตั้งสหการเป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในการจัดทำบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรต่าง ๆ สามารถร่วมมือกันเพื่อจัดทำบริการที่มีขอบเขตกว้างขึ้น เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หรือการบริหารจัดการการคมนาคม การจัดตั้งสหการมีข้อดีในด้านการประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เนื่องจากองค์กรหลายแห่งสามารถร่วมมือกันระดมทรัพยากรและงบประมาณเพื่อให้การจัดบริการมีความคุ้มค่าและครอบคลุมมากขึ้น

4. การจัดทำบริการสาธารณะโดยการว่าจ้าง (Outsourcing) การว่าจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาจัดบริการสาธารณะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถลดภาระและมอบหมายงานที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญให้แก่ผู้มีประสบการณ์ดำเนินการ ตัวอย่างเช่น การจ้างเหมาดูแลรักษาความสะอาด หรือการจัดการเก็บขยะมูลฝอย การว่าจ้างเช่นนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน แต่ยังคงต้องการการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. การจัดทำบริการสาธารณะโดยการพาณิชย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการพาณิชย์ เช่น การจัดตั้งบริษัท การร่วมลงทุนกับภาคเอกชน (Public-Private Partnership: PPPs) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นร่วมมือกับภาคธุรกิจในการจัดทำบริการสาธารณะหรือโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในลักษณะนี้จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับและการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส

การจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นการตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น การมีรูปแบบที่หลากหลายช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งในระดับท้องถิ่น โดยการกระจายอำนาจนี้สอดคล้องกับแนวคิดทางรัฐศาสตร์ที่มุ่งเน้นการเพิ่มบทบาทของท้องถิ่นในการจัดการและพัฒนาอย่างยั่งยืน ลดการพึ่งพาส่วนกลาง และเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า

ปัญหาในการจัดบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา

การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผ่านมายังคงประสบกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลให้การจัดบริการสาธารณะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตามหลักการที่ควรจะเป็น ปัญหาดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับมหภาค และระดับจุลภาค (สมชัย นันทาภิรัตน์, 2565)

1. ปัญหาระดับมหภาค ปัญหาหลักในระดับมหภาคเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานรัฐส่วนกลางและส่วนภูมิภาค อำนาจการบริหารจัดการยังไม่ถูกถ่ายโอนอย่างเต็มที่ ขาดอิสระในการตัดสินใจและบริหารงานสาธารณะ เนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมาย งบประมาณ และโครงสร้างการบริหารที่ยังเน้นการรวมศูนย์อำนาจ ส่งผลให้การจัดการบริการขาดความคล่องตัวและไม่สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่

ในแง่รัฐศาสตร์ ปัญหานี้สามารถอธิบายได้โดยแนวคิดเรื่อง การกระจายอำนาจ (Decentralization) ที่ยังไม่ถูกนำไปใช้เต็มที่ตามที่ควรจะเป็น ซึ่งการกระจายอำนาจนี้เป็นการถ่ายโอนอำนาจการบริหารและการจัดการบริการสาธารณะจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ อย่างไรก็ตาม

นโยบายการกระจายอำนาจในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบันขาดความต่อเนื่องและชัดเจน เนื่องจากแต่ละรัฐบาลมีการตีความและกำหนดขอบเขตในการกระจายอำนาจที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การดำเนินงานขาดเอกภาพ และขัดแย้งกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ปัญหาระดับจุลภาค ในระดับจุลภาค การจัดบริการสาธารณะยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ บริการสาธารณะบางประเภทไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ การจัดบริการยังมีปัญหาความไม่เสมอภาค อาจเน้นประโยชน์ของบางกลุ่มและละเลยกลุ่มอื่น รวมทั้งขาดการจัดลำดับความสำคัญ ทำให้การจัดบริการสาธารณะขาดความโปร่งใสและประสิทธิภาพ (อำนาจ บุญรัตน์ไมตรี และนิพนธ์ ไตรสรณะกุล, 2558)

ปัญหาเหล่านี้เชื่อมโยงกับแนวคิดความเป็นธรรมทางสังคม (Social Justice) ในรัฐศาสตร์ ซึ่งระบุว่าการจัดบริการสาธารณะควรคำนึงถึงความเสมอภาคและการเข้าถึงของทุกกลุ่มประชากร แต่ในทางปฏิบัติ การจัดบริการในท้องถิ่นไทยยังขาดการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ

แนวทางแก้ไขและการพัฒนาที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาการจัดบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่น คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participatory Governance) ประชาชนควรมีบทบาทในการเสนอแนะและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมนี้จะช่วยให้การจัดบริการสาธารณะสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง (สัญญา เคนาภูมิ, 2561)

นอกจากนี้ การใช้แนวทางการทำงานในลักษณะ เครือข่าย (Network Governance) ซึ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน และองค์กรวิชาชีพ จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการจัดบริการสาธารณะและแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การทำงานร่วมกันผ่านแนวทางเครือข่ายจะช่วยเสริมสร้างพันธมิตร (Partnership) ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เข้ามาช่วยสนับสนุนและพัฒนากิจการให้บริการให้ตรงกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น (Heywood et al., 2002)

ดังนั้น การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยจึงต้องอาศัยการกระจายอำนาจที่มีความชัดเจนและต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน และการทำงานร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรต่าง ๆ เพื่อให้บริการสาธารณะมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

แนวทางแก้ไข

แนวทางแก้ไขในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะเป็นภารกิจสำคัญที่มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่น การจัดบริการสาธารณะที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเป็นหัวใจสำคัญในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานดังกล่าวจำเป็นต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการจัดการสาธารณะ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการดำเนินงาน

ตามแนวคิดทางรัฐศาสตร์เกี่ยวกับ การมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) การจัดบริการสาธารณะที่ประสบความสำเร็จไม่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงจากการดำเนินงานของภาครัฐเท่านั้น แต่ยังต้องเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและดำเนินงานอย่างเต็มที่ การสร้างความร่วมมือในลักษณะนี้จะทำให้นโยบายการจัดบริการสาธารณะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดีขึ้น และส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม

เพื่อให้การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การบูรณาการ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977) เข้ามาใช้เป็นแนวทางในการ ดำเนินงานจะช่วยให้กระบวนการมีส่วนร่วมมีความชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น ทฤษฎีนี้แบ่งขั้นตอนการมี ส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. การตัดสินใจ (Decision-Making) การมีส่วนร่วมนั้น ๆ นำไปสู่การตัดสินใจใด ๆ อย่างมีคุณค่าและ อย่างชอบธรรม อย่างสมเหตุสมผล สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้ คือ ประชาชนควรได้รับโอกาสในการเข้ามามีส่วน ร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะ การตัดสินใจที่มีคุณค่าและเป็นธรรมจะช่วยให้การ ดำเนินงานได้รับการยอมรับจากสังคมส่วนใหญ่ และเพิ่มความชอบธรรมในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ การมีส่วน ร่วมในการตัดสินใจควรเปิดกว้างและคำนึงถึงการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้การตัดสินใจเหล่านี้เป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

2. การดำเนินงาน (Implementation) เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดย การสนับสนุนทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมประสานงานดำเนินการขอความช่วยเหลือจาก ภายนอก หลังจากการตัดสินใจ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ หรือแรงงานที่จำเป็น นอกจากนี้ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงาน ภายนอกเพื่อขอความช่วยเหลือหรือเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงาน ซึ่งแนวทางนี้ช่วยให้การบริการ สาธารณะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน

3. การรักษาสผลประโยชน์ (Benefit Sharing) ประชาชนร่วมในการรักษาสผลประโยชน์ที่พึงได้รับจาก การพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้ง ด้านวัตถุและจิตใจ การจัดบริการสาธารณะที่ดีควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมมือในการรักษาสผลประโยชน์ที่ พวกเขาจะได้รับจากการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ด้านวัตถุ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน หรือผลประโยชน์ ด้านจิตใจ เช่น ความภาคภูมิใจในชุมชนของตน การทำให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจะช่วย เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน และเพิ่มความยั่งยืนในการจัดทำบริการสาธารณะ

4. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) การเปิดโอกาสให้ประชาชนและ ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้จะช่วยให้การ จัดบริการสาธารณะมีการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนืองตามความต้องการของประชาชน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะตามทฤษฎีนี้จะช่วยให้เกิดการ บริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และเพิ่มประสิทธิภาพในการ ดำเนินงาน นอกจากนี้ การทำงานในรูปแบบเครือข่ายที่รวมพลังจากภาคส่วนต่าง ๆ จะช่วยเพิ่มขีด ความสามารถในการแก้ปัญหาและการจัดบริการสาธารณะให้ครอบคลุมมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและร่วมกันรักษาคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกคนในสังคม โดย ผู้เขียนได้สังเคราะห์เป็นภาพเพื่อให้ผู้ที่มาศึกษาในอนาคตสามารถเข้าใจได้โดยง่าย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

การจัดบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

- 01 การกระจายอำนาจ**
เพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการบริการสาธารณะ
- 02 การมีส่วนร่วมของประชาชน**
ความโปร่งใส ความยุติธรรม และการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน
- 03 การทำงานร่วมกันในรูปแบบเครือข่าย**
การแก้ปัญหาที่ซับซ้อนและการจัดบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นจากความร่วมมือ
- 04 ความยั่งยืน**
การบริการสาธารณะที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นต่อไป
- 05 การแก้ไขปัญหาการจัดบริการสาธารณะ**
การแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ

ภาพที่ 1 การจัดบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุป

การจัดบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และถือเป็นภารกิจหลักที่สะท้อนถึงแนวคิดการกระจายอำนาจ (Decentralization) สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง แนวคิดการกระจายอำนาจนี้สะท้อนปรัชญาทางการเมืองที่เน้นการลดบทบาทของส่วนกลางเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการและพัฒนาบริการที่ตรงกับความต้องการของประชาชนได้อย่างอิสระมากขึ้น เปรียบเสมือนการให้อำนาจแก่ประชาชนโดยผ่านองค์กรที่ใกล้ชิดกับชุมชน ซึ่งสามารถเข้าใจปัญหาและความต้องการได้อย่างแท้จริง

การกระจายอำนาจมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น รวมถึงการมุ่งเน้นบริการที่มีคุณภาพสูงและสามารถตอบสนองต่อความหลากหลายของประชาชนอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสนับสนุนให้เกิดการใช้ทรัพยากรและงบประมาณอย่างคุ้มค่า โดยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ นอกจากนี้ ยังเน้นการพัฒนาบุคลากรที่มีจริยธรรมและจิตสำนึกในงานบริการสาธารณะ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การบูรณาการความรู้จากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม รวมถึงการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเสริมสร้างการจัดบริการสาธารณะที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การกระจายอำนาจนั้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ไกรกิจราษฎร์ และคณะ. (2566). องค์การปกครองท้องถิ่นไทยกับการบริหารจัดการบริการสาธารณะ. *Journal of Modern Learning Development*, 8(1), 403-412.
- ดาวนภา เกตุทอง. (2563). การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองท้องถิ่น. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 3(2), 46-57.
- วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์. (2565). นวัตกรรมการพัฒนาตัวแบบการนำนโยบายการกระจายอำนาจสู่การปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 42(4), 75-87.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2559). รูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมชัย นันทภักดิ์. (2565). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ. *วารสาร มจร บัณฑิตศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 8(1), 114-127.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2561). กระบวนทัศน์ทางเลือกสาธารณะ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 9(2), 92-104.
- สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร และบุญเรือง เตชะวิวัฒน์กุล. (2564). การกระจายอำนาจการปกครอง. *วารสาร มหาคุพานาครทรรศน์*, 8(5), 123-134.
- อำนาจ บุญรัตน์ไมตรี และนิพนธ์ ไตรสรณะกุล. (2558). การบริหารงานบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีการบริหารเทศบาลตามมาตรฐานการจัดทำบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- Cohen, J. & Uphoff, N. (1977). *Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation*. Ithaka: Cornell University.
- Heywood, P. et al. (2002). Political Corruption: Problems and Perspectives. *Political Studies*, 45(3), 417-435.

การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในยุค Ai* POLITICAL COMMUNICATION OF LOCAL POLITICIAN'S IN THE ARTIFICIAL INTELLIGENCE ERA

ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ, ปาริชาติ ชุมพงค์, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

Pluemjit Lapaudomloed, Parichat Chumpong, Apinyar Chatchorfa

องค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม

Lak Sam Subdistrict Administrative Organization

Corresponding Author E-mail: kupoo.2517@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในยุค AI โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์รูปแบบและวิธีการสื่อสารที่ผสมผสานทั้งศาสตร์และศิลป์ในการใช้คำพูด การเขียน กิริยาท่าทาง และการแสดงออก เพื่อการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิดเห็น และกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารเหล่านี้มุ่งหวังให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ บทความยังเน้นการนำ AI มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำงานบนโครงข่าย Social Network โดยระบบ AI ถูกนำมาใช้ในการกรองและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เกิดความแม่นยำ AI ยังถูกนำไปประยุกต์ใช้ในรูปแบบต่างๆ เช่น แชทบอทที่ตอบข้อความอัตโนมัติ สื่อมัลติมีเดีย และโซเชียลมีเดีย เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม ผลงาน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของนักการเมือง การใช้ AI ในลักษณะนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการสื่อสาร พร้อมทั้งสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการสื่อสารได้อย่างแม่นยำตามวัตถุประสงค์

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง; นักการเมืองท้องถิ่น; ยุค Ai

Abstract

This article focuses on studying the political communication of local politicians in the AI era, with the primary objective of analysing communication strategies that combine both the art and science of speech, writing, gestures, and expressions. These methods are used to effectively exchange information, opinions, and political activities, aiming to foster the highest level of mutual understanding between local politicians and the public. Additionally, the article emphasises the role of AI as a crucial tool in facilitating operations on social networks. AI systems are used to filter and verify the accuracy of information, ensuring precision in communication. AI is also applied in various forms, such as automated chatbots, multimedia, and social media platforms, to promote activities and achievements and enhance the image of politicians. This integration of AI enhances the efficiency and speed of communication while ensuring that responses align precisely with communication objectives.

Keywords: Political Communication; Local Politicians; Artificial Intelligence Era

*Received September 11, 2024; Revised October 9, 2024; Accepted October 17, 2024

ความนำ

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอาศัยสื่อมวลชน สื่อโซเชียลมีเดีย และอื่นๆ ในการพัฒนาความคิดทางการเมืองที่ถูกต้องของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในรูปแบบใด เป้าหมายของการสื่อสารในบริบททางการเมืองมักจะเป็นการสื่อสารจากผู้ส่งสาร (Sender) มีความคาดหวังต่อผลที่จะเกิดขึ้นจากการสื่อสาร (Communication Effect) ทางการเมือง การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาในปี 2562 เป็นการเลือกตั้งที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเต็มที่ที่เป็นครั้งแรกของเมืองไทยหรือ “The First Social Media Election” ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ที่ระบุว่า ห้ามนักการเมืองหาเสียงเลือกตั้งทางวิทยุกระจายเสียง ส่งผลให้การสื่อสารภาพลักษณ์ทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักที่นักการเมืองไทยเลือกใช้ (ประจักษ์ ก้องเกียรติ, 2562)

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นสื่อหลักที่ประชาชนสื่อสารข้อมูล (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2550) แสดงให้เห็นว่า ประชากรไทยกว่าร้อยละ 75 หรือ 3 ใน 4 คนไทยใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลให้นักการเมืองนิยมสื่อสารภาพลักษณ์ทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์มากยิ่งขึ้นอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ กลายเป็น “อาวุธใหม่” หรือเครื่องมือของนักการเมืองและพรรคการเมืองอันนำไปสู่เป้าหมาย (สตีเฟน ธนานิธิโชติ, 2562)

นักการเมืองจึงต้องหากกลยุทธ์การสื่อสารข้อมูลไปสู่ประชาชน ซึ่งยุคนี้ไม่ต้องอาศัยเพียงแค่วิทยุ หรือโทรทัศน์แล้ว ในขณะที่เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้พัฒนาสู่ยุค Digital 4.0 นักการเมืองในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องหากกลยุทธ์ในการสื่อสารข้อมูลสู่ประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งไม่ได้จำกัดเพียงแค่การใช้วิทยุหรือโทรทัศน์เท่านั้น เพราะเราได้เข้าสู่ยุค Digital 4.0 ที่เทคโนโลยีมีความฉลาดและเชื่อมต่อกันได้อย่างอัตโนมัติ อุปกรณ์ต่าง ๆ สามารถสื่อสารและทำงานร่วมกันได้โดยไม่ต้องพึ่งพามนุษย์มากนัก ยุคนี้เรียกว่า “ยุค Machine -to -Machine” (M2M) เช่น เราสามารถสั่งการเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านผ่านแอปพลิเคชันได้โดยไม่ต้องกดสวิตช์ หรือใช้คำสั่งเสียง เช่นการพูดว่า “แคปเจอร์” เพื่อให้สมาร์ตโฟนถ่ายรูปให้โดยอัตโนมัติ นอกจากนี้ ยังมีเทคโนโลยีซิมูเลชัน (Simulation) ที่จำลองสถานการณ์เพื่อฝึกอบรม วางแผน หรือการเรียนรู้แบบอินเตอร์แอคทีฟ ซึ่งช่วยเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ในการคิดสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่ๆ (บริษัท ไวส์ ซัพพลายเชน โซลูชันส์ จำกัด, 2560)

การสื่อสารทางการเมืองเป็นการผสมผสานระหว่างการโฆษณา เนื้อหาทางการเมือง และการสื่อสารเข้าด้วยกัน โดยมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมือง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการถ่ายทอดข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปยังรัฐบาล ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคดิจิทัล การสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทสำคัญต่อการเข้าถึงข้อมูลทัศนคติ และความคิดเห็นของผู้รับสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านเครือข่ายโซเชียลมีเดีย เช่น Clubhouse หรือ Facebook Live ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองอย่างรวดเร็ว มีความสำคัญต่อระบบการเมืองอย่างยิ่ง ทั้งในการสร้างโครงข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎเกณฑ์ และการนำไปสู่การปรับเปลี่ยนสังคมในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง (พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ, 2565)

การสื่อสารด้านภาพลักษณ์ทางการเมืองที่นักการเมืองไทยสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์สามารถแบ่งได้ 5 ภาพลักษณ์ คือ 1. “ผู้รู้” แสดงออกโดยการให้ข้อมูลข่าวสาร และแสดงความรู้ความเข้าใจ นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างผู้เชี่ยวชาญจากมุมมองของนักการเมือง 2. “ผู้นำ” สื่อสารการทำหน้าที่ และการมีคุณสมบัติที่เหมาะสมแสดงให้เห็นถึงการทำงานการปฏิบัติหน้าที่ตาม

ความรับผิดชอบรวมไปถึงกิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ 3. “ผู้สนับสนุน” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการได้รับการยอมรับ และการสนับสนุนต่างๆ ทางสังคม 4. “ผู้มีประสบการณ์” กล่าวถึงผลงาน ตำแหน่ง หน้าที่ และภารกิจที่เคยปฏิบัติมา และ 5. “ผู้มีบุคลิกภาพที่ดี” ด้วยการแสดงออกผ่านภาษาและอวัจนภาษา เช่น การแต่งกาย การใช้ภาษาพูด และภาษาเขียน เป็นต้น ภาพลักษณ์ทางการเมืองที่ “นิยม” สื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นทางการสม่ำเสมอ ได้แก่ ภาพลักษณ์ “ผู้รู้” ด้วยการให้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะประเด็นทางเศรษฐกิจ และการเมือง เนื่องจากมีผลกระทบต่อประชาชน และประชาชนสนใจ ขณะที่ภาพลักษณ์ทางการเมืองที่ “แตกต่าง” ของนักการเมือง เช่น บุคลิกภาพ หรือประสบการณ์ เป็นการสร้างความโดดเด่นให้เป็นที่รับรู้และจดจำ พร้อมทั้งสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายของตน (เกรียงไกร บุญมั่ง, 2565)

ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วยสถาบันทางการเมืองหลายรูปแบบ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ระบบราชการ และกลุ่มมวลชนอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงประชาชนกับผู้นำ ทั้งนี้องค์กรเหล่านี้อาจมีโครงสร้างที่ถาวรหรือกึ่งถาวร และไม่จำเป็นต้องทำงานผ่านช่องทางเดียวกัน แต่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย สำหรับแนวทางในการพัฒนาบทบาทสื่อมวลชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ควรเริ่มต้นจากการบริหารจัดการภายในองค์กรสื่อมวลชน องค์กรเหล่านี้ต้องมีความเป็นอิสระจากอิทธิพลของรัฐบาลและไม่ถูกควบคุมโดยกลุ่มทุนเจ้าของสื่อหรือทุนทางการเมือง นอกจากนี้ยังต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการรายงานข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยยึดถือผลประโยชน์ของสาธารณะเป็นสำคัญ ไม่ใช่เสรีภาพในทางที่ผิดเพื่อสร้างความรุนแรงหรือบิดเบือนข้อเท็จจริง ในขณะเดียวกัน องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนควรมีบทบาทในการกำกับดูแลเรื่องจรรยาบรรณ จริยธรรม และคุณธรรมของสื่อ โดยไม่ให้มีการใส่ร้ายหรือการละเมิดสิทธิของผู้อื่น เพื่อปกป้องผู้ที่เกี่ยวข้องและสร้างความเชื่อมั่นในการตรวจสอบสื่ออย่างจริงจัง (พระสังฆาน เขมปัญโญ และคณะ, 2565)

วิวัฒนาการของการสื่อสารทางการเมืองจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้นำไปสู่การเกิดขึ้นของสื่อยุคใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อการสื่อสารทางการเมือง โดยเฉพาะในยุคที่สื่อใหม่ถูกนำเสนอผ่านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งกระจายเข้าถึงทุกครัวเรือน การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลต่อระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาชนสามารถรับข้อมูลข่าวสารจากนักการเมืองหรือกลุ่มการเมืองได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองหรือแปลงสารจากสื่อมวลชน ซึ่งช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่การสื่อสารผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์กทำได้ง่ายและรวดเร็ว กลับนำมาซึ่งปัญหาด้านการกลั่นกรองความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะในภาคการเมืองที่มีการแข่งขันสูง ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องอาจส่งผลกระทบต่อรับรู้ของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้อย่างมาก ดังนั้น การสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้ทีมสื่อสารมืออาชีพที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการและส่งผ่านข้อมูลอย่างถูกต้อง ไม่สามารถพึ่งพาอาสาสมัครทั่วไปได้ เนื่องจากทุกข้อมูลที่ส่งถึงประชาชนอาจส่งผลกระทบต่อคะแนนนิยมและทิศทางทางการเมืองตลอดเวลา (Dennis, 2001)

ในยุค AI การสื่อสารได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกระจายข้อมูลและการสื่อสารทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลายประการเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นอย่างชัดเจน ปัญหาด้านข้อมูลที่บิดเบือนหรือข้อมูลเท็จ (Fake News) ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี การสื่อสารที่ขาดความสัมพันธ์เชิงมนุษย์ (Human Touch) ปัญหาความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และปัญหาความซับซ้อนของ AI และการใช้งานที่ไม่เข้าใจ ผลกระทบจากปัญหาเหล่านี้อาจทำให้นักการเมืองท้องถิ่นประสบปัญหาในการเข้าถึงและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน การสื่อสารที่ไม่ชัดเจนหรือมีความผิดพลาดจากการใช้งาน AI อาจส่งผลให้เกิดความสับสนและบิดเบือนเจตนาที่แท้จริงของการสื่อสารทางการเมืองได้ (โชติวิริทธิ์ ชัชชัชยาก็ติดี, 2564)

จากผลการศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้เห็นได้ว่า นักการเมืองจำเป็นต้องอาศัยสื่อมวลชน สื่อโซเชียล และอื่น ๆ ในการสื่อสารข้อมูลการทำงาน และภาพลักษณ์ต่าง ๆ ของตน เพื่อประชาสัมพันธ์ กิจกรรมหรือผลงานที่ตน และการสื่อสารที่ทำได้ง่ายบนโครงข่าย Social Network ที่สามารถล้นกรองความ ถูกต้องแม่นยำของข้อมูลข่าวสารได้ ด้วยเหตุนี้ จึงสนใจศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองในยุค AI เป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นต่อไป

ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

ความหมายของคำว่า การสื่อสาร ตามที่นักวิชาการได้อธิบายและให้ความหมายไว้ดังนี้ อริสโตเติล นับเป็นบุคคลในยุคต้น ๆ ของการศึกษาเรื่องวาทศิลป์ (rhetoric) หรือวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ในการใช้ คำพูด ในทฤษฎีของอริสโตเติลนั้นวาทศิลป์เป็นศิลปะและเป็นความเชี่ยวชาญหรือทักษะที่ฝึกฝนให้เกิดขึ้นได้ และถือเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่ต้องศึกษา อริสโตเติลให้ความสำคัญแก่การพูดเพื่อการโน้มน้าวใจในฐานะเป็น เครื่องมือสำหรับประชาชน ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย เป็นศิลปะการพูดที่ใช้ในศาล และการพูดในที่ชุมชน ดังนั้นเขาจึงให้ความสำคัญและพยายามเผยแพร่แนวคิดและวิธีการเกี่ยวกับวาทศิลป์ ให้แก่สาธารณชน (Ruben & Stewart, 1998) และเอเวอเร็ด เอ็ม โรเจอร์และเอฟ ฟลอยด์ ชูมคเกอร์ ให้ความหมายว่า การสื่อสารคือการระบวนการในการแลกเปลี่ยนข่าวสารความคิดเห็น ทักษะการระหว่างบุคคลกับ บุคคล หรือกลุ่มบุคคลโดยผ่านทาง การพูด การเขียน กริยาท่าทาง การแสดงออก เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ระหว่างผู้ส่งและผู้รับสารมากที่สุด (นันทนา นันทวโรภาส, 2557)

ตามที่นักวิชาการได้อธิบายและให้ความหมายของคำว่า การเมือง ไว้ว่า การเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวิถี ชีวิตของมนุษย์ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน ยิ่งในสังคมปัจจุบันแล้วไม่ว่ามนุษย์จะอยู่ ในแห่งหนตำบลใด ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากอิทธิพลอำนาจหรือแรงกระแทกกระเทือนของการเมืองได้ การเมืองเข้ามา มีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้น การเปลี่ยนแปลงการเมืองแต่ละครั้งย่อมมีผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของคนเราทั้งสิ้น ดังนั้น จึงต้องทำความเข้าใจความหมายการเมืองก่อน

จากความหมายของคำว่า “Politics “ มีความหมายดังที่ Plato นักปราชญ์ชาวกรีกกล่าวว่า พฤติกรรมของรัฐที่รัฐจำเป็นต้องกระทำเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ การกระทำใดๆ ที่รัฐควรกระทำและต้องทำ ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต นับตั้งแต่วางนโยบาย การออกกฎหมาย และการบริหารงานต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2556) สอดคล้องกับ Aristotle กล่าวว่า มนุษย์ พัฒนาศักยภาพไปสู่ความสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์อยู่ในสังคมที่มีรัฐ กฎหมาย และความยุติธรรม การที่มนุษย์ เป็นสัตว์การเมือง ชอบอยู่ร่วมกับคนอื่นก็เพื่อจะได้ทำความดีกับคนอื่นได้ (จรรยา สุภาพ, 2514) สอดคล้องกับ Heywood ให้คำนิยามความหมายของการเมืองออกเป็น 4 ความหมาย (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, สังคมวิทยา การเมือง, 2556) คือ

1. การเมืองไม่ใช่ศาสตร์แขนงหนึ่ง หากแต่การเมืองเป็นเรื่องของศิลปะในการปกครอง อันเป็น ความสามารถในการควบคุมการตัดสินใจของผู้คนในสังคม โดยการบังคับด้วยกำลังหรือการบังคับให้เป็นไป ตามกฎหมาย
2. การเคลื่อนย้ายจากขอบเขตที่แคบของรัฐหรือการปกครอง ไปสู่แนวความคิดเรื่องชีวิต สาธารณะของผู้คน (Public Life) หรือเป็นงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ (Public Affairs) มากขึ้น เครื่องมือหรือกลไกของรัฐบาล ได้แก่ บรรดาหน่วยงานของศาล ตำรวจ กองทัพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ ระบบความมั่นคงของสังคม เป็นต้น หน่วยงานต่างๆ ดังกล่าวเรียกได้ว่าเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ (Public) เป็นองค์กรที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตของชุมชนและต่อกลุ่มคนโดยรวม นอกจากนั้นแล้ว หน่วยงาน

เหล่านี้ยังได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากสภาสาธารณะหรือรัฐที่มาในรูปของการจัดเก็บภาษี บนพื้นฐานของการแบ่งความเป็นสาธารณะและความเป็นส่วนตัวนี้ (Public/Private) คำว่า “การเมือง” จะถูกจำกัดอยู่แต่ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเฉพาะกับรัฐ และเป็นเรื่องความรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเท่านั้น

3. การเมืองในความหมายของการประนีประนอม และการมีความเห็นสอดคล้องกัน การเมืองเสมือนกับเป็นเครื่องมือในการช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง กล่าวคือเป็นเรื่องของการประนีประนอม การสร้างความปรองดอง และการเจรจาต่อรองกัน ฯลฯ มากกว่าเป็นเรื่องการใช้อำนาจและการใช้กำลังบังคับแต่เพียงอย่างเดียว ภาพของการเมืองตามความหมายนี้จึงเป็นเรื่อง “ศิลปะของความเป็นไปได้” (The Art of The Possible) ซึ่งตามความหมายนี้สามารถสืบย้อนแนวความคิดไปได้ถึงงานเขียนของ Aristote เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากความเชื่อของเขาที่ว่า “การเมืองคือระบบของการปกครองในอุดมคติ” (Polity is The Ideal System of Government) อันเป็นการรวมเอาระบอบการปกครองแบบอภิชนาธิปไตย (Aristocratic) เข้ากับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

4. การเมืองในความหมายของอำนาจและการกระจายทรัพยากร ตามนิยามนี้ เป็นการให้ความหมายกว้าง กล่าวคือ มิได้จำกัดคำว่า “การเมือง” อยู่แต่ในแง่ของพื้นที่เฉพาะ อย่างเช่นการปกครอง รัฐ หรือพื้นที่สาธารณะ ฯลฯ เท่านั้น แต่เป็นการมองการเมืองที่ดำรงอยู่ในทุกกิจกรรมทางสังคม และในทุกมุมที่มีการดำรงอยู่ของมนุษย์ ดังเช่นที่ปรากฏอยู่ในผลงานของ Adrian (2004) ที่ชื่อ “What is Politics : The Activity and its Study” นิยามการเมืองตามความหมายนี้ คือ สิ่งที่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนทั้งหมด ทั้งในกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว ซึ่งรวมถึงในทุกกลุ่มและสถาบันทางสังคมของมนุษย์ ตามความหมายนี้การเมืองจะเกิดขึ้นในทุกระดับที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม ซึ่งเราสามารถพบเห็นได้ตั้งแต่ในระดับครอบครัว และในท่ามกลางกลุ่มเพื่อนฝูง ไปจนถึงระดับชาติและระดับโลก

การเมืองยังเกี่ยวข้องกับการผลิต การกระจายและการใช้ทรัพยากรเพื่อการดำรงอยู่ของสังคม และแก่นแท้ของการเมืองคือเรื่องอำนาจ ส่วนอำนาจนั้นคือ ความปรารถนาที่จะบรรลุผลตามที่บุคคลต้องการ ไม่ว่าจะใช้วิธีการใด ๆ ก็ตาม และตามความหมายนี้ การเมืองยังเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความหลากหลายและความขัดแย้ง แต่ยังมีส่วนประกอบที่สำคัญของแนวความคิดนี้คือ การดำรงอยู่ของความขาดแคลน (scarcity) ดังตัวอย่างเช่น เมื่อนุชนมีความต้องการและมีความปรารถนาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่ทรัพยากรที่สามารถหามาได้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจนั้นมีอยู่อย่างจำกัด การเมืองจึงเกิดขึ้นเพื่อต่อสู้ให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่ขาดแคลน และใช้อำนาจคือเครื่องมือหรือปัจจัยที่ถูกนำมาใช้ในการต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรเหล่านั้น

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ ซึ่งเน้นในเรื่องวาทวิทยา (rhetoric) การเมือง และจริยธรรม เป็นการนำการโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) มาผสมผสานกับเนื้อหาทางการเมืองและการสื่อสารเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสารในฐานะเครื่องมือของการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับขึ้นในกลุ่มประชาชน ผู้รับสาร ซึ่งในการดำเนินการทางการเมืองการปกครองของทุกสังคมจะมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสื่อสารทางการเมืองไม่ลักษณะใดก็ลักษณะหนึ่ง ทำให้เกิดการทำหน้าที่ของระบบการเมือง (สุภาภรณ์ ตังอินทร์, 2553) ส่วน วอร์เรน เค จี และคณะ (Agree et al., 1976) การสื่อสารทางการเมืองสามารถมองว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะ ความคิดเห็น และประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ในสังคมการเมือง และช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตและมีส่วนร่วม

ในสังคมการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารทางการเมืองยังเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายในระบบการเมืองตามแนวคิดของ อัลมอนด์ และ โคลแมน (Almond & Coleman, 1960) การสื่อสารทางการเมืองถูกมองว่าเป็นกิจกรรมที่แพร่หลาย ซึ่งทำหน้าที่สำคัญในระบบการเมือง การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสร้างและจัดการเครือข่ายผลประโยชน์ การประสานผลประโยชน์ การสร้างและประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ รวมถึงการปรับเปลี่ยนกฎกติกาภายในระบบการเมือง การสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญในการทำให้กระบวนการเหล่านี้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับไมเคิล รัช และฟิลลิป อัลทอฟฟ์ (Rush & Althoff, 1971) ให้ความหมายว่า การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมือง ไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง

นอกจากนี้ ชัฟฟี (Shaffee) กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมืองว่า มีลักษณะเป็นระบบของการแพร่ข่าวสารทางการเมืองไปยังสมาชิกของเมือง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบแผนหรือกระบวนการแพร่ข่าวสารทางการเมืองระหว่างสมาชิกกับหน่วยต่าง ๆ ในระบบการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ และขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปสู่รัฐบาลที่จะทำการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างขึ้นมือ (สุภาภรณ์ ตังอินทร์, 2553)

โพล (Pool) นักวิชาการด้านการสื่อสารชาวอเมริกันได้อธิบายความหมายของการสื่อสารทางการเมืองไว้ทั้งในเชิงกว้างและเชิงแคบ ในความหมายเชิงกว้าง การสื่อสารทางการเมืองครอบคลุมกิจกรรมการสื่อสารที่มนุษย์กระทำหรือเกิดขึ้นภายนอกบ้านเรือน เช่น การยื่นข้อเรียกร้องระหว่างประเทศ หรือการกล่าวปราศรัยของนักการเมือง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารทางการเมือง ในความหมายเชิงแคบ โพล้อธิบายว่าการสื่อสารทางการเมืองหมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเฉพาะ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความคิด และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง ตัวอย่างเช่น การรณรงค์หาเสียง การใช้สื่อโทรทัศน์ ไปสเตอร์ และการปราศรัยของพรรคการเมืองหรือนักการเมือง ในบริบทของการศึกษาการสื่อสารทางการเมือง มักจะเน้นในความหมายเชิงแคบ เช่น การวิเคราะห์การรณรงค์หาเสียง การใช้สื่อในการเผยแพร่ข้อความทางการเมือง หรือกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นการสื่อสารระหว่างนักการเมืองและประชาชน โดยสรุป การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการถ่ายทอดและการแพร่กระจายข่าวสารทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและประชาชน หรือระหว่างนักการเมืองและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ การสื่อสารนี้ครอบคลุมทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเมือง เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมความสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคมการเมือง เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการเลือกตั้ง (สุภาภรณ์ ตังอินทร์, 2553)

เบรน แมคแนร์ (McNair, 2003) ได้กล่าวถึงความหมายของการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) โดยยกคำกล่าวของ Denton and Woodward ที่ได้ให้นิยามของการสื่อสารทางการเมืองไว้ว่า “เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ (รายได้จากภาษี) อำนาจรัฐ (ใครเป็นผู้มอบอำนาจในการตรากฎหมาย การตัดสินใจในการใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร) การอนุญาตที่เป็นทางการ (รัฐจะให้ประโยชน์หรือลงโทษอย่างไร)”

Manuel Pares Maicas (1992) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองไว้ 4 ข้อสำคัญ ดังนี้:

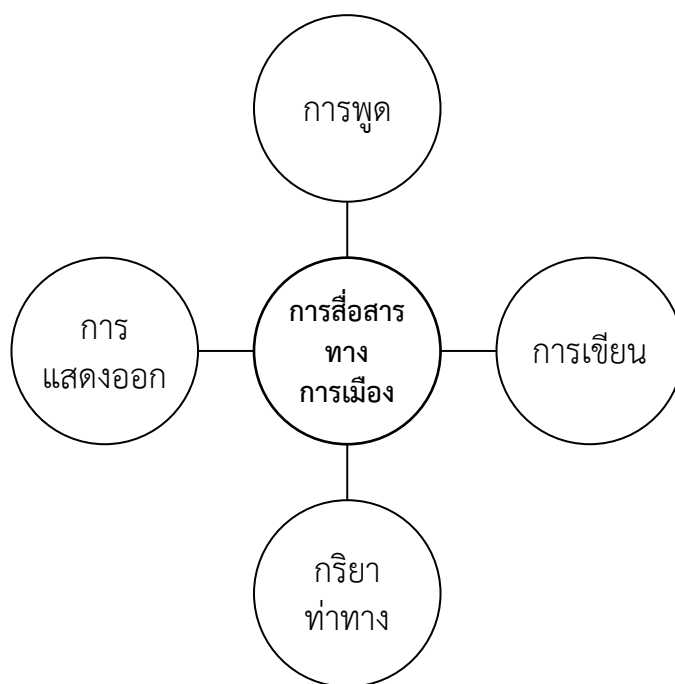
1. การสื่อสารที่เชื่อมโยงระหว่างการเมืองกับระบบสังคม การสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวข้องกับสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ เช่น รัฐบาล พรรคการเมือง กลุ่มกดดันทางการเมือง หรือการเคลื่อนไหวของประชาชน ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้สามารถเป็นทั้งผู้ส่งหรือผู้รับสารได้

2. สื่อสารการเมืองเป็นเรื่องของการโน้มน้าวใจ การสื่อสารทางการเมืองมีเป้าหมายในการโน้มน้าวจัดการ หรือแม้กระทั่งการหลอกลวง เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ อุดมการณ์ ผลประโยชน์ หรือความขัดแย้ง และผลักดันให้เกิดประชาคมตีในทางใดทางหนึ่ง

3. รูปแบบของการสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองอาจแสดงออกผ่านข่าว เหตุการณ์เสมือนจริง การโฆษณาชวนเชื่อ หรือการเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง โดยใช้วิธีการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารกับประชาชน

4. การสื่อสารทางการเมืองเชื่อมโยงกับการตลาดทางการเมือง โดยเฉพาะในกระบวนการเลือกตั้งและการหยั่งเสียง ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ทั้งยังเป็นการสื่อสารที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและสร้างความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง (นันทนา นันทวโรภาส, 2558)

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การสื่อสารใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการใช้คำพูด การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิดเห็น กิจกรรมทางการเมืองโดยสื่อสารผ่านทางารพูด การเขียน กริยาท่าทาง และการแสดงออก เพื่อให้เข้าใจตรงกันให้ได้มากที่สุด

ภาพที่ 1 ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

แนวคิดเกี่ยวกับยุค Ai (ปัญญาประดิษฐ์)

จากการศึกษามินิภาวิชาการหลายท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมาย และประเภท ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ไว้ดังนี้

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือ Artificial Intelligence สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับหลักตามความสามารถ ดังนี้ 1. ปัญญาประดิษฐ์เชิงแคบ (Narrow AI) หรือ ปัญญาประดิษฐ์แบบอ่อน (Weak AI) AI ใน

ระดับนี้ถูกออกแบบมาเพื่อทำงานเฉพาะทางที่มีความเชี่ยวชาญกว่ามนุษย์ในบางด้าน ตัวอย่างเช่น AI ที่ใช้ในการผ่าตัด (AI-assisted robotic surgery) ซึ่งมีความสามารถเฉพาะในด้านการผ่าตัดเท่านั้น แต่ไม่สามารถทำงานนอกเหนือจากความเชี่ยวชาญนั้นได้ งานวิจัย AI ส่วนใหญ่ในปัจจุบันยังคงอยู่ในระดับนี้ 2. ปัญญาประดิษฐ์ทั่วไป (General AI) AI ระดับนี้มีความสามารถเทียบเท่ามนุษย์ สามารถทำงานได้หลากหลายและแก้ปัญหาในบริบทต่าง ๆ เหมือนกับที่มนุษย์ทำ เช่น การคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ และการแก้ปัญหาที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม AI ในระดับนี้ยังไม่ถูกพัฒนาขึ้นในปัจจุบัน 3. ปัญญาประดิษฐ์แบบเข้ม (Strong AI) AI ในระดับนี้มีความสามารถเหนือมนุษย์ในหลายด้าน ไม่เพียงแต่ทำงานในระดับเดียวกับมนุษย์ แต่ยังสามารถในการคิดและตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพที่สูงกว่า ซึ่งยังเป็นระดับที่นักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยยังไม่สามารถบรรลุได้ แม้ว่า AI จะมีความก้าวหน้าในปัจจุบัน แต่วิทยาการส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับของ Narrow AI ซึ่งจำกัดการทำงานในเฉพาะด้านเท่านั้น (กรมประชาสัมพันธ์, 2563)

ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ย่อมาจาก Artificial Intelligence คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีฟังก์ชันที่สามารถทำงานได้เหมือนกับมนุษย์ และสามารถเลียนแบบการทำการกิจกรรมของมนุษย์ได้ เช่น การเรียนรู้ การวางแผน และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นตัวช่วยมนุษย์ในการคิด ซึ่งจะเน้นไปในเรื่องของการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพราะ AI สามารถทำงานได้รวดเร็วกว่าสมองของมนุษย์ แต่ในขณะเดียวกัน AI ยังไม่สามารถทำหน้าที่ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสได้

ระบบ AI ทำงานโดยการรับข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผล เพื่อให้ได้ผลตอบกลับมา ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำพูด ข้อความ หรือการกระทำต่าง ๆ ผลที่ตอบกลับมาก็อยู่ที่ว่าเราต้องการให้ตอบกลับมาเป็นแบบไหน และเอาผลลัพธ์นั้นมาใช้ประโยชน์ให้ตรงกับจุดประสงค์ของเรา อีกทั้งยังสามารถใช้รูปแบบการทำงานนี้เพื่อคาดการณ์สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อในอนาคตได้ เช่น เซทบอทที่ตอบข้อความอัตโนมัติได้ เหมือนกับคน หรือความสามารถในการจดจำภาพ ซึ่งการทำงานของระบบทั้งหมดนั้นต้องถูกเขียนโปรแกรมขึ้นมา โดยการเขียนโปรแกรมของ AI นั้นจะเน้นไปที่ทักษะการรับรู้ต่าง ๆ ดังนี้ 1. การเรียนรู้ (Learning) โดยจะเน้นไปที่การรับข้อมูล และสร้างกฎสำหรับการเปลี่ยนเป็นข้อมูลที่นำไปใช้ได้จริง ซึ่งกฎนั้นเรียกว่า อัลกอริทึม (Algorithms) คือ กระบวนการแก้ปัญหาที่อธิบายเป็นขั้นตอนไว้อย่างชัดเจน 2. การใช้เหตุผล (Reasoning) เน้นการตัดสินใจเลือกอัลกอริทึมที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ 3. การแก้ไขข้อผิดพลาด (Self-correction) ในส่วนนี้จะได้รับการออกแบบเพื่อปรับแต่งอัลกอริทึมให้วิเคราะห์ได้อย่างละเอียด เพื่อรับประกันว่าจะได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำที่สุด 4. การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นส่วนที่ใช้เครือข่ายประสาทเทียม อิงตามกฎ วิธีทางสถิติ และเทคนิคอื่นๆ เพื่อให้สามารถสร้างภาพใหม่ๆ เพลงใหม่ หรือแนวคิดใหม่ๆ ได้ (เอเชีย ไดนามิก อินเทลลิเจนซ์, 2020)

ประเภทของเทคโนโลยี AI ในปัจจุบัน

ประเภทของ AI สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ คือ แบ่งตามความสามารถ และแบ่งตามฟังก์ชันการทำงาน (เอเชีย ไดนามิก อินเทลลิเจนซ์, 2020) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ปัญญาประดิษฐ์แบ่งตามความสามารถ ประเภทแบ่งตามความสามารถ เป็นการแบ่งแบบทั่วไป ง่าย ๆ คือ แบ่งตามพัฒนาการของ AI นั่นเอง มีดังนี้

Artificial Narrow Intelligence (ANI) หรือ Weak AI เป็นระบบ AI ประเภทที่สามารถทำงานแทนมนุษย์ได้เพียงบางอย่างเท่านั้น และจำกัดอยู่แค่ในวงแคบ คือต้องเป็นงาน หรือทักษะที่ได้รับการโปรแกรมชุดคำสั่งมาเท่านั้น ไม่สามารถทำงานนอกเหนือจากนั้นได้ และไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งนั่นคือ AI ที่เราใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ เช่น BellaBot หุ่นยนต์บริการที่เห็นได้ในร้านอาหารต่าง ๆ

Artificial General Intelligence (AGI) หรือ Strong AI เป็นระบบ AI ประเภทที่มีสติปัญญา และความสามารถในการทำงานต่างๆ ได้เทียบเท่ากับสมองมนุษย์สามารถคิดวิเคราะห์ วางแผน และสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรม นอกจากนี้ ยังสามารถเรียนรู้ประสบการณ์จากอดีตได้เหมือนมนุษย์ แต่ในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนา AI ประเภทนี้ได้สำเร็จ ซึ่ง AI ประเภทนี้อาจเป็นภัยต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ได้เช่นกัน

Artificial Super Intelligence (ASI) เป็นระบบ AI ประเภทที่มีปัญญาเหนือกว่ามนุษย์ ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนา AI ในระดับนี้ขึ้นมาได้ ส่วนมากจะเป็นไอเดียที่เกิดขึ้นในสื่อต่างๆ มากมาย เช่น ภาพยนตร์ ซีรีส์ นวนิยาย หรือเกม โดยไอเดียที่เกิดขึ้นเป็นแนวคิดเรื่องเครื่องจักรสามารถยึดครองโลกได้

2) ปัญญาประดิษฐ์แบ่งตามฟังก์ชันการทำงาน

ประเภทแบ่งตามฟังก์ชันการทำงาน หรือแบ่งจากระบบการประมวลผลของ AI จะแยกย่อยได้ ดังนี้

Reactive Machines เป็นระบบ AI ที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถจำกัด ไม่มีหน่วยความจำเป็นของตัวเอง ไม่สามารถดึงข้อมูลเก่ามาพัฒนาในการตัดสินใจให้ดีขึ้นได้ ไม่สามารถสร้างการอนุมานจากข้อมูล เพื่อประเมินการกระทำในอนาคตได้ ทำได้แค่ปฏิกิริยาโต้ตอบกับสถานการณ์ตรงหน้าเท่านั้น เช่น การเล่นเกมหมากรุก เป็นต้น

Limited Theory เป็นระบบ AI ที่ตรงกันข้ามกับประเภท Reactive Machines โดยสิ้นเชิง เพราะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ มีหน่วยความจำ แต่มีจำกัด สามารถดึงข้อมูลเก่ามาตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาในอนาคตได้ ซึ่งยังมีข้อมูลมาก ระดับความถูกต้องแม่นยำก็จะยิ่งสูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น รถยนต์ AI ใช้เซ็นเซอร์เพื่อระบุผู้คนที่เดินข้ามถนน สัญญาณไฟจราจร และอื่น ๆ เพื่อให้การตัดสินใจในการขับขี่ดีขึ้น และป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้

Theory of Mind การทำงานของ AI ประเภทนี้ คือ สามารถเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก วัฒนธรรม และความเชื่อต่างๆ ของมนุษย์ได้ เหมือนตัวอย่าง AI ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์เรื่อง Her (2013) AI ที่สามารถรับรู้ความรู้สึก และพูดคุยได้ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้จริง และยังคงใช้เวลาอีกมากในการค้นคว้าและพัฒนา หากในอนาคต AI ประเภทนี้พัฒนาได้สำเร็จ AI ประเภทนี้อาจสามารถทำนายพฤติกรรมล่วงหน้าได้ เหมือนการจำลองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ผ่านการทำความเข้าใจความรู้สึกที่เกิดขึ้นตรงหน้า

Self-awareness เป็นระบบ AI ขั้นสูงสุด สามารถมีอารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ และมีความต้องการเป็นของตัวเอง รวมถึงสามารถคิดตัดสินใจ เลือกลง และกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองทั้งหมด เช่น ตัวอย่าง AI ในภาพยนตร์เรื่อง Chappie (2015) AI ที่สามารถเรียนรู้ความรัก และเรียนรู้ในการมีชีวิตอยู่ ซึ่งในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้เช่นเดียวกับประเภท Theory of Mind ซึ่ง AI ประเภทนี้มีควมก้าวกระโดดกว่าทฤษฎีความคิดของ AI เป็นอย่างมาก ตั้งแต่การทำความเข้าใจอารมณ์ ไปสู่การตระหนักรู้ในสถานะของตนเอง การคาดการณ์ความรู้สึกของผู้อื่นได้ และมนุษย์เรายังห่างไกลจาก AI ประเภทนี้มาก

สรุปได้ว่า คำว่า AI มาจากคำว่า Artificial Intelligence เป็นเครื่องมือในการทำงานแทนมนุษย์สามารถทำงานได้รวดเร็วกว่าสมองของมนุษย์ โดยโปรแกรมชุดคำสั่ง บนโครงข่าย Social Network โดยระบบ AI ทำงานโดยการรับข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผล กลับกรองความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ได้ผลตอบกลับมา ผ่านการใช้คำพูด ข้อความ หรือการกระทำต่างๆ ผลที่ตอบกลับตรงกับจุดประสงค์ เช่น แชทบอทที่ตอบข้อความอัตโนมัติ สื่อสังคมมีเดีย สื่อโซเชียล และอื่นๆ ในการสื่อสารข้อมูลการทำงาน และภาพลักษณ์ต่าง ๆ ของตน เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือผลงาน

การขับเคลื่อนนำ AI มาใช้ในทางภาครัฐ

การเตรียมการเพื่อขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐด้วย AI ประกอบด้วย 3 แนวทาง (Electronic Transactions Development Agency, 2564) ดังนี้

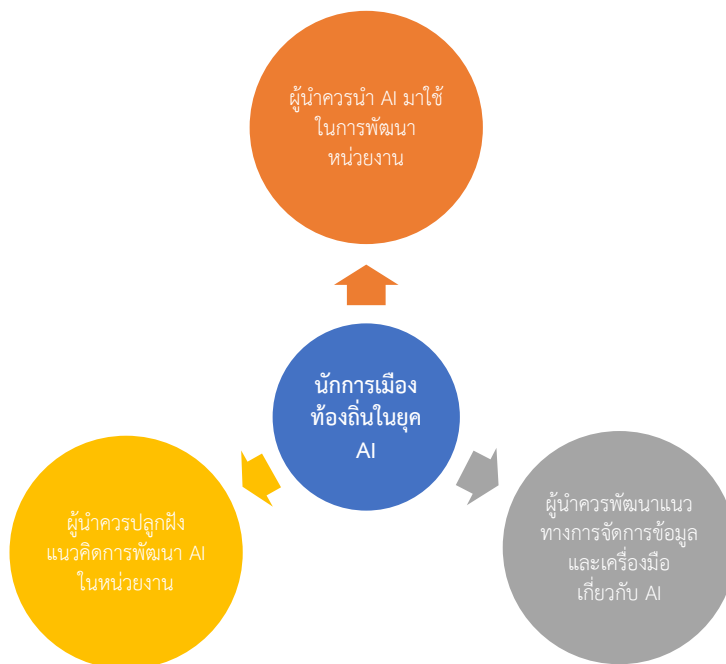
1. ผู้นำหรือผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนนำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการนำ AI มาใช้ในการพัฒนาหน่วยงาน โดยเฉพาะการจัดลำดับความสำคัญเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้หน่วยงานมีแผนงานและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน มีการลงทุนด้านเทคโนโลยี AI แล้วนำมาปรับใช้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้หน่วยงานสามารถพัฒนาบริการใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้นำหน่วยงานต้องกระตุ้นให้บุคลากรทุกระดับทุกหน้าที่ปรับตัวให้เท่าทันกับเทคโนโลยี AI ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

2. ปลุกฝังแนวคิดการพัฒนา AI ในหน่วยงาน โดยการส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคลากรมีทักษะทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. Hard Skill ได้แก่ วิทยาการข้อมูล ซึ่งเป็นศาสตร์เกี่ยวกับวิธีการ กระบวนการ อัลกอริทึม และระบบทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้หาความรู้จากข้อมูลหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่จัดเก็บอย่างเป็นระเบียบและไม่เป็นระเบียบ โดยจะเกี่ยวข้องกับการทำเหมืองข้อมูล การเรียนรู้เชิงลึก และข้อมูลขนาดใหญ่ และ

2. Soft Skill ได้แก่ นวัตกรรมจัดการการเปลี่ยนแปลงและการร่วมมือกันของบุคลากร ซึ่งอาจมีการพัฒนาชุดทักษะในการเสริมพลังความสามารถ ด้วยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาสนับสนุนการดำเนินงานของมนุษย์ให้มีความก้าวหน้า แต่มีใช้การนำเทคโนโลยีมาแทนที่มนุษย์ทั้งหมด

3. พัฒนาแนวทางการจัดการข้อมูลและเครื่องมือเกี่ยวกับ AI ทั้งหมดอย่างมีแบบแผน เพื่อใช้กำกับดูแล กำหนดทิศทาง และใช้ตรวจสอบภาระความรับผิดชอบ เพื่อที่จะขับเคลื่อนหน่วยงานให้มีความก้าวหน้า ซึ่งรวมถึงการพัฒนาระบบและขั้นตอนที่จะนำเทคโนโลยี AI มาใช้ด้วย นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ภาครัฐต้องคำนึงถึงกรอบจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน โดยมีแนวทางปฏิบัติที่หลีกเลี่ยงอคติส่วนตัว และดำเนินงานตามกฎระเบียบเพื่อสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน โดยผู้เขียนได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถใช้ AI เพื่อสื่อสารทางการเมืองให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2 นักรการเมืองท้องถิ่นใช้ AI สื่อสารทางการเมือง

จากภาพที่ 2 การเตรียมการเพื่อขับเคลื่อนหน่วยงานภาครัฐด้วย AI สามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทางสำคัญดังนี้

1. ผู้นำควรนำ AI มาใช้ในการพัฒนาหน่วยงาน การนำ AI มาใช้ในหน่วยงานภาครัฐไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน แต่ยังสามารถเสริมสร้างการให้บริการสาธารณะให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและแม่นยำ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบงานที่สามารถใช้ AI เข้ามาช่วยวิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ รวมทั้งต้องจัดการให้มีการอบรมพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ให้พร้อมกับการใช้งาน AI อย่างเหมาะสม

2. ผู้นำควรปลูกฝังแนวทางการพัฒนา AI ในหน่วยงาน การพัฒนา AI ต้องเริ่มจากการสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในงานราชการ ผู้นำต้องปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับ AI ให้กับบุคลากรทุกระดับในหน่วยงาน ให้เข้าใจถึงประโยชน์และวิธีการใช้ AI อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งสนับสนุนการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง สิ่งนี้จะทำให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถปรับใช้ AI ได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

3. ผู้นำควรพัฒนาแนวทางการจัดการข้อมูลและเครื่องมือเกี่ยวกับ AI อย่างมีแบบแผน การนำ AI มาใช้จำเป็นต้องมีระบบการจัดการข้อมูลที่มีคุณภาพ ผู้นำต้องจัดการเตรียมข้อมูลให้ถูกต้อง ทันสมัย และพร้อมใช้งานสำหรับ AI นอกจากนี้ ควรพัฒนาเครื่องมือและระบบโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการใช้งาน AI อย่างต่อเนื่อง มีความปลอดภัยและโปร่งใส การวางแผนการจัดการข้อมูลและการจัดหาเทคโนโลยี AI ที่เหมาะสม จะช่วยให้การใช้ AI ในหน่วยงานภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ

สรุป

สรุปได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่นในยุค Ai สื่อสารใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการใช้คำพูด การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิดเห็น กิจกรรมทางการเมืองโดยสื่อสารผ่านทาง การพูด การเขียน กริยาท่าทาง และการแสดงออก เพื่อให้เข้าใจตรงกันให้ได้มากที่สุด ใช้ AI มาเป็นเครื่องมือในการทำงานบนโครงข่าย Social Network และกลั่นกรองความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลข่าวสาร โดยระบบ AI ทำงานโดยการรับข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผล เพื่อให้ได้ผลตอบกลับมาตรงกับจุดประสงค์ เช่น แหทบอทที่ตอบข้อความอัตโนมัติ สื่อมัลติมีเดีย สื่อโซเชียล และอื่น ๆ ในการสื่อสารข้อมูลการทำงาน และภาพลักษณ์ต่างๆ ของตน เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือผลงาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2563). *คลังความรู้ออนไลน์*. สืบค้น 1 สิงหาคม 2567, จาก <https://bit.ly/3A76F6k>
- เกรียงไกร บุญมั่ง (2565). การสื่อสารภาพลักษณ์ทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักการเมืองไทย. *วารสารสื่อสารมวลชน*, 10(2), 197-220.
- จรรยา สุภาพ. (2514). *การเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- โชติวาทธี ชัชชัยยากิตต์. (2564). การบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในสถานการณ์ปัจจุบัน. *วารสาร มจร เลย์ ปริทัศน์*, 2(3), 175-189.
- นันทนา นันทวโรภาส. (2557). *สื่อสารทางการเมือง: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. สมุทรสาคร: สำนักพิมพ์แมสมิเดีย.
- _____. (2558). *สื่อสารการเมือง ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด.

- บริษัท ไลฟ์ ซัพพลายเชน โซลูชันส์ จำกัด. (2560). *DIGITAL 4.0*. สืบค้น 2 สิงหาคม 2567, จาก <https://bit.ly/4c8Fjdl>
- ประจักษ์ ก้องเกียรติ. (2562). *BBBC New ไทย*. สืบค้น 1 สิงหาคม 2567, จาก <https://bit.ly/3LLtsY3>
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2556). *สังคมวิทยาการเมือง*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ. (2565). การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล. *วารสารการบริหารการปกครอง และนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(1), 109-120.
- พระสังฆาน เขมปญโญ และคณะ. (2565). การสื่อสารทางการเมือง. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(3), 357-367.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2562). *ประชาธิปไตยในทศวรรษใหม่ ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษ 21 : ทางตัน ทางออก และแนวทางแก้ไข*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สตีธร ธนานิติโชติ. (2562). *การศึกษารหัสสาธารณะ : แนวคิด ประสบการณ์ และข้อเสนอรูปแบบสำหรับการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2550). *ETDA*. สืบค้น 1 สิงหาคม 2567, จาก <https://bit.ly/3WKWn4t>
- สุภาภรณ์ ตังอินทร์. (2553). *กลยุทธ์การสื่อสารของสมาชิกรัฐสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอเชีย ไดนามิค อินเทลลิเจนซ์. (2020). *DIT*. สืบค้น 2 สิงหาคม 2567, จาก <https://bit.ly/47deF2g>
- สุวีย์ดิยะ พิศสุวรรณ อุเช็ง. (2566). การสื่อสารทางการเมืองเพื่อลดความขัดแย้งในสังคมไทย. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 5(3), 84-97.
- Agree, W. K. et al. (1976). *Introduction to mass communication*. New York: Harper & Row.
- Almond, G. A. & Coleman, J. S. (1960). *The Politics of the Developing Area*. Princeton: Princeton University Press.
- Dennis, W. J. (2001). *No Place for Amateurs*. London: Routledge.
- Electronic Transactions Development Agency. (2022). *ETDA*. Retrieved March 20, 2024, from www.eta.or.th: <https://bit.ly/3Z2uqqC>
- McNair, B. (2003). *An Introduction to Political Communication* (2nd ed.). New York: Routledge.
- Ruben, B. D. & Stewart, L. P. (1998). *Communication and human behavior*. Boston: MA: Allyn & Bacon.
- Rush, M. & Althoff, P. (1971). *An Introduction to Political Sociology*. London: Thomas Nelson and Sons.

พุทธจริยธรรมกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ*

BUDDHIST ETHICS AND POLICY IMPLEMENTATION

นิชนันท์ บุญโช, อรอนงค์ แจ้พงค์พันธ์, พระมหาบรรพต กิตติปัญญา (กันหา)

Nichanun Boonkho, Onanong Changpongpan, Phramaha Banpot Kittipananno (Ganha)

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: nichanunboonkho@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ “พุทธจริยธรรมกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ” การนำนโยบายลงไปสู่การปฏิบัติหรือการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ เป็นการนำสิ่งที่ได้กำหนดไว้ในการทำงานของภาครัฐไปปฏิบัติให้เกิดมรรคผลกับประชาชน และในปัจจุบันรัฐบาลกำหนดนโยบายให้เป็นรัฐบาลดิจิทัล ดังนั้นจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนจากภายใน ทั้งจากกรอบกฎหมายและกรอบนโยบายที่ทำให้หน่วยงานภาครัฐต้องยกระดับคุณภาพการให้บริการไปสู่รัฐบาลดิจิทัลแล้ว แรงกดดันและความท้าทายจากภายนอกยังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ต้องเร่งการพัฒนาให้เร็วขึ้น และทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค ทุกหน่วยงานตั้งแต่ระดับรัฐมนตรี กระทรวง กรม จนถึงประชาชน ต้องมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติให้เห็นผล และต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต อันประกอบด้วย กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย วาจาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา และ มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ ต้องปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี ไม่เห็นแก่ประโยชน์อันมิชอบหรืออันมิควรได้หรือแสวงผลประโยชน์ส่วนตนจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยอาจใช้อิทธิพล อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตนและส่งผลเสียต่อหน่วยงานซึ่งเรียกว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ ต้องรักษาผลประโยชน์ของทางการในการบริหาร และการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างประหยัด การรักษาทรัพย์สินของทางราชการให้อยู่ในสภาพที่ดีและให้เกิดประโยชน์สูงสุด รักษาความถูกต้องความชอบธรรม ต้องยึดหลักความถูกต้อง ชอบธรรมตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติตนและการปฏิบัติหน้าที่ที่พึงปวง

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม; การนำนโยบายไปปฏิบัติ

Abstract

This article is a study about “Buddhist ethics and policy implementation”. Implementing a policy or transferring a policy to practice is the implementation of what has been determined in the work of the government sector to create results for the people. At present, the government has set a policy to be a digital government. Therefore, there must be changes from within, both from the legal framework and the policy framework, that will require government agencies to upgrade the quality of services to a digital government. External pressures and challenges are also important factors that must be accelerated to develop faster. In every step related to policy implementation, both at the macro and micro levels, every agency from the ministerial, ministry, and department level to the people must

*Received August 23, 2024; Revised September 15, 2024; Accepted September 27, 2024

have the intention to practice seeing results. It must have honesty, consisting of physical honesty, good conduct with the body, verbal honesty, good conduct with speech, and mental honesty, good conduct with the mind. Must act as a person who works with dignity, not seeking improper or undue benefits or seeking personal benefits from performing duties by using influence, power, duties and responsibilities to create personal benefits and have adverse effects on the agency, which is called a conflict of interest. To protect the government's interests, the government's interests must be protected in the administration and spending of the national budget efficiently and economically. Maintain government assets in good condition and provide maximum benefit. To maintain righteousness and legitimacy, we must adhere to the principles of righteousness and legitimacy according to the principles of good governance in our conduct and the performance of all our duties.

Keyword: Buddhist Ethics; Policy Implementation

บทนำ

การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) นั้นเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการนโยบายสาธารณะ โดยความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การตัดสินใจนำนโยบายที่ได้กำหนดไว้ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เหตุผลสำคัญที่ทำให้การศึกษาเรื่องการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติถูกละเลยมาเป็นเวลานาน มาจากฐานคติที่ว่าขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องธรรมดา ไม่มีเนื้อหาสาระ และไม่มีคุณค่าควรแก่การสนใจของนักวิชาการมากนัก เพราะเป็นการขยายผลของขั้นตอนการกำหนดนโยบายเท่านั้น แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับสาเหตุและเงื่อนไขต่างๆ มากมาย อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับวิธีการศึกษาและการวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัตินั้น ยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนและมีความซับซ้อน อันทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการศึกษา (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2554)

การทำความเข้าใจสภาพการณ์หรือปัญหาของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติของประเทศไทย โดยวิเคราะห์ผ่านอุปสรรค 5 ประการสำคัญ ดังนี้ 1. ปัญหาทางด้านสมรรถภาพขององค์กร ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีความพร้อมและมีความเหมาะสมหรือไม่ 2. ปัญหาทางการควบคุม ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับ การกำกับดูแล การควบคุม รวมทั้งการประเมินผลของนโยบายด้วย 3. ปัญหาทางด้านความร่วมมือและการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลง อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในการให้ความร่วมมือ และการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้น สาเหตุสำคัญที่เป็นปัญหาตกทอดมาจนถึงปัจจุบันคือการขาดความร่วมมือจากประชาชน 4. ปัญหาทางด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง 5. ปัญหาทางการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์ จึงมีหลายกลุ่มหลายฝ่าย ที่เข้ามาเกี่ยวข้องจนมากเกินไป เป็นต้น (ธีรพัฒน์ อังศุขवाल, 2567)

ดังนั้นทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งในระดับมหภาค (Macro Implementation) และระดับจุลภาค (Micro Implementation) ทุกหน่วยงานตั้งแต่ระดับรัฐมนตรีกระทรวง กรม จนถึงประชาชน ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต อันประกอบด้วย กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย วาจาสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจา และมโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ (อง.ตึก. (ไทย) 20/2/140-141.) จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้เขียนสนใจค้นคว้าเกี่ยวกับ “พุทธจริยธรรมกับการนำ

นโยบายไปปฏิบัติ” ซึ่งจะเป็นการนำเสนอข้อมูลให้เห็นถึงหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกัน
อย่างไรกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาวิจัยและเป็นแนวทางในการนำ
หลักธรรมไปประยุกต์หรือไปบูรณาการในการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าแก่สังคมไทยต่อไป

พุทธจริยธรรม

ลักษณะพุทธจริยธรรม

ลักษณะขอบเขตและเนื้อหาของพุทธจริยธรรมนั้นแบ่งได้ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นอภิปรัชญาที่
กล่าวถึงความจริงของจักรวาล ของโลกและสรรพสิ่ง และมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา
ประเภทจิตนิยม (Idealism) ในแง่ที่ว่า มนุษย์มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วนคือ กาย กับจิต และถือว่าจิตเป็น
เรื่องสำคัญดังพุทธพจน์ที่แสดงไว้หลายแห่งเป็นต้นว่า “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด
สำเร็จแล้วแต่ใจ ถ้าบุคคลมีใจ อันโทษประทุษร้ายแล้ว กล่าวอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม ทุกขย่อมไปตามบุคคลนั้น
เพราะทุจริต 3 อย่างนั้น เหมือนล้อหมุนไปตามรอยเท้าโคผู้ลากเกวียนไปอยู่ ฉะนั้น” ส่วนที่ 2 คือเป็นจริย
ศาสตร์ที่สอนให้มนุษย์เข้าใจถึงความหมายของชีวิต พระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาแห่งเหตุผล และเป็นศาสนา
ที่แสดงถึงหลักความจริงในชีวิต ไม่ใช่ศาสนาที่สอนให้บุคคลหลงใหล เชื่อในสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ พระพุทธศาสนา
สอนให้เชื่อตามหลักเหตุผลที่ใคร่ครวญด้วยสติปัญญาแล้ว จะเห็นได้จากหลักปฏิบัติในเรื่องความเชื่อที่
พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในกาลามสูตร มี 10 ประการ” (ช.ธ. (ไทย) 25/11/11.)

นอกจากนั้น เนื้อหาของพุทธจริยธรรมยังสามารถแบ่งได้อีก 2 ระดับคือ 1. ระดับโลกียธรรม ได้แก่
ธรรมอันเป็นวิสัยของประชาชนทั่วไป 2. โลกุตระธรรม ได้แก่ธรรมที่ไม่ใช่วิสัยของประชาชนทั่วไป แต่เป็นข้อ
ปฏิบัติของพระอริยะ คือการบรรลอรหัตต์ ดังนั้นการกระทำของพระอรหัตต์ไม่เป็นทั้งบุญและบาป ไม่มีชาตินี้
และชาติหน้า พระอรหัตต์อยู่ในส่วนของวิวิฏฐ จึงไม่มีภพชาติสังสารวัฏต่อไป ดังพระพุทธพจน์ว่า “พระอรหัตต์
มีความสุขหนอ เพราะท่านไม่มีตัณหา กำหนดรู้เบญจขันธ์มีสัทธรรม 7 ประการเป็นโคจร มีร่างกายนี้เป็นครั้ง
สุดท้าย หลุดพ้นจากภพใหม่ บรรลุพระอรหัตตภูมิแล้ว ขณะขาดแล้วในโลก ไม่มีความเพิลิตเพลินอยู่ในส่วน
เบื้องบน ท่ามกลาง และที่ สุด เป็นผู้ยอดเยี่ยมในโลก (ส.ข. (ไทย) 17/76/41.)

สำหรับหลักพุทธจริยธรรม ที่ใช้ในครั้งนี่คือ หลักสุจริต 3 ซึ่งประกอบด้วย 1. กายสุจริต 2. วาจาสุจริต
3. มโนสุจริต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หลักสุจริต 3 ในประไตรปิฎก

ในเมตตคฺคาณวปฺยทานิทเทส ว่าด้วย โมนะยธรรม (ธรรมที่ทำให้เป็นมนี) ว่า ธรรม 3 ประการ คือ

1. โมนะยธรรมทางกาย
2. โมนะยธรรมทางวาจา
3. โมนะยธรรมทางใจ

โมนะยธรรมทางกาย เป็นอย่างไร คือ การละกายทุจริต 3 อย่าง ชื่อว่าโมนะยธรรมทางกายกาย
สุจริต 3 อย่างชื่อว่าโมนะยธรรมทางกาย ญาณมีกายเป็นอารมณ์ ชื่อว่าโมนะยธรรมทางกายกายปริยญา
(การกำหนดรู้กาย) ชื่อว่าโมนะยธรรมทางกาย มรรคที่สหระคตด้วยปริยญา ชื่อว่าโมนะยธรรมทางกาย การละ
ความกำหนัดด้วยอำนาจความพอใจในกาย ชื่อว่าโมนะยธรรมทางกาย ความดับแห่งกายสังขาร การบรรลุ
จตุตถฌานชื่อว่าโมนะยธรรมทางกาย นี้ชื่อว่าโมนะยธรรมทาง

กายโมนะยธรรมทางวาจา เป็นอย่างไร คือ การละวาจาทุจริต 4 อย่าง ชื่อว่าโมนะยธรรมทางวาจา วา
สุจริต 4 อย่างชื่อว่าโมนะยธรรมทางวาจา ญาณมีวาจาเป็นอารมณ์ ชื่อว่าโมนะยธรรมทางวาจาปริยญา
(การกำหนดรู้วาจา) ชื่อว่าโมนะยธรรมทางวาจามรรคที่สหระคตด้วยปริยญา ชื่อว่าโมนะยธรรมทางวาจา การ

ละความกำหนดด้วยอำนาจความพอใจในวจา ชื่อว่าโมเนยธรรมทางวาจา ความดับแห่งวิสังขาร การบรรลุทุติยฌาน ชื่อว่าโมเนยธรรมทางวาจา นี้ชื่อว่าโมเนยธรรมทางวาจา

โมเนยธรรมทางใจ เป็นอย่างไร คือ การละมโนทุจริต 3 อย่าง ชื่อว่าโมเนยธรรมทางใจ มโนสุจริต 3 อย่าง ชื่อว่าโมเนยธรรมทางใจ ญาณมีใจเป็นอารมณ์ ชื่อว่าโมเนยธรรมทางใจ จิตตปริยญา (การกำหนดรู้จิต) ชื่อว่าโมเนยธรรมทางใจ มรรคที่สหระคด้วยปริยญาชื่อว่าโมเนยธรรมทางใจ การละความกำหนดด้วยอำนาจความพอใจในจิต ชื่อว่าโมเนยธรรมทางใจ ความดับแห่งจิตตสังขาร การบรรลุสัญญาเวทยิตนิโรธ ชื่อว่าโมเนยธรรมทางใจ นี้ชื่อว่าโมเนยธรรมทางใจ (ขุ.จ. (ไทย) 30/21/127.)

เช่นเดียวกับลักษณะคนพาลและบัณฑิต ว่า คนพาลมีกรรมเป็นเครื่องกำหนด บัณฑิตมีกรรมเป็นเครื่องกำหนดปัญญาเมื่อใช้เป็นประจำจึงงดงาม บุคคลประกอบด้วยธรรม 3 ประการพึงทราบว่าเป็นคนพาล ธรรม 3 ประการ คือ 1. กายทุจริต (ความประพฤติชั่วด้วยกาย) 2. วจีทุจริต (ความประพฤติชั่วด้วยวาจา) 3. มโนทุจริต (ความประพฤติชั่วด้วยใจ) บุคคลประกอบด้วยธรรม 3 ประการนี้แลพึงทราบว่าเป็นคนพาล

บุคคลประกอบด้วยธรรม 3 ประการพึงทราบว่าเป็นบัณฑิต คือ 1. กายสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยกาย) 2. วจีสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยวาจา) 3. มโนสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยใจ) บุคคลประกอบด้วยธรรม 3 ประการนี้แลพึงทราบว่าเป็นบัณฑิต (อง.ติก. (ไทย) 20/2/140-141.)

ความหมายของสุจริต 3

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2565) อธิบายคำว่า “สุจริต” หมายความว่า ประพฤติชอบ ประพฤติด้วยตั้งใจดี ประพฤติซื่อตรง จุดมุ่งหมายแท้จริงของหลักสุจริตคือ ความยุติธรรมภายในหรือความยุติธรรมตามเนื้อเรื่อง (Substantial Justice) รัฐจะต้องออกข้อบังคับของกฎหมายและการวินิจฉัยคดีให้สอดคล้องกับมาตรฐานแห่งความยุติธรรม ดังนั้นจึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้ใช้กฎหมายต้องวินิจฉัยตามหลักความเป็นธรรมและความถูกต้องตามหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ....” (หยุด แสงอุทัย, 2519) นอกจากนั้นหลักสุจริตเป็นรากฐานของกฎหมายแพ่งทั้งระบบ มีจุดมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่สังคม เป็นหลักกฎหมายเพื่อความยุติธรรม เป็นหลักความซื่อสัตย์และความไว้วางใจที่ไม้อาจอธิบายให้ชัดเจนในรายละเอียดได้...” (ปรีดี เกษมทรัพย์, 2519)

คำว่า สุจริต มีลักษณะเป็นนามธรรม มีความหมายกว้างไม่ได้หมายความว่าเฉพาะถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์เท่านั้น มีความมุ่งหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่สุจริต ในทางกลับกันก็จะไม่คุ้มครองผู้ใช้สิทธิไม่สุจริต...” (ประสิทธิ์ โฆวิทกุล, 2548)

นอกจากนี้ความหมายของสุจริต 3 ของนักวิชาการในพระพุทธศาสนา มีอธิบายดังนี้

คำว่า สุจริต คือ บุญ, กุศล, ความสุจริต, กรรมดี กรรมที่มีการประพฤติที่ดี ชื่อว่าสุจริต เขาประพฤติกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริตแล้ว หลังจากตายไปจะพึงเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ร่วมกับเทวดาชั้นดาวดึงส์ (พระมหาสมปอง มหิโต, 2542) สอดคล้องกันความหมายของสุจริต คือ สุจริต ความสุจริต ความประพฤติดี กรรมที่มีการประพฤติดี (สุ+จริต) (พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2558)

นอกจากนั้นคำว่า สุจริต 3 คือ ความประพฤติดี, ประพฤติชอบ ประกอบด้วย 1. กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกายมี 3 คือ งตเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิฉฉาจาร 2. วจีสุจริต ความประพฤติชอบด้วยวาจามี 4 คือ งตเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ มุสาวาท ปิสุณวาจา ผรุสวาจา และสัมผัปปลาปะ 3. มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจมี 3 คือ อนภิชชา อพยาบาท และ สัมมาทิฐิ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556)

สรุป สุจริต 3 เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง คนจะดีหรือไม่ดีให้ดูที่การประพฤติว่ามีความสุจริตหรือไม่ ความประพฤติสุจริตจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของสังคมที่เจริญแล้ว มีศีลธรรม อายุขัยเกรงกลัวต่อผลของบาปกรรม สังคมนั้นก็จะมีแต่ความสุขความสงบและความเจริญ

การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation)

การศึกษา นโยบายมีความเกี่ยวข้องกับบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร ที่มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะทำการอะไรหรือไม่ทำอะไร หรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับใคร โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (ณัฐธรา วจินนัยภาค, 2555) โดยกระบวนการของนโยบายเริ่มจากการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตลอดเวลา โดยในงานศึกษานี้จะเน้นไปที่ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งได้ศึกษาความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้

ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์กรที่มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ จึงมีนักวิชาการได้นิยามความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้จำนวนมาก เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจขอบเขตหรือลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ชัดเจนขึ้นในการศึกษา จึงได้รวบรวมคานิยามจากนักวิชาการไว้ ดังนี้

มยุรี อนุมานราชธน (2556) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การแปลงวัตถุประสงค์ของนโยบายให้เป็นแนวทาง แผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เพื่อการจัดหาทรัพยากรและการบริหารจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ณัฐธรา วจินนัยภาค (2555) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่อยู่ตรงกลางระหว่างขั้นตอนการกำหนดนโยบายและขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย โดยการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงาน โครงการ และกิจกรรม เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบนำไปดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย

วรเดช จันทรศร (2554) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหารทั้งหมด สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายของนโยบายที่กำหนดไว้ และเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างการกำหนดนโยบายกับการประเมินผลนโยบาย

ศุภชัย ยาวะประภาส (2554) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง ไม่ใช่กิจกรรมที่เกิดขึ้นชั่วคราวแล้วหายไป โดยแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันตลอดเวลาทำให้การดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมายของนโยบายที่กำหนดไว้

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2554) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับมาตรการของนโยบายที่เกิดขึ้นระหว่างการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยจะส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องต่างๆ และเป็นขั้นตอนที่มีความซับซ้อน ไม่สามารถบรรลุได้ด้วยวิธีการทั่วไป

ขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

กระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง การพึ่งพาตลอดจนความเป็นอิสระขององค์กรและบุคคลต่างๆ ตั้งแต่หน่วยงานที่กำหนดนโยบายลงมาจนถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติ กระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลักคือ ขั้นตอนในระดับมหภาค และขั้นตอนในระดับจุลภาค (วรเดช จันทรศร, 2554) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การนำนโยบายไปปฏิบัติระดับมหภาค (Macro Implementation) โดยหน่วยงานระดับสูงทำหน้าที่กำหนดนโยบาย เพื่อให้หน่วยงานระดับล่างนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติโดยใช้วิธีที่เหมาะสม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการแปลงนโยบาย และขั้นตอนของการยอมรับ

ขั้นตอนที่ 1 การแปลงนโยบายเป็นแนวปฏิบัติ แผนงาน หรือโครงการ เมื่อฝ่ายบริหารได้ทำการกำหนดนโยบายแล้ว จะมีการระบุให้หน่วยงานหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่แปลงนโยบายออกมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แผนงาน หรือโครงการ ขั้นตอนการแปลงนโยบายนี้จึงมีความสำคัญมาก เพราะหากเมื่อใดที่มีการแปลงนโยบายผิดไปจากวัตถุประสงค์ อาจกล่าวได้ว่าความล้มเหลวของนโยบายนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่แรกแล้ว ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในขั้นตอนนี้ จึงขึ้นอยู่กับความชัดเจนของเป้าหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถแปลงนโยบายด้วยความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ตลอดจนให้ความร่วมมือกับฝ่ายบริหาร และมีความจริงใจที่จะนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 2 การยอมรับจากหน่วยงานระดับล่าง หลังจากการแปลงนโยบายแล้วหน่วยงานระดับล่างต้องมีความเข้าใจและยอมรับโครงการหรือแผนงาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามวัตถุประสงค์

2. การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค (Micro Implementation) เมื่อได้รับการถ่ายทอดนโยบายจากหน่วยงานระดับบนแล้ว จะต้องกำหนดนโยบายภายในของตนเองให้สอดคล้องกัน และการนำนโยบายหรือโครงการมาปฏิบัติให้บรรลุผลจะต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การประสานประโยชน์ระหว่างหน่วยงานระดับบนกับหน่วยงานระดับล่างที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการปรับตัวเข้าหากันและกันโดยอาศัยการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงานระดับล่าง การนำนโยบายไปปฏิบัติระดับจุลภาคประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการระดมพลัง ขั้นการปฏิบัติ และขั้นการสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่อง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การระดมพลัง หน่วยงานระดับล่างจะต้องดำเนินการพิจารณารับนโยบายและการแสวงหาความสนับสนุนในกิจกรรมแรก โดยหน่วยงานในระดับล่างจะพิจารณาว่านโยบายจากส่วนกลางมีความเหมาะสม สำคัญ เร่งด่วน ตรงตามเป้าหมายของหน่วยงาน และสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้หรือไม่ การตัดสินใจดังกล่าวจึงถือว่าเป็นจุดสำคัญในการประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย ทั้งนี้การแสวงหาความสนับสนุนส่วนตัวจากสมาชิกในหน่วยงาน ตลอดจนบุคคลสำคัญ หรือองค์กรอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามาร่วมกันออกแบบหรือกำหนดโครงการของหน่วยงานระดับล่างที่จะจัดทำตั้งแต่แรก เพื่อสร้างความสำเร็จและความต่อเนื่องให้เกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ ขั้นตอนนี้ครอบคลุมถึงกระบวนการในการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือโครงการที่ได้มีการยอมรับแล้วออกมาในรูปของการปฏิบัติจริง ในขั้นนี้จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวผู้ปฏิบัติโดยตรง ซึ่งในบางกรณีผู้ปฏิบัติทำการตัดสินใจกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานประจำขึ้น หรืออาจนำเครื่องมือที่เห็นว่าเหมาะสมเข้ามาปรับใช้ในการปฏิบัติ พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติในระดับล่างนี้ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ปฏิบัติแต่ละบุคคล ลักษณะของการปฏิบัติจึงไม่ได้มีเพียงแบบเดียว

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่อง ความสำเร็จระยะยาวของนโยบายสามารถเกิดขึ้นได้จากการนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องโดยผู้ปฏิบัติ ถึงแม้ว่าระยะเวลาของนโยบายนั้นได้สิ้นสุดแล้ว แต่ก็ยังมีการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป จนกลายเป็นหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติ ทั้งนี้ผู้นำของหน่วยงานจะต้องหาวิธีสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความผูกพันและยอมรับโครงการ อันจะส่งผลทำให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติอย่างยั่งยืน

สอดคล้องกัน เนื่องจากปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดให้เป็นรัฐบาลดิจิทัล หรือ Digital government คือ การที่หน่วยงานภาครัฐนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ภายในหน่วยงาน เพิ่มศักยภาพการทำงานขององค์กร ภาครัฐให้รวดเร็ว ก้าวทันตามเทคโนโลยีขององค์กรเอกชนได้อย่างเทียบเท่า รวมถึงยังมีระบบการเชื่อมโยงการ เข้าถึงข้อมูล ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และประชาชน เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว ให้กับผู้ที่ต้องการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่าง รวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งต้องมีแนวปฏิบัติดังนี้ (Ditto, 2567)

1. เสริมสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีภายในประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางด้าน เศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการเสริมสร้างนวัตกรรม เทคโนโลยีภายในประเทศให้ทันสมัย และสามารถนำ เครื่องมือเหล่านี้มาสร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิตและการบริการของประเทศ

2. สร้างสังคมที่เท่าเทียม รับข้อมูลข่าวสารผ่านระบบดิจิทัล เมื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมของ ประเทศก้าวหน้าทันสมัย จะช่วยสร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม ด้วยการรับทราบข้อมูลข่าวสาร และ บริการอื่น ๆ ของรัฐ ผ่านการใช้สื่อดิจิทัล เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพสังคมของประชาชน

3. เพิ่มช่องทางการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล เมื่อรัฐบาลส่งเสริมสังคมแบบดิจิทัล หรือส่งเสริมให้ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ทำงานด้วยระบบดิจิทัล จะช่วยเพิ่มความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่ม ทุกหน่วย มี ความรู้ และมีทักษะที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตด้วยระบบดิจิทัล และยังเป็นการเพิ่มช่องทางการประกอบ อาชีพในยุคดิจิทัลอีกด้วย

4. เข้าถึงหน่วยงานรัฐได้ง่าย ผ่านการใช้ระบบดิจิทัล และหากรัฐบาลได้พัฒนารูปแบบการทำงานแบบ ดิจิทัลในทุกภาคส่วนจนกลายเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ จะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้ามาดู ข้อมูล ตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาลได้อย่างโปร่งใสชัดเจน

ท้ายที่สุดแล้ว รัฐบาลดิจิทัลถือเป็นสิ่งสำคัญต่อประเทศไทย เพราะเทคโนโลยีโลกออนไลน์ไม่ได้หยุด นิ่ง หากหน่วยงานราชการในประเทศไทยไม่ปรับตัวเข้าสู่สังคมดิจิทัลได้ทันท่วงที อาจทำให้ประเทศเสียโอกาส ในเชิงเศรษฐกิจ และมีคุณภาพทางสังคมที่ล้าสมัยได้

สรุป การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่อยู่ระหว่างการกำหนดนโยบายกับการประเมินผล นโยบาย โดยเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์รวมทั้งความล้มเหลว ที่อาจจะเกิดขึ้น องค์กรจึงต้องมีการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการจัดสรรทรัพยากรทางการ บริหารอย่างเพียงพอ ทั้งนี้การนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงาน โครงการ และ กิจกรรมเพื่อให้บุคลากรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ เป้าหมายของนโยบายที่ตั้งไว้

บทสรุป

การนำนโยบายลงไปสู่การปฏิบัติหรือการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ เป็นการนำสิ่งที่ได้กำหนดไว้ใน การทำงานของภาครัฐไปปฏิบัติให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน และในปัจจุบันรัฐบาลกำหนดนโยบายให้เป็น รัฐบาลดิจิทัล ดังนั้นจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนจากภายใน ทั้งจากกรอบกฎหมายและกรอบนโยบายที่ทำให้ หน่วยงานภาครัฐต้องยกระดับคุณภาพการให้บริการไปสู่รัฐบาลดิจิทัลแล้ว แรงกดดันและความท้าทายจาก ภายนอกยังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ต้องเร่งการพัฒนาให้เร็วขึ้น และทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไป ปฏิบัติทั้งในระดับมหภาค (Macro Implementation) และระดับจุลภาค (Micro Implementation) ทุก หน่วยงานตั้งแต่ระดับรัฐมนตรี กระทรวง กรม จนถึงประชาชน ต้องมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติให้เห็นผล และต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริต อันประกอบด้วย กายสุจริต ความประพฤติชอบด้วยกาย วาจาสุจริต ความประพฤติชอบ

ด้วยวาจา และ มโนสุจริต ความประพฤติชอบด้วยใจ ต้องปฏิบัติตนเป็นผู้ที่ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี ไม่เห็นแก่ประโยชน์อันมิชอบหรืออันมิควรได้หรือแสวงผลประโยชน์ส่วนตนจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยอาจใช้อิทธิพลอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตนและส่งผลเสียต่อหน่วยงานซึ่งเรียกว่าผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ ต้องรักษาผลประโยชน์ของทางการในการบริหาร และการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างประหยัด การรักษาทรัพย์สินของทางราชการให้อยู่ในสภาพที่ดีและให้เกิดประโยชน์สูงสุด รักษาความถูกต้องความชอบธรรม ต้องยึดหลักความถูกต้อง ชอบธรรมตามหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติตนและการปฏิบัติหน้าที่ทั้งปวง

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐฐา วินิจนัยภาค. (2555). *นโยบายสาธารณะและการจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธีรพัฒน์ อังศุवाल. (2567). *ปัญหาของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติในประเทศไทย*. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2567, จาก <http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=1758>.
- ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล. (2548). *กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 4-14*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2519). *กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.
- พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช). (2558). *ศัพท์วิเคราะห์ พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลี้ยงเลี้ยง.
- พระมหาสมปอง มุทิโต. (2542). *ในพระมหาโมคคัลลานเถระ คัมภีร์อภิธานปทีปิกา. (แปลเรียบเรียง). คัมภีร์อภิธานวรรณนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- มยุรี อนุমানราชธน. (2556). *นโยบายสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พริน.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วรงค์ จันทรศร. (2554). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.
- ศุภชัย ยาวะประภาช. (2554). *นโยบายสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2554). *นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ*. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- หยุด แสงอุทัย. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.
- Ditto. (2567). *รัฐบาลดิจิทัลคืออะไร สำคัญกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไรบ้าง?*. สืบค้น 30 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.dittothailand.com/ditto/news/gov-what-is-digital-government/>.

การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธ*

POLITICAL COMMUNICATION ACCORDING TO BUDDHIST ETHICAL PRINCIPLES

พระมหาฉัตรชัย ปญญาวัฒน์โน (พลศรี)

PhramahaChatchai Panyawatthano (Polsri)

วัดถ้ำสิงห์, จังหวัดชุมพร

Wat Tham Sing, Chumphon Province

Corresponding Author E-mail: chatchaiponsri@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธ” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่มีจริยธรรม โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้กรอบจริยธรรมเชิงพุทธในการสื่อสารทางการเมือง โดยนำเสนอใน 2 ส่วน คือ 1. ผู้ส่งสารคือองค์กรทางการเมืองมีบรรทัดฐานในการสื่อสาร ได้แก่การสื่อสารที่โปร่งใสเพื่อสร้างความไว้วางใจ การใช้ภาษาที่ไพเราะและสุภาพเพื่อลดความตึงเครียดและสร้างความเคารพ การนำเสนอข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ การแสดงความปรารถนาดีและความจริงใจเพื่อสร้างความเชื่อมั่น และ การเลือกเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และ 2. ผู้รับสารคือประชาชน ควรใช้หลักอินทริยสังวรในการรับข้อมูลโดยการมีสติสัมปชัญญะและปัญญาในการประเมินข้อมูลอย่างละเอียดและรอบคอบ ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้จะส่งผลให้การสื่อสารทางการเมืองมีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรทางการเมืองและประชาชน

คำสำคัญ : การสื่อสาร; การเมือง; จริยธรรมเชิงพุทธ

Abstract

The academic article “Political Communication According to the Buddhist Ethical Framework” aims to establish a framework for advancing ethical practices in political communication. This study comprehensively reviews relevant documents, textbooks, and empirical research findings. The analysis reveals that the application of the Buddhist ethical framework to political communication can be delineated into two principal dimensions: 1. For the sender, which is the political organisation, the methods of communication are transparent communication to build trust, using courteous and pleasant language to reduce tension and foster respect, presenting useful information for effective decision-making, demonstrating goodwill and sincerity to build confidence, and selecting appropriate times and places to ensure convenient access to information, 2. For the receiver, which is identified as the public, it is imperative to apply mindfulness and critical discernment in the evaluation of information by thoroughly and methodically analysing the data. Adhering to these principles will significantly enhance the efficacy of political communication and contribute to the development of a constructive relationship between political entities and the public.

Keywords: Communication; Politics; Buddhist Ethics

*Received September 24, 2024; Revised October 25, 2024; Accepted November 1, 2024

บทนำ

การสื่อสารการเมืองเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการกำหนดทิศทางและการพัฒนาของสังคมและประเทศ การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นหนึ่งในกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญ เพราะหากปราศจากซึ่งการสื่อสารก็ไม่มีสิ่งเรียกว่า การเมืองดำรงอยู่ (Huggins & Turner, 1997) ด้วยเหตุนี้ การสื่อสารกับการเมืองมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิด การสื่อสารเป็นพื้นฐานสำคัญในหลายศาสตร์ ขณะที่การเมืองเกี่ยวข้องกับการใช้และควบคุมอำนาจ แนวคิดทางการเมืองและการสื่อสารมีความเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก ไม่มีบุคคลสถาบัน หรือประเทศไหนที่สามารถมีอำนาจหรืออิทธิพลเหนือผู้อื่นได้หากไม่มีการสื่อสาร การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การกระทำทางการเมือง ชีวิตและสังคมจะเป็นไปตามที่ประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง การสื่อสารเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนหรือเรียกร้องทางการเมืองนั่นเอง (พิชิตทวงศ์, 2550)

อย่างไรก็ดี การสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันพบปัญหาในหลากหลายมิติ เช่น การแพร่กระจายข่าวลวง (Fake news) ซึ่งส่งผลให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ผิดพลาดและทำให้เกิดความสับสนในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง การบิดเบือนข้อมูล นอกจากนี้ยังมีการสร้างคำพูดหรือข้อคิดเห็นที่เต็มไปด้วยความเกลียดชัง ดังที่พระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 10 (2554) ได้วิพากษ์สังคมสื่อสารการเมืองไว้ว่า “การสื่อสารแสดงเสรีภาพทางความคิดเห็น สร้างคำพูดด้วยความเกลียดชัง คำพูดที่บิดเบือนและมีคำพูดที่มีอคติ ซึ่งส่งผลต่อการสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งจนขยายผลสู่ความขัดแย้งและใช้ความรุนแรงในที่สุด”

จากปัญหาที่กล่าวถึงข้างต้น การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองที่มีจริยธรรม โดยผู้เขียนได้กำหนดกรอบการศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง 2. จริยธรรมเชิงพุทธในมิติของการสื่อสารการเมือง และ 3. การประยุกต์การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธ โดยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

เด็นตัน และวูดวาร์ด (Denton & Woodward, 1990) ให้ความหมายว่า “การสื่อสารทางการเมืองคือการอภิปรายสาธารณะ (Public Discussion) เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ” ในขณะที่ Almond & Powell (1960) กล่าวว่า “การสื่อสารทางการเมืองคือ วิธีการในการช่วยระบบการเมืองที่จะทำหน้าที่อื่น ๆ ของมันไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องผลประโยชน์ การรวบรวมผลประโยชน์ หรือการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำนโยบายไปปฏิบัติ” ออสติน แรนนีย์ (Ranney, 1993) มองว่า การสื่อสารการเมือง เป็นการถ่ายทอดความหมายที่เกิดขึ้นผ่านการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลพยายามทำให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่น ตระหนักถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2545) กล่าวว่า “การสื่อสารทางการเมืองเป็นแนวทางการศึกษาที่มองเห็นการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมืองทั้งในระดับของรัฐและผู้นำ การสื่อสารช่วยสร้างแนวทางการยอมรับในหมู่ประชาชน และยังถูกใช้ในการสร้างความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างฝ่ายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ”

ฉะนั้น การสื่อสารการเมือง คือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการอภิปรายสาธารณะเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรและการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ การใช้การสื่อสารในการสนับสนุนและจัดการกระบวนการทางการเมือง

เมือง การถ่ายทอดความหมายผ่านสัญลักษณ์ และการใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมืองและสร้างความเข้าใจระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

องค์ประกอบของการสื่อสารการเมือง

องค์ประกอบของการสื่อสารการเมืองประกอบด้วยหลายส่วนสำคัญที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพและมีผลกระทบในบริบททางการเมือง โดยทั่วไปแล้วองค์ประกอบหลัก ๆ ของการสื่อสารการเมืองมี ดังนี้ (McNair, 1999)

1. องค์การทางการเมือง (Political Organization) หมายถึง พรรคการเมือง องค์การสาธารณะ กลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มกดดัน กลุ่มก่อการร้าย และรัฐบาล พรรคการเมืองสร้างขึ้นปัจเจกบุคคลที่มีความคิดอุดมการณ์ตรงกันมารวมตัวกันทำให้เกิดวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีภารกิจในการที่จะสื่อสารให้กับผู้รับสารได้เข้าใจวัตถุประสงค์และให้การยอมรับ โดยองค์การทางการเมืองของตนให้เป็นที่เข้าใจและแพร่หลายไปสู่ผู้รับสาร และให้พรรคมั่นใจว่าได้รับการตอบรับสูงและได้รับการปฏิเสธน้อยที่สุด

2. ผู้รับสาร (The Audience) วัตถุประสงค์ของการสื่อสารการเมือง คือ เพื่อการจูงใจหรือการโน้มน้าวใจ ซึ่งผู้รับสารเป็นองค์ประกอบอันดับสองในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ถ้าปราศจากผู้รับสารเนื้อหาข่าวสารก็ไม่มีคามหมายใด ๆ ซึ่งผู้รับสารนั้นอาจจะมีลักษณะกว้างหรือลักษณะแคบ หรือทั้งกว้างและแคบก็ได้เช่นเดียวกัน

3. สื่อมวลชน (The Mass Media) องค์การสื่อมวลชนจะรวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ถ่ายทอดสารทางการเมืองที่จุดกำเนิดมาจากภายนอกองค์กรสื่อมวลชน และ ผู้ส่งสารทางการเมืองที่มีจุดกำเนิดมาจากภายในองค์กรสื่อมวลชน หรืออีกนัยหนึ่งเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองที่นักสื่อสารมวลชนภายในองค์กรสื่อเป็นผู้สร้างขึ้น (Mcnaair, 1999)

การสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลทางการเมือง เช่น ข่าวการรัฐประหาร การแถลงนโยบายรัฐบาล และการเลือกตั้ง นักการเมืองใช้กลยุทธ์สื่อสารเพื่อจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนให้ตนเอง กระบวนการสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วยผู้ส่งสาร ข้อมูลทางการเมือง ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสารคือประชาชน การสื่อสารนี้เชื่อมโยงข้อมูลจากผู้ส่งสารไปยังประชาชน โดยหวังว่าจะได้รับคะแนนนิยม การยอมรับข้อมูลจะนำไปสู่การกระทำที่สอดคล้องกับเจตนาของผู้ส่งสารในที่สุด (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2544)

จึงกล่าวได้ว่า การสื่อสารการเมืองช่วยสร้างประสบการณ์และความหมายทางการเมืองแก่ประชาชน เช่น ข่าวการรัฐประหาร การแถลงนโยบาย หรือการเลือกตั้ง โดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อชักจูงใจให้ประชาชนลงคะแนนสนับสนุนผู้ส่งสาร การสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วย การเชื่อมโยงระหว่างแหล่งสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร เพื่อให้เกิดการรับรู้ การยอมรับ และการสนับสนุนทางการเมือง

จริยธรรมเชิงพุทธในมิติของการสื่อสารการเมือง

ในโลกของการสื่อสารการเมือง การใช้วาทกรรมการสื่อสารที่ผ่านการพิจารณาจริยธรรมเชิงพุทธนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง จริยธรรมเชิงพุทธไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการของความถูกต้องและความยุติธรรม แต่ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของการสื่อสารการเมืองเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ซึ่งบทความนี้จะนำเสนอใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1. หลักปฏิบัติสำหรับผู้ส่งสารและ 2. หลักปฏิบัติสำหรับผู้รับสาร

1. หลักปฏิบัติสำหรับผู้สื่อสาร การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีความสำคัญในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในบริบทของผู้สื่อสาร ซึ่งต้องใช้ความระมัดระวังและความตั้งใจเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงสุด ในหลักพระพุทธศาสนา การสื่อสารที่ดีต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญหลายประการ ซึ่งจะช่วยให้การสื่อสารเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์และเกิดประโยชน์สูงสุด ตามหลักการ ดังนี้

1. ต้องเป็นความจริง การสื่อสารที่ยึดถือความจริงเป็นหลักมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในรูปแบบของการพูดซึ่งเรียกว่า “ความจริง” การใช้วาจาจริงเป็นเงื่อนไขที่ขาดไม่ได้ในการสื่อสารที่มีคุณภาพ ในทัศนะของพระพุทธศาสนา ความจริงถือเป็นหลักการสำคัญในการสื่อสาร คำพูดที่ถือว่าดีและถูกต้องต้องมีความจริงเป็นพื้นฐานเสมอ ดังพุทธภาษิตที่ทรงตรัสว่า “คำสัตย์แลเป็นวาจาไม่ตาย ธรรมนี้เป็นของเก่า สัตบุรุษทั้งหลายตั้งมั่นแล้วในคำสัตย์ ทั้งที่เป็นอรรถและเป็นธรรม” (ส.ส. (ไทย) 15/214/310) ฉะนั้นสังวาจา คือ คำพูดสัตย์จริง ไม่กลิ้งกลอกซึ่งจะเป็นเหตุทำให้คนพูดน่าเคารพนับถือ คำพูดมีน้ำหนัก เป็นที่รักของผู้คบหาสมาคม โดยเฉพาะในครอบครัว ถ้าทุกคนต่างพูดคำสัตย์จริงต่อกัน ย่อมก่อให้เกิดความรักที่มั่นคง มีพลังสามัคคีไม่แตกแยกไว้อใจซึ่งกันและกัน (พระมหาศรีสุพรรณ อดตทีโป (ค่านนท์), 2549)

2. ต้องพูดคำสุภาพ อันมีลักษณะของคำพูดที่ให้แต่คุณแต่ส่วนเดียว บุคคลควรเปล่งถ้อยคำอ่อนหวาน มีประโยชน์เท่านั้น (ขุ.ชา. (ไทย) 27/60/406) เป็นคำพูดที่พูดด้วยภาษาที่สุภาพ ไพเราะ ไม่หยาบคาย เป็นคำพูดที่ผู้ฟังน่ายินดี ชื่นชอบ ทั้งทำให้ใจผู้พูดสงบ เป็นการพัฒนาสุขภาพจิตให้ดีขึ้น บุคคลจึงควรพูดแต่วาจาที่สุภาพ วาจางาม อ่อนหวาน ประกอบด้วยประโยชน์ เพราะทำให้เกิดผลดีแต่ตนเองและผู้อื่น ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ไพเราะในเบื้องต้น ไพเราะในท่ามกลาง ไพเราะในเบื้องปลาย พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ” (สมเด็จพระมหาวิรวัชร์ พิมพ์ ธรรมธโร, 2541)

3. การพูดคำที่มีประโยชน์ เป็นคำพูดที่พูดแล้วผู้ฟังย่อมได้รับประโยชน์ และทำให้ผู้พูดปรารถนาประสบผลสำเร็จได้ มีประโยชน์ต่อผู้ฟัง ถ้าหากนำแนวทางไปคิด หรือปฏิบัติในทางสร้างสรรค์ (พระสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), 2555) วาจาที่พูดแล้วก่อให้เกิดประโยชน์หรือผลดีทั้งแก่ผู้พูดและผู้ฟังเป็นวาจาที่ควรแก่การฟัง ดังพุทธพจน์ที่ว่า “เปล่งวาจางามทำให้ประโยชน์สำเร็จได้” (ขุ.ชา.เอก. (ไทย) 27/88/37) และที่ทรงเน้นย้ำถึง วาจาที่มีประโยชน์ แม้ผู้พูดจะพูดได้ไพเราะอ่อนหวาน โดยอุบายอันแยบคายมากมายจนทำให้คนอื่นเชื่อในถ้อยคำของตนได้ก็ตาม ก็สู้คำพูดเพียงคำเดียวที่ประกอบด้วยประโยชน์ ทำให้จิตใจของผู้สดับสงบไม่ได้ ดังที่ปรากฏในขุททกนิกาย ธรรมบทว่า “คำพูดที่เหลวไหลไร้ประโยชน์ตั้งพันคำ ก็สู้คำพูดที่มีประโยชน์เพียงคำเดียวไม่ได้ เพราะฟังแล้วทำให้จิตใจสงบ” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/101/61) การพูดที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ถือเป็นวาจาที่ดีและควรพูด หากวาจานั้นจริงและสุภาพ แต่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์และอาจทำให้เกิดโทษ ควรหลีกเลี่ยงการพูดดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ ตามหลักพระพุทธศาสนา วาจาที่กล่าวออกไปควรมีผลดีหรือประโยชน์ทั้งต่อผู้พูดและผู้ฟัง หากวาจานั้นสามารถเสริมสร้างความเข้าใจ เพิ่มความรู้ หรือช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้ นั่นคือวาจาที่มีคุณค่าและควรพูดออกไป เพราะมันสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างผลดีในบริบทต่าง ๆ

4. การพูดด้วยจิตเมตตา การพูดด้วยจิตเมตตา พูดด้วยจิตใจที่มีความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง มีความจริงใจต่อผู้ฟัง ปรารถนาให้ผู้ฟังพ้นจากความทุกข์ โดยขึ้นอยู่กับ “เจตนา” เป็นสำคัญเพราะเจตนาเป็นตัวนำบ่งชี้ถึงลักษณะของวาจาที่มีเมตตา เมื่อผู้พูดพูดด้วยเจตนาดีมีเมตตาต่อผู้ฟัง ก็จัดว่าพูดด้วยวาจาสุภาพจิตตามลักษณะของคำพูดประกอบด้วยเมตตา นี้เพราะคำว่า “เมตตา” หมายถึง ความปรารถนาดี อยากให้คนอื่นมีความสุข มีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น ไป (พระครูนิรมลจันทโพธิ จันทสโร (โพธิ์ศรี), 2553) ความมีเมตตา ความปรารถนาดี ความอยากให้ผู้อื่นมีความสุข และประสบความสำเร็จในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2549) ดังเช่นเรื่องในทณตสูตรและสัมพหุลกุมารวัตถุว่า พระพุทธเจ้าเสด็จเข้าไปบิณฑบาตในกรุงสาวัตถี ทอดพระเนตรเห็นพวกเด็ก ๆ เอาท่อนไม้ตั้ง จึงเปล่งอุทานในขณะนั้นว่า “ผู้ใดเฝ้าหา

ความสุขเพื่อตน แต่กลับใช้ท่อนไม้ทำร้ายสัตว์ทั้งหลายผู้รักสุข ผู้นั้นตายไปแล้วย่อมไม่ได้รับความสุขเลย ส่วนผู้ใดใฝ่หาความสุขเพื่อตน ไม่ใช่ท่อนไม้ทำร้ายสัตว์ทั้งหลายผู้รักสุข ผู้นั้นตายไปแล้วย่อมไม่ได้รับความสุข” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/131-132/73) จากพุทธพจน์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า บุคคลที่แสวงหาความสุขส่วนตัวโดยการทำร้ายหรือใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นหรือสัตว์อื่นจะไม่สามารถได้รับความสุขจริง ๆ เพราะการกระทำที่เป็นอันตรายและทำลายชีวิตไม่สอดคล้องกับหลักการของความสุขที่แท้จริงในทางกลับกัน บุคคลที่แสวงหาความสุขแต่ไม่กระทำการรุนแรงหรือทำร้ายผู้อื่นจะสามารถได้รับความสุขจริง ๆ เพราะการปฏิบัติอย่างเมตตาและปราศจากความรุนแรงส่งเสริมความสุขและความสงบอย่างแท้จริง

5. การพูดถูกกาล หมายถึง การพูดอยู่ในลักษณะของ “ความพอเหมาะสมควร” คือ พูดในสถานที่ที่เหมาะสม ในเวลาที่เหมาะสม ในปริมาณที่เหมาะสม โดยความเหมาะสมจะมีมากขึ้นอยู่กับเรื่องที่พูด เวลาที่เหมาะสมดังกล่าว ไม่ใช่หมายถึง เวลาเช้า สาย บ่าย เย็น การเข้าใจเช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะจะทำให้เกิดความเชื่อในเรื่องเวลาว่า เวลานั้น เวลานั้น เป็นฤกษ์มงคลหรือไม่มงคล เพราะการเชื่อเรื่องเวลาในลักษณะนี้ ไม่ถูกหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา (พระมหาศรีสุพรรณ อดตทีโป (คำนนท์), 2549) ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงเรื่องฤกษ์ยาม ว่า “สัตว์เหล่าใดประพฤตีสัจธรรมทางกาย วาจา ใจ ในเวลาเช้า ในเวลา กลางวัน หรือในเวลาเย็น เช้านั้น กลางวันนั้น หรือเย็นนั้น ย่อมเป็นฤกษ์ดีของสัตว์เหล่านั้น” (อง.ติก. (ไทย) 20/156/399)

กล่าวได้ว่า หลักการสื่อสารตามจริยธรรมเชิงพุทธ จะต้องตั้งอยู่ภายใต้หลักการ 5 ประการ 1. พูดความจริง การสื่อสารต้องยึดหลักความจริงเป็นสำคัญ 2. พูดสุภาพ คำพูดควรมีลักษณะสุภาพและอ่อนหวาน 3. พูดสิ่งที่เป็นประโยชน์ คำพูดควรมีประโยชน์ต่อผู้พูดและผู้ฟัง 4. จิตเมตตา การสื่อสารต้องมีความปรารถนาดีและไม่ตรีต่อผู้ฟัง และ 5. พูดถูกกาล ควรพิจารณาความเหมาะสมในเวลาและสถานที่

2. หลักปฏิบัติสำหรับผู้รับสาร การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร ซึ่งในกระบวนการนี้ ผู้รับสารถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง หากไม่มีผู้รับสาร การสื่อสารก็จะไม่เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ ผู้รับสารมีบทบาทในการรับฟังและตีความข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสื่อสาร ดังนั้น การเข้าใจและมีคุณสมบัติที่ดีในการรับสารจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอถึงข้อปฏิบัติสำหรับผู้รับสารตามหลักพระพุทธศาสนา โดยพระพุทธเจ้าได้วางหลักอินทรีย์สังวรสำหรับผู้รับสาร ดังจะนำเสนอต่อไปนี้

1. ความหมายของอินทรีย์สังวร คำว่า อินทรีย์สังวร ได้แก่ การสำรวมอินทรีย์ทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดียินร้าย ในเวลาเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องโผฏฐัพพะ รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ ระวังไม่ให้กิเลสครอบงำใจ ในเวลารับรู้อารมณ์ทางอินทรีย์ทั้ง 6 (อภิ.สง.อ. 1/1/285) เป็นการปิดกั้นป้องกัน ไม่ให้บาปอกุศลธรรมทั้งหลายเกิดขึ้นในจิตเวลาที่มีการรับรู้อารมณ์ทางทวารทั้ง 6 หมายถึง การคุ้มครอง การป้องกันรักษาจิตให้มั่นคง เมื่อรับรู้อารมณ์แล้ว อารมณ์ก็จะไม่ฉุดจิตให้ออกไปสนใจภายนอก ไม่หลงยินดีในอารมณ์ที่น่ารัก และไม่เกลียดชังในอารมณ์ที่ไม่น่ารัก (พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ เถร, 2548) นอกจากนี้ พุทธศาสนิกชน ได้ให้ความหมายว่า “อินทรีย์สังวร คือ การสำรวมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ หกอย่างไว้ ด้วยหวังว่า รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และความรูสึกนึกคิดเองในใจอย่าทำความรักใคร่พอใจยินดีหรือความโกรธเคืองหงุดหงิดยินร้าย ให้เกิดขึ้นในใจของตนเองได้ (พุทธศาสนิกชน, ม.ป.ป.)

จึงกล่าวได้ว่า อินทรีย์สังวรในพระพุทธศาสนาเป็นหลักการสำคัญในการปกป้องจิตใจจากการถูกรบกวนโดยประสาทสัมผัส โดยการควบคุมและสำรวมตนไม่ให้ถูกดึงไปในทางที่เป็นอันตรายหรือทำให้เกิดความหลงใหล การรักษาความมีสติและความมั่นคงในจิตใจนี้จะช่วยให้บุคคลที่มีบทบาทในฐานะของ “ผู้รับสาร” สามารถไตร่ตรองข้อมูลและมีวิจาร์ณาญาณพิจารณาต่อสารที่ได้รับถูกต้องและสมบูรณ์

2. วิธีการปฏิบัติตามหลักอินทริยสังวร หลักอินทริยสังวรเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีคุณธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า แนวทางนี้เน้นที่การสำรวมตนและการใช้ประสาทสัมผัสทั้งหกเพื่อเพิ่มความชัดเจนและประสิทธิภาพในการรับรู้และการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ดังนี้

1. การดูเป็น คือ การใช้ศักยภาพของตาในการดูสิ่งต่าง ๆ อย่างมีสติ และเลือกดูแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์
2. การฟังเป็น คือ การใช้ศักยภาพของหูเพื่อเรียนรู้เสียงต่าง ๆ ที่ประสาทหูจะรับได้อย่างมีสติ และเลือกฟังแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์
3. การดมเป็น คือ การใช้ศักยภาพของจมูกในการสูดดมสิ่งต่าง ๆ อย่างมีสติ และเลือกสูดดมแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์
4. การกินเป็น คือ การใช้สติและปัญญาพิจารณาเลือกสรรคินดื่มแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์
5. การสัมผัสเป็น คือ การใช้สติ ปัญญา พิจารณาเลือกสรรใช้สอยแต่สิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์
6. การคิดเป็น คือ การใช้สติ ปัญญาควบคุมพิจารณาความคิดให้เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ และถูกต้อง (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2553)

การสำรวมอินทริยสังวรข้างต้น พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้จัดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. สำรวมระวังในอินทริยทั้ง 6 ด้วยการไม่สอดสายออกไปเที่ยวกระทบหรือผัสสะในเหล่า รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ ที่ไม่จำเป็น เพราะเมื่อไม่เกิดการผัสสะหรือเมื่อผัสสะดับ จึงดับเวทนาได้ อันเป็นไปตามปฏิจกสมุปปาทธรรมฝ่ายนิโรธหรือฝ่ายดับทุกข์
2. อีกในลักษณะหนึ่งนั้น ย่อมไม่สามารถสำรวมได้ตลอดเวลา เพราะความที่ย่อมต้องมีกระทบกันบ้างเป็นธรรมดาในการดำเนินชีวิตแม้แต่ในภิกษุ ที่ประกอบด้วยความสำเร็จแล้วก็ตาม ดังนั้น เมื่อเกิดการกระทบหรือเกิดผัสสะกันแล้ว ก็ให้มีการสังวร สำรวมไม่ให้ยินดียินร้าย ในเวลาที่เห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องโผฏฐัพพะ รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจ หรือการอุเบกขา หรือไม่พัวพันเสียนั่นเอง กล่าวคือ ยังมีความระวังไม่ให้เกิดครอบงำใจ ในเวลารับรู้อารมณ์ทางอินทริยทั้ง 6 อีกด้วย พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2549)

สรุปได้ว่า การสื่อสารต้องการการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร โดยผู้รับสารมีบทบาทสำคัญในการรับฟังและตีความข้อมูล การมีคุณสมบัติที่ดีในการรับสารจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ตามหลักพระพุทธศาสนา การพัฒนาคุณสมบัติของผู้รับสารเกี่ยวข้องกับหลัก “อินทริยสังวร” ซึ่งหมายถึงการสำรวมความรู้สึกจากอายตนะทั้ง 6 เพื่อไม่ให้กิเลสครอบงำใจ การสำรวมนี้ช่วยให้การรับรู้และการตีความข้อมูลเป็นไปอย่างแม่นยำและมีคุณค่า โดยการใช้สติและการควบคุมอารมณ์จะส่งผลให้การสื่อสารมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การประยุกต์การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธ

มรรควิธีการสื่อสารการเมืองในฐานะผู้ส่งสาร

การสื่อสารระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการปกครอง การพัฒนาวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ข้อมูลและนโยบายขององค์กรทางการเมืองเข้าถึงประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน

การตัดสินใจและกิจกรรมต่าง ๆ วิธีในการสื่อสารระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชน มีหลักการที่สำคัญต่อไปนี้

1. การสื่อสารที่โปร่งใส องค์กรทางการเมืองควรสื่อสารข้อมูลที่เป็นจริงและโปร่งใส โดยไม่บิดเบือนหรือปิดบังข้อมูลที่สำคัญ โดยการสื่อสารข้อมูลโดยหลักการของ “ความจริง” จัดได้ว่าเป็นมาตรการในการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้รับสารหรือประชาชน ซึ่งการสื่อสารด้วยข้อมูลที่เป็นจริงจะเป็นเครื่องมือพื้นฐานทำให้เกิดความไว้วางใจและต่อยอดเป็นทำให้เกิดความเชื่อมั่น ดังที่ พระมหากษัตริย์ ธรรมราชา (2557) ได้กล่าวไว้ในประเด็นนี้ว่า “สิ่งที่ถือว่าเป็นผลต่อเนื่องจากความไว้วางใจก็คือ ความเชื่อมั่น อันเป็นความเชื่อมั่นที่บุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลมีต่อการพูดว่ามีความน่าเชื่อถือ และความเชื่อกันดังกล่าวจะกลายเป็นตัวแปรสำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินการตัดสินใจที่จะเลือกเข้าไปมีส่วนร่วมหรือแสดงออกด้วยวิธีการอย่างหนึ่งใดอย่างหนึ่งของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง”

2. การสื่อสารด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ การเลือกใช้คำพูดที่สุภาพและไพเราะในทุกสถานการณ์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักการเมือง เพราะมันช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีทั้งในการประชุมและในการพบปะประชาชน การใช้ภาษาที่สุภาพทำให้การสนทนาเป็นไปอย่างราบรื่นและลดความตึงเครียด ซึ่งทำให้ประชาชนรู้สึกถึงการได้รับความเคารพและเห็นค่าของตน การใช้ถ้อยคำที่สุภาพและไพเราะยังช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มโอกาสในการสร้างความร่วมมือกับประชาชนและฝ่ายต่าง ๆ นักการเมืองที่ใช้ภาษาเชิงบวกและเอื้ออาทรจะสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนเข้าใจและรู้สึกมีส่วนร่วมในนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ การพูดจาที่ดียังช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้นักการเมือง ซึ่งเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความนิยมในตัวนักการเมืองได้อย่างมาก

3. การสื่อสารด้วยข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ เป็นมาตรการจากการจริยธรรมด้าน “การพูดคำที่มีประโยชน์” โดยข้อมูลที่สื่อสารต้องมีความชัดเจนและตรงประเด็น เพื่อให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย และไม่สับสน ข้อมูลควรจัดระเบียบอย่างดีและไม่ซับซ้อน ข้อมูลที่ให้ควรมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจหรือการดำเนินชีวิต การสื่อสารควรเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดโดยไม่มีการซ่อนเร้นหรือปรับแต่งให้ผิดไปจากความจริง เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้และตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูล

4. การสื่อสารที่แสดงความปรารถนาดีและความจริงใจ เป็นมรรควิธีของ “การพูดด้วยเมตตา” การแสดงความปรารถนาดีต่อความเป็นอยู่และความสุขของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักการเมือง เนื่องจากมันสะท้อนถึงความเอื้ออาทรและความตั้งใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง นักการเมืองที่แสดงถึงความปรารถนาดีจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในตัวเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการสนับสนุนจากประชาชน ดังที่ พระมหากษัตริย์ ธรรมราชา (2554) ได้กล่าวไว้ในประเด็นนี้ว่า “ถ้อยคำดี ๆ และมีคุณค่า นั้น เป็นสิ่งที่มนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้ ล้วนมาความต้องการและปรารถนาที่จะสัมผัสทางหู และภาษากายส่วนอื่น ๆ และสิ่งเหล่านี้หากมองในเชิงโลกธรรมนับได้ว่ามีผลอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิต และการดำรงอยู่ของมนุษย์ในกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม”

5. การสื่อสารในสถานที่และเวลาที่เหมาะสม เป็นมาตรการที่เกิดหลักการพื้นฐานที่สำคัญจาก “การพูดถูกกาล” โดยองค์กรทางการเมือง ควรคำนึงถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมที่ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือเข้าร่วมกิจกรรมได้ เช่น การประกาศข่าวสำคัญหรือจัดประชุมควรทำในช่วงเวลาที่ประชาชนมีเวลาว่าง หรือเลือกกำหนดสถานที่ที่สะดวกสำหรับประชาชน กล่าวโดยสรุป หลักการสื่อสารทางการเมืองประกอบด้วย ความโปร่งใสในการให้ข้อมูล การใช้ถ้อยคำที่สุภาพและไพเราะ การนำเสนอข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ การแสดงความปรารถนาดีและความจริงใจ รวมถึงการเลือกสถานที่และเวลาที่เหมาะสม การปฏิบัติตามหลักการ

เหล่านี้ช่วยสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นจากประชาชน ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพระหว่างองค์กรทางการเมืองและประชาชน

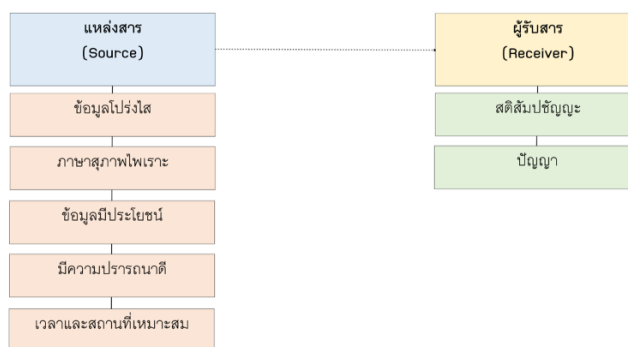
มรรควิธีการสื่อสารเมืองในฐานะผู้รับสาร

ในการรับข้อมูลและข่าวสารจากองค์กรทางการเมือง ผู้รับสารควรใช้หลักอินทรีย์สังวรเพื่อควบคุมการรับรู้ให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ โดยการทำความเข้าใจบทบาทของแต่ละประสาสัมผัสจะช่วยให้การวิเคราะห์และประเมินข่าวสารมีประสิทธิภาพ หลักอินทรีย์สังวรประกอบด้วย การมีสติและวิจารณ์ญาณในการควบคุมข้อมูลจากประสาสัมผัสทั้งหก ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ โดยกระบวนการในการรับสารให้มีประสิทธิภาพมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. สติสัมปชัญญะ หมายถึง ความสามารถในการระลึกรู้และรับรู้กระบวนการของการรับรู้ รวมถึงการตระหนักถึงความรู้สึก ความคิด อารมณ์ และผลกระทบต่อพฤติกรรมของเรา การเข้าใจและควบคุมสิ่งเหล่านี้ช่วยให้เราปรับการตอบสนองของตนเองและหลีกเลี่ยงการถูกโน้มน้าวโดยไม่รู้ตัว ในบริบทของการสื่อสารการเมือง ซึ่งมักใช้รูปแบบต่าง ๆ เช่น คำพูด รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ เพื่อกระตุ้นหรือโน้มน้าวความคิดและอารมณ์ของผู้รับสาร การมีสติสัมปชัญญะจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมันช่วยให้ผู้รับสารมีความระมัดระวังและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีสติ เพื่อไม่ให้ถูกชักจูงหรือหลงเชื่อโดยไม่รู้ตัว จึงกล่าวได้ว่า แสดงให้เห็นว่าการมีสติสัมปชัญญะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและไม่ถูกผลกระทบของอารมณ์หรือการโน้มน้าวที่อาจเกิดขึ้นจากการสื่อสารทางการเมือง

2. การใช้ปัญญากำกับในการตัดสินใจข้อมูลข่าวสารอย่างมีเหตุผล โดยผ่านกระบวนการของการคิด การไตร่ตรองอย่างรอบคอบ การจำแนกอย่างละเอียดและถี่ถ้วน ซึ่งต้องอาศัยอินทรีย์สังวรในการรับรู้หรือพิจารณา คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เช่น การใช้ศักยภาพของประสาทตา ในการพิจารณาข้อมูลข่าวสารจากนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองสามารถทำได้โดยการใช้การสังเกตอย่างละเอียดและมีสติในการวิเคราะห์สิ่งที่เห็น ดูว่าภาพหรือกราฟิกที่ใช้มีลักษณะการออกแบบอย่างไร ดูว่าภาพหรือข้อมูลที่ใช้มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้หรือไม่ และมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือหลักฐานรองรับหรือไม่ รวมถึงการใช้ศักยภาพของประสาทหูฟังว่าข้อมูลที่ได้รับมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้หรือไม่ และมีการอ้างอิงถึงแหล่งที่มาหรือหลักฐานที่ชัดเจน เป็นต้น กล่าวโดยสรุป การรับข้อมูลจากองค์กรทางการเมืองควรใช้หลักอินทรีย์สังวรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 2 กระบวนการหลัก คือ 1. สติสัมปชัญญะ โดยการตระหนักถึงความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเอง เพื่อควบคุมการตอบสนองและหลีกเลี่ยงการถูกโน้มน้าวโดยไม่รู้ตัว และ 2. การใช้ปัญญา การคิดและไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยใช้อินทรีย์สังวรในการตรวจสอบข้อมูล เช่น การวิเคราะห์ภาพและเสียงเพื่อยืนยันความถูกต้องและแหล่งที่มา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากภาพเกี่ยวกับบรรณวิธีในการสื่อสารขององค์กรทางการเมืองและการรับข้อมูลของประชาชนข้างบนนั้น ถือได้ว่าเป็น “ตัวแบบ” ที่ผู้เขียนได้ออกแบบขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างทางเลือกสำหรับการสื่อสารการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ 1. การสื่อสารขององค์กรทางการเมือง ควรมีความโปร่งใส การใช้ภาษาที่สุภาพและไพเราะ การแสดงความปรารถนาดี และการเลือกเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม และ 2. การรับรู้ข้อมูลของประชาชน ควรใช้อินทรียสังวรในการรับฟังหรือรับรู้ข้อมูล ด้วยการมีสติสัมปชัญญะในการตระหนักถึงความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองขณะรับข้อมูล และใช้ปัญญาในการวิเคราะห์ให้ไตร่ตรองข้อมูลอย่างรอบคอบ

สรุป

ในการศึกษาการสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธที่นำเสนอในบทความนี้ ผู้เขียนได้เริ่มต้นด้วยการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการเมืองตามหลักกวีทยาการสมัยใหม่และหลักจริยธรรมเชิงพุทธในมิติของการสื่อสารการเมือง ซึ่งจากแง่มุมเหล่านั้น จึงนำไปสู่การศึกษาตามกรอบของ “พุทธบูรณาการ” โดยใช้หลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการอธิบายและพัฒนามรรควิธีในการสื่อสารการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษา พบว่า การประยุกต์การสื่อสารการเมืองตามกรอบจริยธรรมเชิงพุทธมีความสำคัญทั้งในฐานะผู้ส่งสารคือองค์กรทางการเมืองและผู้รับสารคือประชาชน มีหลักการ ดังนี้ ผู้ส่งสารควรมีบรรณวิธีในการสื่อสารดังนี้ 1. การสื่อสารต้องโปร่งใส ข้อมูลต้องเป็นจริงและไม่บิดเบือน เพื่อสร้างความไว้วางใจและช่วยให้ประชาชนเข้าใจสถานการณ์และนโยบายได้ชัดเจน 2. การใช้ภาษาที่ไพเราะและสุภาพช่วยลดความตึงเครียดและสร้างบรรยากาศที่ดี พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือและลดความขัดแย้ง 3. ข้อมูลต้องมีประโยชน์ ชัดเจนและตรงประเด็น เพื่อให้ประชาชนตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. การแสดงความปรารถนาดีและความจริงใจต่อประชาชนช่วยสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจในองค์กร และ 5. การเลือกเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร ผู้รับสารควรมีวิธีในการรับสาร ประกอบด้วย ประชาชนควรรับข้อมูลจากองค์กรทางการเมืองโดยใช้หลักอินทรียสังวรในการประเมินข้อมูล โดยการใช้ สติสัมปชัญญะ เพื่อควบคุมการตอบสนองและการถูกโน้มน้าวอย่างไม่รู้ตัว รวมถึงการใช้ ปัญญา ในการคิดและไตร่ตรองข้อมูลอย่างรอบคอบ โดยการตรวจสอบที่มาของข้อมูลและความถูกต้องของข้อมูล เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า การปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ คือผู้ส่งสารมีการสื่อสารที่โปร่งใสและเป็นธรรมจากองค์กรทางการเมือง และผู้รับสารมีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีสติและปัญญาจากประชาชนจะช่วยให้การสื่อสารทางการเมืองมีประสิทธิภาพสูงสุด และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรการเมืองและประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2553). *พุทธปรัชญา : มติการมองโลกและชีวิตตามความจริง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- พระครูนิรมัจฉนโพนธิ จนทสาโร (โพธิ์ศรี). (2553). *การประยุกต์ใช้วาจาสุภาษิตในมงคลสูตรกับสังคมไทยปัจจุบัน* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมธีรราชฆานามุนี (โชดก ญาณสิทธิเถร) (2548). *วิปัสสนากรรมฐาน ภาค 2 ว่าด้วยมหาสติปัฏฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

- พระมหาศรีสุพรรณ อุตตทโทโป (คำนนท์). (2549). *การประยุกต์ใช้วาทศาสตร์ที่ปรากฏในคัมภีร์ขุททกนิกายเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2554). *พุทธสันติวิธี : การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง*. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- _____. (2557). *พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (2555). *ผู้นำกับการใช้วาทในการบริหารงานอย่างสร้างสรรค์* (รายงานวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชิต ทนงค์. (2550). *การสื่อสารทางการเมืองกับการสร้างอัตลักษณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พุทธทาสภิกขุ. (ม.ป.ป.). *ตามรอยพระอรหันต์*. กรุงเทพฯ:ธรรมสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า พิมพ์ ธรรมธโร. (2541). *บทสร้างนิสัยแบบอย่าง*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). *การสื่อสารกับการเมือง*. กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์ พริ้นติ้ง.
- อรรวรรณ ปิณฑน์โอวาท. (2544). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- Denton, R.E. & Woodward, G.C. (1990). *Political Communication in America*. New York: Praeger.
- Huggins, R. & Turner, J. (1997). *The politics of influence and control*. In B. Axford (Ed.), *Politics: An Introduction* Routledge.
- McNair, B. (1999). *An Introduction to Political Communication*. New York: Routledge.
- Ranney, A. (1993). *Governing: An introduction to political science*. (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall International

การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม ของพุทธทาสภิกขุ*
BUDDHISM-BASED POLITICAL COMMUNICATION OF BUDDHADASA BHIKKHU

พระมหาธณวัฒน์ ปริยัตติเมธี, พระครูพิศาลพัฒนานุกิจ (สุจินต์ นันทมาศ),
อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

Phramaha Thanawat Pariyatmethi, Phrakhru Pisanpatthananut (Sujin Nantamas),

Apinyar Chatchorfa

วัดศรีบุญเรือง จังหวัดเลย

Wat Si Bunruang, Loei Province

Corresponding Author E-mail: Thanawat25252538@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของพุทธทาสภิกขุ โดยกล่าวถึงการสื่อสารทางการเมือง การใช้พุทธธรรมในทางการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม พุทธทาสภิกขุในฐานะผู้ส่งสารนับเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญที่ใช้หลักพุทธธรรมในทางการเมือง โดยประยุกต์หรือนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและจิตใจของมนุษย์ ผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ เช่น การเทศนาผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งที่วัด โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งท่านได้ให้ความสำคัญกับศีลธรรมว่าเป็นสิ่งที่คุ้มครองรักษาความสงบสุขให้แก่สังคม และนำพามนุษย์ผ่านพ้นวิกฤตทางการเมืองไปได้ แนวทางการสื่อสารทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุ ไม่ได้ระบุเป็นการเฉพาะเจาะจงว่าในขณะช่วงเวลานั้น ระบบการเมืองแบบใดที่ดีที่สุด และเหมาะสมต่อสังคมไทย หากแต่ท่านได้ให้หลักการกว้าง ๆ ไว้ว่า การเมืองที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร ซึ่งต้องการให้มนุษย์ให้ความสำคัญกับธรรมะ นั่นคือศีลธรรม หากทุกคนมีศีลธรรมในการดำเนินชีวิตแล้ว ระบบการเมืองแบบใดก็ย่อมเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมทั้งสิ้น ซึ่งหลักธรรมที่สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว ได้แก่ 1. ทศพิธราชธรรม (ธรรมของนักปกครอง) 2. อปรีหานิยธรรม 7 (ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม) 3. พรหมวิหาร 4 (ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ) 4. สาราณีนัยธรรม 6 (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง) 5. อัมมาชิปไตย (ถือธรรมเป็นใหญ่) และ 6. ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 (ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน) การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของพุทธทาสภิกขุ จึงเป็นกรอบแนวทางในการใช้พุทธธรรมนำการเมือง หรือการพัฒนาสังคมบนฐานพุทธธรรม สารที่ท่านสื่อจึงสามารถนำมาปรับใช้กับบริบทสังคมปัจจุบันได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติและโลกทัศน์ของผู้รับสารว่าจะประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวอย่างไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมส่วนรวมต่อไป

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง; หลักพุทธธรรม; พุทธทาสภิกขุ

Abstract

The objective of this academic article is to analyse political communication according to Buddhadharma of Buddhadasa Bhikkhu by referring to political communication, the use of Buddhadharma in politics and political communication according to Buddhadharma of Buddhadasa Bhikkhu. Buddhadasa Bhikkhu, as a source, is reckoned as a monk who has a vital role in using Buddhadharma in politics by applying or implementing Buddhist principles for

*Received September 21, 2024; Revised November 15, 2024; Accepted November 18, 2024

the best benefits of society as a whole in order to improve the quality of life and the human spirit through various media or channels such as preaching through multiple channels including preaching at temples, on television, radio and print media. Buddhadasa Bhikkhu gave importance to morality, which is the thing that protects and maintains peace in society and leads humans through political crises. The political communication approach of Buddhadasa Bhikkhu needed to specify precisely what type of political regime was best and suitable for Thai society at that time. Still, he did give broad principles about what good politics should look like. He wants people to pay attention to Dhamma so that they have morality. When everyone has morality in their lives, any form of political system is possible for the benefit of all citizens. The Dhamma principles that correspond to such approaches are: 1. Ràjadhamma: virtues or duties of the king; 2. Aparihāniyadhamma: things leading never to decline but only to prosperity; 3. Brahmavihāra: Holy Abidings, 4. Sāraōāyadhamma: states of conciliation, 5. Dhammādhipeyya: supremacy of the Dhamma or righteousness, and 6. Diññhadham mikattha-saṣvattanika-dhamma: virtues conducive to benefits in the present. Political communication, according to the Buddhadharmā of Buddhadasa Bhikkhu, is, therefore, a framework for using Buddhism to lead politics or social development based on Buddhadharmā. Thus, the messages that he communicated can be adapted to suit the current social context, which depends on the attitude and vision of the receivers and how they would apply the principles to bring maximum benefit to society.

Keywords: Political Communication; Buddhadharmā; Buddhadasa Bhikkhu

บทนำ

การเมืองเข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันของประชาชนตลอดเวลาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากรัฐและประชาชนมีปฏิสัมพันธ์กันแทบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิตส่วนใหญ่ของประชาชน (Mueller, 1973) การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) จึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล ที่จะต้องประกอบด้วยปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ 4 ประการ คือ 1. ผู้ส่งสาร (Source) 2. สาร (Message) 3. สื่อหรือช่องสาร (Channel) และ 4. ผู้รับสาร (Receiver) (Berlo, 1960)

ในทางการเมืองพบว่า พระสงฆ์ได้เข้ามามีบทบาทในการสื่อสารทางการเมืองโดยใช้หลักพุทธธรรม ชี้นำสังคมหลายรูป โดยแสดงบทบาทในลักษณะการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางการเมือง และชี้นำให้ผู้คนเห็นถึงการนำหลักธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในบริบทต่าง ๆ เช่น การเทศนาในวัดวาอาราม และผ่านทางสื่อทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ และระบบสังคมออนไลน์ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องของพระพุทธศาสนา กับแนวทางการจัดการความรู้ในแง่มุมที่ต่างกันไป (มงคลชัย วิริยะพินิจ, 2566) ในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่นพระเทพปฏิภาณวาที ในฐานะผู้ส่งสาร ได้มีวิธีการสื่อสารหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ได้อย่างแจ่มแจ้งที่มีเนื้อหาสาระทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างตรงไปตรงมา ท่านเป็นพระภิกษุที่มีวาทศิลป์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหามองทางการเมืองของประเทศ โดยใช้สื่อกระแสหลัก เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ใน

รูปแบบของการเทศนา การบรรยาย การแสดงปาฐกถา รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั้งยูทูป และเฟซบุ๊กซึ่งมีผู้รับสารเป็นจำนวนมากที่มีความสนใจทางการเมือง (สุรพล สุยะพรหม และนันทนา นันทวโรภาส, 2562)

หากพิจารณาในอดีตจะพบว่า การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา เป็นการใช้หลักพุทธศาสนาเข้ามากล่อมเกลาคิดใจให้ประชาชนมีความละเอียดรอบคอบ ความซื่อสัตย์สุจริต และบ่มเพาะให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้จนเกิดสัมมาทิฐิ สามารถนำไปปรับใช้ได้เป็นอย่างดี เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่บนฐานพุทธธรรม เกิดการรู้จักสามัคคีในชุมชนได้ (ธีระวุฒิ อรุณเวช, 2554)

การสื่อสารความคิดทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนยังเป็นการนำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในศาสตร์ของการเมืองการปกครอง หรือรัฐศาสตร์ เป็นแนวคิดที่ดีความคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ (สุรพล สุยะพรหม, 2560) แม้จะไม่ใช่การสื่อสารทางการเมืองโดยตรงที่ส่งไปยังองค์กรทางการเมือง (Political Organization) แต่ถือว่าการสื่อสารไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมือง ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่ไม่ใช่นักการเมือง (McNair, 2007) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งปรากฏคำสอนในสื่ออย่างกว้างขวาง และถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาตามแนวทางคำสอนของท่านอย่างหลากหลาย ตัวอย่างงานเขียนของพุทธศาสนิกชนที่สำคัญ เช่น ธรรมะกับการเมือง การปกครองเผด็จการ ระบบสังคมนิยมตามหลักพระพุทธศาสนา ธัมมิกสังคมนิยม (Drammic Socialism) การกลับมาแห่งศีลธรรม และคู่มือมนุษย์ ซึ่งแม้จะเป็นงานเขียนที่ผ่านเวลามานานแล้วแต่ยังคงทันสมัยและใช้ได้จนถึงปัจจุบัน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของพุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นการสื่อสารผ่านสื่อที่สามารถยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้นในสังคมประชาธิปไตยของไทย

การสื่อสารทางการเมือง

คำว่า การเมือง คือ “การช่วยกันแก้ปัญหาของบ้านเมืองหรือของสังคมทั้งหมดหรือของโลกก็ได้” (พุทธศาสนิกชน, 2531) การเมืองจึงเข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันของประชาชนตลอดเวลา เนื่องจากรัฐและประชาชนมีปฏิสัมพันธ์แทบจะทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ และสังคม โดยส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตส่วนใหญ่ของประชาชน (Mueller, 1973) ด้วยเหตุนี้การเมืองจึงมีความสำคัญกับประชาชน เนื่องจากเรื่องของมนุษย์เป็นเรื่องที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ และแม้แต่หมู่บ้านซึ่งเป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด ก็เป็นเรื่องที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะเราก็เป็นคนหนึ่งในหมู่บ้าน เหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไม่รู้ หรือไม่รับผิดชอบ (พุทธศาสนิกชน, 2531)

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) จึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะ และความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล ซึ่ง McNair (2007) ให้ความหมายของการสื่อสารทางการเมืองว่าเป็นการสื่อสารอย่างตั้งใจ (Purposeful) เกี่ยวกับการเมือง ซึ่งหมายความรวมถึงประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1. การสื่อสารทุกรูปแบบของนักการเมืองและผู้มีบทบาททางการเมืองอื่น ๆ เพื่อจุดประสงค์บางอย่าง 2. การสื่อสารจากผู้เล่นที่ไม่ใช่นักการเมือง (Non-politician Actors) เช่น ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง นักข่าว นักหนังสือพิมพ์ไปยังนักการเมือง และ 3. การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่กล่าวมาและกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ที่ปรากฏในการรายงานข่าว บทบรรณาธิการ และรูปแบบอื่น ๆ ที่ปรากฏในสื่อซึ่งเกี่ยวข้องกับการอภิปรายทางการเมืองและการสื่อสาร (Communication) ที่สมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ซึ่ง Berlo (1960) สรุปไว้มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่

1. ผู้ส่งสาร (Source) ซึ่งจะต้องมีความรู้และทักษะในการสื่อสาร มีทัศนคติ มีระบบสังคมและระบบวัฒนธรรม
2. สาร (Message) ที่ประกอบด้วย รหัส เนื้อหา และการจัดเสนอทั้งรหัสเนื้อหา
3. สื่อหรือช่องสาร (Channel)
4. ผู้รับสาร (Receiver) ที่ประกอบด้วย ทักษะในการสื่อสาร ทัศนคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรม

กล่าวโดยสรุปคือ การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากการส่งสาร รับสาร ผ่านไปยังอีกฝ่ายเพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่ต้องการสื่อออกไปเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง

การใช้หลักพุทธธรรมในทางการเมือง

พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยอย่างใกล้ชิด การน้อมนำเอาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องดีงาม ล้วนเชื่อมโยงเข้ากับหลักการที่ว่า มนุษย์ต้องประพฤติตนเพื่อให้เป็นประโยชน์และต้องอยู่ในศีลธรรม การนำหลักพุทธธรรมมาปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา จึงเป็นกระบวนการแก้ปัญหาแบบองค์รวม เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้สามารถหลุดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ ได้ (พระพรพรณธานุพงศ์ มุ่งหมาย และคณะ, 2563)

การใช้หลักพุทธศาสนาเข้ามากล่อมเกลาคิดใจต้องมีการให้ความรู้ในเรื่องของจิตสำนึก ความละเอียด ต่อบาป ความซื่อสัตย์สุจริต และบ่มเพาะให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง นักการเมืองต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน ต้องมีความรับผิดชอบหน้าที่และมีเอกลักษณ์ที่ดี ส่วนประชาชนก็ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลจริยธรรมของนักการเมือง และต้องไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียงซึ่งผิดทั้งกฎหมายและจริยธรรม ด้านพรรคการเมือง ต้องควบคุมดูแลพฤติกรรมของนักการเมืองที่สังกัดของพรรคให้ได้คนดีเข้ามาในสภามากยิ่งขึ้น (วริยา ชินวรรณ และฐิตารีย์ ศิริศรีรัชชัย, 2558) จากที่กล่าวมาจึงเป็นการใช้พุทธธรรมพัฒนาสังคมไปสู่สัมมาทิฐิ

ตัวอย่างการใช้พุทธธรรมในการพัฒนาสังคม เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้จนเกิดสัมมาทิฐินี้ ธีระวุฒิ อรุณเวช (2554) สรุปไว้ 7 ประการ ได้แก่

1. สัมมาอาชีวะ เป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยการเกื้อกูลต่อตนเองและผู้อื่น โดยการประกอบอาชีพที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสุข
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีรากฐานมาจากคุณธรรมทางศาสนา เป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นจนเกิดความยั่งยืน
3. การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านสถาบันครอบครัวบนฐานพุทธธรรม โดยใช้ครอบครัวสร้างความสันติสุขให้แก่สังคมส่วนรวม เช่นการส่งเสริมให้ครอบครัวอบรมสั่งสอนบุตรหลานโดยใช้หลักพรหมวิหาร
4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ซึ่งจะเป็นการฝึกเด็กให้เรียนรู้และปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเมตตา และมีความรับผิดชอบต่อกันเองและผู้อื่นได้
4. หลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ 3 ด้าน คือ ศีล สมาธิ และปัญญา และใช้กระบวนการคิดแบบโยโสมนสิการ
5. การสนทนาอย่างมีสติ โดยการให้เกียรติคู่สนทนา เช่น ตั้งใจฟัง สบตา หลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมอื่นในขณะที่สนทนา
6. อปปริหานิยธรรม 7 ประการ โดยประยุกต์ใช้กับการทำงานในสังคม เป็นการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมโดยใช้พุทธธรรมเป็นฐานเพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

7. หลักอริยสัจ 4 เป็นหลักคิดเพื่อการแก้ไขปัญหาอันจะนำไปสู่ความสันติสุข โดยนำหลักธรรมนี้มาใช้เป็นวิธีคิด เพื่อให้สามารถมองเห็นหนทางในการแก้ไขปัญหา

การใช้พุทธธรรมมาพัฒนามนุษย์เพื่อให้มีคุณภาพทั้งชีวิต จิตใจและพฤติกรรม ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันด้วยความสุข สันติ มีน้ำใจต่อกัน จำเป็นต้องแปลความหมายเหล่านั้นออกมาเป็นนามธรรมและรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจมีการแปลความหมายหลายหลากได้ เพราะในสาระแห่งพุทธธรรมเองก็มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคลเป็นหลายระดับ ตั้งแต่ระดับกัลยาณปุถุชนไปจนถึงระดับอริยบุคคลชั้นต่าง ๆ ในการพัฒนาระดับมหัพภาค ซึ่งครอบคลุมสังคมทั้งประเทศ ควรที่จะมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาศาสนา ศีลธรรม ในระดับที่ถือว่าเป็นความจำเป็นพื้นฐานสำหรับการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบและความเกื้อกูลต่อกัน อย่างไรก็ตาม การใช้พุทธธรรมก็ยังมีรายละเอียดของระดับภาวะที่ต่างกันเป็นหลายระดับจำเป็นจะต้องขยายความออกมาเป็นเจตคติและพฤติกรรมในขอบเขตที่แคบลงโดยน่าจะจะมีเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างน้อย 2 ประการ คือ 1. ควรให้ถูกต้องตามหลักพุทธธรรมโดยถือเอาพระไตรปิฎกเป็นหลักในการพิจารณา และ 2. ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผลแก่คนส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็ต้องมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้คนได้มีโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพ ไปได้สูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคลด้วย (สุภาพรณ ฦ บางช้าง และคณะ, 2527)

บทบาทของพระสงฆ์ในการสื่อสารทางการเมืองโดยใช้หลักพุทธธรรม มีหลายรูปที่ได้แสดงบทบาทในลักษณะการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทางการเมือง และชี้แนะให้ผู้คนเห็นถึงการนำหลักธรรมคำสั่งสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในบริบทต่าง ๆ เช่น การเทศนาในวัดวาอาราม และผ่านทางสื่อทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ หนังสือพิมพ์และระบบสังคมออนไลน์ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องของพระพุทธศาสนา กับแนวคิดการจัดการความรู้ในแง่มุมที่ต่างกันไป (มงคลชัย วิริยะพินิจ, 2566) ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการสื่อสารทางการเมืองที่เชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อยกระดับจิตใจ และพฤติกรรมที่ดีแก่คนในสังคมทั้งนักการเมืองและประชาชนทั่วไปผ่านสื่อตนเอง

กล่าวโดยสรุปคือ การใช้หลักพุทธธรรมในทางการเมืองคือ การประยุกต์ใช้ หรือการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและจิตใจของมนุษย์ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การเทศนาผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งที่วัด โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์และระบบสังคมออนไลน์

การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของพุทธทาสภิกขุ

พุทธทาสภิกขุ เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มีชีวิตอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2449-2536 ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีความโดดเด่นในการประกาศคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทในการเป็นนักคิด นักเขียนคนสำคัญ ที่ได้แสดงความคิดเห็นในทางการเมืองการปกครองในยุคนั้นทั้งในทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ในทางตรงนั้นท่านได้กล่าวถึง ติความ และวิจารณ์ระบอบการเมืองการปกครองในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ส่วนในทางอ้อมคือการที่แนวความคิดทางการเมือง หรือแม้แต่ทางธรรมของท่านได้ถูกส่งต่อ โดยการถูกหยิบยกนำมาอธิบาย ติความ ขยายความและวิจารณ์ โดยคนรุ่นหลังอย่างกว้างขวางกระทั่งในปัจจุบัน (วันพัฒน์ ยังมีวิทยา, 2560)

พุทธทาสภิกขุมองว่า “ธรรมะกับการเมือง” คือสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ เนื่องจากพื้นฐานแนวคิดทางการเมืองทุกระบบนั้นมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความผาสุกให้กับมนุษย์ โดยมีวิธีการที่แตกต่างกันจึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ ต้องการสื่อสารว่าหากการเมืองใดประกอบด้วยธรรมะย่อมเป็น

การเมืองที่ถูกต้อง เนื่องจากธรรมะคือธรรมชาติ เห็นได้จากในหนังสือธรรมะกับการเมืองที่กล่าวว่าระบบการเมืองต่าง ๆ ไม่ว่าจะจะเป็นประชาธิปไตย สังคมนิยมเผด็จการ หรือราชาธิปไตย ถ้าหากดำเนินการไปเพื่อจุดหมายในการสร้างความผาสุกให้แก่มนุษย์โดยปราศจากปัญหาแล้ว พุทธทาสภิกขุถือว่าเป็นระบบการเมืองที่ถูกต้องทั้งสิ้น ในทางตรงกันข้าม หากไม่เป็นไปเพื่อจุดหมายดังกล่าวแล้ว ท่านก็ถือว่าเป็นระบบการเมืองที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ประกอบด้วยธรรม (พุทธทาสภิกขุ, 2546) “ธรรมะกับการเมือง” จึงเป็นการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) ในลักษณะของการแสดงทัศนะ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ในทางโลกและทางธรรมซึ่งถือว่าพุทธทาสภิกขุเป็นผู้หนึ่งที่มีความแตกฉานในการนำหลักพุทธธรรมมาสั่งสอนประชาชน สาร (Message) ที่สื่อออกมาผ่านสื่อมายังผู้รับสาร (Receiver) จึงช่วยในการปรับทัศนคติ โลกทัศน์ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรมแก่ผู้รับสารที่เป็นประชาชนทั่วไปตลอดจนองค์กรทางการเมือง (Political Organization) ได้

พุทธทาสภิกขุได้เสนอ “ธัมมิกสังคมนิยม” ว่าเป็นแนวคิดทางการเมืองใหม่ในอีกมิติหนึ่งที่มีความแตกต่างไปจากการเมืองสองระบบเดิม เป็นการเติมเต็มในส่วนที่เป็นข้อด้อยของเสรีนิยมประชาธิปไตย และสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ เนื่องจาก “ธัมมิกสังคมนิยม” ที่พุทธทาสภิกขุได้เสนอนี้ มีแนวความคิดทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์ระหว่างธรรมะกับการเมือง โดยเพิ่มเติมคำว่า “ธัมมิก” มาผสมกับ คำว่า “สังคมนิยม” หมายถึง สังคมนิยมที่ประกอบด้วยธรรมะที่มีความมุ่งหมายไปที่การยึดประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างผาสุก (พุทธทาสภิกขุ, 2548)

หลักการของธัมมิกสังคมนิยมมีใจความสำคัญ 5 ประการ (พระสุภาพร เตชธโร และพระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, 2562) ได้แก่

1. ความเท่าเทียม คือ การสนับสนุนความเท่าเทียมในสิทธิและโอกาสในสังคมสำหรับทุกคนโดยไม่ว่าจะเป็นสีผิว ศาสนา วัฒนธรรม หรือสถานะทางเศรษฐกิจ
2. ความยุติธรรม คือ การสร้างระบบที่เป็นธรรมและยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมของมนุษย์
3. การแบ่งแยกอำนาจ คือ การสร้างระบบการปกครองที่มีการแบ่งแยกอำนาจและความเป็นอิสระของสถาบันต่าง ๆ เช่น รัฐบาล กฎหมาย และสื่อมวลชน เพื่อป้องกันการควบคุมอำนาจที่มีโอกาสนำไปสู่การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
4. การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน คือ การสนับสนุนระบบเศรษฐกิจที่สามารถให้ทุกคนในสังคมได้มีส่วนร่วม โดยการสร้างโอกาสทางการศึกษา การเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่ดี และการสร้างโอกาสทางการทำงาน
5. ความเข้มแข็งของสังคม คือ การสนับสนุนการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สังคมมีความแข็งแกร่งและยั่งยืน โดยสนับสนุนการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่คณะ

จากที่กล่าวมา สามารถเชื่อมโยงหลักการธัมมิกสังคมนิยมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

1. หลักความเท่าเทียม สอดคล้องกับหลักสาราณียธรรม 6 โดยเฉพาะข้อสาธารณโภคี คือการแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรมแก่ผู้อื่น และหลักพรหมวิหาร 4 ที่สอนให้มีเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกชั้นวรรณะ
2. หลักความยุติธรรม สอดคล้องกับหลักทศพิธราชธรรม โดยเฉพาะข้อวิโรธนะ คือการประพฤติที่ไม่คลาดจากธรรม และอาชวชะ คือความซื่อตรง
3. หลักการแบ่งแยกอำนาจ สอดคล้องกับหลักการบริหารานียธรรม 7 ที่เน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการปกครอง
4. หลักการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน สอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 ที่เน้นการสงเคราะห์ช่วยเหลือกัน และหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ที่สอนเรื่องการจัดการทรัพยากรและการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล และ
5. หลักความเข้มแข็งของสังคม สอดคล้อง

กับหลักสารานุกรม 6 ที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งการเชื่อมโยงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหลักการของธัมมิกสังคมนิยมมีรากฐานที่สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างสังคมที่เป็นธรรม มีความเท่าเทียม และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรมและการเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน

แนวคิดธัมมิกสังคมนิยมนี้ท่านได้เสนอขึ้นมาในช่วงที่สังคมไทยกำลังอยู่ในช่วงเผชิญหน้าเกิดความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย และอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์อันนำไปสู่ความแตกแยกเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ขึ้น (พระสุภาพร เตชธโร และพระมหา มหวิรินทร์ ปุริสุตโตโม, 2562) ท่านได้แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนในการวิพากษ์วิจารณ์ประชาธิปไตยชนิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเอกัตตนิยมหรือปัจเจกนิยม และคำวิจารณ์ของท่านแสดงให้เห็นชัดว่า ท่านมองเห็นพื้นฐานของทุนนิยมสุดโต่งควบคู่อยู่กับประชาธิปไตยแบบนี้ ทั้งยังเห็นว่า อำนาจครอบงำของทุนและนายทุนผูกขาดเป็นต้นตอปัญหาของประชาธิปไตยในปัจจุบัน ท่านจึงมีจุดยืนชัดเจนว่า ระบบการเมืองที่สอดคล้องกับธรรมะนั้นจะต้องมีพื้นฐานอยู่บนหลักการ “สังคมนิยม” หากแต่จะต้องเป็นสังคมนิยมที่ก่อปรด้วยธรรมะ มิใช่สังคมนิยมชนิดที่ทำลายนายทุนด้วยไฟอาฆาต ซึ่งเป็นสังคมนิยมที่ทำให้ได้เสรีภาพที่ไม่ควรได้ สูญเสียเสรีภาพที่ไม่ควรสูญเสีย และในที่สุดแล้วก็หันไปหาแนวทางวัตถุนิยม สะสมส่วนเกินอยู่ดี สรุปลงได้ว่า แนวคิดธัมมิกสังคมนิยมของพุทธทาสภิกขุคือ วิถีทางที่เน้นผลประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก โดยให้ปัจเจกบุคคลไม่กอบโกยเอาส่วนเกินไม่เห็นแก่ตัว ไม่เป็นทาสของวัตถุและที่สำคัญคือ ต้องประกอบด้วยธรรม (สมคิด คำบอน, 2552) สาร (Message) ดังกล่าวที่พุทธทาสภิกขุสื่อออกมาจึงชี้ให้เห็นว่า แท้จริงแล้วระบบการปกครองใด ๆ ก็ตามหากเป็นไปตามธรรมชาติเพื่อประโยชน์แก่มนุษย์และปราศจากปัญหาเปรียบเหมือนการใช้หลักอริยสัจ 4 ในการปกครอง ซึ่งเป็นกรอบความคิดในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อความสันติสุขของสังคม (ธีระวุฒิ อรุณเวช, 2554) ความคิดดังกล่าวมีลักษณะโดยทั่วไป (General) มากกว่าการชี้เฉพาะ (Specific) กล่าวคือ พุทธทาสภิกขุไม่ได้พูดอย่างเฉพาะเจาะจงว่าในขณะที่ช่วงเวลานั้น ระบอบการเมืองแบบใดที่ดีที่สุดและเหมาะสมต่อสังคมไทย หากแต่ท่านได้ให้หลักการกว้าง ๆ ว่าการเมืองที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร (สมคิด คำบอน, 2552)

หลักคิดของพุทธทาสภิกขุที่กล่าวว่า การเมืองคือธรรมะ ได้ให้ความสำคัญไปที่ธรรมะที่แปลว่า คุณความดี หากทุกคนทำดีทุกที่ย่อมมีความสุขในระดับต่าง ๆ ทั้งหมดบ้าน เมือง ประเทศ และโลก ศีลธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญกว่าสิ่งอื่นใด (พุทธทาสภิกขุ, 2538) ที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนผ่านสาร (Message) ที่มีความชัดเจนในทางการเมืองเกี่ยวกับการขาดศีลธรรมนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชัน การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน ความว่า (พุทธทาสภิกขุ, 2566)

ถ้าศีลธรรมไม่กลับมาโลกาวินาศ	มนุษยชาติเลวร้ายกว่าเครื่องจาน
มีวาทกรรมกึ่งนิทานกึ่งคติเกลียดนิพพาน	ล้วนดีด้านไม่เห็นยวร้ายบังคับใจ
อาชญากรรมเกิดกระหน่ำลงในโลก	มีเลือดโชกแดงฉานแล้วชานไหล
เพราะบ้ากินบ้ากามทรมานเกินไป	บ้าเกียรติก็พอไม่ได้ให้เมาตน
อยากครองเมืองครองโลกโยกกันใหญ่	ไม่มีใครเมตตาใครให้สับสน
ขอศีลธรรมได้กลับมาพาหุมน	ให้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์ทันเวลา

การให้ความสำคัญกับศีลธรรมจึงเป็นสิ่งที่คุ้มครองรักษาความสงบสุขให้แก่สังคมให้คงอยู่ได้ เนื่องจากโดยพื้นฐานของมนุษย์ยังยึดติดกับความรัก โลภ โกรธ และหลง ซึ่งเป็นหนทางสู่อบาย ไม่มีทางถึงนิพพาน เหล่านี้จึงล้วนสร้างปัญหาแก่สังคมส่วนรวม ท้ายที่สุดศีลธรรมจะเป็นสิ่งนำพามนุษย์ผ่านพ้นวิกฤตทางการเมืองไปได้

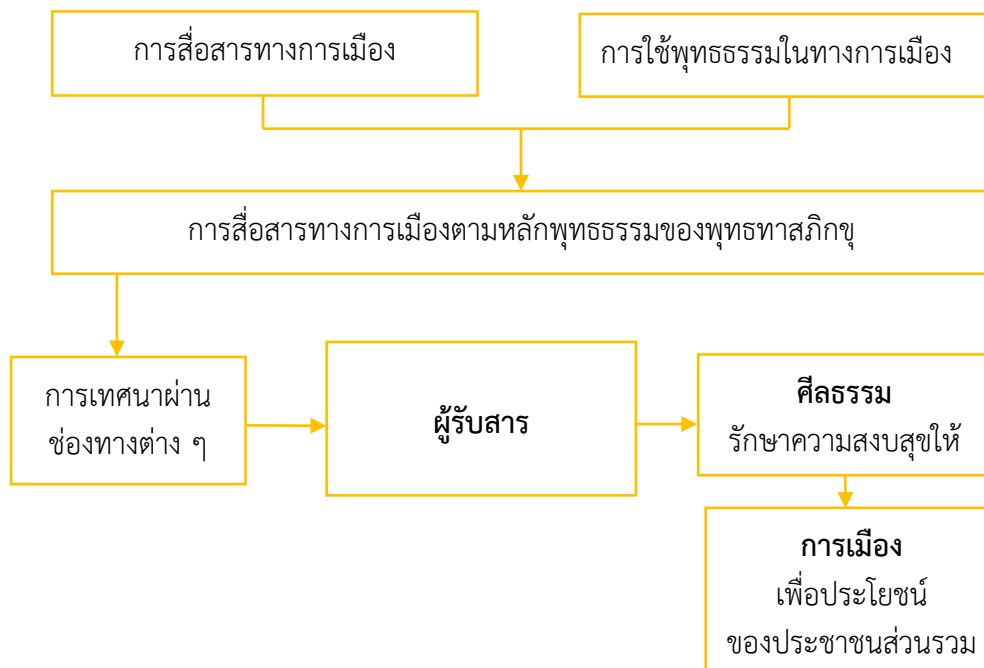

กล่าวโดยสรุปคือ แนวทางการสื่อสารทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุ ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงว่า ระบบการเมืองแบบใดในโลกแห่งความเป็นจริงในช่วงเวลานั้นที่ดีและเหมาะสมต่อสังคมไทยมากที่สุด หากแต่ให้หลักการกว้าง ๆ ว่าการเมืองที่ดีควรเป็นเช่นไรซึ่งท่านต้องการให้มนุษย์ให้ความสำคัญกับธรรมะ คือ ศีลธรรม หากทุกคนมีศีลธรรม ระบบการเมืองใดก็ย่อมเป็นไปได้เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมทั้งสิ้น หลักธรรมที่สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว ได้แก่ 1. ทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมสำหรับผู้ปกครองที่เน้นการมีศีลธรรม คุณธรรม องค์กรประกอบสำคัญ เช่น ทาน (การให้) ศีล (ความประพฤติดีงาม) ปริจาคะ (การเสียสละ) อาชชวะ (ความซื่อตรง) และมัททวะ (ความอ่อนโยน) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพุทธทาสที่ว่า หากผู้ปกครองมีศีลธรรม ไม่ว่าจะเป็ระบบการปกครองใดก็จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 2. อปริหานิยธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความเจริญของหมู่คณะ เน้นการมีส่วนร่วมและความสามัคคี สะท้อนแนวคิดที่ว่าเมื่อทุกคนในสังคมมีธรรมะ ย่อมนำไปสู่ความเจริญของส่วนรวม 3. พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ผู้ปกครองพึงมี ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าผู้มีอำนาจควรมีจิตใจที่ประกอบด้วยธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม 4. สาราณียธรรม 6 หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีในสังคม ที่เน้นการแสดง ความเมตตาทั้งทางกาย วาจา ใจ และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม 5. อัมมาธิปไตย เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับธรรมเป็นใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดของพุทธทาสที่ถือความถูกต้อง ดีงาม เป็นไปตามเหตุผล และ 6. ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ที่สอนเรื่องการจัดการทรัพย์ สอดคล้องกับหลักการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล

แนวคิดของพุทธทาสภิกขุจึงสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการปกครองไม่สำคัญเท่ากับการมีธรรมะหรือ ศีลธรรมของผู้คนในสังคม หากผู้คนในสังคมยึดมั่นในหลักธรรม ไม่ว่าจะเป็ระบบการเมืองใดก็สามารถนำพา สังคมไปสู่สันติสุขได้

การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธ ธรรมของพุทธทาสภิกขุแสดงเป็นความสัมพันธ์ของการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของพุทธทาสภิกขุ ได้ดังภาพ

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของพุทธทาสภิกขุ

จากภาพความสัมพันธ์ของการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม ของพุทธทาสภิกขุ สามารถสรุปผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

1. เกิดการตื่นตัวทางความคิดในสังคมไทยเกี่ยวกับการมองการเมืองผ่านมิติทางธรรม โดยท่านได้เสนอมุมมองที่ว่าเมืองที่ดีต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม ทำให้สังคมเริ่มตระหนักว่าระบอบการเมืองไม่ใช่ตัวชี้วัดความสำเร็จ แต่อยู่ที่คุณธรรมของผู้คนในสังคม
 2. เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับการเมือง จากเดิมที่มักจะโต้เถียงกันว่าระบอบการเมืองใดดีกว่ากัน มาเป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมของคนในสังคม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเมืองที่ดี
 3. เกิดแนวทางการประนีประนอมทางความคิด เพราะการสื่อสารของท่านไม่ได้ปฏิเสธระบอบการเมืองใดโดยสิ้นเชิง แต่ชี้ให้เห็นว่าทุกระบอบสามารถนำไปสู่ประโยชน์ส่วนรวมได้หากผู้คนมีธรรมะ ทำให้ลดความขัดแย้งทางความคิดในสังคม
 4. เกิดการขยายมุมมองทางการเมืองให้กว้างขึ้น โดยไม่จำกัดอยู่เพียงเรื่องการเลือกตั้งหรือระบอบการปกครอง แต่ครอบคลุมถึงการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมของคนในสังคม ซึ่งเป็นรากฐานของการเมืองที่ดี
 5. เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมทางพุทธศาสนากับการเมือง ทำให้พุทธศาสนาไม่ได้ถูกมองว่าแยกขาดจากการเมือง แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเมืองให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้
- ผลลัพธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุได้สร้างการเปลี่ยนแปลงทางความคิดให้กับสังคมไทย โดยเฉพาะการมองการเมืองผ่านมิติทางธรรม ซึ่งยังคงมีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองในสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบัน

สรุป

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการทางความคิดที่ส่งผ่านไปยังอีกฝ่ายเพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่ต้องการสื่อออกไปเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง พุทธทาสภิกขุ นับเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการใช้หลักพุทธธรรมในทางการเมือง โดยการประยุกต์ใช้ หรือการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและจิตใจของมนุษย์ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การเทศนาผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งที่วัด โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ พุทธทาสภิกขุได้ให้ความสำคัญกับศีลธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่คุ้มครองรักษาความสงบสุขให้แก่สังคมให้คงอยู่ และนำพามนุษย์ผ่านพ้นวิกฤตทางการเมืองไปได้ แนวทางการสื่อสารทางการเมืองของพุทธทาสภิกขุ จึงต้องการให้มนุษย์ให้ความสำคัญกับธรรมะ คือศีลธรรม หากทุกคนมีศีลธรรมระบอบการเมืองใดก็ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมทั้งสิ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธีระวุฒิ อรุณเวช. (2554). *กระบวนการพัฒนาสังคมสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขในระดับพื้นที่บนฐานพุทธธรรม*. สืบค้น 7 สิงหาคม 2567, จาก https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/8937/11106.doc.
- พระพรหมธาดาพงศ์ มุ่งหมาย และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมโครงการรักนวลสงวนตัว ของนักเรียนโรงเรียนปรางค์กู๋ อำเภอลำปางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 5(1), 44-56.
- พระสุภาพร เตชธโร และพระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม. (2562). บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง ธรรมิกสังคมนิยม DHAMMIC SOCIALISM เขียนโดย พุทธทาสภิกขุ. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*, 2(3), 10-20.
- พุทธทาสภิกขุ. (2531). *การเมืองคือธรรมะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อรุณวิทยา.

- _____ . (2538). ศิลธรรมกับมนุษยโลก (พิมพ์ครั้งที่ 2). สุราษฎร์ธานี: ธรรมทานมูลนิธิ.
- _____ . (2546). ธรรมะกับการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 2). สุราษฎร์ธานี: ธรรมทานมูลนิธิ.
- _____ . (2548). ธรรมิกสังคมนิยม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- _____ . (2566). แจกมรดกพุทธทาส. นนทบุรี: มูลนิธิสวนแก้ว.
- มงคลชัย วิริยะพินิจ. (2566). มองวัฒนธรรมสู่การจัดการความรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วริยา ชินวรรณ และฐิตารีย์ ศิริศรีษรชัย. (2558). จริยธรรมในวิชาชีพนักการเมือง. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วันพัฒน์ ยังมีวิทยา. (2560). พุทธทาสกับการให้ความชอบธรรมต่ออุดมการณ์แห่งรัฐไทย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 13(1), 181-224.
- สมคิด คำบอน. (2552). แนวคิดธรรมิกสังคมนิยมของท่านพุทธทาสภิกขุกับการพัฒนาประชาธิปไตย (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง และคณะ. (2527). การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล สุยะพรหม และนันทนา นันทวโรภาส. (2562). การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ): ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2540-2560. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(5), 2501-2518.
- สุรพล สุยะพรหม. (2560). *ความคิดทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของพุทธทาสภิกขุ*. สืบค้น 7 สิงหาคม 2567, จาก <https://gps.mcu.ac.th/wp-content/uploads/2017/05/ความคิดทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา.pdf>
- Berlo, D. K. (1960). *The Process of Communication; An Introduction to Theory and Practice*. San Francisco: Rinehart Press.
- McNair, B. (2007). *An Introduction to Political Communication* (4th ed.). New York: Routledge.
- Mueller, C. (1973). *The politics of communication: a study in the political sociology of language, socialisation, and legitimating*. London: Oxford University Press.

พยาบาลยุคดิจิทัล (สวยรวยสุข) กับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริม
การทำงานอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน*
NURSES IN THE DIGITAL ERA (BEAUTIFUL, RICH, HAPPY) AND INTEGRATING THE
PRINCIPLES OF IDDHIPADADHAMMA TO PROMOTE HAPPY WORKING AND
SUSTAINABLE SUCCESS

อัญชลี แสงชาญชัย

Unchalee Saengcharnchai

พิชญานิน คลินิก

Pichayanin Clinic

Corresponding Author E-mail: angie7052@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับพยาบาลวิชาชีพในยุคดิจิทัลที่จำเป็นจะต้องมีการปรับตัว ไม่หยุดที่จะเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพตนเอง รวมทั้งพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้ทันกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้เขียนจึงได้รวบรวมข้อเสนอแนะจากนักวิชาการรวมทั้งนำเสนอความคิดเห็นของผู้เขียนในมุมมองด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ กับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมหรือ อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จมี 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ ทำในสิ่งที่รักและรักในสิ่งที่ทำอย่างมีเป้าหมาย 2. วิริยะ ความเพียรพยายาม 3. จิตตะ ความใส่ใจจดจ่อให้งานสำเร็จ และ 4. วิมังสา ความไตร่ตรองโดยใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผล ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ช่วยให้มีความมั่นใจในการเผชิญหน้ากับปัญหาและเอาชนะกับอุปสรรคต่าง ๆ ช่วยให้ทำงานอย่างมีคุณค่า มีความสุขทุกวัน และประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบูรณาการ; อิทธิบาทธรรม; ส่งเสริมการทำงาน

Abstract

This academic article focuses on the study of professional nurses in the digital era who need to adapt, never stop learning, develop their potential, and develop various skills. Keep up with the rapidly changing world. The author has therefore collected policy suggestions from academics as well as presented the author's opinions from a public administration perspective on strategic human resource management with the integration of the principles of Iddhipadadhamma or Iddhipada 4, which are four moral virtues that will lead to success: 1. Chantha, do what you love and love what you do with a goal; 2. Perseverance, perseverance and effort; 3. Chitta, attention and focus to complete the task 4. Vimansa, pondering using the intellect to consider and detect reasons. This practice helps one gain confidence in facing problems and overcoming various obstacles. It also allows one to work with value, live a happy life every day, and achieve sustainable success.

Keywords: Integration; Iddhipada Principles; Promote Work

*Received August 25, 2024; Revised September 13, 2024; Accepted September 27, 2024

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ คือ ยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนเกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า “Digital Era” หรือ “Digital Disruption” ซึ่งคำว่า Disruption มีความหมายตามพจนานุกรมว่า “การหยุดชะงัก” หรือ การ “แทนที่” สิ่งที่มีอยู่เดิมด้วยสิ่งใหม่ทันที การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลกระทบจากความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตทั้งการเรียน การทำงาน ฯลฯ ซึ่งต่างกับการ “ปรับเปลี่ยน” (Transformation) ที่จะเน้นการพัฒนาจากความต้องการเดิมหรือการต่อยอดจากสิ่งเดิมที่มีอยู่อย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้น คนที่สามารถยอมรับ ปรับตัว และเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ดีก็จะอยู่รอดปลอดภัย เช่นเดียวกับสถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ที่ทำให้ทุกคนทุกอาชีพทั่วโลกตื่นตระหนก ได้รับผลกระทบทั้งต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทุกคนทุกอาชีพต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ต้องปฏิบัติตามนโยบาย Lockdown ต้องอยู่บ้านหยุดเชื้อเพื่อชาติ ต้องเปลี่ยนบ้านเป็นที่ทำงาน (Work From Home) ต้องเปลี่ยนการประชุมในห้องมาเป็นการประชุมผ่านระบบออนไลน์ ต้องเปลี่ยนจากการพบหน้ากันเป็นแค่เห็นหน้ากันผ่านกล้องออนไลน์ ต้องเปลี่ยนชีวิตจากคนที่เคยมีงานทำกลายเป็นคนตกงานทันที หลายองค์กรต้องประกาศหยุดการจ้างงาน ในขณะที่อีกหลายองค์กรก็ต้องพิจารณาปิดตัวเอง อย่างไรก็ตามยังมีบางอาชีพที่ได้รับผลกระทบและต้องปรับตัวอย่างหนักเช่นกันแต่เป็นอาชีพที่ไม่มีวันตกงาน นั่นคือ พยาบาลวิชาชีพที่เป็นหนึ่งในทีมผู้ดูแลสุขภาพที่ต้องเสียสละความสุขส่วนตน ไม่ได้กลับบ้านไปดูแลครอบครัว เพราะต้องอยู่ดูแลผู้ป่วยที่ติดเชื้อทุกขั้วทศวรรษเป็นจำนวนมาก ต้องต่อสู้กับเชื้อโรคร้ายที่มองไม่เห็น ต้องอดหลับอดนอน เมื่อร่างกายอ่อนแอพยาบาลวิชาชีพก็เจ็บป่วยและต้องถูกแยกเพื่อรักษาตัวเช่นกัน ทำให้เกิดปัญหากระทบต่อจำนวนพยาบาลวิชาชีพเฉพาะทางในแต่ละแผนกที่มีไม่เพียงพอ ต้องมีการบริหารจัดการปรับเปลี่ยนให้มีการควมเวรเพิ่ม หรือต้องโยกย้ายพยาบาลวิชาชีพที่ไม่ช่วยมาทำงานทดแทนกัน บางคนก็ต้องไปทำงานทดแทนในสายงานเฉพาะทางที่ไม่ถนัด ไม่มีใครว่างมาช่วยสอนงาน ไม่มีเวลาจะมาเรียนรู้งานใหม่ ต้องอดทนใส่ชุดเหมือนมนุษย์อวกาศที่ทั้งร้อนและอึดอัดหายใจลำบากทั้งวัน ต้องดูแลพยาบาลและสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติผ่านระบบออนไลน์ ฯลฯ จากภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่มากขึ้นและไม่คุ้นเคย รวมทั้งยังถูกคาดหวังจากสังคม ก่อให้เกิดความกดดัน ความเครียด ความขัดแย้งทำงานอย่างไม่มีความสุข กลายเป็นคนที่มีปัญหาทั้งกับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย ส่งผลเสียทั้งต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจจนต้องตัดสินใจลาออกจากอาชีพกัน

ข้อมูลจากสภาการพยาบาลระบุชัดเจนว่า พยาบาลจบใหม่เข้าปฏิบัติงานปีแรกก็ลาออกถึงร้อยละ 48.86 ในปีที่ 2 ลาออกร้อยละ 25 โดยอายุการทำงานของพยาบาลเฉลี่ยที่ 22.5 ปี อัตราการสูญเสียร้อยละ 4 หรือ 7,000 คน ซึ่งการผลิตจำนวน 10,000 คนต่อปีนั้น มีจำนวนเพียงพอ ปัญหาจึงไม่ได้อยู่ที่การผลิต แต่อยู่ที่ไม่สามารถรักษาพยาบาลวิชาชีพไว้ในระบบได้ กลายเป็นอาชีพที่ “คนในอยากออก คนนอกไม่อยากจะเข้า” หากไม่รีบป้องกันและแก้ไขปัญหานี้จะส่งผลกระทบต่อระบบสุขภาพของประเทศอย่างรุนแรงได้

ปี.ศ.	ผู้สำเร็จการศึกษาต่อปี	พยาบาลที่ทำงานในระบบบริการสุขภาพ(คน)	สูญเสีย (3.96% ต่อปี)	พยาบาลที่มีใบอนุญาตทั้งหมด	ประชากร (พันคน)	พยาบาลที่มีใบอนุญาตทั้งหมดต่อประชากรพันคน	พยาบาลที่อยู่ในระบบบริการสุขภาพต่อประชากรพันคน	พยาบาลในระบบบริการสุขภาพ 1 คนต่อประชากร	พยาบาลที่มีใบอนุญาต 1 คนต่อประชากร
2560	9,069	153,260	6,795	191,575	67,653	2.83	2.27	441	353
2565	10,014	168,402	7,017	211,939	68,342	3.10	2.46	406	322
2570	10,190	189,469	7,017	233,334	68,496	3.41	2.77	362	294
2575	10,190	212,302	7,197	251,761	68,055	3.70	3.12	321	270
2580	10,190	229,138	7,161	267,831	66,967	4.00	3.42	292	250

ภาพที่ 1 คาดการณ์พยาบาลวิชาชีพปี 2560-2580

แหล่งที่มา: แผนปฏิรูปกำลังคนและภารกิจบริการด้านสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข ตีพิมพ์ปี 2562

การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์

โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้การเลือก “อาชีพในฝัน” และ “ชีวิตในฝัน” เปลี่ยนไป ฝ่ายทรัพยากรบุคคลขององค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนก็ต้องปรับตัวเองให้ทันที่จะก้าวสู่การเป็น Digital HR เพื่อรองรับโลกยุคดิจิทัลเช่นกัน (HREX.Asia, 2566) ดังนั้นฝ่ายทรัพยากรบุคคลจึงมุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ (Human Capital Management : HCM) เพราะคนเป็นทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่มีคุณค่า (Value Creation) และมีมูลค่าเพิ่ม (Human Asset) ที่ไม่มีค่าเสื่อม ทั้งนี้ ทุนมนุษย์ไม่เพียงแต่เป็นสินทรัพย์หลักสำหรับองค์กรแต่ยังเป็นสินทรัพย์ที่มีความสำคัญต่อการทำงานให้บรรลุพันธกิจขององค์กร (Marcogliese, 2020) การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์จึงเป็นผลลัพธ์ที่มีการนำเอาการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล (Human Resource Management : HRM) ซึ่งเป็นศิลปะในการวางแผน การคัดเลือก สรรหาบุคลากรผู้มีความสามารถ (Talent) จากทั้งภายในและภายนอกองค์กรและมีการจัดวางบุคลากรที่เหมาะสมกับงาน ร่วมกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (Human Resources Development : HRD) เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพจากบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ และความสามารถเฉพาะด้าน เป็นการพัฒนาเพื่อสร้างทักษะที่หลากหลาย (Multi-Skilled) ทั้ง Upskill และ Reskill มีทั้งการฝึกอบรมใน Classroom, E-Learning, Coaching, Mentoring ช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด อีกทั้งยังช่วยให้องค์กรสามารถเก็บรักษาบุคลากรคุณภาพ สร้างแรงจูงใจในการทำงาน รวมไปถึงช่วยให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานและการวางแผนตัวบุคคลในการสืบทอดงาน (Succession Plan) ในอนาคตต่อไป

Tamayo et al. (2024) ปัจจุบันการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ (Human Capital Management: HCM) จึงให้ความสำคัญกับการเพิ่ม “ทักษะใหม่ในยุค AI” ดังนี้

1. การเปลี่ยนทักษะเป็นสิ่งจำเป็นเชิงกลยุทธ์ จากผลการวิจัยรายงานว่า 60% ถึง 70% มองว่าทักษะใหม่เป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูด การมีส่วนร่วม ช่วยรักษาผู้มีความสามารถ (talent) ให้อยู่กับองค์กร
2. การเพิ่มทักษะใหม่เป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารทุกคน แม้ว่าประมาณ 56% ขององค์กรยังคงมองว่าเป็นงานของฝ่ายทรัพยากรบุคคล แต่ยังเป็นความจำเป็นเชิงกลยุทธ์ที่จะต้องนำมาใช้วัดผลงานของกลุ่มผู้นำและผู้บริหารระดับสูงด้วยเช่นกัน
3. การเพิ่มทักษะใหม่เป็นความคิดริเริ่มในการจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นมากกว่าแค่การฝึกอบรม เพราะจะมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการจัดการที่จะเน้นทักษะเป็นศูนย์กลางควบคู่ไปกับการสนับสนุนบุคคลทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกอบรม
4. บุคลากรจะต้องมีความต้องการที่จะเพิ่มทักษะของตนเอง ดังนั้นการสร้างโปรแกรมการเพิ่มทักษะใหม่จะต้องมีความน่าสนใจและมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ให้ความสำคัญกับการอุทิศเวลาและต้องมีทรัพยากรที่เพียงพอเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลประโยชน์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรอย่างแท้จริง
5. การเพิ่มทักษะใหม่จะต้องได้รับการยอมรับว่าเป็นความพยายามร่วมกันภายในองค์กร
6. การเพิ่มทักษะใหม่ให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีการติดตาม วิเคราะห์ และวัดผลประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลงได้

สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ (Human Capital Management : HCM) ในยุคดิจิทัลมีความสำคัญมาก และผู้นำทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศและสนับสนุนการทำงานร่วมกัน ต้องปรับความเคยชินกับการทำงานที่บ้าน (Work from home) มาทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล

ในอดีตองค์กรส่วนใหญ่จะพิจารณารับคนเข้าทำงานจากวุฒิการศึกษา (Degree-Based) แต่ปัจจุบันหลายองค์กรมีการพิจารณาโดยยึดความสามารถ (Competency-Based) ปัจจุบัน พยาบาลวิชาชีพนอกจากจะเรียนรู้ “วิชาการ” (Hard skills : knowledge) แล้วจำเป็นต้องเรียนรู้ “วิชาชีวิต” (Life Skills or Soft skills : know how) ที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งถือเป็นต้นแบบการเรียนรู้แห่งอนาคตเพื่อการอยู่รอด (Learn to Earn) เพราะความรู้ทางวิชาการที่ได้เรียนจากรั้วมหาวิทยาลัยเพียงอย่างเดียวอาจ “ไม่พอ” ที่จะช่วยเตรียม “ความพร้อม” ในการรับมือกับการทำงานในโลกยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น พยาบาลวิชาชีพทุกคนจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพ มี “การเพิ่มทักษะ” (Upskill) ที่เน้นการเพิ่มความรู้ความเชี่ยวชาญในขอบเขตงานปัจจุบันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน รวมทั้งมี “การเรียนรู้ทักษะใหม่” (Reskill) เพื่อเตรียมพร้อมรับหน้าที่หรือบทบาทงานใหม่ ซึ่งมีความจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงภายนอก เช่น เทคโนโลยี การสื่อสาร เป็นต้น

Villirilli (2021) ได้แนะนำ 10 วิธีง่าย ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง ดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับข้อดีหรือจุดแข็งของตนเอง (Focus on your strengths)
2. การตัดแต่ง (Declutter) คือกระบวนการตัดใจหรือปล่อยวางส่วนต่าง ๆ ของเราหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นผลดีกับตนเอง
3. ถามตัวเองด้วยคำถามที่ทรงพลัง (Ask yourself powerful questions)
4. แสวงหาความเห็นและคำแนะนำ (Seek feedback)
5. ทำงานร่วมกับคู่หูที่มีความรับผิดชอบ (Work with accountability partner)
6. เริ่มต้นจากก้าวเล็ก ๆ (Start small) เพราะเป้าหมายที่ใหญ่เกินไปก็ไม่ใช่จุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดเสมอไป
7. เดินหน้าต่อก้าวไปข้างหน้าเรื่อย ๆ (Keep moving forward) เพราะความผิดพลาดถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตัวเอง
8. มุ่งมั่นใฝ่รู้ความอยากรู้อยากเห็น (Commit to curiosity) ซึ่งจะเกิดขึ้นทุกครั้งที่เปิดใจรับกับสิ่งใหม่ ๆ (Beginner's Mind)
9. ชีวิตต้องมีการเคลื่อนไหว (Get moving) เพราะจิตใจที่แข็งแกร่งย่อมมาจากร่างกายที่แข็งแรง
10. เฉลิมฉลองให้กับความสำเร็จเล็ก ๆ น้อย ๆ ระหว่างทาง (Celebrate your successes) ขณะเดียวกันก็ต้องเตรียมพร้อมสำหรับเส้นทางข้างหน้า

ศิริภพ โสมาภา (2023) ผลวิจัยจาก World Economic Forum ระบุว่า ระบบการศึกษาต้องสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถรับคลื่นการเปลี่ยนแปลงจากนวัตกรรมเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ ทักษะเหล่านั้น ถูกเรียกว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) แบ่งเป็น 3 ทักษะหลัก ๆ คือ

1. ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล คือ รู้จักใช้ประโยชน์ และป้องกันตัวเองให้พ้นจากภัยจากโลกออนไลน์ได้
 - 1.1 ความรู้ความเข้าใจข้อมูล (Information Literacy) สามารถแยกแยะข้อมูลจริงและเท็จ แล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้
 - 1.2 ความรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ (Media Literacy) สามารถแยกแยะสื่อที่น่าเชื่อถือ และไม่น่าเชื่อถือได้
 - 1.3 ความรู้ความเข้าใจในคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เกี่ยวเนื่อง (Technology Literacy) สามารถเข้าใจภาษาที่ใช้สื่อสารกับคอมพิวเตอร์ได้

2. ทักษะการเรียนรู้ เพราะความรู้เปลี่ยนแปลงบ่อยขึ้นเรื่อย ๆ เด็กต้องมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดชีวิต หรือ Lifelong Learning ประกอบไปด้วย

2.1 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) คือ “คิดเป็น” เป็น กระบวนการจับประเด็นปัญหา หาข้อมูลอย่างไม่มีอคติ สรุปปัญหา และตัดสินใจ เชื่อหรือลงมือปฏิบัติแก้ปัญหา

2.2 ทักษะในการทำงานร่วม (Collaboration) คือ คิดแบบ Win-Win, มี Mindset แบบ Team-Oriented ได้แก่ Inside-out เช่น การเข้าใจตนเอง และ Outside-In เข้าใจผู้อื่น ได้แก่ Empathy, Deep Listening

2.3 ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ Positive Thinking, Constructive Thinking และ Creative Thinking

2.4 ทักษะในการสื่อสาร (Communication) ทั้งการพูด การเขียน การนำเสนอ การใช้เครื่องมือ

3. ทักษะชีวิต คือ เข้าใจตนเองและรู้จักปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่เด็ก ๆ ควรมีในการดำเนินชีวิต ได้แก่

3.1 ความยืดหยุ่น (Flexibility) การปรับตัว ปรับใจ ปรับวิธีการ รับมือความเปลี่ยนแปลงได้

3.2 ทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership) คือ รู้จักนำ รู้จักตาม รับฟัง ประสานประโยชน์ (Synergy)

3.3 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative)

3.4 การใช้ชีวิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด (Productivity) เช่น การมีเป้าหมาย มีวินัย และการบริหารเวลา

3.5 ทักษะทางด้านสังคม (Social Skills)

SALIKA (2024) รายงานจาก World Economic Forum (WEF) พบว่า องค์กร 44% คาดการณ์ว่า ในอีก 5 ปี ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานจะถูก disrupt และเปลี่ยนไป ดังนั้น ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในโลกยุคใหม่ ทั้ง World Economic Forum (WEF), Forbes, E-Learning Industry, Coursera, Harvard Business Review, HR Forecast, และ LinkedIn Learning พบว่า 10 ทักษะที่องค์กรมองว่าพนักงานต้องมี ถูกจัดอันดับ และให้ความสำคัญสูงสุด เป็น Future of Work 2023 – 2027 ได้แก่

1. ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)
2. ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy)
3. ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Skill)
4. ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence)
5. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
6. ทักษะของผู้นำ (Leadership Skills)
7. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving)
8. ทักษะการปรับตัว (Adaptability)
9. การทำงานเป็นทีม (Teamwork)
10. ทักษะในการรับมือกับความไม่แน่นอนด้วยความยืดหยุ่น (Resilience)

Career Employer (2023) พยาบาลวิชาชีพยุคดิจิทัลที่จบการศึกษาและแยกย้ายไปปฏิบัติหน้าที่ประจำแผนกต่าง ๆ เช่น แผนกไอซียู (Intensive Care Unit : ICU) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตที่มีอาการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บค่อนข้างรุนแรงหรือมีภาวะล้มเหลวของระบบอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายพร้อม ๆ กัน เช่น ระบบหัวใจและหลอดเลือดหัวใจ ระบบทางเดินหายใจ ระบบทางเดินอาหาร หรือ

ระบบอื่น ๆ ที่สำคัญของร่างกายล้มเหลว นอกจากจะต้องมีความรู้พื้นฐานแล้วยังต้องมีทักษะต่าง ๆ ทั้งการ Upskill ให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเกี่ยวกับระบบต่าง ๆ และจะต้องมีการ Reskill เพื่อเพิ่มทักษะที่จำเป็นในการช่วยชีวิตผู้ป่วยในภาวะวิกฤติให้อยู่รอดปลอดภัยดังนี้

1. ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills)

- 1.1 การสื่อสารด้วยวาจา (Oral communication)
- 1.2 การสื่อสารที่ไม่ใช่คำพูด (Non-verbal communication)
- 1.3 ทักษะการให้ความรู้แก่ผู้ป่วย (Patient education skills)
- 1.4 การฟังอย่างกระตือรือร้น (Active listening)
- 1.5 ทักษะการนำเสนอ (Presentation skills)
- 1.6 การสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Written communication)

2. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem-solving Skills)

- 2.1 ความน่าเชื่อถือ (Dependability)
- 2.2 ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
- 2.3 การวิเคราะห์ (Analysis)
- 2.4 ทักษะการฟังที่กระตือรือร้น (Active listening skills)
- 2.5 ทักษะการวิจัย (Research skills)
- 2.6 ทักษะการสร้างทีม (Team-building skills)

3. ทักษะการตัดสินใจ (Decision-making Skills) การตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลตามสถานการณ์และความต้องการของผู้ป่วยแต่ละราย

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ต้องจัดการกับความเครียดและรับมือกับสถานการณ์ที่ยากลำบากได้ดี สามารถสื่อสารข้อมูลในภาวะวิกฤติให้ผู้ป่วยและญาติเข้าใจ เพื่อให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาวะวิกฤติ (Critical Thinking Skills) ในกรณีที่ไม่มีแนวทางแก้ไขหรือคำตอบที่ชัดเจนสำหรับปัญหา จะต้องมีความสามารถในการคิดเพื่อให้การพยาบาลได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้ป่วยอยู่รอดปลอดภัย

6. ทักษะการประเมิน (Assessment Skills) เช่น

- 6.1 การวัดอุณหภูมิของร่างกาย (Temperature measurement of the body)
- 6.2 การตรวจสัญญาณชีพ (Vital signs examination)
- 6.3 การอ่านค่าความดันโลหิต (Blood pressure readings)
- 6.4 การประเมินความเจ็บปวดหรือการดูแลบาดแผล (Pain or wound care assessment)
- 6.5 การเก็บตัวอย่าง (Specimen collection)
- 6.6 การกำหนดความมีชีวิตของเนื้อเยื่อ (Determining the viability of tissues)
- 6.7 การคำนวณความคล่องตัวของผู้ป่วย (Calculating a patient's mobility)
- 6.8 การประเมินความชุ่มชื้นและภาวะโภชนาการ (Assessing hydration and Nutritional)
- 6.9 วิเคราะห์ปฏิกิริยาของผู้ป่วยต่อการบำบัด (Analyzing the reaction of patients to

therapy)

7. ทักษะการสังเกต (Observational Skills) ผู้ป่วยจำนวนมากไม่สามารถสื่อสารได้เนื่องจากได้รับบาดเจ็บหรืออยู่ในภาวะวิกฤต พยาบาลวิชาชีพจะต้องประเมินอาการของผู้ป่วย รับรู้สัญญาณของการเสื่อมสภาพ และแยกแยะระหว่างสิ่งที่ปกติและสิ่งที่ผิดปกติได้

8. การทำงานอย่างมืออาชีพ (Professionalism) การทำงานอย่างมืออาชีพรวมถึงความเป็นผู้นำ การแก้ไขข้อขัดแย้ง การทำงานเป็นทีม การเจรจาต่อรอง และการทำงานร่วมกัน และปฏิบัติตามด้วยความเคารพทั้งต่อผู้ป่วย ญาติ และทีมสหวิชาชีพ

9. ทักษะทางคลินิก (Clinical Skills) พยาบาลวิชาชีพในห้องไอซียูมักต้องใช้อุปกรณ์ที่เป็นนวัตกรรมซึ่งปกติไม่มีใช้ในหน่วยงานอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงวิธีการใช้เครื่องมือต่าง ๆ อย่างถูกต้องปลอดภัย

10. จริยธรรม (Ethics) จะต้องตัดสินใจตามหลักจริยธรรมโดยพิจารณาจากการดูแลพยาบาลผู้ป่วย และต้องแยกแยะระหว่างสถานการณ์ที่มีจริยธรรมและผิดจริยธรรมได้

11. ทักษะการดูแลผู้ป่วยวิกฤติทางเทคนิคและทางคลินิก (Technical and Clinical Critical Care Skills) เช่น การดูแลระยะเฉียบพลัน (Acute Care) เป็นต้น

สรุป พยาบาลวิชาชีพในยุคดิจิทัล นอกจากจะเรียนรู้วิชาการ (Hard skills : knowledge) แล้วจำเป็นต้องเรียนรู้ “วิชาชีพชีวิต” (Life Skills or Soft skills : know how) มี “การเพิ่มทักษะ” (Upskill) ที่เน้นการเพิ่มความรู้ความเชี่ยวชาญในบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมทั้งมี “การเรียนรู้ทักษะใหม่” (Reskill) เพื่อช่วยให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

หลักอิทธิบาทธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2547) ได้ให้ความหมายหลักอิทธิบาทธรรม หรือ อิทธิบาท 4 ว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาที่กล่าวถึงปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ประกอบด้วย 4 ข้อ ดังนี้ 1. ฉันทะ (ความพอใจ) ความสนใจและความพอใจในสิ่งที่ทำ การมีใจรักและมุ่งมั่นในสิ่งที่ทำเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สำเร็จได้ 2. วิริยะ (ความเพียร) ความขยันหมั่นเพียรในการทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ การทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 3. จิตตะ (ความเอาใจใส่) ความตั้งใจและใส่ใจในการทำงาน ทำด้วยความตั้งมั่นและไม่ล้มเลิกง่าย ๆ และ 4. วิมังสา (การพิจารณา) การใช้ปัญญาพิจารณาและแก้ไขปัญหา การวิเคราะห์ และปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2556) ได้กล่าวถึงอิทธิบาท 4 นี้ เกื้อหนุนกันและมักมาด้วยกัน เช่น เกิดฉันทะก็มีใจรักแล้วก็ทำให้พากเพียร เมื่อพากเพียรก็เอาใจจดจ่อใส่ใจอยู่เสมอ และเปิดช่องให้ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง โดยสรุปพอเข้าใจ ดังนี้

1. ฉันทะ ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจฝึกฝนรักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้นอยากทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุถึงจุดหมาย ถึงรักงานและรักจุดหมายของงาน ถ้าสามารถปลุกเร้าฉันทะให้เกิดขึ้นอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงามความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจ อุทิศให้แก่สิ่งนั้นเมื่อรักแท้ก็มอบใจให้อาจถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้

2. วิริยะ ความเพียร ได้แก่ ความอดทนอดกลั้น อดทนอดกลั้น บากบั่น ก้าวไปใจสู้ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้วแม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลู่ถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนานเท่าปีเท่านี้เดือนเขาก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรเท่ากับมีแรงหนุนเวลาทำงานหรือปฏิบัติ

ธรรมก็ตามจิตใจจะแน่วแน่นมั่นคงพุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ พร้อมทั้งมี
ประธานเป็นสังขารคือความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

3. จิตตะ ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ ฝ่าคิดเรื่องนั้น ใจอยู่กับงาน
นั้นไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับเรื่องอื่น ๆ
ใครพูดอะไรเรื่องอื่น ๆ ในใจ แต่ถ้าพูดเรื่องนั้นงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที

4. วิมังสา ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล
และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลย บกพร่อง หรือขัดข้อง เป็นต้น ในกิจที่ทำรู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไข
ปรับปรุง การคิดหาเหตุผล และสอบสวน ย่อมช่วยรวมจิตใจให้คอยกำหนดและติดตามเรื่องที่พิจารณาอย่างติด
ແจตลอดเวลา เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่นแล่นตั้งไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่านไม่ออกแวก และมีกำลัง

สรุป หลักอิทธิบาทธรรม หรือ อิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมนำทางสู่ความสำเร็จ ซึ่งเป็นหลักในการปฏิบัติ
เพื่อเอาชนะอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและความก้าวหน้าในการทำงานตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่ง
ประกอบด้วยฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความพอใจจดจ่อ) วิมังสา (การใช้ปัญญา
ไตร่ตรอง)

การบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม

พยาบาลยุคดิจิทัลกับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม หรือ หลักอิทธิบาท 4 กับการทำงานใน
สถานการณ์วิกฤติ โควิด-19 มีดังนี้

1. ฉันทะ คือ ความพอใจ รักในสิ่งที่ทำ ทำในสิ่งที่รัก มีเป้าหมายในการทำงานให้สำเร็จ แม้จะเกิด
สถานการณ์วิกฤติโควิด-19 ก็พร้อมจะเป็นนักรบในชุดขาวเพื่อต่อสู้กับเชื้อโรคร้ายที่มองไม่เห็น ยอมเสียสละ
ความสุขส่วนตัวแม้จะไม่มีโอกาสได้กลับบ้านไปอยู่ดูแลครอบครัว ก็ยังมีจิตเมตตาและกรุณาอยู่ดูแลพยาบาล
ผู้ป่วย

2. วิริยะ คือ ความเพียร พยายาม เข้มแข็ง อดทน อดกลั้น กับสิ่งที่มากระทบต่อร่างกายและจิตใจ แม้
จะต้องใส่ทั้งหมวกและเสื้อคลุมที่ทั้งร้อนและอึดอัด ต้องอดหลับอดนอน ก็ไม่หวั่นไหวหรือท้อถอยกับความ
ยากลำบากเพื่อช่วยพยาบาลผู้ป่วยให้พ้นทุกข์ทรมาน

3. จิตตะ คือ การตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดความใส่ใจ รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ
งาน แม้จะถูกโยกย้ายไปทำงานทดแทนในสายงานเฉพาะทางที่ไม่ถนัด ไม่สามารถช่วยยื้อชีวิตผู้ป่วยจากเชื้อ
โรคร้าย แต่ก็พยายามอย่างสุดความสามารถที่จะดูแลพยาบาลผู้ป่วยระยะสุดท้ายให้ได้อย่างสบาย จากไป
อย่างสงบ

4. วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหาเหตุผล มีการวางแผน วัตถุประสงค์
คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง แก้ไขปัญหาต่าง ๆ แม้จะต้องเสี่ยงชีวิตกับการทำงานท่ามกลางสิ่งขาดแคลนก็ต้องใช้
ปัญญาคิดหาทางออกในการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เช่น การประดิษฐ์หน้ากากกันละอองฝอย (Face
Shield) จากแผ่นพลาสติกใส, การออกแบบตัดเย็บหน้ากากผ้าที่สอดหน้ากากอนามัยเพื่อใส่ป้องกันทดแทน
หน้ากากอนามัยที่ไม่เพียงพอ, มีการติดต่อประสานงานกับผู้ผลิตในการออกแบบกล่องอะคริลิกให้มีช่องเปิด
และสามารถเลื่อนขึ้นลงได้เพื่อสะดวกในการทำหัตถการในการใส่ท่อช่วยชีวิตและยังช่วยป้องกันการ
แพร่กระจายเชื้อโรค เป็นต้น

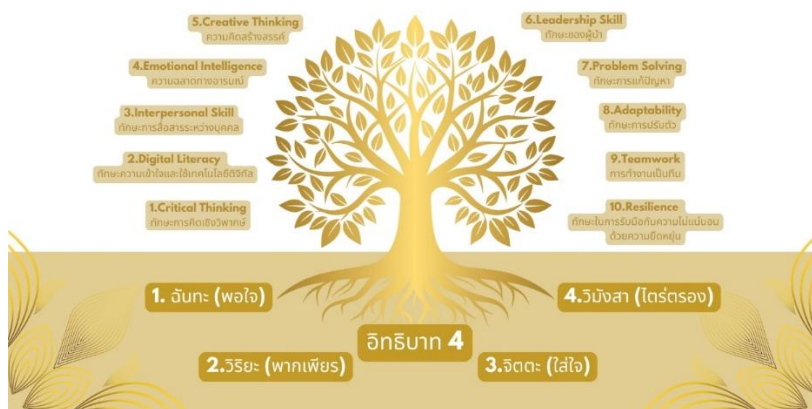

ภาพที่ 2 การบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมเพื่อพยาบาลผู้ป่วยในสถานการณ์วิกฤตโควิด-19

สรุป พยาบาลยุคดิจิทัลกับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม หรือ อิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมนำทางสู่ความสำเร็จ มี 4 ประการ 1.ฉันทะ (ความพอใจ) 2.วิริยะ (ความเพียร) 3.จิตตะ (ความใส่ใจ) และ 4.วิมังสา (ใช้ปัญญาไตร่ตรอง) ซึ่งเป็นหลักในการปฏิบัติเพื่อเอาชนะอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ทางการเมืองอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาข้อมูลและได้รวบรวมข้อเสนอแนะจากนักวิชาการรวมทั้งความคิดเห็นของผู้เขียนในมุมมองด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ (Human Capital Management : HCM) กกับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม หรือ อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมหรือรากฐานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จมี 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ ทำในสิ่งที่รักและรักในสิ่งที่ทำอย่างมีเป้าหมาย 2. วิริยะ ความเพียรพยายาม 3. จิตตะ ความใส่ใจจดจ่อให้งานสำเร็จ และ 4. วิมังสา ความไตร่ตรองโดยใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผล

ภาพที่ 3 พยาบาลยุคดิจิทัลกับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม

สรุป พยาบาลวิชาชีพยุคดิจิทัลเปรียบเสมือนต้นไม้ที่จะเติบโตอย่างยั่งยืนได้ จำเป็นจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งถือเป็นต้นแบบการเรียนรู้แห่งอนาคตเพื่อการอยู่รอด (Learn to Earn) และอยู่รุ่ง การนำองค์ความรู้ใหม่โดยยึดหลักอิทธิบาทธรรมหรืออิทธิบาท 4 ซึ่งเปรียบเสมือนรากที่มั่นคงแข็งแรง เป็นฐานสำคัญสู่ความสำเร็จ 4 ประการ ซึ่งฉันทะ (ความพอใจ) และวิริยะ (ความเพียร) จะเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้มีความมั่นใจในการเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ส่วนจิตตะ (ความใส่ใจ) และวิมังสา (ใช้ปัญญาไตร่ตรอง) จะเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้เอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้น การทำงานคือการพัฒนาศักยภาพตนเอง รวมทั้งการเพิ่มทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นทั้ง Upskill และ Reskill ซึ่งเปรียบเสมือนการแตกกิ่งก้านใบ เพื่อต่อยอดความรู้ความสามารถ เป็นแนวทางปฏิบัติที่จะช่วยให้พยาบาลวิชาชีพยุคดิจิทัลทำงานอย่างมีคุณค่า มีความสุขทุกวัน และประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2556). *พุทธธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: บริษัทสหธรรมมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2547). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ศิริภพ โสมาภา. (2023). *21st Century Skills ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 30 กรกฎาคม 2567, จาก <https://smart-icamp.com/2021/07/06/21st-century-skills-Career-Employer>.
- Career Employer. (2023). *ICU Nursing Skills: Which are Essential in 2024*. Retrieved Aug 1, 2024, from <https://careeremployer.com/nursing/specialized/icu-nursing-skills/>
- HREX.asia. (2566). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล (Human Resource Development in Digital Age)*. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2567, จาก <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190425-human-resource-development-digital/>
- Marcogliese et al. (2020). *Human Capital Management: The Mission Critical Asset*. Retrieved July 26, 2024, from <https://corpgov.law.harvard.edu/2020/06/30/human-capital-management-the-mission-critical-asset/>
- SALIKA. (2023). *WEF เปิด เทรนด์การบริหารบุคลากร ปี 2567 เผย “พนักงานขาดทักษะ” คือ ปัญหาอันดับหนึ่ง* ที่ทำให้องค์กรยุคใหม่ไปต่อไม่ได้. สืบค้น 18 กรกฎาคม 2567, จาก <https://www.salika.co/2024/01/27/wef-hr-trend-2567/>
- Tamayo et al. (2024). *Designing a Successful Reskilling Program*. Retrieved Aug 2, 2024, from <https://hbr.org/2024/07/designing-a-successful-reskilling-program>
- Villirilli, G. (2021). *10 simple ways to work on self-improvement*. Retrieved July 18, 2024, from <https://www.betterup.com/blog/ways-to-start-working-on-self-improvement>

การบูรณาการกุญแจแห่งปัญญาของสถาบันพลังจิตธรรมะจักรวาล (PDJ Institute)
กับนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ : แนวทางการส่งเสริมทักษะและสุขภาวะผู้สูงอายุ
ผ่านหลักภavana 4*

THE INTEGRATION OF THE KEY TO INTELLECTUALS FROM THE PALANGJIT
DHARMA JAKRAWARN INSTITUTE WITH PUBLIC HEALTH POLICY:
A GUIDELINE FOR PROMOTING SKILLS AND WELL-BEING
OF THE ELDERLY THROUGH THE BHAVANA 4

ฐิรวรา โรจนสกุลเกต

Thiwara Rojanaskulked

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: eak.mcu1@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาการบูรณาการกุญแจแห่งปัญญาของสถาบันพลังจิตธรรมะจักรวาล เพื่อเสริมสร้างทักษะและสุขภาวะแบบองค์รวมของผู้สูงอายุที่ครอบคลุมและยั่งยืนโดยผ่านหลักภavana 4 โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความและข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสื่อออนไลน์ในประเด็นแนวทางการส่งเสริมทักษะและสุขภาวะของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การใช้แนวคิดหลักการกุญแจแห่งปัญญาของสถาบันพลังจิตธรรมะจักรวาลและหลักภavana 4 สามารถเป็นแนวทางในการเสริมสร้างทักษะและสุขภาวะที่ดีเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่ 1. ด้านสังคม(กายภavana) ส่งเสริมการเรียนรู้การดูแลสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ด้วยการเสริมทักษะการปรับตัว ทักษะการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและทักษะการสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข 2.ด้านอารมณ์(ศีลภavana) ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้สูงอายุ ครอบครัวและชุมชน ด้วยการเสริมทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์และทักษะการควบคุมอารมณ์ 3.ด้านจิตใจ (จิตตภavana) ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจและการฝึกสมาธิเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจ ด้วยทักษะการจัดการความเครียด 4. ด้านปัญญา(ภavanaปัญญา) ส่งเสริมการพัฒนาปัญญาด้วยทักษะการวางแผนและทักษะการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

คำสำคัญ: กุญแจแก้ดอก; นโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ; สุขภาวะผู้สูงอายุ; หลักภavana 4

Abstract

This academic article aims to study the integration of the Keys of Intellectual from the Palangjit Dharma Jakrawan Institute to enhance comprehensive and sustainable skills and holistic well-being of older people through the Four Aspects of Development (Bhavana 4). The study was conducted through research of documents, textbooks, articles, and information from online networks and media on the topic of approaches to promote the skills and well-being of older people. The results show that using the concept and principles of the Keys of Intellectual from the Palangjit Dharma Jakrawan Institute and the Four Aspects of

*Received September 15, 2024; Revised October 18, 2024; Accepted October 23, 2024

Development can serve as a guideline for enhancing skills and well-being to promote the quality of life for older people. It consists of four aspects: 1. Social aspect (Kaya-Bhavana): Promotes learning about physical and mental health care by enhancing adaptation skills, communication and social interaction skills, and skills for building understanding and peaceful coexistence. 2. Emotional aspect (Sila-Bhavana): Promotes the creation of social relationships between older people, families, and communities by enhancing creative conflict management skills and emotional control skills. 3. Mental aspect (Citta-Bhavana): Promotes mental development and meditation practice to enhance mental well-being through stress management skills. 4. Intellectual aspects (Panna-Bhavana): Promotes intellectual development through planning and management skills and rational decision-making skills.

Keywords: Nine Keys; Public Health Policy; Elderly Well-being; Bhavana 4

บทนำ

การสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลกและมีประชากรสูงวัยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากถึง 1,109 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 14% ของประชากรโลก ประเทศในแถบเอเชียพบว่าประเทศจีนมีผู้สูงวัยมากที่สุดในโลกโดยมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 265 ล้านคน ประเทศไทยเป็นประเทศลำดับที่สามในทวีปเอเชียที่โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่าอัตราการเกิดของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่องโดยจะเห็นได้ชัดเจนจากสถิติในช่วงปี 2548-2549 ที่อัตราการเกิดเหลือเพียงร้อยละ 10.9 ต่อประชากร 1,000 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ในทางกลับกันประชากรเพิ่มช้าลงแต่จำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุกลับมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในปี 2565 ประเทศไทยมีประชากรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทยประชากรไทยมี 66 ล้านคน ในจำนวนนี้มีประชากรสูงอายุคิดเป็นร้อยละ 20 % ของประชากรทั้งหมดในอีกไม่เกิน 10 ปีข้างหน้าประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (รศรินทร์ เกรย์และคณะ, 2556) สถานการณ์นี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการวางแผนและพัฒนานโยบายด้านสาธารณสุขเพื่อรองรับความต้องการเฉพาะของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งมีความท้าทายทั้งในเรื่องของสุขภาพกาย จิตใจและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่สังคมผู้สูงวัย เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ด้วยการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) เป้าหมายเพื่อกำหนดทิศทางและนโยบายด้านยุทธศาสตร์รวมถึงมาตรการต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพัฒนาและการปรับปรุงระยะยาวเพื่อให้ถึงเป้าหมายแห่งความมั่นคงของสังคม ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมความพร้อมในมิติต่างๆ เช่น การให้บริการด้านสุขภาพ การจัดสรรสวัสดิการทางสังคมอันพึงได้รับ การส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้เพื่อสร้างเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้ในระดับต้นและลดการพึ่งพาผู้อื่นรวมไปถึงสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจควบคู่กัน (สุทธิพงศ์ บุญผดุง, 2554)

อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2563 จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น 12 ล้านคนคิดเป็น 18.1 % ของประชากรทั้งประเทศ นอกจากนี้ ในปี 2565 ประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็น 13 ล้านคนหรือประมาณ 20 % ของประชากรทั้งหมด กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เผยแพร่จำนวนสถิติจำนวนผู้สูงอายุสัญชาติไทย พ.ศ. 2567 ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิ.ย. 2567 พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 13,450,391 คน จากจำนวนประชากรไทยทั้งหมด 64,989,504 คน หรือร้อยละ 20.70 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด การเติบโตของประชากรผู้สูงอายุนั้นยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คาดว่า

ในอีก 20 ปีข้างหน้า ประชากรผู้สูงอายุวัย 80 ปีขึ้นไปจะเพิ่มเป็น 3.4 ล้านคน คิดเป็น 5.2% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งสะท้อนถึงสังคมผู้สูงอายุที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การพัฒนานโยบายสาธารณะด้านสุขภาพเพื่อรองรับความต้องการและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) เมื่อศักราชที่ 12 เดือนกันยายน พ.ศ. 2557 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน 11 ด้าน นโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ คือ นโยบายด้านที่ 3 การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐโดยแผนดังกล่าวได้ให้ความสำคัญต่อ “วงจรชีวิต” โดยมีวิสัยทัศน์ “ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคม” ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2552) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการประมวลผลและพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ อย่างไรก็ตามปัญหาที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญนั้นไม่ใช่เพียงแต่การเสื่อมสภาพทางร่างกายที่มักจะมีมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นโรคเรื้อรัง ภาวะเสื่อมถอยทางร่างกาย แต่ยังรวมถึงความโดดเดี่ยว ความรู้สึกไม่มีคุณค่า การสูญเสียความมั่นคงทางจิตใจที่เป็นปัญหาหลักที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและการใช้ชีวิตประจำวัน (World Health Organization, 2021) อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ยังคงมีอยู่ทั้งในด้านการดำเนินนโยบายและการตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจและจิตวิญญาณซึ่งยังไม่ได้ได้รับความสนใจอย่างเพียงพอ (กรมสุขภาพจิต, 2564) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยตรง นโยบายสาธารณะด้านสุขภาพจึงจำเป็นต้องปรับปรุงเพื่อรองรับความต้องการเฉพาะของกลุ่มนี้ที่จะสามารถตอบโจทย์ปัญหาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีแนวทางที่มองเห็นปัญหาในมิติที่หลากหลาย

การเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์นั้นไม่สามารถมองเพียงปัญหาของผู้สูงอายุในด้านกายภาพเท่านั้นแต่ควรพิจารณาด้านจิตใจและจิตวิญญาณควบคู่กัน สถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาลเป็นสถาบันที่มุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์แบบทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมโดยมีหลักการในการพัฒนาคือหลักการกุญแจเก้าดอก ซึ่งประกอบด้วย 9 องค์ประกอบดังนี้ กุญแจแห่งความเพียร กุญแจแห่งปัญญา กุญแจแห่งการสำรวจตน กุญแจแห่งการสื่อสารและทักษะทางปัญญา กุญแจแห่งการแก้ไขปัญหา กุญแจแห่งการคิดบวกและการให้อภัย กุญแจแห่งภาวะผู้นำ กุญแจแห่งการยอมรับความหลากหลายและ กุญแจแห่งการเป็นผู้ให้ ผู้เขียนจึงเสนอแนวทางบูรณาการกุญแจดอกที่ 2 ของหลักการกุญแจเก้าดอก นั่นคือ “กุญแจแห่งปัญญา The key of intellectual” ที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญาและจิตใจเป็นความสามารถของบุคคลในด้านการเรียนรู้และรู้จักการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านหลักธรรมของพระพุทธศาสนา (สถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาล, 2550) ภาวนา 4 ซึ่งประกอบด้วย กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนาและปัญญาภาวนา เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุได้ (พุทธสาสภิกขุ, 2535) จากการศึกษาพบว่ามีงานวิจัยของ พรณี วงศ์จำปาศรี (2565) ที่สนับสนุนการใช้หลักธรรมในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ได้ทำวิจัยเรื่อง กระบวนการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรมในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การให้ความรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ การส่งเสริมการดูแลตนเอง การเยี่ยมเยียนและการเอาใจใส่จากลูกหลานและการสร้างพลังมวลชนผ่านกิจกรรม ทางศาสนาและประเพณี โดยมีการบูรณาการหลักภาวนา 4 ประกอบด้วย กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนาเข้ากับการส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ผ่านการกำหนดจิตให้อยู่กับร่างกาย การรักษา

คือ การทำจิตใจให้สงบและการวางใจยอมรับความจริงของชีวิต โดยใช้ความอดทนและความเพียรพยายามเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามการบูรณาการหลักธรรมเข้ากับนโยบายสาธารณะยังเป็นเรื่องที่ต้องการการศึกษาเพิ่มเติม

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการกฎแห่งปัญญาของสถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาลกับนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพโดยใช้หลักภavana 4 เพื่อเสริมสร้างทักษะและสุขภาพแบบองค์รวมของผู้สูงอายุที่ครอบคลุมและยั่งยืน

แนวคิดนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะ (Public Policy) คือ แนวทางหรือกรอบการดำเนินการที่ภาครัฐกำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านต่างๆ เช่น สุขภาพ การศึกษาและความปลอดภัย นโยบายสาธารณะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้ในการจัดการทรัพยากรสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นโยบายสาธารณะ หมายถึง โครงการและกลยุทธ์ที่ถูกกำหนดขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ กระบวนการในการกำหนดนโยบายนี้เริ่มต้นจากการวางเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการบรรลุจากนั้นจึงพัฒนาแนวทางและกลยุทธ์ที่จำเป็นในการนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย (อมร รักษาสัตย์, 2520) สิ่งสำคัญของนโยบายสาธารณะคือต้องมีกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งเกิดจากกระบวนการของสังคมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และมีการศึกษาค้นคว้าทำงานวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของประชาชนและนำไปสู่การสังเคราะห์ออกเป็นนโยบายที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาสาธารณะและเมื่อนโยบายก่อกำเนิดขึ้นมาจะต้องมีการประเมินผลติดตามการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด นโยบายสาธารณะยังรวมถึงการจัดเตรียมทรัพยากรและการสนับสนุนที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดสามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมหนึ่งในหน้าที่หลักของนโยบายสาธารณะคือการจัดสรรผลประโยชน์และคุณค่าให้กับสังคมโดยรวม ทั้งนี้การกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศไทยมักมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ของรัฐบาลในแต่ละช่วงภายใต้บริบททางสังคมการเมือง เศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศให้เป็น Thailand 4.0 เป็นสังคมที่มีความก้าวหน้า

สรุปได้ว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะต้องมองเห็นปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นปัจจัยพื้นฐานและส่วนสำคัญคือการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพราะการมีส่วนร่วมกำหนดเป็นปัจจัยสำคัญช่วยให้นโยบายต่างๆตอบสนองต่อปัญหาหรือความต้องการได้อย่างตรงจุด และสร้างความยั่งยืนในระยะยาว รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสียงในการกำหนดนโยบายช่วยสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจในการดำเนินการของรัฐ

แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ

สุขภาพ (Well-being) เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมถึงความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลในทุกมิติ ไม่เพียงแต่สุขภาพกาย แต่ยังรวมถึงสุขภาพจิตใจ สังคม และจิตวิญญาณอีกด้วย สุขภาพนั้นถูกมองว่าเป็นความสมดุลระหว่างปัจจัยทางกายภาพ จิตใจ และสังคมที่ทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและความสุข (Dodge et al., 2012) ในปี ค.ศ. 1948 องค์การอนามัยโลก World Health Organization ได้นิยามแนวคิดความเป็นอยู่ที่ดีว่าเป็น “ภาวะแห่งความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งบุคคลตระหนักถึงความสามารถของตน สามารถรับมือกับความเครียดในชีวิตประจำวันได้ตามปกติ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถมีส่วนร่วมในชุมชน

แนวคิดเรื่องสุขภาวะสามารถแบ่งออกเป็นหลายมิติที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

สุขภาวะทางกาย (Physical Well-being) สุขภาวะทางกาย หมายถึงการมีสุขภาพร่างกายที่ดีและสามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีอาการเจ็บป่วยหรือโรคภัยที่ขัดขวางกิจวัตรประจำวัน สุขภาวะทางกายยังรวมถึงการดูแลสุขภาพโดยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และการนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ (WHO, 1948)

สุขภาวะทางจิต (Mental Well-being) คือการมีสภาวะจิตใจที่สมดุล สามารถจัดการกับความเครียด ความกดดันและปัญหาชีวิตได้ดี รวมถึงการมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในชีวิต สุขภาวะทางจิตยังรวมถึงการมีอารมณ์ที่เป็นบวก เช่น ความพึงพอใจในชีวิต ความรู้สึกสงบและมีความสุข (Ryff & Keyes, 1995)

สุขภาวะทางสังคม (Social Well-being) คือความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมีคุณภาพกับผู้อื่นในชุมชน รวมถึงการมีเครือข่ายทางสังคมที่แข็งแรง การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อน และสังคมในช่วงเวลาที่ยากลำบาก (Keyes, 1998) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการรู้สึกว่าคุณค่าในสังคมล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมสุขภาวะทางสังคม

สุขภาวะทางจิตวิญญาณ (Spiritual Well-being) เป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับความหมายและเป้าหมายของชีวิต การรู้สึกถึงความสมดุลทางจิตวิญญาณและการเข้าใจถึงความเชื่อ ศรัทธาหรือปรัชญาชีวิตที่สร้างความสงบสุขภายในจิตใจ สุขภาวะทางจิตวิญญาณช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับความท้าทายและปัญหาในชีวิตได้ด้วยความเข้มแข็งทางจิตใจ (Puchalski et al., 2009)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะนั้นหมายถึงความสมดุลของชีวิต ครอบคลุมถึงหลายมิติ ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ การพัฒนาสุขภาวะในทุกมิตินี้เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความ เป็นอยู่ที่ดีและคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

แนวคิดหลักการกุญแจเก้าดอก “กุญแจแห่งปัญญา”

หลักการกุญแจเก้าดอกเป็นหลักการที่ออกแบบมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตนเองของมนุษย์ให้มีพฤติกรรมเชิงบวกในหลากหลายมิติไม่ว่าจะเป็นมิติทางจิตใจ มิติทางปัญญา มิติทางสังคมโดยอาศัยแนวทางและกระบวนการที่เรียกว่า “หลักการกุญแจเก้าดอก The Nine Keys Principle” ซึ่งเป็นกระบวนการทางวิชาการที่เน้นการแสวงหาความรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของญาณวิทยา (Epistemology) ซึ่งเป็นปรัชญาที่มีรากฐานที่ศึกษาวิธีการและขอบเขตของความรู้ โดยเฉพาะในสาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ กระบวนการนี้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยการเก็บรวบรวมข้อสังเกตและประสบการณ์จริงจากการจัดอบรมและกิจกรรมของสถาบันพลังจิตธรรมะจักรวาลมาเป็นเวลายาวนานกว่า 20 ปี กระบวนการของหลักการกุญแจเก้าดอกนี้ประกอบด้วยสองขั้นตอนหลักที่สำคัญ ได้แก่ 1. ขั้นตอนการแสวงหาความรู้ (Seeking Wisdom) ซึ่งมุ่งเน้นการทำความเข้าใจในประเด็นของความทุกข์ที่มนุษย์ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน ผ่านการวิเคราะห์และสำรวจถึงต้นเหตุของความทุกข์นั้น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจหรือสังคม และ 2. ขั้นตอนการค้นพบความจริง (Wisdom Sought) ซึ่งเป็นกระบวนการในการค้นพบและรับรู้ถึงความจริงอันลึกซึ้งที่ซ่อนอยู่ในธรรมชาติของความทุกข์ กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่เน้นการค้นพบความจริงเท่านั้น แต่ยังนำความรู้ที่ค้นพบมาสังเคราะห์ภายใต้ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในทุกระดับ ตั้งแต่ความต้องการทางกายภาพไปจนถึงความต้องการทางจิตใจและสังคม การสังเคราะห์นี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจที่สมบูรณ์อย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับพฤติกรรมและการพัฒนามนุษย์อย่างรอบด้าน และนำไปสู่การพัฒนาในทุกมิติของชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน หลักการกุญแจเก้าดอกประกอบไปด้วย 9

องค์ประกอบ ได้แก่ 1. กุญแจแห่งความเพียร 2. กุญแจแห่งปัญญา 3. กุญแจแห่งการสำรวจตน 4. กุญแจแห่งการสื่อสารและทักษะทางปัญญา 5. กุญแจแห่งการแก้ไขปัญหา 6. กุญแจแห่งการคิดบวกและการให้อภัย 7. กุญแจแห่งภาวะผู้นำ (The key of leadership) 8. กุญแจแห่งการยอมรับความหลากหลาย 9. กุญแจแห่งการเป็นผู้ให้ (Punnanan, 2020) ในที่นี้จะกล่าวถึง กุญแจแห่งปัญญา (The Key of Intellectual) หมายถึงความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้การเข้าใจสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งและการนำความรู้ที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถเหล่านี้ไม่เพียงแต่เกิดจากการสะสมข้อมูลหรือความรู้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงทักษะในการคิดวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์และนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมในบริบทของนโยบายสาธารณะด้านผู้สูงอายุ กุญแจแห่งปัญญามีบทบาทสำคัญในการช่วยเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีของผู้สูงอายุในหลายมิติ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาสุขภาพและชีวิตประจำวันด้วยตนเองได้ดีขึ้น เช่น การเรียนรู้วิธีการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม รวมทั้งช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือการใช้บริการสุขภาพสมัยใหม่ ได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า หลักการกุญแจแก้ดอกของสถาบันพลังจิตตธรรมจักรวาล เป็นหลักการที่มุ่งเน้นพัฒนาคน ให้มีความสมบูรณ์แบบ ทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญา สังคมควบคู่กัน มนุษย์จะสามารถนำตนเข้าสู่ความสำเร็จได้ ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือทักษะของปัญญาที่จะสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเอง แก้ไขปัญหาและสามารถตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่บนหลักการของความถูกต้อง ด้วยสติปัญญาเสมอ

หลักภavana 4

หลักภavana 4 เป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงการเจริญในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หมายถึงการฝึกอบรมพัฒนามนุษย์ที่เต็มระบบครบกระบวนการตลอดทั้งชีวิตทุกส่วนทุกด้าน ทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นจบ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561) เป็นการฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริง คือการทำให้ใจหยุดนิ่งให้สงบผ่องใส พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2544) ได้กล่าวถึงหลักภavana 4 ไว้ว่าภavanaว่าการทำให้เป็นให้มีขึ้น, การฝึกอบรม, การพัฒนา ซึ่งมีการพัฒนาอยู่ 4 ประเภท คือ การพัฒนากาย ฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกผ่านอินทรีย์ทั้งห้าอย่างเหมาะสม และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ ไม่ให้เกิดโทษ ศิลภavana คือ การพัฒนาศีล ฝึกอบรมให้รักษาระเบียบวินัยในการปฏิบัติตน ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนต่อผู้อื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข จิตภavana คือ การพัฒนาจิต ฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง และเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมต่าง ๆ ปัญญาภavana คือ การพัฒนาปัญญา ฝึกอบรมให้รู้เท่าทันความจริงของสิ่งทั้งหลาย มองเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะที่แท้จริง การพัฒนามนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้นต้อง พัฒนาร่วมกันหลายมิติทั้งการพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิตและการพัฒนาปัญญา หลักภavanaประกอบด้วย 4 ข้อซึ่งประกอบด้วย

1. กายภavana หมายถึง การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายของเรากับสิ่งแวดล้อมภายนอก และการปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นประโยชน์ การฝึกฝนร่างกายในลักษณะนี้มุ่งเน้นให้เราปฏิบัติปัญญา เพื่อที่จะสามารถเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์กับโลกและสิ่งแวดล้อมรอบตัวในทางที่ส่งเสริมและเกิดผลดี

2. ศิลภavana หมายถึง การพัฒนาการกระทำทางกายและวาจาในชีวิตประจำวันให้สอดคล้องกับการอยู่ร่วมในสังคม โดยยึดถือแนวทางการกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่นแต่สร้างสรรค์และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน “ศีล” ทำหน้าที่เป็นกรอบในการพัฒนาตนเองโดยจะช่วยควบคุมอารมณ์และแนวคิดในการตัดสินใจที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การปฏิบัติตามศีลจึงเปรียบเสมือนการวางกรอบแนวคิดให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติที่ดีและดำรงตนอย่างเหมาะสมในสังคม

3. จิตตภาวนา หมายถึง การพัฒนาจิตใจให้แข็งแกร่งและเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความเมตตา กรุณา ความขยันหมั่นเพียร การมีสมาธิ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่นำไปสู่ความสุขและความผ่อนคลาย การพัฒนาจิตเช่นนี้ช่วยให้บุคคลสามารถเข้าใจและรู้เท่าทันจิตใจของตนเองในการดำรงชีวิตอย่างมีสติและพื้นฐานของการมีจิตใจที่ดี การมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคมเดียวกัน ย่อมนำไปสู่ความสุขส่วนรวม การรักษาคุณธรรมเหล่านี้จึงทำให้บุคคลประพฤติตนอยู่ในทางที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อทั้งตนเองและผู้อื่น

4. ปัญญาภาวนา หมายถึง การพัฒนาปัญญาเพื่อให้สามารถเข้าใจและมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง สามารถรับรู้และเข้าใจถึงสภาวะและเหตุปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบของสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งสามารถคิดวิเคราะห์และใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า หลักภาวนา 4 อันประกอบด้วย กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา เป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์เสมือนเป็นเครื่องมือปรับปรุงพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ เป็นลักษณะการฝึกฝนตนเองเพื่อยุติการเกิดการพัฒนาตนในทักษะต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา และสังคม

การบูรณาการกุญแจแห่งปัญญาของสถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาลกับนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ: แนวทางการส่งเสริมทักษะและสภาวะผู้สูงอายุผ่านหลักภาวนา 4

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมไทย การดูแลผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นหนึ่งในความท้าทายที่สำคัญของนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพในการพัฒนาสภาวะผู้สูงอายุ ไม่เพียงแต่การดูแลทางกายภาพเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการเสริมสร้างสภาวะทางจิตใจและปัญญา ร่วมด้วย ดังนั้น การใช้แนวคิดกุญแจแห่งปัญญาของสถาบันพลังจิตตธรรมะจักรวาลและหลักภาวนา 4 จะสามารถเป็นแนวทางในการเสริมสร้างสภาวะเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ครอบคลุมและยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่

1. **ด้านสังคม** (กายภาวนา) ส่งเสริมการเรียนรู้การดูแลสุขภาพตนเอง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น การออกกำลังกายที่เหมาะสม การฝึกโยคะ การปฏิบัติตามแผนการรักษาสุขภาพ จะช่วยลดความกังวลในเรื่องของการเจ็บป่วย นอกจากนี้การใช้กุญแจแห่งปัญญาจะช่วยเสริมทักษะการปรับตัว (Adaptability Skills) ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เช่น แอปพลิเคชันติดตามสุขภาพ ทักษะการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Communication and Social Interaction Skills) การเข้าร่วมโปรแกรมการอบรมที่จัดขึ้นจะช่วยเสริมสร้างทักษะการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้กับผู้เข้าร่วมอบรมคนอื่น ๆ การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมยังส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งส่งผลดีต่อสภาวะทางจิตใจและสังคมสร้างความแข็งแกร่งทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การพัฒนาทักษะทางปัญญา เหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ ทักษะการสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ (Empathy and Coexistence) การใช้กุญแจแห่งปัญญาในการสร้างความเข้าใจผู้อื่นเป็นทักษะที่สำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน การเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (empathy) จะช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวในสังคม ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเป็นที่พึ่งพาในครอบครัวและชุมชนได้โดยไม่รู้สึกลดคุณค่าในตนเอง

2. **ด้านอารมณ์** (ศีลภาวนา) เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้สูงอายุ ครอบครัวและชุมชน ร่วมกับกุญแจแห่งปัญญาสร้างทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ (Conflict Management) ในบางสถานการณ์ ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในชุมชนหรือครอบครัวอาจหลีกเลี่ยงไม่ได้ การใช้กุญแจแห่งปัญญามีหลักการและเหตุผลจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีวิจรรย์ญาณและ

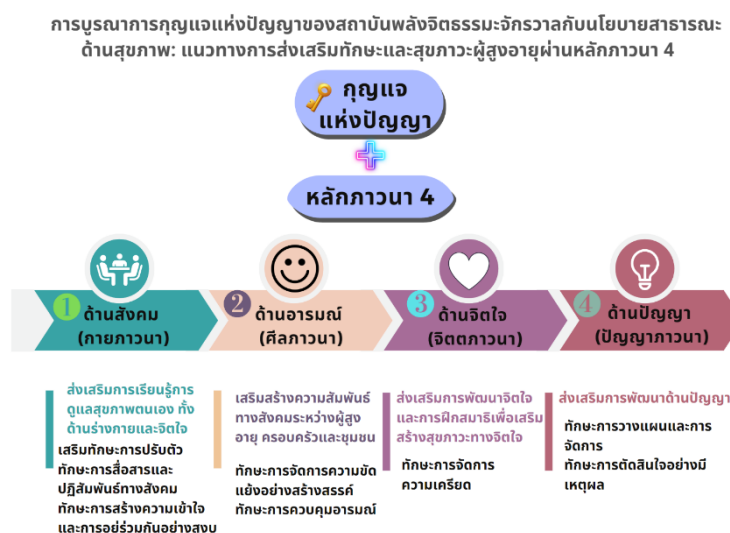

สร้างสรรค์ โดยใช้เหตุผลในการประนีประนอมแทนการแก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรงหรืออารมณ์ และทักษะการควบคุมอารมณ์ (Emotional Regulation Skills) การอยู่บนหลักของความเป็นจริงมีหลักการและเหตุผลไม่โอนอ่อนต่อสิ่งเร้าภายนอกจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถควบคุมอารมณ์และตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสงบได้ การควบคุมอารมณ์นี้ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตลดภาวะการซึมเศร้าได้ในระยะยาว

3. ด้านจิตใจ (จิตภาวนา) ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจและการฝึกสมาธิเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจที่ดีสำหรับผู้สูงอายุการฝึกสมาธิและการพัฒนาจิตใจสำหรับผู้สูงอายุจะช่วยสร้างความสงบและความมั่นคงทางจิตใจ รวมทั้งพร้อมแก้ไขปัญหาที่ผ่านเข้ามาด้วยการใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาได้ อีกทั้งการบูรณาการร่วมกับกุญแจแห่งปัญญาทำให้เกิดทักษะการจัดการความเครียด (Stress Management Skills) การฝึกสมาธิและการเจริญสติช่วยให้ผู้สูงอายุเรียนรู้วิธีการรับมือกับความเครียดและความกังวลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการฝึกให้มีสติและตระหนักรู้ในปัจจุบัน สามารถควบคุมอารมณ์และลดความเครียดในชีวิตประจำวัน การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่แข็งแกร่งมีสุขภาพจิตที่ดี รวมทั้งสามารถจัดการกับความท้าทายในชีวิตได้อย่างมีสติและปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานิพนธ์ มหารมมรภจิโต (2558) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้วยหลักจิตภาวนาในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่าแนวคิดทฤษฎีการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในทางพระพุทธศาสนาจะเน้นกระบวนการพัฒนาจิตด้วยหลักสมถะและวิปัสสนาเพราะเมื่อจิตพัฒนาดีแล้ว กาย ปัญญาและสังขมก็พัฒนาตามไปด้วยการจัดกิจกรรมฝึกอบรมตามกรอบเวลาที่เหมาะสมจะเป็นการช่วยดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้เจริญใน 4 ด้าน คือ กาย จิต สังขมและปัญญา

4. ด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) ส่งเสริมการพัฒนาด้านปัญญา ทักษะการวางแผนและการจัดการ (Planning and Organizational Skills) ด้วยการนำใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนการเงินและการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุพัฒนาทักษะการวางแผนและการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น แอปพลิเคชันค่าใช้จ่าย หรือการจัดการเวลาการนัดพบแพทย์ เป็นต้น กุญแจแห่งปัญญาช่วยสร้างทักษะการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Critical Thinking and Decision-Making Skills) การเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน เช่น การวางแผนการเงินหรือการเลือกแนวทางการรักษาสุขภาพ การตัดสินใจที่มีเหตุผลนี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถจัดการชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ผู้เขียนจึงนำเสนอเป็นภาพแสดงเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ดังภาพนี้

ภาพที่ 1 การบูรณาการกุญแจแห่งปัญญาของสถาบันพลังจิตธรรมะจักรวาลกับนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ: แนวทางการส่งเสริมทักษะและสุขภาวะผู้สูงอายุผ่านหลักภาวนา 4

สรุป

ในปัจจุบัน นโยบายสาธารณะที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อสังคมที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) แนวทางการส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุมุ่งเน้นไปที่การสร้างสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม หนึ่งในแนวทางสำคัญที่ถูกนำมาใช้คือการส่งเสริมสุขภาพและทักษะทางสังคมของผู้สูงอายุโดยอาศัยการปฏิบัติตามหลักภาวะ 4 ได้แก่ ภาวะกาย ภาวะใจ ภาวะสังคม และภาวะจิต โดยการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และปัญญาผ่านการออกกำลังกายที่เหมาะสม โดยการปฏิบัติดังกล่าวสามารถลดความกังวลเรื่องการเจ็บป่วยได้และการใช้หลักการกุญแจแห่งปัญญายังสามารถเสริมสร้างทักษะการปรับตัว (Adaptability Skills) ให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานเทคโนโลยีได้ เช่น แอปพลิเคชันติดตามสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเสริมสร้างทักษะทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านการอบรมและการแลกเปลี่ยนความรู้กับคนในชุมชน ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ลดความโดดเดี่ยวและเพิ่มความมั่นคงทางจิตใจ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านปัญญา เช่น การวางแผน การจัดการและการตัดสินใจที่มีเหตุผล ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจและปลอดภัย ในด้านจิตใจ การฝึกสมาธิและการพัฒนาทางจิตตภาวนาช่วยให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่แข็งแรงและมีสุขภาพจิตที่ดี ลดความเครียดและความกังวล ทำให้พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ ด้วยปัญญาและการแก้ปัญหาอย่างมีสติ นอกจากนี้การปฏิบัติกายภาวนายังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) ซึ่งส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและชุมชน การฝึกทักษะการอยู่ร่วมกันอย่างสงบจะช่วยลดความขัดแย้ง และสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวในสังคม ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญในชุมชน โดยไม่รู้สึกรอคอยหรือลืมนคุณค่าในตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการฝึกปฏิบัติทางจิตเช่นนี้ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความหมายและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะการจัดการอารมณ์ (Emotional Regulation Skills) ผ่านการฝึกสมาธิ ทำให้ผู้สูงอายุมีสติสามารถควบคุมอารมณ์และตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความเครียดและป้องกันภาวะซึมเศร้า การมีสุขภาวะทางจิตใจที่มั่นคงนี้ ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาทั้งทางกายและจิตใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2552). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 -2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552*. สืบค้น 12 กันยายน 2567, จาก <http://www.dop.go.th>
- พุทธทาสภิกขุ. (2535). *หลักธรรมเพื่อชีวิตที่ดี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พรธณี วงศ์จำปาศรี.(2565). กระบวนการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรมในจังหวัดนครพนม. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 9(1), 27-38.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2544). *พุทธธรรม (ฉบับเดิม) (พิมพ์ครั้งที่ 11)*. กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว.
- พระมหานิพนธ์ มหาธมมรภิโชโต (แสงแก้ว). (2557). *การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้วยหลักจิตภาวนาในพระพุทธศาสนา* (รายงานวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รศรินทร์ เกรย์ และคณะ.(2556). *มนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ : มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง.(2554). *การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1)* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). รายงานประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล.(2550). การอบรมของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล เอกสารรวบรวมการอบรมของสถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล. นครปฐม: สถาบันพลังจิต ธรรมะ จักรวาล.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2561). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- อมร รักษาสัตย์. (2520). การพัฒนานโยบาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Dodge, R. et al. (2012). The challenge of Defining well-being. *International Journal of Wellbeing*, 2(3), 222-235.
- Keyes, C. L. M. (1998). Social well-being. *Social Psychology Quarterly*, 61(2), 121-140.
- Puchalski, C. M. et al. (2009). Improving the spiritual dimension of whole person care: Reaching national and international consensus. *Journal of Palliative Medicine*, 12(10), 885-904.
- Punanan, C. (2020). The Process of Seeking Nine-Keys Philosophy of Palangjit Dhamma Jakrawan Institute and Utilization for Human Development. *Solid State Technology*,63(2), 1998 – 2008.
- Ryff, C.D., & Keyes, C.L.M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727.
- World Health Organization (WHO). (1948). *Constitution of the World Health Organization*. Geneva: World Health Organization. September 13, 2024, from <https://www.who.int/tools/whoqol>
- World Health Organization. (2021). *Global report on ageism*. Retrieved September 13, 2024, from <https://www.who.int/publications/i/item/978924001686>

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม*
HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OF LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS ACCORDING TO BUDDHADHAMMA

ยศ ธนารักษ์โชค

Yos Thanarakchoke

บริษัท สหคิมมอเตอร์ จำกัด

Sahakimmotor Co., Ltd.

Corresponding Author E-mail: yos@sahakimmotor.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม โดยศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามกระบวนการ 6 ประการ คือ การวางแผน การสรรหาและการคัดเลือก การดำรงรักษา การประเมินผล การพัฒนาและฝึกอบรม และการให้พ้นจากงาน โดยบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน การให้ ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ อุตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ และสมานัตตตา การวางตนเสมอ การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในลักษณะการบูรณาการเพื่อจัดการทรัพยากรมนุษย์จะส่งผลให้ได้บุคลากรที่ตรงตามภาระงานมีความรู้ความสามารถสูงสุดต่อการพัฒนาศักยภาพ ง่ายต่อการควบคุมดูแล ส่งผลให้องค์กรสามารถใช้ศักยภาพสูงสุดของบุคลากรปฏิบัติงานให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การจัดการ; ทรัพยากรมนุษย์; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

The objective of this academic article was to study the human resource management of local administrative organisations according to Buddhaddhamma by examining the approaches of human resource management according to the 6 processes: planning, recruitment and selection, retention, performance evaluation, development and training and termination which integrated with the Saṅgahavattu 4: Dāna; giving, Piyavācā; polite speech, Atthacariyā; helpfulness and Samānattatā; even and equal treatment. When the local administrative organisation applied these principles of Buddhism for integration with human resources management, it would result in personnel who were appropriate for their tasks, had the highest knowledge and abilities, were easy to develop their potential, and were easy to control and result in the organisation could use the full potential of personnel to work for the organisation effectively.

Keywords: Management, Human Resource, Local Administrative Organizations, Saṅgahavattu

4

*Received September 21, 2024; Revised November 4, 2024; Accepted November 8, 2024

บทนำ

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญขององค์กรในการคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่องค์กรที่ตรงตามความต้องการขององค์กร โดยเนื้อความแล้วก็เพื่อให้ได้บุคลากรที่ได้คุณภาพมีศักยภาพในการปฏิบัติงานเพื่อองค์กร กระบวนการมีหลายขั้นตอน โดยทั่วไปแล้วจะเกี่ยวกับการวางแผน วิเคราะห์สรรหาคัดเลือกบุคลากร (สุนันทา เลาहनันท์, 2546) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เพื่อประชาชน บริหารทรัพยากรของประเทศเพื่อประชาชน ได้ใช้ศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงานตามแผนและนโยบาย ทั้งนี้บุคลากรก็ต้องมีศักยภาพด้วยเช่นกัน แต่ถึงแม้ว่าบุคลากรจะมีศักยภาพมากเพียงใด แต่หากขาดการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีแล้วก็ไม่อาจบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีแผนในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้กำหนดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลัก ๆ คือ การกำหนดมาตรฐานด้านการบริหารงานบุคคล และพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567)

จากความข้างต้นจะเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร ทั้งนี้เพื่อหากคนให้ตรงกันงานตามกับภารกิจของหน่วยงานนั่นเอง ทั้งนี้การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีแนวทางในการจัดการที่หลากหลาย ทั้งรูปแบบที่เป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ก็ได้นำไปสู่กระบวนการวิจัยและพัฒนา จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้โอกาสในการพัฒนารูปแบบในการจัดการทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสมกับองค์กรของตนอีกด้วย และอีกส่วนหนึ่ง คือการประยุกต์ใช้หลักการและแนวทางต่าง ๆ ในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมก็จะสามารถทำให้งานในด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยหลักธรรมที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นการส่งเสริมสนับสนุนในแง่ของการให้กำลังใจ หรือการสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร เนื่องจากภาระงานที่มากขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้บุคลากรมีภารกิจที่ต้องดำเนินการมากไปด้วย ในกระบวนการปฏิบัติงานอาจจะเกิดความอ่อนล้าทั้งทางกายและจิตใจ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเป็นการฟื้นฟูหรือสร้างกำลังใจให้กับบุคลากรจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสม โดยหลักพุทธธรรมที่จะสนองในส่วนนี้มีหลากหลาย แต่หลักที่เหมาะสมที่สุด ตามเป้าหมายคือหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักที่ใช้ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรนากรปฏิบัติงาน หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน การให้ ปิยวาจา พุดจาไพเราะ อตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ สมานัตตตา การวางตนเสมอ (อง.อฎฐก. 23/91/134-135)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมคือหลักสังคหวัตถุ 4 จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์แต่ละกระบวนการเพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเข้าสู่องค์กร และเพื่อบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถซึ่งจะเป็นผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้ศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การจัดการทรัพยากรมนุษย์

ทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญขององค์กร นอกเหนือจากเงินวัสดุอุปกรณ์และการจัดการในทางธุรกิจอาจมองทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะต้นทุนขององค์กร เนื่องจากโดยลักษณะทั่วไปของการจัดการจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยการบริหาร 4 ประการคือ คน เงิน วัสดุ และจัดการ (วิชยานนท์ สุทธิโส, 2559)

อีกแง่หนึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ถือเป็นกระบวนการในการปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกคนในองค์กร เพื่อให้บุคลากรมีศักยภาพสูง และเพื่อใช้ศักยภาพสูงสุดของบุคลากรแต่ละคนเพื่อให้ทำงานให้กับองค์กรอย่างเหมาะสม ให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสม การวิเคราะห์งานขององค์กร การสรรหาบุคลากรที่เหมาะสม การคัดเลือกผู้มีความสามารถตรงตามความต้องการ การฝึกอบรมและการพัฒนาศักยภาพ การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรม สวัสดิการที่เหมาะสม ประโยชน์เกื้อกูล สุขภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งแรงงานสัมพันธ์ตลอดจนการวิจัยพัฒนา (สุนันทา เลหาพันธ์, 2546)

ทรัพยากรมนุษย์หรือคน เป็นหนึ่งในทรัพยากรขององค์กร ที่กล่าวว่ามีค่าสำคัญที่สุดเนื่องจากไม่สามารถประการค่าได้ ยิ่งถ้าบุคลากรมีความรู้ความสามารถสูงเพียงใด ก็ยิ่งจะสร้างผลประโยชน์ให้กับองค์กรได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีหลักการจัดการที่หลากหลายแนวคิดที่นิยมใช้กันมาทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งหลักการจัดการมีกระบวนการ 6 ประการคือ

1. การวางแผน คือการวางแผนทรัพยากรมนุษย์คือกระบวนการกำหนดความต้องการและเป้าหมายด้านบุคลากรขององค์กร โดยพิจารณาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่และความต้องการในอนาคต เพื่อให้สามารถสรรหา ฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากรให้ตรงตามความต้องการขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การสรรหาและการคัดเลือก การสรรหาและการคัดเลือกคือกระบวนการที่องค์กรค้นหาบุคลากรที่เหมาะสมสำหรับตำแหน่งงานที่ต้องการ โดยการสรรหาจะเน้นการดึงดูดผู้สมัครที่มีศักยภาพเข้ามา ส่วนการคัดเลือกจะเป็นขั้นตอนการประเมินและเลือกผู้สมัครที่ตรงตามคุณสมบัติและความต้องการขององค์กร เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมที่สุดเข้าทำงาน
3. การธำรงรักษา การธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์คือกระบวนการที่องค์กรดำเนินการเพื่อรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์กรในระยะยาว โดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี การให้ผลตอบแทนที่เหมาะสม และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและความผูกพันกับองค์กร
4. การประเมินผล การประเมินผลทรัพยากรมนุษย์คือกระบวนการที่องค์กรวัดและประเมินความรู้ความสามารถ และผลการทำงานของบุคลากร เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพและจุดแข็ง-จุดอ่อนของพวกเขา ผลการประเมินนี้จะช่วยในการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากร รวมถึงการวางแผนพัฒนาบุคลากรในอนาคต
5. การพัฒนาและฝึกอบรม การพัฒนาและฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์คือกระบวนการที่องค์กรจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มทักษะ ความรู้ และความสามารถของบุคลากร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้พวกเขาสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเติบโตในสายอาชีพ การฝึกอบรมอาจเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสัมมนา หรือการฝึกงาน
6. การให้พินิจจากงาน การให้พินิจจากงานคือกระบวนการที่องค์กรยุติการจ้างงานบุคลากร โดยอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ผลการทำงานไม่ตรงตามเกณฑ์, การปรับโครงสร้างองค์กร หรือการลดจำนวนพนักงาน การให้พินิจจากงานควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและเหมาะสม เพื่อรักษาความเป็นธรรมและลดผลกระทบต่อภาพรวมขององค์กร ทั้งนี้การให้พินิจจากงานจะต้องมีการวางแผนให้การช่วยเหลือบุคลากรในระยะยาว มีการวางแผนล่วงหน้า เช่นการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรออมเงิน หรือมีสวัสดิการของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น (สมคิด บางโม, 2558)

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสำคัญหลายประการ เช่น การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งรวมถึงกระบวนการวางแผนเพื่อให้ได้บุคลากรตามเป้าหมาย การสรรหาและการคัดเลือก เพื่อให้ได้ผู้ที่เหมาะสมเข้าสู่องค์กร การรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้อยู่ในองค์กรเป็นอีกหนึ่งกระบวนการ

สำคัญ การประเมินผลเพื่อวัดความรู้และทักษะของบุคลากร ช่วยให้ทราบถึงศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้ รวมถึงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและประสบการณ์ของพวกเขา และสุดท้ายคือการจัดการออกจากงาน โดยต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมและมีความละเอียดในการดำเนินการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือองค์กรของรัฐในระดับภูมิภาค 7,850 แห่ง แบ่งเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง เทศบาลตำบล 2,469 องค์การบริหารส่วนตำบล 5,303 แห่ง และการปกครองในรูปแบบพิเศษอีก 2 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567) เกิดจากแนวคิดของการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางลงสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเป็นใหญ่ในการบริหารอำนาจของตน ซึ่งอำนาจการบริหารส่วนหนึ่งมาจากรัฐบาลกลาง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการตัดสินใจบริหารจัดการกันเองในท้องถิ่นของตน (พิเชษฐ วังศ์เกียรติขจร, 2552) องค์การปกครองท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือประเภทท้องถิ่นทั่วไป ที่แบ่งการบริหารออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด อีกส่วนหนึ่งคือ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล รวมเป็น 3 ระดับ ต่อมาเป็นองค์การปกครองในรูปแบบพิเศษ ที่แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบเท่านั้นคือ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา การบริหารจัดการได้ถูกกำหนดไว้ในหมวด 9 แห่งการปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 285-288 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยสรุปคือ ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งในท้องถิ่นและมีวาระการบริหารอยู่ 4 ปี ผู้บริหารและสมาชิกสภาจะมาจากการเลือกตั้ง ส่วนหนึ่งที่เป็นแรงขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ ข้าราชการประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ (สำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะที่สำคัญคือเป็นองค์กรภาครัฐที่มีสถานเป็นนิติบุคคล ซึ่งอยู่ในสายบังคับบัญชาของส่วนราชการ ซึ่งผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งของประชาชนและมีหัวหน้าส่วนราชการคอยกำกับดูแล มีอำนาจในการบริหารจัดการจัดเก็บรายได้เพื่อมาบำรุงท้องถิ่นของตนเอง องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญกับการบริหารประเทศคือ เป็นสถาบันขั้นต้นที่ปลูกฝังการปกครองแบบประชาธิปไตยให้กับประชาชน และการเรียนรู้การเมืองในระดับท้องถิ่นก่อนไปสู่ระดับชาติ สร้างความรู้และความเข้าใจในระบบการเมืองให้กับประชาชน เป็นเวทีแรกที่นักการเมืองจะได้พัฒนาศักยภาพทางการเมืองก่อนเข้าสู่การเมืองระดับประเทศ (โกวิท พวงงาม, 2542)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นไปตามอำนาจหน้าที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดโดยการดำเนินการพัฒนาระบบ รูปแบบ และโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งนั่นหมายความว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดแนวทาง วางระบบ และสร้างตัวชี้วัดเอาไว้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2559)

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจากแนวคิดการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางลงสู่ท้องถิ่นโดยมีเป้าหมายเพื่อการอำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนในด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่างๆ เป็นสถาบันการเมืองในขั้นต้นที่จะทำการหล่อหลอมประชาชนให้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย และเป็นเวทีสำคัญในขั้นต้นสำหรับการพัฒนาบุคลากรทางการเมืองก่อนเข้าสู่การเมืองระดับชาติต่อไป โดยการบริการจัดการใช้แนวทางและนโยบายจากรัฐบาลส่วนกลางในการบริหาร รวมทั้งใช้งบประมาณจากรัฐในฐานะที่เป็นหน่วยรับงบประมาณหนึ่งของรัฐบาล

หลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์

หลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สามารถเลือกให้หลักธรรมได้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับเป้าหมายขององค์กรว่าจะประยุกต์ใช้ในมิติใด ในที่นี้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ได้ตั้งโจทย์ไว้แต่ต้น เป้าหมายคือ เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีศักยภาพและเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานตามภารกิจขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหลักที่เหมาะสมที่สุดคือหลักสังคหวัตถุ 4 เมื่อทุกคนต่างประพฤติสังคหวัตถุทั่วถึงกันแล้ว จะส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมอยู่กันด้วยความรักใคร่ปรองดอง เรียกว่าอยู่กันอย่างสบายทั้งในระดับหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็จะเป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน ดังนั้นสังคหวัตถุ ทั้ง 4 อย่าง จึงถือว่าเป็นคุณสมบัติที่บ่งชี้ว่าใจผู้อื่น ให้รักใคร่นับถือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อย่างวิเศษโดยแท้ (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน), 2528)

หลักสังคหวัตถุ 4 หลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อสร้างความผูกพันในองค์กรสำหรับผู้บังคับบัญชา มนุษย์ โดยทั่วไปต้องการเป็นผู้รับมากกว่า ดังนั้นจึงไม่แปลกที่เมื่อผู้บังคับบัญชาทำอะไรกับผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วจะมีอำนาจในการสั่งการประสานงานได้ดียิ่งขึ้น เปลี่ยนเสมือนกันเปิดใจให้กัน แต่ทั้งนี้การให้เพียงอย่างเดียวไม่อาจบรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากมีปัจจัยอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย ความหวังดีหรือแม้แต่การวางตนเป็นกลางให้น่าเคารพนับถือ ก็มีผลสำคัญเช่นกัน ดังนั้นหลักสังคหวัตถุจึงเหมาะกับการนี้มากที่สุด ทั้งในส่วนของการให้การเสียสละการมีน้ำใจ การพูดคุยประสานงาน บำเพ็ญประโยชน์และความเป็นกลาง หลักสังคหวัตถุ มีความองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ทาน การให้ คือการที่บุคลากรมีน้ำใจไม่ตรีต่อกันให้ปันสิ่งของแก่กันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ผู้บริหารระดับผู้บังคับบัญชา จำเป็นต้องให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นอามิสสินจ้างรางวัลน้ำใจ การชื่นชมหรือแม้แต่การให้อภัย สิ่งเหล่านี้จะเป็นเหมือนการเปิดทางให้ผู้ใต้บังคับบัญชานิยมชมชอบผู้บริหารและยอมทำตามคำสั่งแต่โดยดี เนื่องจากนึกถึงสิ่งที่เคยได้รับคำที่เคยได้ชมเชยเป็นต้น

2. ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก หรือการพูดจาไพเราะสื่อสารด้วยความสุภาพเรียบร้อย ผู้บริหารที่ฉลาดจะใช้หลักของการพูดจาไพเราะที่เป็นลิมสลักใจให้บุคลากรหรือพนักงานชื่นใจ ยินดีปฏิบัติตาม โดยการพูดจาไพเราะจะต้องไม่เป็นการเยินยอมากจนเกินไป ชื่นชมเมื่อทำดี พูดให้กำลังใจ สั่งการด้วยคำสุภาพ ชัดเจน

3. อัถถจริยา การประพฤติประโยชน์ หรือการการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการอำนวยความสะดวกหรืออำนวยความสะดวกในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงออกถึงความรู้ความสามารถ และการเปิดโอกาสให้พัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าในตำแหน่งงาน

4. สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ หรือการวางตนเป็นกลาง เสมอต้นเสมอปลาย ไม่เข้าข้างฝ่ายใด เคยทำดีและรักษามาตรฐานงานการบริหารมาอย่างไรก็ตามดำเนินการอย่างนั้นกับทุกฝ่าย เคยรักษากฎระเบียบการลงโทษตามกฎระเบียบมาอย่างไรก็ตามดำเนินการอย่างนั้นกับทุกคน วางตนเองให้เหมาะสมกับฐานะ ตำแหน่งเป็นที่เคารพนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ใช่ใช้อำนาจในการบริหารมากจนเกินไป (อง.อภฐก. 23/91/134-135)

สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นคุณธรรมที่สามารถนำมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และสามารถนำมาใช้ในการสร้างความรักความสมัครสมานสามัคคีต่อกันและกันขององค์กร รวมทั้งการสร้าง ความผูกพันต่อองค์กรอีกด้วย ให้บุคลากรเกิดความรักและศรัทธาผู้นำ ยินยอมปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำด้วยดี ดังนั้นเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีความเหมาะสมและจะสามารถสนองต่อเป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีเป้าหมายในการใช้ศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้บริการสาธารณะ

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นองค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลหรือแม้แต่การปกครองในรูปแบบพิเศษของกรุงเทพมหานครและพัทยา เมื่อนำหลักของการจัดการทรัพยากรมนุษย์มาประยุกต์ใช้กับหลักสังคหวัตถุแล้วจะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้ศักยภาพของบุคลากรได้อย่างสูงสุดเพื่อให้ปฏิบัติงานในการบริการประชาชน เพื่อให้เห็นภาพในการประยุกต์ใช้ได้อย่างชัดเจนขึ้น จึงได้นำมาสังเคราะห์เป็นภาพองค์ความรู้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 สังคหวัตถุเพื่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์

สรุป

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการในการปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกคนในองค์กร เพื่อให้บุคลากรมีศักยภาพสูง และเพื่อใช้ศักยภาพสูงสุดของบุคลากรแต่ละคนเพื่อให้งานให้กับองค์กรอย่างเหมาะสม ให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมีหลักการที่สำคัญ 6 ประการคือ การวางแผน ทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ได้บุคลากรที่สามารถสรรหา ฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากรให้ตรงตามความต้องการขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากรตามคุณสมบัติและความต้องการขององค์กร การธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ให้ผลตอบแทนที่เหมาะสม และการพัฒนา ศักยภาพของบุคลากร เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและความผูกพันกับองค์กร การประเมินผลทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพและจุดแข็ง-จุดอ่อนของพวกเขา ผลการประเมินนี้จะช่วยในการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากร รวมถึงการวางแผน พัฒนาบุคลากรในอนาคต การพัฒนาและฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเติบโตในสายอาชีพ และเพื่อรักษาความเป็นธรรมและลดผลกระทบต่อภาพรวมขององค์กร ทั้งนี้ ควรจัดการโดยบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน การให้ มีน้ำใจไมตรีต่อกันให้ปันสิ่งของแก่กันและกัน ให้อามิสสินจ้างรางวัลน้ำใจ การชื่นชมหรือแม้แต่การให้อภัย ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ สื่อสารด้วยความสุภาพเรียบร้อย พูดให้กำลังใจ สั่งการด้วยคำสุภาพ ชัดเจน อิตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ ต่อ

ผู้ได้บังคับบัญชา ด้วยการอำนวยความสะดวกหรืออำนวยความสะดวกในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุน และสมานัตตตา การวางตนเสมอ หรือการวางตนเป็นกลาง เสมอต้นเสมอปลาย ไม่เข้าข้างฝ่ายใด เคยทำดีและรักษามาตรฐานงานการบริหารมาอย่างไรก็ตามดำเนินการอย่างนั้นกับทุกฝ่าย การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในลักษณะการบูรณาการเพื่อจัดการทรัพยากรมนุษย์จะส่งผลให้ได้บุคลากรที่ตรงตามภาระงานมีความรู้ความสามารถสูงสุดง่ายต่อการพัฒนาศักยภาพ ง่ายต่อการควบคุมดูแล ส่งผลให้องค์กรสามารถใช้ศักยภาพสูงสุดของบุคลากรปฏิบัติงานให้กับองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559. (2559, 18 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 133 ตอนที่ 6 ก. หน้า 33.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). *ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- _____. *อำนาจหน้าที่*. สืบค้น 10 กันยายน 2567, จาก https://www.dla.go.th/division_dla.jsp.
- โกวิท พวงงาม. (2542). *การแก้โครงสร้างท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร. (2552). *แนวคิดยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2567). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชยานนท์ สุทธิโส. (2559). เทคนิคการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 10(1), 381-382.
- สมคิด บางโม. (2558). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: บริษัทจูนลิซซิ่ง จำกัด วิทย์พัฒนา.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน). (2528). *สังคหวัตถุ 4*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2540). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุนันทา เลานันท์. (2546). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ณะการพิมพ์.

อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น: แนวทางสู่ความสุขร่วมกัน*

4 IDDHIPADAS AND THE DEVELOPMENT OF THE LOCAL GOVERNMENT: GUIDELINES FOR SHARED HAPPINESS

ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ

Pluemjit Lapaudomloed

องค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม

Lak Sam Subdistrict Administrative Organization

Corresponding Author E-mail: kupoo.2517@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิเคราะห์เชิงวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น โดยผู้เขียนมุ่งสำรวจว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ (ความพึงพอใจ) วิริยะ (ความพากเพียร) จิตตะ (ความตั้งใจ) และวิมังสา (การไตร่ตรอง) สามารถช่วยสร้างแนวทางการปกครองที่ส่งเสริมความสุขร่วมกันและความเจริญของชุมชนได้อย่างไร ขอบเขตของการศึกษาเน้นไปที่บทบาทของผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในการนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้ ผลการศึกษาพบว่า ฉันทะช่วยสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้นำและประชาชนที่มีฉันทะจะมีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม วิริยะสนับสนุนความพากเพียรในการทำงานและการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จิตตะช่วยให้ผู้นำมีความมั่นคงในการตัดสินใจที่ถูกต้องและเป็นธรรม และวิมังสาเสริมสร้างระบบการประเมินและปรับปรุงการบริหารท้องถิ่น การนำหลักธรรมเหล่านี้มาปรับใช้จึงช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นมีความยั่งยืนและเกิดความสุขร่วมกันในระยะยาว

คำสำคัญ: อิทธิบาท 4; การปกครองท้องถิ่น; ความสุขร่วมกัน

Abstract

This article is an analytical academic work aimed at studying the application of the Four Bases of Success (Iddhipada), a key Buddhist principle, in local governance development. The author seeks to explore how the use of Iddhipada-comprising Chanda (satisfaction), Viriya (effort), Citta (determination), and Vimamsa (investigation)-can help establish governance that fosters shared happiness and community prosperity. The scope of the study focuses on the role of local leaders and citizens in applying these principles. The findings reveal that Chanda helps create motivation and dedication to local development. Leaders and citizens who possess Chanda are more committed to working for the common good. Viriya supports perseverance in work and drives continuous local development efforts. Citta allows leaders to make sound and fair decisions, while Vimamsa strengthens the system for evaluating and improving local governance. Applying these principles contributes to sustainable development and the long-term well-being of the local community.

Keyword: Itthipatha 4; Local Government; Shared Happiness

*Received September 5, 2024; Revised October 10, 2024; Accepted October 17, 2024

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยเป็นระบบที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างความเจริญและความ เป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ โดยระบบนี้มีการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางไปยังองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด) เพื่อตอบสนองความ ต้องการเฉพาะของชุมชนและให้การบริการที่สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้น ๆ ระบบการปกครองท้องถิ่นของไทย ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและ การบริหารจัดการต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาท้องถิ่นในบางกรณียังเผชิญกับปัญหาการขาดคุณธรรมและ จริยธรรมในการดำเนินงาน ส่งผลให้การพัฒนาไม่เต็มที่และไม่ยั่งยืน (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2560)

การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเสริมสร้างความเจริญและความเป็นอยู่ที่ดีของ ประชาชนในพื้นที่ การปกครองที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต้องอาศัยทั้งการวางแผนที่ดีและการบริหารจัดการ ที่รอบคอบ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี การพัฒนาอาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเต็มที่หากขาดหลักคุณธรรมและ จริยธรรมในการดำเนินงาน หลักพุทธธรรม โดยเฉพาะอิทธิบาท 4 จึงมีบทบาทสำคัญในการกำกับและส่งเสริม การปกครองท้องถิ่นให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวม โดยมีนักวิชาการหรือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

อิทธิบาท 4 แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบ ความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่าง ได้แก่ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) หลักการเหล่านี้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและ การดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถนำมาใช้ในบริบทของการปกครองและการพัฒนาท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2549)

หลักอิทธิบาท แยกออกเป็น อิทธิ แปลว่า ความสำเร็จ บาท แปลว่า ฐานเชิงรอง ดังนั้น อิทธิบาท จึง แปลว่ารากฐานแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่าง คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา (พุทธทาสภิกขุ, 2537)

ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความพอใจในการทำงานหรือทำ ภารกิจใด ๆ ก็ตาม เราต้องมีความพอใจ หรือมีความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักในสิ่งที่เราทำและ ปรารถนาที่จะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไปเป็นแรงขับ เคลื่อนที่สำคัญที่ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจและมุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ดี การสร้างแรงจูงใจนี้จะช่วยให้ผู้นำและ ประชาชนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น โดยไม่มุ่งหวังเพียงผลประโยชน์ส่วนตัว แต่เพื่อความเป็นอยู่ที่ ดีของสังคมโดยรวม

วิริยะ (ความเพียร) ในการทำงาน หรือภารกิจใด ๆ ผู้กระทำจะต้องขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความ พยายาม เข้มแข็ง อดทน เอา ธุระ ไม่ทอดทิ้ง ในการทำงานหรือกิจการต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ช่วยให้การ ดำเนินงานในระดับท้องถิ่นประสบความสำเร็จ แม้ว่าอาจต้องเผชิญกับความยากลำบากหรืออุปสรรค ผู้นำที่มี วิริยะจะสามารถฝ่าฟันความท้าทายและสร้างความก้าวหน้าให้กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) ความ มุ่งมั่น เป็นการตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอา ใจฝึกใฝ่ไม่ปล่อยให้ออกใจ ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย อุทิศตัวให้แก่สิ่งที่ทำ ดังนั้นในการทำภารกิจต่าง ๆ เราต้องเอาใจ ใส่ ตั้งใจแน่ว แน่ในสิ่งที่ทำ การมีจิตใจแน่วแน่มุ่งมั่นและการตัดสินใจที่ถูกต้อง การตัดสินใจในบริบทของการ ปกครองท้องถิ่นต้องมีความยุติธรรมและมุ่งหวังผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์แก่สังคม การพัฒนาจิตใจที่แน่วแน่ม จะช่วยให้ผู้นำสามารถรักษาความมุ่งมั่นและความยุติธรรมในการบริหารงาน

วิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) ทดลองเป็นการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบ ข้อแย้งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นหาวิธีการปรับปรุง ตรวจสอบสิ่งที่ทำให้ละเอียดถี่ถ้วนเพื่อให้ได้งานนี้ออกมาดีที่สุด เป็นการประเมินและปรับปรุงแนวทางการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง การไตร่ตรองและประเมินผลอย่างรอบคอบจะช่วยให้ผู้นำสามารถปรับปรุงนโยบายและการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างหลักพุทธธรรมและการปกครองท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าอิทธิบาท 4 เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับการพัฒนาชุมชนในทิศทางที่ถูกต้อง การนำหลักธรรมนี้มาใช้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้การปกครองเป็นไปอย่างยั่งยืน แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสุขและความเจริญให้กับประชาชนในชุมชนอีกด้วย (จิรัตติกาล สุขสิงห์, 2565)

ด้วยเหตุนี้ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา สามารถนำมาใช้เพื่อกำกับและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวม การบูรณาการพระพุทธศาสนากับการปกครองท้องถิ่นผ่านหลักอิทธิบาท 4 จะช่วยสร้างการปกครองที่มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยที่ผู้นำท้องถิ่นสามารถประยุกต์ใช้ ฉันทะ (ความพอใจ) ในการสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อส่วนรวม วิริยะ (ความเพียร) ในการฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จิตตะ (ความตั้งใจ) เพื่อการตัดสินใจที่ยุติธรรมและมั่นคง และวิมังสา (การไตร่ตรอง) ในการประเมินและปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การนำหลักธรรมนี้มาใช้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้การปกครองเป็นไปอย่างยั่งยืน แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสุขและความเจริญให้กับประชาชนในชุมชน

ฉันทะ การสร้างแรงจูงใจและความตั้งใจที่ดีในการพัฒนาท้องถิ่น

ความหมายของฉันทะ

ฉันทะ เป็นหนึ่งในอิทธิบาท 4 ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริบทที่ต้องการความร่วมมือและความตั้งใจจากทุกฝ่ายในชุมชน คำว่า “ฉันทะ” หมายถึงความพึงพอใจในการทำสิ่งที่ดี ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มที่ เมื่อฉันทะถูกนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น จะทำให้เกิดความรักในคุณค่าความดีงาม ความสมบูรณ์ ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น เมื่อรักแท้ก็มอบใจให้ อาจถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ และยังช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น (พระครูธรรมธรสุชาติ ฐิตวโร, 2558)

การปกครองท้องถิ่นจัดว่าเป็นรากฐานสำคัญที่เป็นการกระจายอำนาจการบริหารจาก ส่วนกลางสู่ส่วนท้องถิ่น ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของส่วนกลาง ช่วยส่งเสริมการร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าตรงตามความต้องการของตนเอง และเป็น ปัจจัยส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุข ของไทยซึ่งเป็นการปกครองในระดับชาติด้วย ในบริบทของการปกครองท้องถิ่น การสร้างแรงจูงใจที่ดีเริ่มต้นจากการที่ผู้นำท้องถิ่นมีฉันทะในการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งรวมถึงการตั้งใจทำงานอย่างมุ่งมั่นเพื่อพัฒนาชุมชนให้เจริญรุ่งเรือง การมีฉันทะทำให้ผู้นำสามารถมองเห็นเป้าหมายในการพัฒนาได้อย่างชัดเจนและเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม (พระมหาวิเศษ กนตธมโม และคณะ, 2565) เมื่อผู้นำมีแรงจูงใจที่ดีเช่นนี้ ก็จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้เช่นกัน การสร้างฉันทะในชุมชนอาจทำได้ผ่านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ การรับฟังความคิดเห็น และการแสดงความโปร่งใสในการ

บริหารงาน เมื่อประชาชนรู้สึกว่าคุณเขามีส่วนร่วมและมีเสียงในกระบวนการพัฒนา พวกเขาจะมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมมากขึ้น และพร้อมที่จะสนับสนุนและทำงานร่วมกับผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน

นอกจากนี้ ฉันทะยังช่วยเสริมสร้างความตั้งใจที่ดีในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เมื่อผู้นำท้องถิ่นมีฉันทะที่เข้มแข็ง พวกเขาจะไม่เพียงแค่มองหาผลประโยชน์ส่วนตัว แต่จะมุ่งเน้นไปที่การสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนในระยะยาว การมีแรงจูงใจและความตั้งใจที่ดีจะช่วยให้ผู้นำสามารถรักษาความมั่นคงในการดำเนินงาน และสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนในชุมชนได้ ดังนั้น ฉันทะจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น เมื่อผู้นำและประชาชนในชุมชนมีฉันทะในการทำงานร่วมกัน การพัฒนาชุมชนจะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน และนำไปสู่ความสุขร่วมกันของทุกคนในชุมชน

บทบาทของฉันทะในการพัฒนาแรงจูงใจของผู้นำและประชาชนในท้องถิ่น

ฉันทะ หรือความพึงพอใจในการทำสิ่งที่ดี มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแรงจูงใจที่สร้างสรรค์ทั้งในผู้นำและประชาชนในท้องถิ่น การที่บุคคลมีฉันทะ หมายถึง การมีแรงบันดาลใจและความตั้งใจที่จะทำสิ่งที่ดีงามเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ในบริบทของการพัฒนาท้องถิ่น ฉันทะเป็นพื้นฐานที่ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน (จิรัตติกาล สุขสิงห์, 2565)

บทบาทของฉันทะต่อผู้นำท้องถิ่น

ผู้นำที่ดีต้องมีความพอใจในการทำงาน ทำงานด้วยความจริงใจ และไม่มีความลำเอียง โดยผู้เขียนได้ศึกษาและเรียบเรียงได้ดังนี้

1. การสร้างวิสัยทัศน์ที่เน้นประโยชน์ของชุมชน ผู้นำที่มีฉันทะจะมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งหวังในการทำสิ่งที่ดีเพื่อพัฒนาชุมชน โดยไม่ได้มองเพียงผลประโยชน์ระยะสั้น แต่เน้นการสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืนให้กับประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำที่มีฉันทะจะตระหนักถึงความรับผิดชอบและหน้าที่ในการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน การมีฉันทะจะทำให้ผู้นำทำงานอย่างมุ่งมั่นและมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาชุมชน

2. การสร้างแรงจูงใจในตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชา ฉันทะไม่เพียงแต่กระตุ้นให้ผู้นำมีความมุ่งมั่นในการทำงาน แต่ยังสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือคณะทำงานมีแรงจูงใจเช่นกัน ผู้นำที่มีฉันทะจะสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันและกระตุ้นให้คณะทำงานมีความตั้งใจในการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่

3. การสร้างความไว้วางใจในหมู่ประชาชน ผู้นำที่ทำงานด้วยฉันทะจะสามารถสร้างความไว้วางใจจากประชาชนได้ง่ายขึ้น เพราะการทำงานด้วยแรงจูงใจที่ดีและโปร่งใสทำให้ประชาชนเห็นถึงความตั้งใจจริงในการพัฒนา เมื่อประชาชนเชื่อมั่นในผู้นำ พวกเขาจะมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนมากขึ้น (ธัชพันธ์ อิศรเดช, 2557)

บทบาทของฉันทะต่อประชาชนในท้องถิ่น

ผู้นำที่ดีต้องดูแลประชาชนในพื้นที่อย่างครอบคลุมและจริงใจ ผู้เขียนได้ศึกษาและเรียบเรียงได้ดังนี้

1. การสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม เมื่อประชาชนมีฉันทะ พวกเขาจะมีแรงจูงใจที่ดีในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจปรากฏในรูปแบบของการร่วมมือในการแก้ไขปัญหา การเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่าง ๆ และการเสนอแนะแนวคิดเพื่อการพัฒนา การมีฉันทะทำให้ประชาชนไม่เพียงแต่มองความสำเร็จของชุมชนในฐานะผู้รับ แต่ยังมองเห็นความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม ฉันทะช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ผ่านการเลือกตั้งผู้แทนที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อส่วนรวม และการร่วมมือในโครงการที่ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในชุมชน ประชาชนที่มีฉันทะจะรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมของตนมีคุณค่าและสามารถสร้างผลกระทบที่ดีให้กับสังคมได้

3. การกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชุมชน ฉันทะไม่เพียงแต่สร้างแรงจูงใจภายในบุคคล แต่ยังทำให้เกิดการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน เมื่อประชาชนมีแรงจูงใจที่ดี พวกเขาจะมีความพยายามในการทำงานร่วมกันเพื่อปรับปรุงและพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น การทำงานด้วยฉันทะจะนำไปสู่การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (พระครูสถิตวิธานวัตร (บุรินทร์ ฐานวิโร) และคณะ, 2561)

จะเห็นได้ว่า ฉันทะมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจทั้งในผู้นำและประชาชน ผู้นำที่มีฉันทะจะมีวิสัยทัศน์และความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม ขณะที่ประชาชนที่มีฉันทะจะมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมและสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชุมชน การมีฉันทะในทุกภาคส่วนของท้องถิ่นจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างความสุขร่วมกันในสังคม

วิริยะ การทำงานอย่างตั้งใจและพากเพียรเพื่อความก้าวหน้าในชุมชน

วิริยะ หมายถึง ความพากเพียรและความอดทน เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ในการทำงานหรือกิจการต่าง ๆ นั้นต้องประสบปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ขยันหมั่นเพียร และมีความอดทนเป็นที่ตั้ง (จิรัตติกาล สุขสิงห์, 2565) เป็นหนึ่งในหลักอิทธิบาท 4 ที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชน การที่ผู้นำและประชาชนในชุมชนมีวิริยะในการทำงานจะช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน แม้ว่าอาจต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือความท้าทายก็ตาม วิริยะจึงเป็นแรงขับเคลื่อนที่ช่วยให้ชุมชนสามารถก้าวข้ามปัญหาและพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ ซึ่งบทบาทของวิริยะในการพัฒนาชุมชนมีหลายด้าน ผู้เขียนได้ศึกษาและนำมาเรียบเรียงใหม่ได้ดังนี้ (วินิจ ฝาเจริญ และคณะ, 2565)

1. การเสริมสร้างความขยันขันแข็งในหมู่ผู้นำท้องถิ่นบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการเมือง วิริยะเป็นคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับผู้นำท้องถิ่นที่ต้องเผชิญกับงานที่หนักและท้าทาย การมีความพากเพียรทำให้ผู้นำสามารถทำงานได้อย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และสามารถผลักดันโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ การพัฒนาชุมชนมักต้องการความมุ่งมั่นในระยะยาว โดยให้คนในชุมชนมีความตระหนักร่วมกันถึงสิทธิและจิตสาธารณะร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ การที่ผู้นำมีวิริยะจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดผลที่ยั่งยืน

2. การสร้างแรงบันดาลใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา วิริยะของผู้นำสามารถกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนมีความพยายามและตั้งใจในการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เมื่อประชาชนเห็นถึงความพากเพียรของผู้นำ พวกเขาจะรู้สึกมีกำลังใจและมีแรงบันดาลใจในการทำงานร่วมกัน วิริยะจึงไม่เพียงแต่เป็นคุณสมบัติของผู้นำเท่านั้น แต่ยังสามารถแผ่ขยายไปสู่ประชาชนในชุมชนด้วย

3. การก้าวข้ามอุปสรรคและความท้าทาย ในการพัฒนาชุมชน ผู้นำและประชาชนต้องเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายต่าง ๆ เช่น ข้อจำกัดทางทรัพยากร ข้อขัดแย้งในหมู่ประชาชน หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีวิริยะจะช่วยให้ชุมชนสามารถก้าวข้ามปัญหาเหล่านี้ได้ ผู้นำที่มีวิริยะจะมองหาวิธีแก้ไขปัญหามาตรฐานและสามารถปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน วิริยะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน การทำงานที่มุ่งมั่นและต่อเนื่องจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าที่มีรากฐานมั่นคง การพัฒนาที่เกิดจากความพากเพียรนั้นไม่ใช่การพัฒนาที่เกิดขึ้นชั่วคราว แต่เป็นการพัฒนาที่สามารถคงอยู่และสร้างผลประโยชน์ในระยะยาวให้กับชุมชน

5. การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ชุมชนที่มีวิริยะจะสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น เพราะวิริยะทำให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานร่วมกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องพึ่งพาทายนอก การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งนี้เป็นผลมาจากการทำงานอย่างพากเพียรและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก วิริยะจึงเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของชุมชนในทุกๆ ด้าน จะเห็นได้ว่า วิริยะมีบทบาทสำคัญในการทำให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้นำและประชาชนที่มีความพากเพียรจะสามารถร่วมมือกันเพื่อก้าวข้ามอุปสรรคและสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง วิริยะจึงไม่เพียงแต่เป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้นำเท่านั้น แต่ยังเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับทุกคนในชุมชนที่ต้องการเห็นความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นของตนเอง

โดยวิริยะสามารถสร้างแรงจูงใจในการปกครองที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมและความสุขด้วยการสร้างแรงจูงใจที่มีรากฐานอยู่บนหลักการที่ดีและมีเป้าหมายที่ชัดเจน การสร้างแรงจูงใจที่มีคุณภาพไม่เพียงแต่จะช่วยส่งเสริมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือและความสุขร่วมกันได้อย่างแท้จริง (มัทนา เมฆตรง และวันชัย มีศิริ, 2565) นี่คือการสร้างแรงจูงใจในการปกครองที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมและความสุขของชุมชน เช่น การเน้นวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและยั่งยืน ที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้นำและประชาชนในชุมชนเห็นคุณค่าในการทำงานเพื่อสังคม วิสัยทัศน์นี้ควรเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย พร้อมทั้งเป็นเป้าหมายที่สามารถสร้างผลกระทบในระยะยาว วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนจะช่วยให้ทุกคนมีความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างแรงจูงใจ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและโครงการต่าง ๆ จะทำให้พวกเขารู้สึกมีคุณค่าและมีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงสังคม การที่ประชาชนได้เห็นผลของการมีส่วนร่วมของตนเองจะยิ่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม และการยกย่องและให้รางวัลแก่การทำงานเพื่อส่วนรวมจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับคนอื่น ๆ ในชุมชน รางวัลอาจไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของ แต่สามารถเป็นการยอมรับจากผู้นำหรือจากสังคม ซึ่งจะทำให้บุคคลรู้สึกมีคุณค่าและพร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมต่อไป

ดังนั้น วิริยะ หรือความเพียรสามารถสร้างแรงจูงใจที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมและความสุขของชุมชนได้ ไม่เพียงแต่ช่วยให้การปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความสุขที่แท้จริงในชุมชน

จิตตะ การมีจิตใจแน่วแน่และการตัดสินใจที่ถูกต้องในการบริหารท้องถิ่น

จิตตะ หรือความตั้งใจแน่วแน่ ความมุ่งมั่น เป็นการตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาใจฝักใฝ่ไม่ปล่อยให้จิตใจ ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย อุทิศตัวให้แก่สิ่งที่ทำ ดังนั้นในการทำภารกิจต่าง ๆ เราต้องเอาใจใส่ ตั้งใจแน่ว แน่ในสิ่งที่ทำหรือตั้งใจทำซึ่งจะทำให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายในเวลาอันรวดเร็ว (จิรัตติกาล สุขสิงห์, 2565) เป็นองค์ประกอบสำคัญของอิทธิบาท 4 ที่มีบทบาทโดยตรงต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายของผู้นำท้องถิ่น การมีจิตตะที่เข้มแข็งช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจอย่างถูกต้อง ยุติธรรม และสอดคล้องกับประโยชน์ส่วนรวม การพัฒนาจิตใจที่แน่วแน่ในผู้นำจะช่วยให้การบริหารท้องถิ่นมีความโปร่งใสและยั่งยืน ตลอดจนสร้างความไว้วางใจในหมู่ประชาชน

บทบาทของจิตตะในการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ถูกต้องและเป็นธรรม

ผู้นำที่ดีต้องมีจิตใจที่ดีงาม สามารถสร้างนโยบายที่จริงจังและถูกต้องตามครรลองครองธรรม โดยผู้เขียนได้ศึกษาและเรียบเรียงได้ดังนี้ (อัจฉรา รักยุติธรรม, 2554)

1. การตัดสินใจโดยมีหลักยึดที่ชัดเจน ผู้นำที่มีจิตใจแน่วแน่จะสามารถยึดมั่นในหลักการที่ดีและถูกต้องได้ แม้จะต้องเผชิญกับแรงกดดันจากภายนอก เช่น ผลประโยชน์ส่วนตัวหรือกลุ่มผลประโยชน์ การมีจิตตะทำให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถตัดสินใจโดยยึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นหลัก ส่งผลให้เกิดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการและความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน

2. การคำนึงถึงความยุติธรรมในทุกมิติ จิตตะส่งเสริมให้ผู้นำคำนึงถึงความยุติธรรม ไม่เพียงแค่นั้นแห่งของกฎหมายเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความยุติธรรมทางสังคม เช่น การจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียม การให้โอกาสแก่ทุกกลุ่มในชุมชนในการมีส่วนร่วม ผู้นำที่มีจิตใจแน่วแน่จะตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลทุกภาคส่วนในท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม การตัดสินใจที่ยุติธรรมจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความเชื่อมั่นในหมู่ประชาชน

3. การต้านทานต่อความกดดันและผลประโยชน์ส่วนตน หนึ่งในอุปสรรคที่สำคัญของผู้นำท้องถิ่นคือแรงกดดันจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่พยายามชักจูงให้ผู้นำตัดสินใจในทางที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผู้นำที่มีจิตตะจะมีความสามารถในการต้านทานต่อแรงกดดันเหล่านี้ได้ เพราะมีความมุ่งมั่นที่จะตัดสินใจเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม และไม่ล้มเลิกแนวทางของตนเพียงเพราะความกดดันหรือผลประโยชน์ส่วนตน

4. การตัดสินใจโดยอิงข้อมูลและข้อเท็จจริง ผู้นำที่มีจิตตะจะมีความมุ่งมั่นในการค้นหาข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เพื่อใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย นโยบายที่เกิดจากการศึกษาข้อมูลอย่างรอบคอบจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน จิตตะช่วยให้ผู้นำมีความอดทนในการหาข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง แม้กระบวนการนี้จะซับซ้อนหรือใช้เวลานาน การตัดสินใจที่มีรากฐานจากข้อมูลที่เชื่อถือได้จะลดความเสี่ยงในการเกิดความผิดพลาดและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาจิตใจของผู้นำท้องถิ่นเพื่อรักษาความมุ่งมั่นและความยุติธรรม

การพัฒนาจิตใจเป็นเรื่องสำคัญไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่น โดยผู้เขียนได้ศึกษาและนำเสนอแนวทางในการพัฒนาจิตมาสรุปได้ ดังนี้

1. การฝึกสมาธิและสติ การฝึกสมาธิและการใช้สติช่วยเสริมสร้างจิตใจให้มีความแน่วแน่และมีความตื่นรู้ในทุกการตัดสินใจ ผู้นำที่ฝึกสมาธิจะสามารถควบคุมอารมณ์และความคิดให้เป็นกลางได้มากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจที่เป็นธรรม การฝึกสติยังช่วยให้ผู้นำสามารถประเมินสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ และสามารถตอบสนองต่อปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ สมาธิจึงเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตที่ดีเมื่อเกิดสมาธิจิตใจ จะจดจ่ออยู่กับสิ่งที่เรากำหนดเริ่มคิดหาเหตุผลมีสติในสิ่งที่เรากระทำอยู่ว่า ทำเพื่ออะไร และอะไร คือเป้าหมายของชีวิต เมื่อนั้นปัญญาจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นในการคิดไตร่ตรองนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ด้วยเหตุด้วยผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542)

2. การยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาจิตตะให้แข็งแกร่งจำเป็นต้องอาศัยการยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรม ผู้นำท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความเสียสละ จะสามารถรักษาความแน่วแน่ในการตัดสินใจที่ถูกต้องและไม่เอนเอียงไปตามแรงกดดันหรือความเห็นแก่ตัว การปลูกฝังคุณธรรมเป็นการสร้างรากฐานที่มั่นคงในการบริหารท้องถิ่น

3. การพัฒนาให้มีวิสัยทัศน์ที่ยั่งยืน ผู้นำที่มีจิตตะควรมุ่งเน้นการพัฒนาแนวคิดที่ยั่งยืนในการบริหารท้องถิ่น การมองไปข้างหน้าและพิจารณาถึงผลกระทบระยะยาวของนโยบายต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในอนาคต การมีวิสัยทัศน์ที่ยั่งยืนทำให้ผู้นำไม่เพียงแต่มองหาความสำเร็จในระยะสั้น แต่ยังมีมุมมองให้เกิดการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ในระยะยาว

4. การเปิดรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย การมีจิตตะไมใช่การตัดสินใจเพียงลำพัง แต่หมายถึงการสามารถฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายอย่างเปิดใจ ผู้นำท้องถิ่นที่สามารถรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จะมีข้อมูลที่ครบถ้วนในการตัดสินใจเชิงนโยบาย การเปิดรับฟังอย่างมีจิตตะช่วยให้ผู้นำสามารถทำงานได้อย่างมีส่วนร่วมและสร้างความไว้วางใจจากประชาชน

5. การประเมินและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้นำที่มีจิตตะจะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินตนเองและการปรับปรุงพัฒนาทั้งในด้านการบริหารงานและการพัฒนาจิตใจ การประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้นำรับรู้ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง พร้อมทั้งหาวิธีปรับปรุงเพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรมมากยิ่งขึ้น จิตตะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและยุติธรรม การพัฒนาจิตใจที่แน่วแน่จะช่วยให้ผู้นำสามารถต้านทานต่อแรงกดดัน รักษาความเป็นธรรม และมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อส่วนรวม แนวทางการพัฒนาจิตตะนี้จะส่งผลให้การบริหารท้องถิ่นมีความโปร่งใสและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (สมชาย อังสุโชติเมธี และคณะ, 2556)

วิม้งสา การไตร่ตรองและปรับปรุงการบริหารงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

วิม้งสา ความไตร่ตรอง ไคร่ครวญ ทดลองเป็นการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบ ข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นหาวิธีการปรับปรุง ตรวจสอบสิ่งที่ทำให้และเอียดถี่ถ้วนเพื่อให้ได้งานนี้ออกมาดีที่สุดใน (จิรัตติกาล สุขสิงห์, 2565) เป็นองค์ประกอบที่สี่ของอิทธิบาท 4 ซึ่งหมายถึงการไตร่ตรอง การพิจารณา และการประเมินผลการทำงานเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในการบริหารงานท้องถิ่น วิม้งสามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน การที่ผู้นำและผู้บริหารมีความสามารถในการไตร่ตรองผลงานและการดำเนินการต่าง ๆ จะช่วยให้สามารถปรับปรงนโยบายและแนวทางการบริหารให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของวิม้งสาในการพัฒนาท้องถิ่น

ผู้นำชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่น มีการไตร่ตรอง ไคร่ครวญ ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบ มีการวางแผน จะทำให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาไปได้ โดยผู้เขียนได้ศึกษานำมาสรุปได้ดังนี้ (พระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม และคณะ, 2564)

1. การประเมินนโยบายอย่างต่อเนื่อง วิม้งสาช่วยให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถพิจารณาผลลัพธ์ของนโยบายที่ได้ดำเนินการแล้วอย่างรอบคอบ การประเมินนโยบายในเชิงลึกเป็นการวัดว่าการดำเนินการนั้นๆ ได้ผลลัพธ์ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ อาทิเช่น การแก้ปัญหาหมอลพิษ ปัญหาการจราจร หรือปัญหาความปลอดภัยของสาธารณชน ผู้นำที่ใช้วิม้งสาจะสามารถประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของนโยบายและสามารถปรับปรุงหรือยกระดับนโยบายเหล่านั้นให้เกิดผลที่ดียิ่งขึ้น การประเมินอย่างต่อเนื่องนี้จะช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดความผิดพลาดและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานท้องถิ่น

2. การปรับปรุงแนวทางการบริหาร การไตร่ตรองในการบริหารงานไม่เพียงแต่จำกัดอยู่ที่การพัฒนา นโยบาย แต่ยังคงครอบคลุมถึงการปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในองค์กรด้วย การบริหารงานท้องถิ่นที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายต้องการการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบว่าวิธีการดำเนินการนั้นเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ วิม้งสาช่วยให้ผู้นำสามารถมองเห็นความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในปัจจุบันและนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

3. การตัดสินใจโดยอิงข้อมูลและความจริง การประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามหลักวิม้งสาช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง การใช้ข้อมูลที่วิเคราะห์อย่างเป็นระบบจะทำให้การตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงนโยบายมีความแม่นยำและเป็นธรรมมากขึ้น วิม้งสาช่วยส่งเสริมให้เกิดการเก็บข้อมูลอย่างเป็น

ระบบ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่มีรากฐานจากข้อเท็จจริง ส่งผลให้การบริหารท้องถิ่นเกิดความโปร่งใสและน่าเชื่อถือ

4. การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงในชุมชนและสังคมสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ผู้นำท้องถิ่นที่มีวิสัยวิสัยจะสามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีวิสัยวิสัยทำให้ผู้นำไม่ยึดติดกับวิธีการหรือความคิดเดิม ๆ และพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อให้ชุมชนก้าวหน้าตามความเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของประชาชน ดังนั้น ผู้นำท้องถิ่นต้องเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นและบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมเชิงวิชาการ เพื่อเสริมความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติของบุคลากรภายในองค์กร เพื่อให้เหมาะสมกับความคาดหวังและ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือผู้รับบริการอย่างแท้จริง สรุปได้ว่าประสิทธิภาพ คือ การ สนับสนุนให้มีวิธีการบริหารจัดการให้ได้ผลดีที่มากที่สุด แต่สิ้นเปลืองต้นทุน ค่าใช้จ่าย แรงงาน และเวลา น้อยที่สุดซึ่งทำได้โดยกลไกในการลดค่าใช้จ่ายในทุก ๆ ด้านลง แต่เพิ่มความถูกต้อง ความเร็ว ความราบเรียบของการบริหารให้มากขึ้น (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2561) สรุปวิสัยวิสัยเป็นหลักธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการบริหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมการประเมินผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจและปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงในชุมชน แนวทางการสร้างระบบการประเมินที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดการพัฒนายั่งยืน แต่ยังทำให้เกิดความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการบริหารงานท้องถิ่น จากการศึกษาผู้เขียนเห็นว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถนำมาปรับใช้กับการปกครองท้องถิ่นได้ด้วยการใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยผู้เขียนได้สรุปเป็นภาพองค์ความรู้เพื่อให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจได้ ดังนี้

อิทธิบาท 4

ฉันทะ (ความพอใจ)

ผู้นำที่ดีต้องมีความพอใจในการทำงาน ทำงานด้วยความจริงใจและไม่มีความลำเอียง

วิริยะ (ความเพียร)

ผู้นำที่ดีความพากเพียรและความอดทน อดทน เหนื่อย ไม่ท้อถอยในการทำงานหรือกิจการต่าง ๆ

จิตตะ (ความคิดจดจ่อ)

ผู้นำที่ดีต้องมีจิตใจที่จดจ่อ สามารถสร้างนโยบายที่จริงใจและถูกต้องตามครรลองครองธรรม

วิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง)

ผู้นำที่ดีต้องมีการไตร่ตรอง ใคร่ครวญ ใช้ปัญญาพิจารณา ไตร่ตรอง ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบ มีการวางแผนจะทำได้ ก่อตั้งสามารถพัฒนาไปได้

ภาพที่ 1 อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น: แนวทางสู่ความสุขร่วมกัน

สรุป

การปกครองท้องถิ่นสามารถนำหลักอิทธิบาท 4 ที่เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ได้ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจและแรงจูงใจ) ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา เป็นแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดประโยชน์ ผู้นำท้องถิ่นที่มีฉันทะจะมีความมุ่งมั่นในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและประชาชน โดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัว ความตั้งใจที่ดีนี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่แท้จริง เพราะเมื่อผู้นำมีแรงจูงใจที่มาจากความรักและความปรารถนาดีต่อชุมชน นโยบายที่สร้างขึ้นก็จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง วิริยะ (ความเพียร) ที่จะทำงานให้สำเร็จ ผู้นำที่มีวิริยะจะไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างทาง แต่จะมีความอดทนและมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น วิริยะทำให้ผู้นำมีความกระตือรือร้นในการผลักดันโครงการต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นจริงในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาสาธารณูปโภค การยกระดับคุณภาพชีวิต หรือการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ความขยันหมั่นเพียรของผู้นำส่งผลให้ชุมชนได้รับประโยชน์และมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น จิตตะ (ความใส่ใจ) ความมุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ถูกต้อง ผู้นำท้องถิ่นที่มีจิตตะจะมีการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนความยุติธรรมและความรับผิดชอบ การตัดสินใจที่ดีต้องอิงกับความเป็นธรรมและประโยชน์ของส่วนรวม ผู้นำที่มีจิตใจแน่วแน่และใส่ใจต่อความเป็นอยู่ของประชาชน จะสามารถสร้างสรรค์นโยบายที่ยั่งยืนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการบริหารงานที่โปร่งใสและเป็นธรรม จิตตะยังส่งเสริมให้ผู้นำรักษาความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่หวั่นไหวต่อแรงกดดันหรืออิทธิพลจากภายนอก และวิมังสา (การพิจารณาและไตร่ตรอง) หรือการตัดสินใจที่ผ่านมา เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น การประเมินผลและการปรับปรุงนโยบายอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น วิมังสาทำให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถมองเห็นข้อบกพร่องของนโยบายหรือกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนา เมื่อเห็นข้อบกพร่อง ผู้นำที่มีวิมังสาจะไม่ละเลย แต่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น การพัฒนาที่เกิดจากการประเมินอย่างรอบคอบจะนำไปสู่ความยั่งยืน เพราะชุมชนจะได้รับการพัฒนาที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ

การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากจะทำให้ผู้นำท้องถิ่นมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีในการบริหารงานแล้ว ยังสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือและความสามัคคีในชุมชนด้วย เมื่อผู้นำมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง ประชาชนก็จะได้รับแรงบันดาลใจและร่วมมือกันทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การปกครองที่ยึดถือหลักอิทธิบาท 4 ไม่เพียงแต่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชุมชนในด้านวัตถุและเศรษฐกิจ แต่ยังส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในด้านจิตใจอีกด้วย เพราะความยุติธรรมและความใส่ใจที่ผู้นำมีให้ต่อประชาชน ทำให้ประชาชนรู้สึกถึงความเท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสุขร่วมกันในชุมชนอย่างยั่งยืน ในท้ายที่สุด หลักธรรมอิทธิบาท 4 จึงเป็นแนวทางที่ผู้นำท้องถิ่นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ส่งผลดีต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้นำประชาชน หรือชุมชนทั้งหมด ทำให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- จิรัตติกาล สุขสิงห์. (2565). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในองค์กร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(1), 211-219.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2560). *คัพพัฏฐปุระศาสนศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัชนันท์ อิศรเดช. (2557). พระพุทธศาสนากับภาวะผู้นำ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 28-42.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2560). *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

- พระครูธรรมธรสุชาติ ฐิตวโร. (2558). การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 เพื่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในองค์กร. *พุทธจักร*, 69(2), 12-24.
- พระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม และคณะ. (2564). การกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 8(3), 29-43.
- พระครูสถิตวีรานวัตร (บุรินทร์ ฐานวีโร) และคณะ. (2561). การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหาร การพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารการบริหารการปกครองและ นวัตกรรมท้องถิ่น*, 2(1), 11-26.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2542). *สมาธิฐานสู่สุขภาพจิต และปัญญาหยั่งรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุง และขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระมหาวิเศษ กนตธมโม และคณะ. (2565). พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของ เทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 7(4), 198-210.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *การทำงานที่เป็นสุข*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- มัทนา เมฆตรง และวันชัย มีศิริ. (2565). คุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิผล การทำงานของ บุคลากรในยุคปกติใหม่. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(5), A47-A58.
- วินิจ ฝาเจริญ และคณะ. (2565). บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอตอแยสะแกตจังหวัด เชียงใหม่. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 3(2), 1-12.
- สมชาย อังสุโชติเมธี และคณะ. (2556). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ธรรมาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(ฉบับ พิเศษ), 206-215.
- อัจฉรา รัยยุติธรรม. (2554). การพัฒนาทางเลือกกระแสหลัก. *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา*, 30(2), 13-43.

การศึกษาผลกระทบต่อศรัทธาและแนวทางการป้องกันพระภิกษุผู้กระทำความผิด พระธรรมวินัย ในปัจจุบัน*

A STUDY OF THE IMPACT ON FAITH AND GUIDELINES FOR PROTECTING MONKS WHO COMMIT CRIMES IN THE CURRENT DHAMMA AND VINAYA AT PRESENT

พระครูกาญจนกิจโสภณ (ทนากอร์ วรญาโณ), พระครูวิโรจน์กาญจนเขต (นัททกฤต ธิปังกโร)

Phrakhru Kanchanakitsophon (Thanakorn Worayano),

Phrakru Wirojkanchanakhet (Nuttakrit Thipungkaro)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: nuttakrit.pat@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษา การศึกษาผลกระทบต่อศรัทธาและแนวทางการป้องกันพระภิกษุผู้กระทำความผิดพระธรรมวินัย ในปัจจุบัน ผลจากการศึกษาพบว่า ผลกระทบที่ทำให้เกิดขึ้นในพุทธศาสนาคือวิกฤตการณ์ศรัทธา ซึ่งทำให้พระสงฆ์มีความตื่นตัวเรื่องการศึกษาไม่ว่าจะเป็นเรื่องธรรมวินัยหรือการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีความรู้ที่รอบคอบทันสมัยและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เพราะปัญหาที่เป็นเกี่ยวกับพระวินัยนั้นอาศัยความรู้ความเข้าใจและต้องศึกษาอย่างละเอียดมีความรู้เป็นอย่างดีไม่พอจำเป็นต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่เลื่อมใสของประชาชนเพราะสำคัญของโลกปัจจุบันนี้ต้องการหลักธรรมไปบูรณาการกับหลักสมัยใหม่เพื่อพัฒนาสังคมและจิตใจ ซึ่งการบัญญัติสิกขาบทหรือศีลที่ว่าด้วยเรื่องเพศหรือเรื่องความผิดนั้นวัตถุประสงค์ในการวางศีลข้อนี้ไว้เพื่อความแตกต่างจากฆราวาสและให้พระภิกษุห่างไกลจากเรื่องของกามกิเลสซึ่งเป็นเรื่องแรกของมนุษย์ และแนวทางในการป้องกันในการที่ไปสู่กระทำความผิด เจ้าอาวาสหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์ต้องคอยสอดส่องพระภิกษุ สามเณรผู้อาศัยอยู่ในวัดให้อยู่ในธรรมวินัยและอยู่ในกฎระเบียบของวัด ให้ศึกษาเล่าเรียนประชาชนจำเป็นต้องทำความเข้าใจในเรื่องของหลักธรรมคำสอนผ่านพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญานถือว่าเป็นทางแนวทางในการป้องกัน ส่วนการรักษาศรัทธาของประชาชนนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัดนั้น ๆ ว่าจะมีจุดเด่นจุดแข็งในด้านใดบ้าง ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา หรือด้าน การสาธารณสุขสงเคราะห์ รวมไปถึงด้านการเผยแผ่ให้ประชาชนได้รู้จักและเข้าใจคำสอนทางพุทธศาสนาจึงจะสามารถทำให้พุทธศาสนามั่นคงและทำให้พุทธศาสนามีองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนสามารถตอบโจทยสังคมเศรษฐกิจบ้านเมืองและสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนในเรื่องของจิตใจได้

คำสำคัญ: ผลกระทบต่อศรัทธา; แนวทางการป้องกัน; พระภิกษุผู้กระทำความผิดพระธรรมวินัย

Abstract

This academic article aims to study Studying the impact on faith and guidelines for protecting monks who commit crimes at present the results of the study found that The impact that this has caused in Buddhism is crisis of faith This makes the monks aware of education, whether it be about Dhamma and Vinaya or higher education, to have careful,

*Received June 14, 2024; Revised September 23, 2024; Accepted September 24, 2024

modern knowledge and be able to solve problems that arise because problems related to the Vinaya depend on Knowledge and understanding must be studied in detail. Knowledge alone is not enough. It is necessary to behave in a way that is respected by the people because the importance of today's world requires the principles of Dhamma to be integrated with modern principles to develop society and the mind. The purpose of laying down the precepts or precepts regarding sex or wrongdoing is to differentiate them from lay people and keep monks away from the matter of sexual desire, which is the first matter of ordination. and guidelines for prevention in committing crimes the abbot or the clergy deputy must keep an eye on the monks. Novices who live in the temple must abide by the Dhamma discipline and the rules and regulations of the temple. To educate people, it is necessary to understand the principles of Dhamma teachings through the monks, who are spiritual leaders, which is considered a way of protection. As for maintaining the faith of the people, it depends on what strengths and strengths the temple has. Whether it is education or public welfare. Including the aspect of propagation Let the people know and understand Buddhist teachings so that Buddhism can be firmly established, and Buddhism will provide knowledge to the people, able to answer the social and economic needs of the country and be able to be a refuge for the people in matters of the mind.

Keywords: Impact on Faith; Prevention Guidelines; Monks Who Commit the First Offense

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่เป็นภารกิจของพระสงฆ์ที่จำเป็นจะต้องปฏิบัติและดำเนินการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยนั้นมียุทธศาสตร์สำคัญคือด้านการปกครองกล่าวถึงการดูแลพระภิกษุสามเณรและประชาชนที่อาศัยวัดจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องรู้มาทำวินัยและสามารถจัดกัจจตุการหรือผู้ที่ไม่ใช่พระแต่ปฏิบัติตนว่าเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาออกไปจะได้ไม่เป็นข้อครหาและเป็นวิกฤตการณ์ศรัทธาในภาพรวมปัจจุบันนี้มีสื่อเทคโนโลยีออนไลน์มีความเร่งรีบในการทำงานมีความทันสมัยในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศและมีความติดต่อกันได้อย่างรวดเร็วแต่สิ่งที่ขาดไปนอกจากนั้นก็คือคุณธรรมจริยธรรมรวมถึงในพุทธศาสนาเองก็ยังมีเรื่องที่จะต้องจัดและกัจจตุการออกไปในเรื่องที่ผู้เขียนได้ศึกษาก็คือการศึกษาผลกระทบต่อศรัทธาและแนวทางการป้องกันพระภิกษุผู้กระทำความผิดพระธรรมวินัยปาราชิกข้อที่ 1 ข้อในปัจจุบันมีข่าวสารที่เกี่ยวกับการเสพเมถุนมีอยู่มาก เช่น จากกรณีมีข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยในวงการสงฆ์เมื่อ 27 ปีที่แล้ว มีเรื่องใหญ่เกิดขึ้น เมื่อ ‘อดีตพระยันตระ’ พระรูปงาม เป็นที่นับถือ มีลูกศิษย์มากมายถูกกล่าวหาว่าล่วงละเมิดสิกขา นำไปสู่การเป็นคดีความ ในที่สุดต้องสึกและออกไปนอกประเทศ

ข่าว Today (2567) เสนอข่าวว่า วันที่ 22 ต.ค. 2564 เรื่องนี้กลับมาอีกครั้ง เพราะมีภาพของ นายวินัย ละอองสุวรรณ หรือ อดีตพระยันตระอมโรภิกขุ กำลังทำพิธีฉลองวันเกิดครบรอบ 70 ปี โดยมีพระสงฆ์และแม่ชีกำลังกราบไหว้ หลังภาพนี้เผยแพร่ออกไป มีผู้ออกมาแสดงความเห็นจำนวนมาก และบางส่วนก็ตั้งข้อสงสัยว่า พระสงฆ์สามารถกราบขรวาสได้หรือไม่ ต่อมาวันที่ 21 ต.ค. 64 ที่สำนักสงฆ์เทพลิตาโพธิวิหาร ต.หนองบอน อ.เมือง จ.สระแก้ว อดีตพระยันตระ ได้แสดงธรรมให้กับลูกศิษย์ที่มีทั้งขรวาสและพระภิกษุสงฆ์ ที่ร่วมฟังการแสดงธรรมมากกว่า 50 คน พร้อมให้สัมภาษณ์ยอมรับว่า กลับมาประเทศไทยครั้งนี้ รู้สึกคิดถึง

แผ่นดินเกิด คิดถึงญาติโยม โดยเฉพาะลูกศิษย์เก่าๆ ที่แยกย้ายไปอยู่ตามวัด หรือ สำนักต่าง ๆ หลายพื้นที่ จึงเดินทางมาพบปะกับลูกศิษย์ และจะเดินทางกลับสหรัฐอเมริกาวันที่ 27 ต.ค.นี้ ซึ่งตลอดเวลาที่พุดนั้น อติตพระ ยันตระ แทนตัวเองว่า “อาตมา”

PPTV Online (2567) ได้เสนอข่าวว่า พระมหาหุ่ม วย 24 ปีมีสัมพันธ์กับแม่บุญธรรมอดีต นักการเมือง ล่าสุดลาสิกขาหนีออกจากวัดแล้ว พร้อมเปิดใหม่ไลน์ความสัมพันธ์ กลายเป็นประเด็นร้อนทันที เมื่อเพจเพชฌัญชี่ช็อกขี้ขาว โพสต์คลิปวิดีโอขณะที่ชายคนหนึ่งเดินถ่ายคลิปเข้าไปในห้องพัก โดยระหว่างทาง พบจิ๋วพระถูกถอดกางเกงไว้บริเวณหน้าห้อง เมื่อเปิดห้องเข้าไปพบชายหญิงคู่หนึ่ง โดยฝ่ายชายเป็นพระมหา วย 24 ปี กำลังนอนเปลือยกายบนเตียงด้วยกันกับฝ่ายหญิงซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น วย 45 ปี ที่สำคัญทั้งสองมี ศักดิ์เป็นแม่ลูกบุญธรรมกันด้วย ล่าสุดเมื่อวันที่ 11 เม.ย. รายงานข่าวแจ้งว่า คนสนิทของนักการเมืองหญิงและสามี ได้ออกมาเปิดเผยว่า ตนรู้จักกับทั้งคู่ตั้งแต่ก่อนที่ จะหมั้นกันแล้ว โดยปกติแล้วฝ่ายชายเป็นคนกรุงเทพฯ มี หน้ามีตาในสังคม ส่วนฝ่ายหญิงมีหน้ามีตาอยู่ในจังหวัดทางภาคเหนือ ทั้งคู่เจอกันภายในงานพิธีแห่งหนึ่งที่วัด จากนั้นจึงได้มีการคุยกันเรื่อยมา และได้หมั้นกันเมื่อปี 2565 ตนก็ได้ร่วมงานหมั้นนั้นด้วยหลังจากนั้นฝ่ายหญิง ก็มีปัญหาเรื่องเงินมาตลอด มักจะให้ฝ่ายชายหาเงินมาให้ แต่ไม่เคยพอสักที ถึงขั้นฝ่ายชายไปกู้หนี้ยืมสินนอกระบบ ขยายบ้าน ขายเป็นรถหลักล้าน ซึ่งฝ่ายชายรักผู้หญิงมาก เพราะคิดว่าในเมื่อเป็นคู่ชีวิตกันแล้ว เราก็ต้องช่วยเหลือกัน ก่อนที่ฝ่ายชายจะจับได้ว่าภรรยา มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับพระมหาหุ่ม วย นี้ คือก่อนหน้านี้ฝ่ายหญิงรู้จักกับพระมหาหุ่ม วย มาเมื่อ 2 ปีที่แล้ว เพราะว่าเคยเป็นเจ้าอาวาสที่วัดแห่งหนึ่ง แต่ก็ห่างหายกันไปประมาณ 2-3 ปี กระทั่งมีหมอดู คนสนิทของผู้หญิงทักมาว่า ให้ไปตามพระมหาหุ่ม วย นี้กลับมา ก็เลยทำให้ทั้งคู่ได้กลับมาติดต่อกันอีกครั้ง

และถ้าจะกล่าวไปแล้วก็มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้ายังมีประชาชนอยู่การจะแก้ไขปัญหานี้ ต้องอาศัยความรู้การศึกษาและความเข้าใจรวมถึงระบบการปกครองที่มีประสิทธิภาพจึงจะสามารถหาแนวทาง ที่จะป้องกันได้สิ่งสำคัญก็คือต้องรู้ในเรื่องของพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับคณะ สงฆ์เองจึงจะสามารถที่จะบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านการปกครองและมีแนวทางที่จะทำอย่างไรให้เกิด ศรัทธาแก่ประชาชนคนไทยให้มานับถือพระพุทธศาสนาและสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ใน ชีวิตประจำวันเป็นการเผยแผ่พุทธศาสนาโดยอ้อมไปในตัวเพราะฉะนั้นบทความนี้จึงเป็นบทความที่มุ่งเน้นใน เรื่องของการกล่าวถึงพระธรรมวินัยรวมถึงสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นจะเป็นแนวทางในการป้องกันและ พิสูจน์สามเณรที่ปฏิบัติไม่ดีเพื่อให้ท่านอยู่ในขอบเขตของพระวินัยและสามารถขับเคลื่อนพุทธศาสนา ทำงานเผยแผ่ทำงานด้านพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปได้

ข่าวภาพลบทบทต่อศรัทธาในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนานั้นมีความเชื่อที่มีเหตุผลอาศัยหลักธรรมคำสอนเน้นการปฏิบัติที่เข้าถึงและสามารถ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ซึ่งในปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงของโลกมีอยู่ตลอดเวลาความทันสมัยและ ประชาชนมีปัญญาในการดำเนินชีวิตแต่สิ่งที่ขาดไปคือหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจ เพราะฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สงสารคือพระสงฆ์ที่จะนำคำสอนทางพุทธศาสนาทั้ง 84,000 พระธรรมขันธ์ มา สั่งสอนประชาชนหรือนำพาปฏิบัติให้เข้าถึงและสามารถใช้ในการชีวิตประจำวันได้นั้นก็จะเป็นอย่างยิ่งจะต้องทำตัว ให้เหมาะสมและเป็นครูเป็นผู้ชี้ทางอย่างแท้จริงเพราะฉะนั้นศรัทธาจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่พระสงฆ์ จะต้องบริหารจัดการศรัทธาถ้ากล่าวในถึงสมัยพุทธกาลนั้นพุทธเจ้าก็เน้นในเรื่องของศรัทธาเป็นจำนวนไม่น้อย เช่น การรับบิณฑบาตแล้วไม่สามารถที่จะให้คนอื่นได้ยกเว้นพ่อหรือแม่ ถือว่าเป็นการรักษาศรัทธาในสิ่งที่ ประชาชนบริจาคหรือถวายโดยจิตใจที่บริสุทธิ์เลื่อมใสและยังมีเกี่ยวกับเรื่องกาลามสูตรที่ไม่ได้ให้เชื่อโดยสืบทอดกันมาหรือเป็นความเชื่อที่ล่องลอยไม่มีหลักฐานแต่ให้เชื่อโดยการนำไปปฏิบัติเพราะฉะนั้น ซึ่งภาพลบทที่

เกิดขึ้นกับพระสงฆ์บางส่วนเป็นผลกระทบทำให้พุทธศาสนาโดยภาพรวมเกิดความหม่นหมองและการเผยแผ่พุทธศาสนาจะทำได้ยากมากขึ้นเพราะฉะนั้นข้อนี้จึงเป็นข้อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่พระสงฆ์จำเป็นต้องศึกษาและรู้ธรรมวินัยสิ่งสำคัญคือปฏิบัติมีศีลาจารวัตรที่งดงามอยู่ในศีลและนำคำสอนทางหลักพุทธศาสนามาสอนให้แก่ประชาชนได้จึงจะสามารถก้าววิกฤตการณ์ศรัทธาที่เกิดขึ้นที่เป็นภาพลบในปัจจุบันให้ดีขึ้น

ผลกระทบทำให้พระสงฆ์ตื่นตัวเคร่งครัดในพระธรรมวินัย

ผลกระทบที่ทำให้เกิดขึ้นในพุทธศาสนาคือทำให้พระสงฆ์มีความตื่นตัวเรื่องการศึกษาไม่ว่าจะเป็นเรื่องธรรมวินัยหรือการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีความรู้ที่รอบคอบทันสมัยและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เพราะปัญหาที่เป็นเกี่ยวกับปฐมวียนั้นอาศัยความรู้ความเข้าใจและต้องศึกษาอย่างละเอียดมีความรู้้อย่างเดียวไม่พอจำเป็นต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่เริ่มใสของประชาชนเพราะสำคัญของโลกปัจจุบันนี้ต้องการหลักธรรมไปบูรณาการกับหลักสมัยใหม่เพื่อพัฒนาสังคมและจิตใจ การที่จะทำให้เกิดความศรัทธาก้าววิกฤตการณ์ศรัทธาให้เกิดขึ้นนั้นจำเป็นต้องมีการประพฤติที่เหมาะสมและเป็นศีลธรรมที่เลื่อมใสของประชาชนแต่ส่วนมากกล่าวโดยภาพรวมคือการทำชั่วที่เกิดขึ้นนั้นส่วนใหญ่จะเป็นภาพลบที่เกิดขึ้นสักส่วนใหญ่มีชาวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในลักษณะของพระสงฆ์ประพฤติผิดในปาราชิกข้อที่ 1 สามารถตามธรรมวินัยต้องแก้ไขตามอธิกรณ์อย่างไรก็คงตอบว่าเป็นการต้องใช้อธิกรณ์ข้อที่ต้องเจอหน้ากันคือ สัมมุขวินัย แต่โดยลักษณะการให้ชาวก็คือต้องเป็นภาพลบไปเสียก่อนและทำลายชื่อเสียงของพระภิกษุและสังกัดรวมถึงพระพุทธานุภาพโดยภาพรวมเพราะฉะนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้ทำอะไรแค่บุคคลที่ประพฤติแต่เป็นการทำลายพระสงฆ์ที่มีการปฏิบัติที่ดีตั้งใจปฏิบัติอยู่ด้วย การตื่นตัวของพระสงฆ์ในเรื่องของการศึกษาธรรมวินัยและการศึกษาข้อกำหนดกฎหมายรวมถึงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญในเรื่องของ นิคคหกรรม ว่าด้วยการที่พระสงฆ์ประพฤติที่เกี่ยวข้องกับอาญาจำเป็นจะต้องลาสิกขาไป แต่เรื่องของการประพฤติผิดทางเพศสำหรับพระมหิดนิก แต่เป็นกฎหมายทั่วไปถ้าเป็นลูกเมียของตนก็ถือว่าไม่ผิดกฎหมายข้อนี้ก็จะมี ความเหลื่อมล้ำในลักษณะของกฎหมายอยู่จึงจำเป็นต้องศึกษาให้รู้เท่าทันและสามารถครองตนครองคนและของงานสามารถสืบทอดพุทธศาสนาได้ ยั่งยืนตามลำดับต่อไป

กรณีศึกษาเรื่องเสพเมถุน

เสพเมถุน คือการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุ กับมนุษย์หรืออมมนุษย์ และมีโทษอาบัติปาราชิก ตามข้อบัญญัติทางธรรมวินัย ถือเป็นความผิดร้ายแรง ที่ต้องออกจากการเป็นสงฆ์ และยังเป็นความผิดที่ชาวพุทธรับไม่ได้

องค์ประกอบของการเสพเมถุน

1. การให้องค์ชายเข้าไปทางทวาร 3 ทาง คือ ทวารหนัก, ทวารเบา, ปาก ของมนุษย์ หรืออมมนุษย์ ทั้งตัวผู้และตัวเมีย
2. การเสพเมถุนกับศพ ทางทวารทั้ง 3
3. การเสพเมถุนกับศพ ที่ถูกสัตว์กัดกินไม่ถึงครึ่งหนึ่ง ทางทวารทั้ง 3
4. การให้ผู้อื่นใส่องค์ชายเข้ามายังทวารของตน
5. การเสพเมถุนตัวเอง เสพเมถุนตัวเองทางปาก โดยการก้มลงอมองคชาติของตน
6. การเสพเมถุนตัวเอง โดยการจับองคชาติของตนใส่ไปยังทวารหนักของตนเอง

การเสพเมถุน จัดเป็นอาบัติหนัก คือ อาบัติปาราชิก มีบทลงโทษให้พ้นจากการออกเป็นพระ

ประเทศไทยอันเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนาเคยมีบันทึกเล่าถึงพระภิกษุที่อาบัติปาราชิกสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ว่ามีโทษให้ไปเป็นตะพุ่นหญ้าช้าง อันเป็นโทษที่บางคนบอกว่าร้ายแรงกว่าการประหารชีวิตเสียอีก เนื่องจากในอดีตที่พศกใช้ช้างเป็นยานพาหนะ ในกองทัพเลี้ยงช้างไว้ใช้ยามราชการจำนวนมาก และช้างก็กินอาหารวันละเป็นตัน การเป็นตะพุ่นหญ้าช้าง ต้องคอยหาอาหารมาให้ช้างอ่อม ถือเป็นเรื่องหนักหนาจนคนที่ทำงานลักษณะนี้บอกว่าขอถูกประหารเสียดีกว่า

อีกความเชื่อหนึ่งของชาวพุทธเกี่ยวกับพระที่อาบัติปาราชิก คือจะกลายเป็นคนดวงตก และทำมาค้าขายอะไรก็ไม่ขึ้น เช่น เคยเป็นคนที่ดวงแข็ง ก็อาจจะเกิดอุบัติเหตุง่าย หรือทำอะไรก็ไม่ราบรื่น รวมไปถึงบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ก็จะได้รับอันสงส์นี้ไปด้วย พระบวชใหม่จึงมักได้รับคำเตือนจากพระอุปัชฌาย์ว่าให้ระวังผิดศีลปาราชิกโดยไม่รู้ตัว

อาบัติปาราชิก มี 4 ประการ คือ

ห้ามไม่ให้พระสงฆ์เสพเมถุน

ห้ามพระสงฆ์ลักเอาของหรือทรัพย์สินที่เจ้าของหวงแหน หรือไม่ได้อนุญาต

ห้ามพระสงฆ์ฆ่ามนุษย์ ทั้งที่เกิดมาแล้ว หรือยังอยู่ในครรภ์

ห้ามพระสงฆ์อวดอ้างอุตริมนุสสรรม

หากพระภิกษุสงฆ์ทำผิด 1 ใน 4 ข้อนี้ก็จะขาดจากการเป็นพระภิกษุสงฆ์โดยอัตโนมัติ หรือเรียกว่าปาราชิกโดยไม่รู้ตัว แม้จะยังไม่ได้กล่าวลาสิกขาก็ตาม เพราะเป็นความผิดที่รู้อยู่กับตัว ไม่สามารถอยู่ร่วมกับพระภิกษุสงฆ์อื่นๆ ได้ และไม่สามารถกลับมาบวชใหม่ได้ตลอดชีวิต

เมื่อรู้ตัวแล้วไม่กล่าวลาสิกขา ยังคงสงบผ้าเหลือง ให้ผู้คนกราบไหว้ จะกลายเป็นพวก “อสังขี” หรือผู้ที่ไม่ละอายต่อภาพ

อีกความเชื่อหนึ่งของชาวพุทธเกี่ยวกับพระที่อาบัติปาราชิก คือจะกลายเป็นคนดวงตก และทำมาค้าขายอะไรก็ไม่ขึ้น เช่น เคยเป็นคนที่ดวงแข็ง ก็อาจจะเกิดอุบัติเหตุง่าย หรือทำอะไรก็ไม่ราบรื่น รวมไปถึงบิดา มารดา ญาติพี่น้อง ก็จะได้รับอันสงส์นี้ไปด้วย พระบวชใหม่จึงมักได้รับคำเตือนจากพระอุปัชฌาย์ว่าให้ระวังผิดศีลปาราชิกโดยไม่รู้ตัว

วิ.มหา. (ไทย) (1/1/248) ปรากฏว่า ท่านทั้งหลายบริสุทธ์แล้วในธรรม คือปาราชิก 4 สิกขาบทนี้ เพราะฉะนั้นจึงนั่งข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมตอย่างนี้รวมสิกขาบทที่มีในปาราชิกกัณฑ์

ปาราชิกกัณฑ์มี 4 สิกขาบท คือ

1. ปาราชิกสิกขาบทที่ 1 ว่าด้วยการเสพเมถุนธรรม
2. ปาราชิกสิกขาบทที่ 2 ว่าด้วยการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้
3. ปาราชิกสิกขาบทที่ 3 ว่าด้วยการพรากกายมนุษย์
4. ปาราชิกสิกขาบทที่ 4 ว่าด้วยการกล่าวอวดอุตริมนุสสรรม

สิกขาบทเหล่านี้เป็นที่ตั้งแห่งการตัดรากเหง้า อย่างไม่ต้องสงสัย

การเสพเมถุน คือ การร่วมประกอบกิจกรรมทางเพศของพระภิกษุ ไม่ว่าจะกระทำกับผู้หญิงหรือผู้ชาย หรือกระทำกับสัตว์ก็ตาม เป็น 1 ใน 4 ประการของอาบัติปาราชิก ซึ่งเป็นอาบัติขั้นที่ร้ายแรงที่สุด

หากมีการอาบัติปาราชิกจะสิ้นสภาพการเป็นภิกษุทันทีแม้จะยังไม่สึกก็ตาม ไม่สามารถดำรงเพศเป็นภิกษุต่อไปได้ต้องลาสิกขาทันที และตัดขาดจากการบวชไปได้เลย คือ กลับมาบวชใหม่ไม่ได้

ภิกษุหรือพระภิกษุ (บาลี: ภิกขุ ; สันสกฤต : ภิกษุ) เป็นคำใช้เรียก นักบวชชายใน พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคู่กับภิกษุณี(นักบวชหญิง) คำว่า ภิกษุ เป็นศัพท์เฉพาะในพระพุทธศาสนา เป็นศัพท์บัญญัติที่ใช้เรียกนักบวชชายในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ ไม่สาธาณณะทั่วไปสำหรับทุก ศาสนา มีความหมายว่า ผู้ขอ (ขอ

อาหาร เป็นต้น) และสามารถแปลว่า ผู้เห็นภัยในวัฏสงสารก็ได้ตั้ง รูปวิเคราะห์ว่า “วณฺณสฺสึสาเร ภยํ อิกฺขตฺติภิกฺขุ” ในประเทศไทยและประเทศลาว มีคำเรียกภิกษุ “เถรวาท ว่า พระ” แปลว่าผู้ประเสริฐ เป็นคำที่เรียกกันมาแต่โบราณเพื่อเป็นการยกย่องนักบวชในพระพุทธศาสนาเป็นสังฆกรรม 1 ใน 4 อย่างของภิกษุสงฆ์ที่ทำร่วมกัน จัดเป็นสังฆกรรมที่มีน้ำหนักมา ที่สุดหนักแน่นที่สุด ใช้ทำกรรมที่สำคัญมาก เช่น การให้อุปสมบท การให้ปริวาส ให้อุปทาน การสวด สมณภาสน์ เป็นต้น วิธีการ คือ จะมีการสวดอุทิศขึ้นก่อน 1 ครั้ง และ สวดอนุสาวนา 3 ครั้ง เมื่อรวมกันจึง เรียกว่า อุทิศอุทิศกรรม แปลว่า กรรมมีอุทิศเป็นที่ 4 หมายความว่า กิจกรรมของสงฆ์ที่ทำร่วมกัน โดยต้องทำการสวดอุทิศขึ้นก่อน แล้วตามด้วยอนุสาวนาอีก 3 ครั้ง ส่วนสาเหตุที่เรียกว่า อุทิศอุทิศ กรรม (กรรมมีอุทิศเป็นที่ 4) ไม่เรียกว่า อุทิศยาทิกรรม (กรรมมีอุทิศเป็นเบื้องต้น) เป็นต้น มี เพราะ ตรีสเป็นโวหารแบบปฏิโลม (นัยย้อนศร) เหมือนคำว่า ผสสปลญจม (ธรรมมีผัสสะเป็นที่ 5) ในคัมภีร์ ฝ่าย อภิธรรมนั่นเอง ผู้ที่จะเป็นภิกษุได้จะต้องมีคุณสมบัติและผ่านการพิธีอุปสมบทโดยถูกต้องตามพระธรรม วินัย ก่อน เช่น ต้องมีอายุ 20 ปี (เพราะตามธรรมเนียมสมัยนั้นถือว่าอายุ 7-19 ปีจัดเป็นวัยผู้น้อย) และต้องมีส่วนสูง 150 ซม. ขึ้นไป ไม่มีโรคภัยแรง ต้องมีอุปชฌาย์รับรอง ต้องทำพิธีในอุโบสถ การเป็นพระภิกษุนั้นจะต้องถือศีลทั้งหมด 227 ซึ่งเป็นข้อห้ามของพระภิกษุสงฆ์เถรวาท ตามพระวินัยบัญญัติ จัดอยู่ในส่วนอาทิพรหมจรรย์กาสิกขา ศีล 227 จัดเป็นสิกขาบท ในพระ ปาติโมกข์ ที่พระพุทธเจ้าทรงวางข้อกำหนดไม่พึงละเมิดไว้เพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของคณะ สงฆ์ และเพื่อเป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานอันเอื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์ของ พระภิกษุสงฆ์ หากมี พระภิกษุล่วงละเมิดซึ่งเรียกว่า อาบัติจะต้องได้รับโทษตามสถานหนัก-เบา ถ้ามีโทษหนักก็ ให้ปาราชิก หรือขาดจากความเป็นพระสงฆ์หรือโทษเบาาก็ให้แก่ได้โดยกล่าวแสดงความผิดของตนกับพระภิกษุ รูป อื่นเพื่อเป็นการแสดงถึงความสำนึกผิดและเพื่อจะตั้งใจประพฤติตนใหม่หรือที่เรียกว่า การแสดงอาบัติ ปลงอาบัติ อาบัติต่าง ๆ

เจตนารมณ์ของสิกขาบทข้อนี้

สิกขาบทนี้ทรงบัญญัติไว้เพื่อให้ภิกษುದำรงตนอย่างเป็นอิสระ ไม่ยึดติดกับโลกีย์สุขแบบชาวโลก ซึ่งต้องยึดติดจนปล่อยวางไม่ได้ทั้งไม่ได้ต้องเสพเสวยกามโลกีย์รำไป มีทุกข์รำไป หากปล่อยได้วางได้ก็จะเป็นอิสระ เบาสบาย มีสุขภาพกายและใจดีอยู่ตลอดเวลา และการที่ภิกษุสามารถเสพเมถุนได้ก็ทำให้เกิดเป็นครอบครัวขึ้น ซึ่งต้องเป็นภาระอันหนักสำหรับหัวหน้าครอบครัวต้องดูแลทั้งภรรยาและลูกซึ่งก็เป็นการยากที่จะทำได้เพราะภิกษุเป็นนักบวช ไม่อาจประกอบอาชีพอื่นใดได้นอกจากต้องอาศัยคนอื่นเลี้ยงชีพเลี้ยงชีวิตอยู่ได้ไปวัน ๆ เท่านั้น

ด้วยเหตุนี้จึงทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนี้เข้าไว้ก็ด้วยมีพระพุทธประสงค์ให้ภิกษุดำรงตนจากการเสพเมถุน โดยเด็ดขาด เพื่อมิให้มีความวิตกกังวล มัวเมาลุ่มหลง ดิ้นรนแสวงหากามสุข หรือต้องรับภาระเลี้ยงดูคนอื่นจนไม่มีเวลาบำเพ็ญเพียรประพฤติพรหมจรรย์เพราะการเสพเมถุนนั้นเป็นไปเพื่อมีโทษ คือ

- เป็นข้าศึกแก่การประพฤติพรหมจรรย์
- เป็นเหตุให้รุ่มรวย มีภาระมาก เหมือนคนครองเรือน
- เป็นไปเพื่อสะสมกิเลสและกองทุกข์
- เป็นเหตุให้ลุ่มหลงมัวเมา ไม่รู้จักความจริง

อนาปัตติวาร

อนาปัตติวาร หมายถึงตอนว่าด้วยข้อยกเว้นไม่ต้องอาบัติในเพราะการละเมิดสิกขาบท คือในสิกขาบทแต่ละสิกขาบทท่านได้แสดงลักษณะภิกษุที่แม้จะล่วงละเมิดคือไปทำอย่างนั้น ๆ แต่ก็ได้รับยกเว้น ไม่ต้องอาบัติตามสิกขาบทนั้น เพราะสิกขาบทได้ทรงบัญญัติไว้ที่หลังการทำเช่นนั้น การทำเช่นนั้นก่อนจึงไม่ถือว่าเป็นความผิด คือไม่ต้องอาบัติในเพราะข้อนี้ จึงเรียกว่า อนาปัตติ

ในสิกขาบทนี้ท่านแสดงภิกษุผู้ได้รับยกเว้นไม่ต้องอาบัติไว้คือ

1. ภิกษุผู้ไม่รู้ตัว เช่นหลับสนิทจนไม่รู้สึกตัว เมื่อถูกนั่งทับหรือละเมอแล้วทำลงไปโดยไม่รู้สึกตัว
2. ภิกษุผู้วิกลจริต คือภิกษุบ้าผู้มีความประพฤติหรือกิริยาผิดปกติเพราะไม่มีสติสัมปชัญญะ
3. ภิกษุผู้มีจิตฟุ้งซ่าน คือภิกษุผู้มีจิตไม่สงบ พล่านไป ชัดสายไปควบคุมตัวเองไม่ได้
4. ภิกษุผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา คือภิกษุผู้เร่าร้อนใจทนนั่งเป็นปกติอยู่ไม่ได้
5. ภิกษุผู้เป็นต้นบัญญัติ คือภิกษุที่กระทำการเป็นครั้งแรก เป็นเหตุให้มีการบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ขึ้น

จัดเป็นต้นบัญญัติเรียกว่า อาทิกัมมิกะ ในสิกขาบทนี้คือ พระสุทินน์ ซึ่งเสพเมณธรรมกับอดีตภรรยาตามคำขอร้องของโยมมารดา เพื่อให้มีบุตรไว้สืบตระกูล

ในสิกขาบทแต่ละข้อ ท่านจะแสดงอนาปัตติวารไว้ สำหรับเป็นหลักวินิจฉัยตัดสินว่าต้องอาบัติหรือไม่ ในเมื่อภิกษุไปล่วงละเมิดสิกขาบทหรือไปทำสิ่งที่ชาวบ้านหรือภิกษุด้วยกันเห็นแล้วกำหนดติงโพนทนาว่าไม่เหมาะสมไม่ควรเข้า โดยเฉพาะภิกษุผู้เป็นอาทิกัมมิกะผู้เป็นต้นบัญญัติจะมีในทุกสิกขาบท และได้รับยกเว้นไม่ต้องอาบัติที่ทรงบัญญัติไว้หลังจากนั้นทุกกรณีในทุกสิกขาบท

วินิตวัตถุ

วินิตวัตถุ คือเรื่องที่พระพุทธองค์ทรงวินิจฉัยแล้ว หมายถึงเมื่อมีการกระทำอันส่อว่าจะเป็นการล่วงละเมิดข้อบัญญัติเกิดขึ้น โดยมีภิกษุไปทำขึ้นและเรื่องนั้นถูกนำขึ้นกราบทูลให้ทรงทราบ ทรงรับสั่งตรัสถามโดยวิธีเดียวกับวิธีการบัญญัติสิกขาบทแต่ละครั้ง แล้วทรงวินิจฉัยว่าเป็นอาบัติหรือไม่เป็นอาบัติ

วินิตวัตถุเช่นนี้ถูกบันทึกไว้ในพระไตรปิฎกในเกือบทุกสิกขาบท ซึ่งสามารถนำมาเป็นตัวอย่างเทียบเคียงตัดสินในการปรับอาบัติของพระวินัยธรได้เป็นอย่างดีและได้ปฏิบัติสืบมาจนทุกวันนี้

ในสิกขาบทนี้มีวินิตวัตถุจำนวนมาก และพระพุทธเจ้าทรงวินิจฉัยตัดสินไว้ด้วยพระองค์เอง เช่น

ภิกษุรูปหนึ่งเสพเมณกับลิงเพศเมีย ทรงตัดสินว่าต้องอาบัติปาราชิกแล้ว

ภิกษุรูปหนึ่งปลอมตัวเป็นคฤหัสถ์ไปเสพเมณ ทรงตัดสินว่าต้องอาบัติปาราชิกแล้ว

ภิกษุรูปหนึ่งสอดนิ้วมือเข้าไปในองค์กำเนิดของเด็กหญิงจนเธอสิ้นชีวิต ทรงตัดสินว่าไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุรูปหนึ่งมีหลังอ่อน ก้มตัวมององค์กำเนิดของตน ทรงตัดสินว่าต้องอาบัติปาราชิกแล้ว

ภิกษุรูปหนึ่งมีองค์กำเนิดยาวยกองค์กำเนิดขึ้นอม ทรงตัดสินว่าต้องอาบัติปาราชิกแล้ว

ภิกษุรูปหนึ่งสอดองค์กำเนิดเข้าไปในองค์กำเนิดของศพ ทรงตัดสินว่าต้องอาบัติปาราชิกแล้ว

ภิกษุรูปหนึ่งใช้องค์กำเนิดเสียดสีกับเครื่องหมายเพศแห่งรูปปั้นทรงตัดสินว่าไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุรูปหนึ่งใช้องค์กำเนิดเสียดสีกับเครื่องหมายเพศแห่งตุ๊กตาไม้ทรงตัดสินว่าไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุรูปหนึ่งถูกผู้หญิงชวนให้เสพเมณกับตน ภิกษุไม่ยอม นางบอกว่าจะพยายามเอง ขอให้อยู่เฉยๆ จึงยอมให้นางเสพเมณทรงตัดสินว่าต้องอาบัติปาราชิกแล้ว

ภิกษุรูปหนึ่งเสพเมณกับศพซึ่งส่วนใหญ่ยังสมบูรณ์อยู่ยังไม่ถูกสัตว์กิน ทรงตัดสินว่าต้องอาบัติปาราชิกแล้ว

ภิกษุรูปหนึ่งเสพเมณกับศพซึ่งส่วนใหญ่ถูกสัตว์กัดกินแล้ว ทรงตัดสินว่าไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย

ภิกษุรูปหนึ่งเก็บกระดูกของสตรีที่ตนเคยรักซึ่งถูกทิ้งไว้ในป่าเข้ามาประกอบกันเข้าจนเป็นรูปร่างแล้ว สอดองค์กำเนิดไปตรงช่องเครื่องหมายเพศสตรีทรงตัดสินว่าไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุรูปหนึ่งเสพเมณูกับนาคเพศเมีย ทรงตัดสินใจต้องอาบัติปาราชิกแล้ว
ภิกษุรูปหนึ่งเสพเมณูกับบัณฑิตเอก(กะเทย) ทรงตัดสินใจต้องอาบัติปาราชิกแล้ว
ภิกษุรูปหนึ่งจำวัดอยู่ในป่า สตรีคนหนึ่งเห็นเข้าจึงเปิดผ้าแล้วนั่งทับ ภิกษุรู้สึกตัวขึ้น ยินดีเมื่อองค์
กำเนิดของตนได้สอดเข้าไปในองค์ของนาง ทรงตัดสินใจต้องอาบัติปาราชิกแล้ว
ภิกษุรูปหนึ่งนอนฟังต้นไม้อยู่ในป่าสตรีคนหนึ่งเห็นเข้าจึงเปิดผ้าแล้วเข้าไปนั่งทับ สำเร็จกิจของตนแล้ว
ลุกขึ้นมายืนหัวเราะอยู่ ภิกษุตื่นขึ้นเห็นเข้าจึงถามนางว่าทำอย่างไรใช้ไหม นางยอมรับทรงตัดสินใจเมื่อไม่รู้ตัวก็
ไม่ต้องอาบัติ
ภิกษุรูปหนึ่งนอนพักอยู่สตรีคนหนึ่งเข้ามานั่งทับองค์กำเนิด ภิกษุรู้สึกตัวขึ้นจึงถีนางให้พ้นออกไป
ทรงถามภิกษุว่ายินดีหรือไม่ ทูลว่ามีไยดีจึงทรงตัดสินใจ เมื่อไม่ยินดีก็ต้องไม่อาบัติอะไร
ภิกษุรูปหนึ่งฝันว่าได้เสพเมณูกับอดีตรรยาจึงเล่าให้พระอุบาลีฟัง พระอุบาลีตัดสินใจ อาบัติไม่มี
เพราะความฝัน
ภิกษุรูปหนึ่งถูกสตรีนางหนึ่งซึ่งมีศรัทธาอ่อนแนะนำให้เสียดสังค์กำเนิดในระหว่างขาอ่อนของนาง
ทรงตัดสินใจไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ภิกษุรูปหนึ่งถูกสตรีนางหนึ่งซึ่งมีศรัทธาอ่อนชักชวนให้เสียดสังค์กำเนิดที่สะดือของนาง ทรงตัดสินใจ
ไม่ต้องอาบัติปาราชิกแต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ภิกษุรูปหนึ่งถูกสตรีชักชวนให้เสียดสังค์กำเนิดที่ง่ามมือของนางทรงตัดสินใจไม่ต้องอาบัติปาราชิก
แต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ภิกษุรูปหนึ่งถูกสตรีชักชวน ยินยอมให้นางใช้มือจับองค์กำเนิดทำให้น้ำอสุจิสลื่นออกมา ทรงตัดสินใจ
ว่าไม่ต้องอาบัติปาราชิกแต่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ภิกษุรูปหนึ่งถูกสตรีชักชวน จึงสอดองค์กำเนิดเข้าไปทางช่องหูทรงตัดสินใจไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ภิกษุรูปหนึ่งเป็นผู้เฒ่า กลับไปเยี่ยมบ้าน พบอดีตรรยา นางบังคับให้สีกแล้วเข้าไปยึดตัว ภิกษุนั้นล้ม
หงายหลังลง นางจึงขึ้นคร่อมนั่งทับองค์กำเนิดของภิกษุ ทรงถามว่ายินดีหรือไม่ ภิกษุทูลตอบว่าไม่ยินดีจึงทรง
ตัดสินใจ เมื่อไม่ยินดีก็ต้องไม่ต้องอาบัติ
ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ในป่า ถ่ายปัสสาวะอยู่ ลูกเนื้อตัวหนึ่งเข้ามาแล้วอมองค์กำเนิดของเธอตม่น้ำปัสสาวะ
ภิกษุนั้นยินดีทรงตัดสินใจต้องอาบัติปาราชิกแล้ว
สรุปได้ว่า การบัญญัติสิกขาบทหรือศีลที่ว่าด้วยเรื่องเพศหรือเรื่องความผิมนั้นวัตถุประสงค์ในการวาง
ศีลข้อนี้ไว้เพื่อความแตกต่างจากฆราวาสและให้พระภิกษุห่างไกลจากเรื่องของกามกิเลสซึ่งเป็นเรื่องแรกของผู้
บวชจะต้องเจอและมีความรู้สึกที่ต้องการในเรื่องนั้น ๆ พระพุทธเจ้าได้ทรงประกาศพระพุทธศาสนาแล้วและ
ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าจึงได้ชี้ขาดว่าในเรื่องนี้เป็นข้าศึกกับการปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุพระอรหันต์ต่อไปจึงได้
บัญญัติไว้เมื่อย้อนมาในยุคปัจจุบันนี้เรื่องนี้กลับกลายเป็นเรื่องที่น่าสนใจขึ้นมาทันทีเพราะเป็นเรื่องที่ปรากฎ
ตามหน้าสื่อข่าวต่าง ๆ สื่อออนไลน์ต่าง ๆ จนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ระหว่างพระภิกษุที่เป็นสายเถรวาทซึ่งมี
ความเข้มข้นในเรื่องของมารวมวินัยแต่เกิดปัญหาเหล่านี้มากกว่าภิกษุมหายานและยังมีความเชื่อได้ว่าภิกษุผู้ที่
กระทำความผิดถึงขั้นปาราชิกสิ่งนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับเรื่องของกรรมและผิดในเรื่องของพระธรรมวินัยอย่าง
ร้ายแรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในเรื่องของนิกคหกรรมจำเป็นจะต้องให้ลาสิกขาไป
จนไม่สามารถที่จะกลับมาอุปสมบทตุตถกรรม เป็นพระได้อีกจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและเป็นผลกระทบต่อ
ศรัทธาที่มีแก่พุทธศาสนา ถ้าย้อนไปในอดีตที่พระพุทธเจ้าไม่ได้บัญญัติสิกขาบทที่มากจนเกินไปเพราะในสมัย

ยุคที่ตั้งพุทธศาสนาใหม่นั้นพระองค์ได้มีสาวกและสาวกเหล่านั้นส่วนใหญ่ก็เป็นพระอรหันต์ซึ่งสาปหมดกิเลส ไม่มีเรื่องที่น่าอับอายหรือทำให้พระองค์ต้องหนักใจแต่ถ้าเป็นสมัยทุกวันนี้คงจะมีลึกลับทอิกหลายข้อที่เกิดขึ้น

แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

กัลยาณมิตร (2567) กล่าวว่า อาจแสดงโดยสรุปได้ว่า ภิกษุจะปาราชิกข้อที่ 1 ได้ ต้องล่วงละเมิดหรือกระทำการต่อไปนี้

1. เมื่อภิกษุเสพเมถุนธรรม โดยให้องค์กำเนิดของตนเข้าไปทางทวารหนัก ทวารเบา หรือทางปากของมนุษย์ (ชาย หญิง กะเทย) ของมนุษย์ คือยักษ์เปรต อสุรกาย ของสัตว์ดิรัจฉานเพศเมีย หรือเป็นพันทางที่ปรากฏเพศชัดเจนว่าเป็นเพศผู้หรือเพศเมีย ต้องอาบัติปาราชิก
2. มนุษย์มนุษย์หรือสัตว์ดิรัจฉานที่เสียชีวิตแล้ว แต่ชากนั้นยังบริบูรณ์หรือแหงวินไปบ้างแต่ยังมีอวัยวะที่จะให้สำเร็จกิจการเสพอยู่ เมื่อไปเสพเข้า ต้องอาบัติปาราชิก
3. ภิกษุถูกข่มขืน แต่ยินดีในการสัมผัส ในขณะที่องค์กำเนิดกำลังเข้าไปก็ถึงที่แล้วก็ดีหยุดอยู่ที่ติถอนออกก็ดีต้องอาบัติปาราชิก
4. ภิกษุยอมให้ภิกษุอื่นเสพเมถุนในทวารหนักของตน ต้องอาบัติปาราชิก
5. ภิกษุผู้ก้มลงมององค์กำเนิดของตนก็ดีผู้สอดองค์กำเนิดที่ยาวของตนเข้าไปทางทวารหนักของตนก็ดีต้องอาบัติปาราชิก
6. ภิกษุผู้สั่งให้ผู้อื่นพยายามทำเช่นนั้นแก่ตน ก็ต้องอาบัติปาราชิกเหมือนกัน

ในลักษณะของการต้องอาบัติมีลักษณะคล้าย ๆ กัน หมายถึงมีช่องทางสำหรับการประพฤติผิดสำหรับผู้ที่มิเกลหรือมีช่องว่างที่จะประพฤติผิดได้มีหลายข้อที่เป็นการเลียงบาปและไปตามอำนาจกิเลสของตนและการกระทำความผิดเหล่านี้คล้ายๆกับลักษณะของการบัญญัติข้อกฎหมายมีช่องว่างสำหรับผู้ที่ทำความผิดต่อไปได้เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงได้บัญญัติตัวลีนคำหมดเพิ่มเติมอย่างเช่นห้ามเสพเมถุนกับสัตว์ดิรัจฉานหรือสร้างสุขที่ยังไม่เล็กไม่เปื่อยเน่าเป็นต้นซึ่งเพื่อความรัดกุมและเพื่อความเรียบร้อยจึงเป็นการบัญญัติเพื่อความรักกลุ่มในส่วนนี้ซึ่งในพระสงฆ์ในปัจจุบันก็มีแนวทางในการที่จะศึกษาและทำความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้พอสมควรเพราะฉะนั้นแนวทางที่จะนำไปสู่การป้องกันก็ต้องมีความรู้และสามารถนำความรู้ที่มาสืบทอดได้มาเผยแผ่ให้แก่พุทธศาสนิกชนและในส่วนของพุทธศาสนิกชนที่เป็นชาวพุทธก็จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในส่วนนี้ไม่ถ้อยมถนตั้นข่าวนั้นในเรื่องของหลักความจริงและการทำตนให้พ้นทุกข์ไม่ไปถ้อยว่าเป็นพุทธศาสนาโดยทั้งหมดแต่ให้ถ้อยว่าเราคือส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนาที่จะช่วยขับเคลื่อนพุทธศาสนาให้ดำรงคงอยู่ตลอดไปเพราะฉะนั้นบริษัทที่ไม่ว่าจะจะเป็นเพื่อพิสูจน์ไปรษณีย์อุบาสิกาล้วนแต่มีความสำคัญที่จะช่วยรักษาพุทธศาสนาโดยอาศัยฐานความรู้ซึ่งในปัจจุบันนี้นอกจากถ้าทำวินัยแล้วยังมีการศึกษาในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์รวมถึงกฎหมายและสมาคมและกฎหมายต่าง ๆ จะเป็นพระภิกษุหรือเป็นประชาชนก็สามารถศึกษาและเข้าใจได้ทำให้เสื่อมเสียพระพุทธศาสนานั้นมีหลายช่องทางที่ปิดเปิดช่องให้ผู้ที่บ่อนทำลายและสร้างโอกาสที่จะทำลายพระพุทธศาสนามีเยอะมากเพราะฉะนั้นการถือคำสอนโดยมีฐานความรู้ทางพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

กรณีพระภิกษุสงฆ์กระทำความผิด อาบัติปาราชิก ข้อเสพเมถุน เพราะเหตุที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ไม่ได้บัญญัติไว้ ทำให้ปัญหาพระภิกษุสงฆ์กระทำความผิดพระธรรมวินัยข้อนี้ และกำลังเป็น ปัญหาใหญ่ในสังคมไทย โดยเฉพาะกรณีของพระภิกษุสงฆ์เสพเมถุนโดยความยินยอมของหญิง (ซึ่งไม่ เป็นความผิดทางอาญาของรัฐ) ก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ ทำให้บุคคลซึ่งบวชเข้ามาในพระ ศาสนากระทำความผิดอย่างไม่เกรงกลัวต่อสิ่งใด เป็นผลให้เสียหายต่อสถาบันสงฆ์ไทย และเป็นการทำลาย

พระศาสนาโดยตรง เพราะเท่ากับว่าพระภิกษุสงฆ์ซึ่งดูแลพระศาสนากระทำผิดพระธรรมวินัยร้ายแรง เสียเอง ปัญหาผลกระทบของการบังคับใช้กฎหมายกับพระธรรมวินัยข้อเสพเมถุน

สรุปได้ว่า แนวทางในการป้องกันในการที่ไปสู่กระทำความผิด เจ้าอาวาสต้องคอยสอดส่องตั้งแต่ใน ส่วนของวัดคือเจ้าอาวาสตามหน้าที่อำนาจหน้าที่มาตรา 37 38 แห่งพระราชบัญญัติสงฆ์ที่จำเป็นจะต้องคอย สอด ภิคุสามเณรและผู้อาศัยอยู่ในวัดให้อยู่ในธรรมวินัยและอยู่ในกฎระเบียบของวัดและให้ศึกษาเล่าเรียน ตามมาทำวินัยที่ถูกต้อง มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โท เอก หรือ เปรียญธรรมรวมถึงอุดมศึกษาเพื่อให้ เข้าใจถึงรากศัพท์ของภาษาทางพุทธศาสนาหรือในคำอธิบายที่เป็นการเรียนในระดับอุดมศึกษาที่มีการศึกษาใน ส่วนของพระไตรปิฎกและประชาชนสามารถที่จะทำความเข้าใจในเรื่องของหลักธรรมคำสอนผ่านพระสงฆ์ซึ่ง เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณจะถือว่าเป็นทางแนวทางในการป้องกันส่วนการรักษาศรัทธาของประชาชนนั้นก็ ขึ้นอยู่กับวัดนาน ๆ ว่าจะมีจุดเด่นจุดแข็งในด้านใดบ้างไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษาหรือด้านการศึกษาทาง สงเคราะห์รวมไปถึงด้านการเผยแผ่ให้ประชาชนได้รู้จักและเข้าใจคำสอนทางพุทธศาสนาก็จะสามารถทำให้ พุทธศาสนามั่นคงและภาพข่าวที่เป็นภาพลบทำให้พุทธศาสนามีองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนสามารถตอบโต้ภัย สังคมเศรษฐกิจบ้านเมืองและสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนในเรื่องของจิตใจได้

ภาพที่ 1 : การศึกษาผลกระทบต่อศรัทธาและแนวทางการป้องกันพระภิกษุผู้กระทำความผิดพระธรรมวินัยในปัจจุบัน

สรุป

การศึกษาผลกระทบต่อศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องพระภิกษุผู้กระทำความผิดพระธรรมวินัย เป็นสิ่งที่กระทบต่อพระพุทธานุภาพและกระทบต่อศรัทธาของประชาชนอย่างแน่นอนเพราะในเรื่องข่าว แบบนี้มีการตีแผ่ทางสังคมถึงแม้ไม่มีการตีแผ่ในสังคมพุทธศาสนาที่มีความเลื่อมใสในระดับสูงอาจจะลดความ เลื่อมใสหรือผู้ที่ไม่มีไม่มีความเลื่อมใสอยู่แล้วอาจจะไม่มีความเลื่อมใสไปอีกเลย ข่าวเหล่านี้ก็เป็นเรื่องที่ กระทบโดยอ้อมกับพุทธศาสนาพอสมควรส่วนวิธีแก้ไขก็จะต้องให้ผู้ที่กระทำความผิดนั้นได้รับโทษคือได้ลา สิกขาบทและประพฤติตนเป็นคนดีในสังคมเป็นฆราวาสและวิธีป้องกันคือการกระทำความผิดเหล่านี้ก็อยู่ที่การ อบรมสั่งสอนและการให้เข้าใจว่าธรรมวินัยรวมถึงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคณะ สงฆ์ให้มีการศึกษานอกจากจะทำวินัยแล้วก็มีการศึกษาเรื่องธรรมะให้รู้กฎแห่งกรรมนอกเหนือจากนั้นก็ คือสามารถที่จะไปสั่งสอนญาติโยมให้เข้าใจในพุทธศาสนาเพื่อทำให้พระสงฆ์มีความเข้าใจและมีความรู้ใหม่ๆที่จะ

มาสอนแก่ประชาชนในเรื่องของกฎแห่งกรรมในเรื่องของโทษของการประพฤติดีศีลธรรม พระสงฆ์จะเห็นคุณค่าในตนเองว่าเราเป็นผู้ที่เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าจึงจะสามารถที่จะมีศรัทธาที่จะเผยแพร่พุทธศาสนาต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- PPTV Online. (2567). *ศึกแล้ว! พระมหาเสพเมธุนกับอดีตนักการเมือง พร้อมเปิดใหม่ไลน์ความสัมพันธ์*. สืบค้น 11 พฤษภาคม 2567, จาก <https://n9.cl/xd9t1>
- กัลยาณมิตร. (2567). *ปาราชิก 4*. สืบค้น 12 เมษายน 2567, จาก <https://citly.me/73lwz>
- ข่าว Today. (2567). *เปิดประวัติ 'อดีตพระยันตระ' ก่อนดราม่า พระสงฆ์กราบไหว้*. สืบค้น 11 พฤษภาคม 2567, จาก <https://workpointtoday.com/politics-monk22/>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *พะไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.

การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา*

POLITICAL COMMUNICATION ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES

พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ ขุนติพโล (รอดทะยอย)

Phra Baldika Pongsak Khuntipalo (Rodthayoi)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: phongsak.rod@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา หลักการสำคัญ ความซื่อสัตย์ พูดความจริง ไม่โกหก ไม่หลอกลวง ความสุภาพ ใช้ภาษาที่สุภาพ อ่อนโยน ไม่ใช้คำพูดที่สร้างความเกลียดชัง ความเมตตา ประรณนาดี ต่อผู้อื่น ไม่ใส่ร้ายป้ายสี ไม่สร้างความแตกแยก ความกรุณา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ปัญญา คิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบ ไตร่ตรองก่อนพูด ความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ให้โอกาสทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็น ความสำคัญ สร้างสันติสุข ความสามัคคี จำเป็นต้องมีการศึกษาและอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการทางพระพุทธศาสนา แนวคิดการสื่อสารที่ดีต่อกันโยงเชื่อมสัมพันธ์กันของตนในสังคม ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ดังนั้นหลักสังคหวัตถุ 4 จึงนำมาใช้เพื่อบุรณาการในการสื่อสารทางการเมือง จึงเป็นและการทำตัวให้เป็นเกลอ หรือเป็นเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นนายหรือเรียกว่าความมั่งคั่งในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองแบบเมตตา การสื่อสารทางการเมืองแบบสร้างสรรค์ การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การสร้างสังคมที่สงบสุข

คำสำคัญ: การสื่อสาร; การเมือง; หลักพระพุทธศาสนา

Abstract

Political communication according to Buddhist principles Key principles: Honesty, telling the truth, not lying, not deceiving. politeness Use polite, gentle language, do not use words that create hatred, kindness, and good wishes towards others. Do not slander the label. It does not create division. Kindness, empathy for others. Understand the feelings of others, wisdom, think carefully and analytically, reflect before speaking, be fair, do not discriminate, and give all parties the opportunity to express their opinions. importance Creating Peace Harmony needs to be educated and trained to educate about Buddhist principles. The concept of good communication is linked to each other in society, which consists of tan, piyawaja, attacharya, and samanatta, so the 4th principle of samsara is used to integrate political communication, so it is to be a friend rather than a boss or to be a beauty in a relationship with each other. to those involved in compassionate political communication. Creative Political Communication Political communication according to Buddhist principles is a guide that will lead to the creation of a peaceful society.

Keywords: Communication; Politics; Principles of Buddhism

*Received July 16, 2024; Revised September 4, 2024; Accepted September 18, 2024

บทนำ

การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้นำและนักการเมืองใช้ในการสื่อสารกับประชาชน การนำเสนอข้อมูล นโยบาย และแนวคิดอย่างมีประสิทธิภาพสามารถสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างผู้นำกับประชาชนได้ ในบริบทของพระพุทธศาสนา การสื่อสารทางการเมืองสามารถนำหลักธรรมมาใช้เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี ความไว้วางใจ และความเคารพในสังคม หลักธรรมหนึ่งที่มีความสำคัญในการสื่อสารทางการเมืองคือ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วย ทาน (การให้), ปิยวาจา (การพูดด้วยวาจาไพเราะ), อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์), และสมานัตตตา (การวางตนเสมอภาค) การนำหลักธรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารทางการเมืองไม่เพียงแต่ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรม ความยุติธรรม และความสงบสุขในสังคม การสื่อสารทางการเมืองที่ยึดถือหลักธรรมในพระพุทธศาสนาจึงเป็นการสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณธรรมและมีคุณภาพในระยะยาว (อง.จตุกก. (ไทย) 21/264/381.)

การสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่เป็นการถ่ายทอดข้อมูลหรือนโยบายไปยังประชาชนเท่านั้น แต่ยังเป็น การสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้นำและประชาชน การใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะสังคหวัตถุ 4 สามารถเสริมสร้างคุณภาพและคุณธรรมในการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญ (Thai PBS, 2023)

1. ทาน (การให้) การให้ในที่นี้หมายถึงการมอบข้อมูล ข่าวสาร และทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสม่ำเสมอและเที่ยงตรง ผู้นำควรเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสและไม่ปิดบังข้อเท็จจริง นอกจากนี้ การให้ความรู้และการให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่ประชาชนในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีป้องกันโรค การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน หรือการให้ความช่วยเหลือในกรณีที่เกิดภัยพิบัติ สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในตัวผู้นำ

2. ปิยวาจา (การพูดด้วยวาจาไพเราะ) การสื่อสารด้วยวาจาที่สุภาพและมีความเคารพเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างบรรยากาศที่ดีและลดความขัดแย้ง การใช้ถ้อยคำที่แสดงถึงความเคารพ ความเห็นใจ และความจริงใจ จะช่วยให้ประชาชนรู้สึกได้รับการปฏิบัติอย่างดีและมีความสำคัญ นอกจากนี้ การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและชัดเจนจะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้ประชาชนเข้าใจเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง

3. อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) ผู้นำควรมุ่งเน้นการประพฤติที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมโดยรวม การนำนโยบายและการดำเนินงานที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การแก้ไขปัญหาสังคม และการสร้างความเป็นธรรมในสังคม การแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความมุ่งมั่นในการทำงาน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณำนำมีความรับผิดชอบและมีจิตใจที่ดี

4. สมานัตตตา (การวางตนเสมอภาค) การปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกันไม่แบ่งแยกชนชั้นหรือกลุ่มเป็นการสร้างความเป็นธรรมและความยุติธรรมในสังคม ผู้นำควรแสดงให้เห็นถึงความเคารพและการยอมรับความคิดเห็นจากทุกฝ่าย และควรมีความพร้อมในการฟังและตอบสนองต่อความต้องการและข้อเสนอแนะของประชาชนทุกกลุ่ม การแสดงออกถึงความเป็นธรรมและความเสมอภาคจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความเข้าใจในสังคม การประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในการสื่อสารทางการเมืองจึงไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในตัวผู้นำ แต่ยังเป็น การสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณธรรม มีความยุติธรรม และมีความสงบสุขอย่างยั่งยืน การสื่อสารทางการเมืองที่ยึดถือหลักธรรมในพระพุทธศาสนาจึงเป็นการสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณภาพและมีความเป็นธรรมในระยะยาว

คำปราศรัยของนักการเมืองย่อมหมายถึงการสื่อสารทางการเมือง ส่วนในความหมายเชิงแคบ หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ของสถาบันเฉพาะ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำอาจเน้นในเรื่องการใช้โทรศัพท์ โปสเตอร์

และการกล่าวคำปราศรัยของพรรค และนักการเมือง เป็นต้น ระหว่างผู้มีตำแหน่ง (พิบูลย์ เพียรพานิชกุล และคณะ, 2564) อำนาจแนวคิดทางการเมืองผูกพันอยู่ (พิชิต ทนงค์, 2550) จากสื่อด้วย เพราะการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองของสื่อมวลชนนั้น อาจเป็นไปได้ด้วยความเป็นกลาง สุจริต มีจรรยาบรรณ แต่สื่อมวลชนบางสื่อ

ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการสื่อสารที่มากกว่าการให้ความไว้มากหลายดังต่อไปนี้

Danton & Woodrard (1990) นิยามว่าสื่อทางการเมือง คือการถกเถียงของสาธารณชน เกี่ยวกับการจัดสรรสาธารณประโยชน์ (รายได้) อำนาจหน้าที่ ใครจะทำหน้าที่ บริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ) และกำหนด กฎระเบียบในสังคม (การให้รางวัล และการลงโทษ)

Mcnair (1990) ได้อธิบายคุณลักษณะที่จัดได้ว่าเป็นการสื่อสารทางการเมืองใน 3 ข้อดังนี้

1. การสื่อสารทุกรูปแบบที่กระทำโดย นักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง
2. การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้เลือกตั้งส่งถึงนักการเมือง
3. กิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมือง เช่น การรายงานข่าว บทบรรณาธิการ การวิพากษ์วิจารณ์ในคอลัมน์ต่าง ๆ ฯลฯ

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และความคิดเห็นทางการเมืองระหว่างผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งรวมถึงนักการเมือง พรรคการเมือง สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป การสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความคิดเห็นของประชาชน ช่วยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีข้อมูลในการตัดสินใจ และเป็นเครื่องมือในการแสดงออกซึ่งนโยบายและมุมมองของผู้มีอำนาจทางการเมือง (Mcnair, 2011)

การสื่อสารทางการเมืองสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน การสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย และการสื่อสารผ่านการประชาสัมพันธ์และโฆษณา นอกจากนี้ การสื่อสารทางการเมืองยังรวมถึงการพูดในที่สาธารณะ การอภิปราย และการโต้วาทีในที่ประชุม (Denton & Gary, 1990)

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองหมายถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นทางการเมืองระหว่างนักการเมือง พรรคการเมือง สื่อมวลชน และประชาชน มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความคิดเห็นของประชาชนและเป็นเครื่องมือในการแสดงนโยบายของผู้มีอำนาจ ประเภทของการสื่อสารทางการเมืองรวมถึงการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน โซเชียลมีเดีย การประชาสัมพันธ์ และการอภิปรายในที่สาธารณะ

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง กระบวนการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็น หรืออุดมการณ์ที่เกี่ยวกับการเมืองระหว่างบุคคล กลุ่มองค์กร หรือสถาบัน เพื่อสร้างความเข้าใจ สนับสนุน หรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมทางการเมืองในสังคม โดยการสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตย การสร้างความรับรู้ของประชาชน และการตรวจสอบความถูกต้องและโปร่งใสของระบบการปกครอง

องค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมือง ผู้ส่งสาร (Sender) เช่น นักการเมือง พรรคการเมือง นักเคลื่อนไหว สื่อมวลชน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เนื้อหา (Message) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย การเลือกตั้ง ปัญหาสังคม และอุดมการณ์ทางการเมือง ช่องทาง (Channels) ใช้สื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ

หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์ ผู้รับสาร (Receiver) ประชาชน กลุ่มเป้าหมาย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการเมือง ผลลัพธ์ (Effect) การรับรู้ ความเข้าใจ การสนับสนุน หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร

การเมืองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญกับชีวิตของคนที่อยู่ในสังคม ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และการตัดสินใจ ของประชาชนอย่างกว้างขวาง ศาสตร์ชนิดนี้จึงแยกออกจาก การสื่อสารโดยทั่วไป ตามความแตกต่างที่มีผลกระทบต่อชีวิตของผู้คนอย่างมีนัยสำคัญ

นักรัฐศาสตร์ชาวเชค เชื้อสายเยอรมัน เป็นผู้ที่ย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง อย่างยิ่งโดยอธิบายว่า การสื่อสารนั้นเปรียบ เพราะหากปราศจากการสื่อสาร ก็ไม่อาจนำมาซึ่งการตอบรับ สนับสนุนมากประชาชน ซึ่งระบอบประชาธิปไตยถือเสียงประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจผู้ปกครอง กระบวนการ สื่อสารทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในทุกขั้นตอนทางการเมือง (นันทนา นันทวโรภาส, 2563)

เริ่มตั้งแต่การเลือกตั้ง ซึ่งเป็นที่มาของผู้ปกครอง และฝ่ายนิติบัญญัติ ผู้ที่เสนอตัวเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็จะต้องสื่อสารให้ผู้เลือกตั้งได้รู้จัก และรู้ถึงแนวทางนโยบายของพรรค เพื่อประกอบการตัดสินใจ เลือก ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ถือเป็นการสื่อสารทางการเมืองที่เข้มข้นอย่างยิ่ง บรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องจ้างที่ปรึกษามืออาชีพ มาวางกลยุทธ์การหาเสียง ทั้งวางแผนนโยบายให้โดนใจผู้เลือกตั้ง สร้าง คำขวัญที่โดดเด่น น่าสนใจ ชวนจดจำ และวางแผนการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อให้สารถูกส่งไปถึงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในปัจจุบัน ได้นำเอาแนวคิดการตลาดทางการเมืองมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ เพื่อช่วงชิงชัยชนะในการเลือกตั้ง ทั้งในซีกโลกตะวันตกและแพร่ขยายมายังซีกโลกตะวันออก รวมถึงประเทศไทยแล้ว (นันทนา นันทวโรภาส, 2557)

แนวคิดหลักพุทธธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่ลึกซึ้งและครอบคลุมทุกมิติของชีวิต โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดคือ การพ้นทุกข์ ลองมาทำความเข้าใจแนวคิดหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ หัวใจสำคัญของพุทธธรรมคือ พุทธธรรมยังให้ความสำคัญกับหลักการพึ่งพาตนเอง ดังพุทธพจน์ที่ว่า "ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน" แต่ขณะเดียวกันก็สอนให้เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม ผ่านหลักธรรมเช่น พรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) และสังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา) หลักพุทธธรรมยังสอนเรื่องกฎธรรมชาติที่สำคัญคือ ปฏิจจสมุปบาท หรือหลักอิงอาศัยกันเกิดขึ้น ที่อธิบายว่าทุกสิ่งล้วนเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปตามเหตุปัจจัย ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นลอย ๆ โดยไม่มีเหตุ ความเข้าใจหลักนี้ช่วยให้เราเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่ง และเข้าใจวิธีแก้ปัญหอย่างเป็นระบบ การศึกษาพุทธธรรมไม่ใช่เพียงการจดจำหลักการ แต่ต้องนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เริ่มจากการรักษาศีล 5 ซึ่งเป็นหลักความประพฤติพื้นฐาน ฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาผ่านการพิจารณาความจริงของชีวิตตามหลักไตรลักษณ์ ในการดำเนินชีวิต พุทธธรรมสอนให้เดินสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา ไม่ตั้งหรือหย่อนจนเกินไป ให้รู้จักประมาณในการบริโภค การใช้จ่าย และการดำเนินชีวิตทุกด้าน โดยมีสติเป็นเครื่องกำกับ สติจึงเป็นธรรมที่สำคัญมากในพุทธศาสนา เพราะช่วยให้เราดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท เป้าหมายสูงสุดของพุทธธรรมคือพระนิพพาน ซึ่งเป็นสภาวะที่พ้นจากความทุกข์ ทั้งปวง แต่ระหว่างทางสู่เป้าหมายนั้น การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมก็ช่วยให้เราดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีจิตใจที่สงบ และสามารถรับมือกับปัญหาและความท้าทายต่างๆ ได้อย่างมีสติและปัญญา

หลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมือง นอกจากจะศึกษาแนวคิดทฤษฎีของประเทศตะวันตก และของนักวิชาการหลายท่านแล้ว ได้นำหลักธรรมที่ส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา คือ หลักสังคหวัตถุ 4 มาประกอบการเขียนบทความวิชาการ ซึ่งพระผู้มี

พระภาคเจ้าได้ทรงตรัสไว้ใน สังคหธรรมเหล่านี้ว่าการนับถือหรือการบาเพระบุตรเป็นเหตุ แต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหธรรมเหล่านี้ ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านั้นจึงถึงความเป็นใหญ่และเป็นผู้ว่าสรรเสริญ (อง. จตฺกก. (ไทย) 21/32/256)

สังคหวัตถุ 4 ยังหมายถึง ข้อปฏิบัติ สำหรับการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันและกันทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีน้ำใจต่อกันกัน ได้แก่การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การแต่เพียงผู้เดียว ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน พูดด้วยจิตที่ปรารถนารู้จักจิตใจกันในครอบครัวได้ อัตถจริยา การสงเคราะห์ เกื้อกูลกันของบุคคลในครอบครัว เช่น การช่วยเหลือการงาน แบ่งเบาภาระของกันและกัน สมานัตตตา โดยวางตนเสมอต้นเสมอปลาย สามารถเข้ากับผู้อื่นได้

การบริหารตนโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ในมุมมองที่ว่า การกล่าวถึง การสงเคราะห์ที่มีอยู่ 2 ความอบอุ่น ความปลอดภัย ต้องมีที่พึ่งพำนักอาศัยต้องการพักผ่อนหย่อนใจ หรือว่าต้องการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กัน เป็นต้น ก็ต้อง ธรรมะทั้งสี่ประการมีลักษณะก่อเกิดเป็นเมตตามหานิยม คงกระพันชาตรีและแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งหลายได้

สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมอันเป็นเครื่องจรโลงสังคม เป็นหลักธรรมที่สร้างความสามานสามัคคีมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน และสร้างมิตรที่ดีต่อกันโยงเชื่อมสัมพันธ์กันของตนในสังคม ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตตา ดังนั้นหลักสังคหวัตถุ 4 จึงนำมาใช้เพื่อบูรณาการในการสื่อสารทางการเมือง จึงเป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การพูดจาไพเราะ การบำเพ็ญประโยชน์ และการทำตัวให้เป็นเกลอ หรือเป็นเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นนายหรือเรียกว่าความงดงามในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อันเป็นเครื่องหนุนเหนี่ยวให้เกิดความร่วมมือกันได้

การประยุกต์ใช้หลักธรรมสำหรับการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา

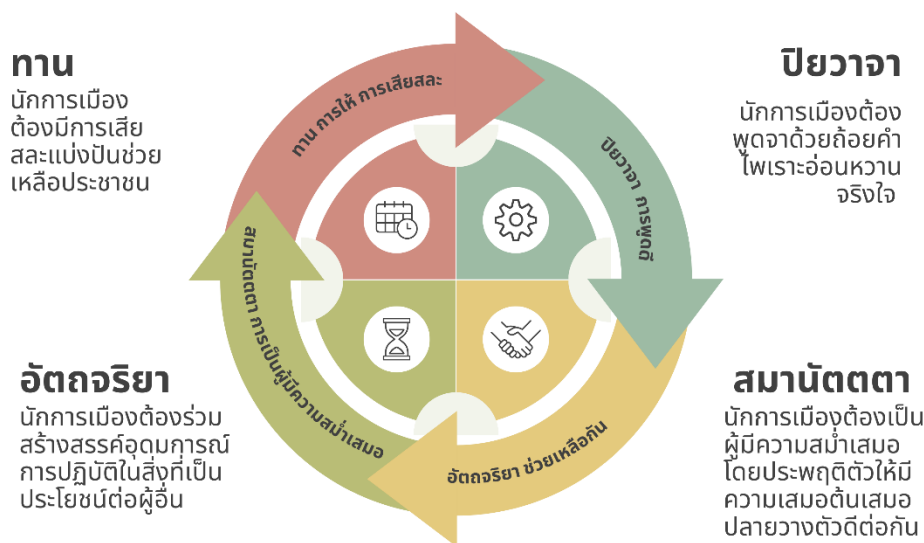
การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และความสามานฉันท์ในสังคม โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีและสื่อสารมวลชนมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูล การสื่อสารที่ขาดคุณธรรมอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและความแตกแยกในสังคม การนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นแนวทางที่สามารถช่วยสร้างความสงบสุขและความสามัคคีในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมือง นอกจากจะศึกษาแนวคิดทฤษฎีของประเทศตะวันตก และของนักวิชาการหลายท่านแล้ว ได้นำหลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของการคนในสังคม คือ สังคหวัตถุ 4 คือ เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักธรรมทั้งสี่ประการนี้ประกอบด้วย ทาน (การให้), ปิยวาจา (การพูดด้วยวาจาไพเราะ), อุตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) และสมานัตตตา (การวางตนเสมอภาค) ซึ่งแต่ละหลักธรรมสามารถนำมาใช้ในการสื่อสารทางการเมืองได้ เพราะหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมแห่งการสงเคราะห์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2550) โดยผู้ศึกษาได้ทำเป็นภาพเพื่อให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจได้โดยง่าย ดังภาพที่ 1

การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา ด้วยหลักสังคหวัตถุ 4

ภาพที่ 1 การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา
ด้วยหลักสังคหวัตถุ 4

จากภาพที่ 1 การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนาด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 แสดงถึงแนวทางการสื่อสารที่นักการเมืองควรยึดถือเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตาแต่ละหลักการมีความหมายและแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้ 1. ทาน การให้หรือการเสียสละ นักการเมืองควรมีจิตใจแบ่งปันและพร้อมช่วยเหลือประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการให้ทรัพยากร ความช่วยเหลือ หรือการสนับสนุนในสิ่งที่จำเป็นการแสดงความเอื้อเฟื้อและเสียสละนี้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาในตัวนักการเมืองจากประชาชน 2. ปิยวาจา การใช้วาจาที่อ่อนโยน นักการเมืองควรพูดด้วยคำพูดที่สุภาพ อ่อนหวาน จริงใจ และเป็นมิตร การใช้ถ้อยคำที่ดีจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและลดความขัดแย้งในสังคม การสื่อสารที่สุภาพจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกถึงความจริงใจและเห็นถึงเจตนาที่ดีของนักการเมือง 3. อัตถจริยา การปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ นักการเมืองควรสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์และตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การกระทำที่แสดงถึงความมุ่งมั่นนี้จะทำให้ประชาชนรู้สึกว่านักการเมืองมีความตั้งใจในการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม 4. สมานัตตตา การมีความเสมอดันเสมอ นักการเมืองควรปฏิบัติตัวให้เป็นผู้มีความเสมอดันเสมอปลายในการกระทำและการตัดสินใจ โดยไม่ลำเอียงหรือเลือกปฏิบัติต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การแสดงถึงความเป็นธรรมนี้จะทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกว่าการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสามัคคีในสังคม สรุปแล้ว การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองจะช่วยให้การสื่อสารทางการเมืองสามารถสร้างความเข้าใจ ความเคารพ และความไว้วางใจจากประชาชนได้ การสื่อสารแบบนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดความขัดแย้งแต่ยังส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม

สรุป

การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา หลักการสำคัญ ความซื่อสัตย์ พุทฺธความจริง ไม่โกหก ไม่หลอกลวง ความสุภาพ ใช้ภาษาที่สุภาพ อ่อนโยน ไม่ใช้คำพูดที่สร้างความเกลียดชัง ความเมตตา ประรณนาดี ต่อผู้อื่น ไม่ใส่ร้ายป้ายสี ไม่สร้างความแตกแยก ความกรุณา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ปัญญา คติวิเคราะห์อย่างรอบคอบ ไตร่ตรองก่อนพูด ความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ให้โอกาสทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็น ความสำคัญ สร้างสันติสุข ความสามัคคี จำเป็นต้องมีการศึกษาและอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการทางพระพุทธศาสนาแนวการสื่อสารที่ดีต่อกันโยงเชื่อมสัมพันธ์กันของตนในสังคม ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา ดังนั้น หลักสังคหัตถุ 4 จึงนำมาใช้เพื่อบูรณาการในการสื่อสารทางการเมือง จึงเป็นการและการทำตัวให้เป็นเกลอ หรือเป็นเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นนายหรือเรียกว่าความมดงามในความสัมพันธ์ซึ่งกัน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองแบบเมตตา การสื่อสารทางการเมืองแบบสร้างสรรค์ การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การสร้างสังคมที่สงบสุข

เอกสารอ้างอิง

- นันทนา นันทวโรภาส. (2557). *สื่อสารการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: แมสมีเดีย.
- _____. (2563). *สื่อสารการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *ธรรมนุญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 82). กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์สวยจำกัด.
- พิชิต ทนงค์. (2550). *การสื่อสารทางการเมืองเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของคณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิบูลย์ เพียรพานิชกุล และคณะ. (2564). การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 7(2), 155-167.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุทัศน์ ประทุมแก้ว และคณะ. (2565). พุทธจริยธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองนสังคมไทย. *วารสาร มจรอุบลปริทรรศน์*, 7(3), 29-42.
- Danton, R.E. & Woodrard, G.C. (1990). *Political Communication in America*. New York: Praeger.
- Mcnair, B. (1990). *An introduction to Political communication*. London: Routledge.
- Thai PBS. (2023). *สังคหัตถุ 4 หลักธรรมแห่งการเกื้อกูล เกิดความสามัคคี เนื่องในวันออกพรรษา*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/c7Hkg>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

รูปแบบการอ้างอิงในเรื่องนี้ใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

1.1 การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บ เปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด เช่น

1.1.1 กฤษณา แซ่หลี่ (2562) กล่าวว่า...

1.1.2 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา แซ่หลี่ (2562) ผลการวิจัยพบว่า...

1.1.3 Krisada Saelee (2019) explains to...

1.1.4 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.2 การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บเปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน เครื่องหมายจุลภาค และปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

1.2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1.2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา วงเล็บเปิด ชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า วงเล็บปิด แล้วตามด้วย วงเล็บเปิด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จุลภาค ปีที่พิมพ์ วงเล็บปิด ตัวอย่างเช่น “คู่มือปฏิบัติทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพเราะในโอกาสทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก ” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

1.2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (พระมหาสุนันท์ สุนนโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (ธิดาวุฒิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

1.2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

1.2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมาย แอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

2. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาไทย)

2.1 พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้
ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.2 หนังสือ
ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ/(ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

2.3 บทความในหนังสือ
ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/
สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
พระสุกิจจ สัจฉินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร ว่องวีระ, ทฤษฎีและวิธี
วิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

2.4 บทความในวารสาร
ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.
จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ, 3(1),
25-31.

2.5 บทความในสารานุกรม
ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อสารานุกรม/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-
16).

2.6 หนังสือพิมพ์
ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.
สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

2.7 สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์
ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฐ์ประชาณาถ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในจังหวัดสมุทรสงคราม (ศุภกนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.8 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (รายงานผลการวิจัย)./สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.9 สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน)./ตำแหน่ง./ [บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

2.10 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./ สืบค้น วัน เดือน ปี./ จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhamma-thai.org/thailand/thailand.php>

2.11 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง./ (พ.ศ., วันที่ เดือนที่ประกาศ)./ราชกิจจานุเบกษา./ เล่ม ตอน./ หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

2.12 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์, วัน เดือน)./ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียร์พระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

3. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาอังกฤษ)

3.1 Tripitaka Commentary

The name of the institution of the scriptures./ (Year)./ Title of Tripitaka./ Location:/ Publisher.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitaka. Bangkok: MCU Press.

3.2 Books

Author./ (Year)./ Title of the book./ (Edition ed.)./ Location:/ Publisher.

Hunt, E. K. & Lautzenheiser, M. (2015). History of Economic Thought (3rd ed.). New York: M. E. Sharpe.

3.3 Book Articles

Author./ (Year)./ Title of the chapter./ In Editor./ (Eds.)./ Title of the book./ (xth ed.) . / (pp-pp)/ Publisher.

Sparks, D. L. (2003). Environmental Soil Chemistry: An Overview. In Sparks, D. L. (Eds.),

Environmental Soil Chemistry (2nd Ed.). (pp. 1-42). Academic Press.

3.4 Encyclopaedia articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ In Title of Encyclopaedia./ (Pages)./ Publisher.

Wasinsarakorn, W. (2004). Psychology and Developmental Psychology. In Encyclopedia of Education. Collected edition of specific issues, 4th rank (pp. 99-117). Thanat Printing Co., Ltd.

3.5 Journal Articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ Title of Journal./ Volume(Issue), Pages-Pages.

Limprasert, P. (2022). The Research of Punishment Suspension of Buddhist Monk and Secular of The Criminal Justice in Thailand. Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology, 7(11), 37-53.

3.6 Newspaper

Author./ (YY, MM DD)./ Colum Name./ Title of Newspaper./ Pages.

Nanuam, W. (2023, January 4). Plans proceeding for joint petroleum production with Cambodia. Bangkok Post. p. 22.

3.7 Thesis and Dissertations

Author./ (Year)./ Title./ (Doctoral or Master's thesis or dissertation)./ Location./ Publisher.

Pittayawattanachai, P. (2019). An Analysis of Buddhism Propagation by using Buddhist Arts and Landscape of Cetiya-phum Monastery, Namphong District, Khonkaen (Doctoral dissertation). Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3.8 Interview

Key Informant./ (YY, DD MM)./ Position./ (Interview).

Anuchid. P. (2022, 5 November). Director of the Research Institute. (Interview).

3.9 Website

Author./ (Year)./ Title/ Retrieved MM DD, Year./ from URL address.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). Who Was The Buddha?. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhist centre.com/text/who-was-buddha>.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า A4)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (16 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 400 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....

ประเภทของการวิจัย. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. การเก็บรวบรวมข้อมูล. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำกรวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง.....

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

- 1..... (16 pt)
- 2..... (16 pt)
- 3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ)

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ (ถ้ามี)

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

ตัวแปร (10 pt)

.....

คำอธิบายตาราง

.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

.....

.....

.....

สรุปผลการวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยและระบุดองค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt) (ถ้ามี)

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt) (ถ้ามี)

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt) (ถ้ามี)

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอบขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

- ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhamma-thai.org/thailand/thailand.php>.
- ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ, 3(1), 25-31.
- พระครูพิศิษฐ์ประทานภ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในจังหวัดสมุทรสงคราม (คุณภิญโญปริญาพุทธศาสตรคุณภบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภคณี กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทียากร (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.
- พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).
- สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.
- Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). Who Was The Buddha?. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.
- James, C. (2013). Office markets & public policy. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (20 pt)

Name of Research Article (Thai) (18 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (16 pt)

Affiliation of the main author (English) (16 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (16 pt)

Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 400 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2.....and 3.....Populations and sample, research tools, Data collection, Data analysis.. Statistics used for data analysis.

Findings were as follows: (present only the most interesting research findings).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 400 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.....

.....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.....

.....

.....

.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources.....

.....

.....

.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Research Objectives (18 pt)

- 1..... (16 pt).....
- 2..... (16 pt).....
- 3..... (16 pt).....

Methodology (18 pt)

(16 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection (quantitative and qualitative), Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Results (18 pt) (Present to cover all set objectives)

(16 pt) results of the research answer all objectives.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table (if any))

Table explanation.....

.....

.....

.....

.....

.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources.....

.....

.....

.....

.....

.....

Summary and New Knowledge (18 pt)

(16 pt) This section presents a summary of the research findings and identifies the new knowledge or synthesis that has been derived from the research, often structured as a model.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt) (if any)

.....

Operational Recommendations (16 pt) (if any)

.....

Recommendations for Next Research (16 pt) (if any)

.....

Acknowledgement (18 pt) (Put in the article in case the researcher was given fund to conduct research or the title of the article is not matched with the title of the research or the thesis) (if any)

(16 pt) Write the appreciation note to the funding source. The author should indicate the grant contract number of the research, for example, "I would like to express my deepest appreciation for funding resource from National Research Council Of Thailand, the fiscal year

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (16 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 400 คำ)

(16 pt)

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt)

(16 pt) เขียนทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆในการเขียนบทความวิชาการ

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 .pt) ...รูปแบบการอ้างอิงทำยเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบAmerican Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและทำยเรื่องต้องตรงกัน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (20 PT)

Name of Academic Article (Thai) (18 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (16 pt)

Affiliation of the main author (English) (16 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (16 pt)

Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 400 words)

(16 pt).....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 400 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Content (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation.....

.....

.....

.....

.....

.....

Conclusion (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA)

References in contents and at the end must be consistent.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

